

OPŠTINA MOJKOVAC

STRATEŠKI PLAN RAZVOJA
od 2024. do 2029. godine

NACRT

SADRŽAJ

I. REZIME STRATEŠKOG PLANA RAZVOJA	6
II. ANALIZA POSTOJEĆEG STANJA.....	10
2.1 Opšte informacije.....	10
2.1.1 Geografski položaj	10
2.1.2 Geologija	10
2.1.3 Mineralne sirovine.....	11
2.1.4 Hidrologija	11
2.1.5 Klima	11
2.2 Demografija i tržište rada.....	12
2.2.1 Demografski trendovi.....	12
2.2.2 Tržište rada	17
2.2.2.1 Zaposlenost	17
2.2.2.2 Nezaposlenost.....	18
2.2.2.3 Programi za nezaposlene.....	21
2.3 Društvene djelatnosti	22
2.3.1 Obrazovanje	22
2.3.1.1 Predškolsko vaspitanje i obrazovanje	22
2.3.1.2 Osnovno obrazovanje	24
2.3.1.3 Srednješkolosko obrazovanje.....	27
2.3.2 Socijalna zaštita.....	28
1.2.1 Zdravstvena zaštita.....	32
1.2.2 Kultura.....	34
1.2.3 Sport i rekreacija	40
2.3.3 Nevladin sektor	42
2.4 Privreda.....	42
2.4.1 Preduzeća.....	42
2.4.2 Industrija.....	45
2.4.3 Zanatska djelatnost.....	46
2.4.4 Uslužni sektor	47
2.4.5 Turizam.....	48
2.4.6 Poljoprivreda.....	51
2.4.7 Šumarstvo	53
2.4.8 Uvoz i izvoz.....	56
2.5 Saobraćaj i komunikacije, informacione i komunikacione tehnologije i komunalne usluge	56
2.5.1 Saobraćaj	56
2.5.2 Elektromreža	59
2.5.3 IKT (informaciono komunikacione tehnologije)	61
2.5.4 Vodovodni sistem	63
2.5.5 Ostala javna infrastruktura.....	64
2.5.5.1 Gradska pijaca.....	64

2.5.5.2	Javna rasvjeta	64
2.5.5.3	Groblje	64
2.6	Životna sredina	65
2.6.1	Upravljanje otpadom	65
2.6.2	Upravljanje otpadnim vodama	66
2.6.3	Kvalitet izdanskih voda	67
2.6.4	Kvalitet vazduha	68
2.6.5	Koncentracija polena	68
2.6.6	Buka	69
2.6.7	Parkovi, lov i ribolov	69
2.6.8	Biljni i životinjski svijet (flora i fauna)	71
2.6.9	Obnovljivi izvori energije	72
2.7	Administrativni kapaciteti	72
2.7.1	Opštinska uprava	72
2.7.2	Prostorno - planska i strateška dokumenta	73
2.7.3	Budžet Opštine Mojkovac	76
2.8	Analiza realizacije Strateškog plana razvoja opštine Mojkovac za period od 2012. do 2019. godine	77
III.	SWOT analiza	80
IV.	STRATEŠKI CILJEVI, PRIORITETI	85
4.1	Opšti strateški cilj razvoja	85
4.2	Specifični strateški ciljevi i prioriteti	85
4.3	Lista razvojnih projekata za period 2024-2029	89
4.3.1	Lokalni projekti	89
4.3.2	Državni projekti	93
V.	ACIONI PLAN I OPIS PROJEKATA	95
5.1	Godišnji akcioni plan za 2024. godinu	95
5.2	Projekcija Godišnjeg akcionog plana za 2025. godinu	103
5.3	Opis projekata	104
VI.	MONITORING	144
VII.	ANEX	147

LISTA SKRAĆENICA

AD	Akcionarsko društvo
AVM	Audio-vizuelni mediji
AZŽS	Agencija za zaštitu životne sredine
CEDIS	Elektrodistributivni sistem Crne Gore
CETI	Centar za ekotoksikološka ispitivanja
CG	Crna Gora
CG	Crna Gora
CGES	Crnogorski elektroprenosni sistem
CZK	Centar za kulturu
DOO	Društvo sa ograničenom odgovornošću
DZ	Dom zdravlja
EE	Energetska efikasnost
EES	Elektroenergetski Sistem
EU	Evropska unija
EUR	Euro
HACCP	Analiza opasnosti i kritične kontrolne tačke (<i>eng. Hazard Analysis Critical Control Point</i>)
HMP	Hitna medicinska pomoć
IDD	Izabrani doktor za djecu
IDO	Izabrani doktor za odrasle
IDŽ	Izabrani doktor za žene
IPA	Instrument za predpristupnu pomoć (<i>eng. Instrument for Pre-Accession Assistance</i>)
ISO	Međunarodna organizacija za standardizaciju (<i>eng. International Organization for standardization</i>)
JJK	Jiu Jitsu klub
JLS	Jedinica lokalne samouprave
JNA	Jugoslovenska narodna armija
JPP	Javno-privatno partnerstvo
JPU	Javna predškolska ustanova
JU	Javna ustanova
JZU	Javna zdravstvena ustanova
KUD	Kulturno-umjetničko društvo
LAPM	Lokalni akcioni plan za mlade
MAB	Čovjek i biosfera (<i>eng. Man and the Biosphere</i>)
MONSTAT	Zavod za statistiku Crne Gore
MOP	Materijalno obezbeđenje porodice
MOSI	Međuopštinske omladinske sportske igre

MPŠV	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede
MUP	Ministarstvo unutrašnjih poslova
NALED	Nacionalna alijansa za lokalni ekonomski razvoj
NOB	Narodnooslobodilački rat
NOR	Narodnooslobodilačka borba
NOVJ	Narodnooslobodilačka vojska Jugoslavije
NP	Nacionalni park
NVO	Nevladina organizacija
OC	Omladinski centar
OIE	Obnovljivi izvori energije
OSI	Osobe sa invaliditetom
OŠ	Osnovna škola
PIO	Penzijsko invalidsko osiguranje
PJ	Područna jedinica
PO	Područno odeljenje
PROCON	Project Consulting
PUP	Prostorno-urbanistički plan
REGAGEN	Regulatorna agencija za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti
RZUP	Republički zavod za urbanizam
SMŠ	Srednja mješovita škola
SMŠ	Srednja mješovita škola
SRD	Sportski ribolovni klub
TE	Termoelektrana
TS	Trafostanica
UNDP	Program Ujedinjenih nacija za razvoj (eng. <i>United Nations Development Programme</i>)
UNESCO	
UNICEF	Fond Ujedinjenih nacija za djecu (eng. <i>United Nations Children's Fund</i>)
VTPV	Vodno tijelo podzemnih voda
ZHMP	Zavod za hitnu medicinsku pomoć
ZIKS	Zavod za izdržavanje krivičnih sankcija
ZZZCG	Zavod za zapošljavanje Crne Gore

I. REZIME STRATEŠKOG PLANA RAZVOJA

U skladu sa Zakonom o regionalnom razvoju ("Službeni list CG", br. 20/2011, 26/2011, 20/2015 i 47/2019.) i Pravilnikom o Metodologiji za izradu Strateškog plana razvoja jedinice lokalne samouprave ("Službeni list CG", br. 68/2016.).

Izrada Strateškog plana razvoja opštine Mojkovac (Strateškog plana) zasnovana je na participativnom i inkluzivnom procesu uz uključivanje različitih strana na lokalnom i nacionalnom nivou. U cilju izrade Strateškog plana, predsjednik Opštine Mojkovac je donio Odluku o formiranju Opštinske konsultativne grupe za izradu Strateškog plana razvoja Opštine Mojkovac za 2024-2029 (br: 01-018/23-1911) u sastavu:

1. mr Ivana Medojević, magistar turizma, koordinator
2. mr Ivan Ašanin, magistar građevinarstva, potpredsjednik, član
3. Goran Palević, diplomirani pravnik, potpredsjednik, član
4. Maja Ikervari, diplomirani pravnik, glavni administrator, član
5. Rajka Tomović, specijalista računovodstva i revizije, sekretar Sekretarijata za finansije i privredu, član
6. Dijana Anđelić, diplomirani pravnik, sekretar Sekretarijata za urbanizam, komunalno-stambene poslove i saobraćaj, član
7. Vesna Filipović, diplomirani pravnik, sekretar Sekretarijata za opštu pravu, društvene djelatnosti i kadrovska pitanja, član
8. Tanja Simić, dr veterinarske medicine, sekretar Sekretarijata za poljoprivredu, vodoprivredu i ruralni razvoj, član
9. Zoran Konatar, diplomirani pravnik, Menadžer Opštine Mojkovac, član
10. mr Mladen Blažević, magistar slikarstva-multimedijalni umjetnik, Centar za kulturu "Nenad Rakočević" – Mojkovac, član
11. Marinko Medojević, diplomirani inženjer mašinstva, komandir Službe zaštite i spašavanja, član
12. Mileta Šutović, diplomirani inženjer neorganske tehnologije, načelnik Komunalne policije, član
13. Dijana Perović Veljović, diplomirani ekonomista, direktor JU Dnevni centar za djecu i mlade sa smetnjama u razvoju-Mojkovac, član
14. Radonja Vuković, magistar turizmologije, direktor Turističke organizacije Mojkovac, član
15. Bojan Mišnić, diplomirani inženjer voćarstva i vinogradarstva, Direktor DOO „Komunalne usluge - Gradac”, član
16. Ljubomir Vukadinović, profesor fizičkog vaspitanja, rukovodilac kancelarije Žarski, Skijališta Crne Gore, član
17. Radenko Dubak, načelnik-Odjeljenja bezbjednosti-Mojkovac, član
18. Danka Ašanin, diplomirani pravnik, šef filijale MUP-a za upravne poslove, član

19. Vesna Rajković, diplomirani specijalista socijalnih politika i socijalnog rada, direktor JU Centr za socijalni rad, član
20. Ivan Bulatović, diplomirani pravnik, načelnik Fonda zdravstva jedinica Mojkovac, član
21. Dejan Rubežić, profesor istorije i geografije, direktor OŠ “Aleksa Đilas Bečo”, član
22. Marina Stanić, profesor ruskog jezika, direktor OŠ “Radomir Rakočević”-Prošćenje, član
23. Srđan Stanić, profesor fizičkog vaspitanja, direktor OŠ “Milovan Rakočević”- Lepenac, član
24. Vukica Bulatović, diplomirani profesor predškolskog vaspitanja, direktorica JU “Jevrosima Jevra Rabrenović”, član
25. Iva Lašić, profesorica engleskog jezika, direktor JUSMŠ “Vuksan Đukić”, član
26. dr Miloje Zejak, doktor medicine, direktor Dom zdravlja “Boško Dedejić”, član
27. Ivana Lašić, diplomirani pravnik, Zavod za zapošljavanje CG, član,
28. Nikola Mešter, diplomirani inženjer poljoprivrede, šef područne jedinica Uprave za gazdovanje šumom i lovištima - Mojkovac, član
29. Aleksandar Vuković, diplomirani inženjer kontinentalnog voćarstva, samoniklog i ljekovitog bilja Omladinski klub Mojkovac, član
30. dr Veselin Ilić, doktor elektro inženjer, penzioner, član

Uloga koordinatora u procesu izrade je koordinacija radom Radne i Konsultativne grupe na poslovima pripreme i finalizacije Strateškog plana razvoja.

Uloga Konsultativne grupe je dostavljanje sugestija i analiza materijala koje je pripremila Radna grupa kroz inpute i komentare u cilju razrade i finalizacije poglavlja, kao i definisanje razvojnih ciljeva i priprema Godišnjeg akcionog plana za sprovođenje Strateškog plana razvoja.

U cilju operativne podrške u procesu izrade donijeta je Odluka o imenovanju Radne grupe za izradu Strateškog plana razvoja Opštine Mojkovac za period od 2024. do 2029. godine (br: 01-018/23-1338) u sastavu:

1. Ivana Medojević, koordinator Radne grupe
2. Biljana Bogavac, članica
3. Biljana Radović Fuštić, članica
4. Bojana Rovčanin, članica
5. Darko Smolović, član
6. Vaso Medojević, član

Uloga Radne grupe je u izradi strateškog plana odnosila se na prikupljanje podataka i informacija, pripremanje inicijalnih verzija poglavlja Strateškog plana razvoja, prikupljanje i analizu komentara od strane Konsultativne grupe i unos izmjena.

U skladu sa utvrđenim zadacima Radna grupa je uz podršku Opštinske konsultativne grupe pripremila:

- Analizu postojećeg stanja;
- Izradu SWOT analize;
- Definisane opšteg strateškog cilja, specifičnih strateških ciljeva, prioriteta i ključnih razvojnih projekata;
- Izradu Godišnjeg akcionog plana i opis projekata;
- Plan monitoringa.

U periodu od konstituisanja Opštinske konsultativne grupe do izrade Nacrta Strateškog plana razvoja opštine Mojkovac održano je 22 sastanaka, na kojima je diskutovano o pojedinačnim poglavljima.

Nacrt Strateškog plana razvoja opštine Mojkovac usvojen je na sastanku Opštinske konsultativne grupe održanom dana 16.05.2024. godine i data saglasnost o davanju Nacrta Strateškog plana na javnu raspravu, u trajanju od 15 dana.

Strateškim planom razvoja opštine Mojkovac definisan je opšti cilj „**Brži ekonomski i društveni razvoj opštine sa ciljem unapređenja kvaliteta života građana**“. Ovaj cilj će biti ostvaren kroz postizanje tri strateška cilja usmjerena na unapređenje društvenih servisa, privredni razvoj sektora sa potencijalom rasta, kao i unapređenje saobraćajne i komunalne infrastrukture, životne sredine i održivo korišćenje prirodnih resursa

Strateškim planom definisani su strateški ciljevi i prioritetne oblasti, i to:

- Strateški cilj 1: Unapređenje društvenih servisa i opštih uslova života građana
  - Prioritet 1.1: Unapređenje socijalne zaštite i inkluzija vulnerabilnih (osjetljivih) grupa
  - Prioritet 1.2: Zdravstvena zaštita, obrazovanje i sigurnost građana
  - Prioritet 1.3: Unapređenje uslova za razvoj sporta, položaja mladih i kulture
  - Prioritet 1.4: Unapređenje usluga i kapaciteta lokalne samouprave
- Strateški cilj 2: Unapređenje saobraćajne i komunalne infrastrukture, životne sredine i održivo korišćenje prirodnih resursa
  - Prioritet 2.1: Unapređenje saobraćajne infrastrukture
  - Prioritet 2.2: Unapređenje vodosnabdijevanja i upravljanje otpadnim vodama
  - Prioritet 2.3: Razvoj kapaciteta i integrisano upravljanje otpadom
  - Prioritet 2.4: Izgradnja i unapređenje ostale javne infrastrukture i servisa
  - Prioritet 2.5: Unapređenje energetske efikasnosti, upotrebe OIE i smanjenje uticaja klimatskih promjena.
  - Prioritet 2.6: Unapređenje stanja i zaštite životne sredine i prirode

- Strateški cilj 3: Privredni razvoj sektora sa potencijalom rasta
  - Prioritet 3.1: Unapređenje poslovnog ambijenta, razvoj preduzetništva i zapošljavanje
  - Prioritet 3.2: Unapređenje uslova za poljoprivrednu proizvodnju i jačanje konkuretnosti
  - Prioritet 3.3: Razvoj i unapređenje turističke ponude selektivnih vidova turizma i turističke infrastrukture

U cilju uspješne realizacije Strateškog plana razvoja definisan je monitoring sistem koji ima za cilj praćenje realizacije projekata i ostvarivanje definisanih ciljeva. Monitoring sistem uključuje indikatore (pokazatelje) uspješnosti za svaki cilj i svaki projekat, uz definisanu polaznu osnovu i planirane rezultate. Koordinator, u saradnji sa Radnom grupom i Konsultativnom grupom, će sprovesti praćenje i godišnje izvještavanje o realizaciji Strateškog plana.

II. ANALIZA POSTOJEĆEG STANJA

2.1 Opšte informacije

Grad/opština: Mojkovac

Država: Crna Gora

Region: Sjeverni

Naselja: Mojkovac (naselje gradskog karaktera), Bistrica, Bjelojevići, Bojna Njiva, Brskovo, Dobrilovina, Gojakovići, Lepenac, Podbišće, Polja, Prošćenje, Stevanovac, Štitarica, Uroševina i Žari i druga naselja utvrđena posebnom Odlukoma Skupštine Opštne Mojkovac.¹

2.1.1 Geografski položaj

Opština Mojkovac nalazi se u sjevernoj regiji Crne Gore, površine 367 km² što čini 2,6% ukupne teritorije Crne Gore i po površini je jedna od najmanjih opština u Crnoj Gori. Zahvata izrazito planinsko područje u srednjem toku rijeke Tare između planina Bjelasice, Sinjajevine i Prošćenskih planina. Teritorija opštine Mojkovac graniči se sa opštinama: kolašinskom na jugu; šavničkom na jugozapadu; žabljačkom na zapadu, pljevaljskom na sjeveru, bjelopoljskom na sjeveru i istoku i sa beranskom na jugoistoku. Najniža tačka opštine se nalazi na nadmorskoj visini od 650 m, dok su najviši planinski vrhovi na Sinjajevini i Bjelasici od kojih se izdvaja kao najvisočiji Veliki Pećarac - 2042m. Gradsko jezgro se nalazi na 853 metara nadmorske visine. U današnjim granicama opština Mojkovac postoji od 1955. godine, spajanjem opština Polja iz sreza kolašinskog i opštine Mojkovac iz sreza bjelopoljskog.

2.1.2 Geologija

Geološka građa opštine Mojkovac je raznovrsna i čine je stijene paleozojske, mezozojske i kenozojske starosti, odnosno stijene koje su nastale u poslednjih 350 miliona godina. Paleozojske stijene pripadaju karbonu i permu, uglavnom su predstavljene pješčarima, konglomeratima i ređe krečnjacima i škriljcima. Mlađem paleozoiku pripadaju tereni lijeve strane Tare od Štitarice do sela Gojakovići, dok na desnoj strani grade Mojkovac, Mučnicu, Turjak i Marinkovac i to uglavnom krečnjaci. Stijene trijasko starosti izgrađuju preko 60% teritorije opštine Mojkovac. Trijas je razvijen na širem području Prošćenskih planina, Sinjajevine, obodnim djelovima

---

¹ Zakon o teritorijalnoj organizaciji Crne Gore ("Službeni list CG", br. 54/2011, 26/2012, 27/2013, 62/2013, 12/2014, 3/2016, 31/2017, 86/2018, 3/2020 i 92/2022.); Odluka o naseljima i granicama naselja na teritoriji opštine Mojkovac ("Službeni list CG - Opštinski propisi", br. 42/2015 i 3/2016.) i Odluka o mjesnim zajednicama ("Službeni list CG - Opštinski propisi", br. 50/23)

Štitarice i Bjelasice, i predstavljen krečnjacima i dolomitima. Na prostoru Brskova, Žutih prla, Višnjice i Igrišta postoje nalazišta olovno-cinkne rude. Jurskih sedimenta na području mojковаčke opštine je veoma malo i imaju rasprostranjenje na Sinjajevini, desnoj strani Tare u okolini Crvene Lokve i Barica. Najmlađi sedimenti na prostoru opštine Mojkovac su kvartarni sedimenti, a čine ih: deluvijalne, aluvijalne, glacijalne i fluvio-glacijalne naslage.

2.1.3 Mineralne sirovine

Na području opštine Mojkovac postoji šest vrsta mineralnih sirovina: olovo i cink (rudni rejon Brskova i rudni rejon Biogradska rijeka), živa (nalazište Bjelojevići), mangan (nalazište Skala i Pribojna), tehnički građevinski kamen (rudna ležišta Štitarica 1 i Štitarica 2) i šljunak i pijesak (nalazišta Mojkovac, Gornja Polja, Donja Polja, Gojakovići).

2.1.4 Hidrologija

Pored znatne količine padavina nejednak je raspored i način pojavljivanja izvora, rijeka i podzemnih voda, što je posledica različitog geološkog sastava. Planinski krečnjački tereni su bezvodni dok se brojni i obilni izvori javljaju u nižim djelovima planinskih strana. Glavni vodotok koji odvodnjava najveći dio opštine Mojkovac je rijeka Tara, manji sjeveroistočni dio odvodnjava Lepenšnica pritoka Lima. Svojim slivnim područjem rijeka Tara obuhvata sav prostor opštine, izuzev krajnjeg sjeveroistočnog i istočnog dijela koji pripada slivu Lepenšnice odnosno Lima. Mojkovačkoj opštini pripadaju jezera: Zabojsko i dio Velikog Šiškog jezera. Krečnjački tereni Sinjajevine i Prošćenskih planina oskudijevaju sa izvorima. Usled mnogo povoljnijeg geološkog sastava Bjelasice, česti su izvori koji obrazuju više vodotoka koji su tokom proljeća i jeseni bogati vodom. Rijeka Tara je glavni vodotok opštine Mojkovac. Najveće pritoke rijeke Tare su: Bistrica, Štitarička rijeka, Bjelojevićka rijeka, Rudnica. Po fizičko-hemijskom sastavu većina karsnih izdanskih voda na području opštine Mojkovac, odgovara normama Pravilnika o higijenskoj ispravnosti vode za piće.

2.1.5 Klima

Vertikalna razuđenost terena opštine Mojkovac uslovala je razliku u klimi između najnižih dolinskih i viših planinskih djelova. Klimatski podaci za opštinu Mojkovac ne mogu biti iznijeti potpuno tačno, jer je meteorološka stanica postavljena prije desetak godina. Potrebno je najmanje 30 godina da se prate klimatski parametri kako bi se mogli iznijeti mjerodavni zaključci o vrijednostima klimatskih pokazatelja za ovo područje. Za sagledavanje klimatskih prilika korišćeni su podaci sa meteoroloških stanica Kolašina i Žabljaka za period od 1960. do 1990. godine. Podaci za Kolašin mogu poslužiti za procjenu klimatskih uslova za Mojkovac i dolinu Tare, dok su podaci za Žabljak mjerodavni za planinska područja opštine Mojkovac. Na osnovu čega se može zaključiti da je prosječna godišnja temperatura vazduha u Mojkovcu 9,5 °C, najtopliji mjesec je jul sa temperaturom 19,2 °C (dok je u planinskom području najtopliji mjesec

avgust), najhladniji je januar $-0,1^{\circ}\text{C}$. Srednje godišnje kolebanje temperature u Mojkovcu iznosi 40°C . Usled raščlanjenosti terena kao i velike vertikalne razlike tokom jesenjih i zimskih dana karakteristična je pojava temperaturnih inverzija, što za posledicu ima da su temperature vazduha na planinama znatno više u odnosu na temperature vazduha u kotlini. Kao posledica temperaturnih inverzija nastaju šume crnog bora u kanjonu Tare, (u Crnim Podima), a na drugoj strani visoko iznad Gostilovine javlja se listopadna šuma. Opština Mojkovac spada u područja velike oblačnosti naročito tokom jeseni i zime, vlažnost se kreće od 70% do 80%. Prosječna količina padavina u opštini Mojkovac kreće se do 2200 mm. Oko 1/3 padavinskih dana čini snijeg, čija visina dostiže i 3 m. U kotlinskom dijelu opštine česte su tišine naročito tokom jeseni i zime što pogoduje zadržavanju smoga i magle.

2.2 Demografija i tržište rada

2.2.1 Demografski trendovi

Preliminarni podaci Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova 2023. godine, ukazuju na nastavak negativnih demografskih kretanja, čiji se uticaj proteže kroz više decenija. Prema dostupnim podacima Popisa iz 2023. godine, opština Mojkovac ima 6.824 stanovnika, što u poređenju sa prethodnim popisom predstavlja pad od 1.798 stanovnika ili 20,9%. Takođe, u međupopisnom periodu smanjen je broj domaćinstava sa 2.655 na 2.430, odnosno za 8,5%. Projekcije kretanja stanovništva ukazuju na značajan pad broja stanovnika u narednim decenijama.

Tabela 1: Usporedni podaci stanovnika i domaćinstava po popisima

		2003	2011	2023 ^(p)
Broj stanovnika	ukupno	10.066	8.622	6.824
	gradsko	4.120	3.590	2.506
	ostalo	5.946	5.032	4.318
Broj domaćinstava	Ukupno	2.881	2.655	2.430
Polna struktura	muškarci	5.044	4.352	n/a
	žene	5.022	4.270	n/a
Starosna struktura	0 do 14	2.060	1.548	n/a
	15 do 64	6.714	5.867	n/a
	65 i više	1.233	1.205	n/a
	nepoznato	59	2	n/a

Izvor: Monstat

Poslednji raspoloživi podaci o polnoj i starosnoj strukturi stanovništva opštine Mojkovac su iz Popisa 2011. Polna struktura stanovnika na teritoriji opštine Mojkovac je ujednačena (50,48% muškaraca i 49,52% žena). Kada je u pitanju starosna struktura, nema značajnih razlika u odnosu na nivo Crne Gore. Posmatrano po starosnim grupama 17,95% čine stanovnici od 0 do 14 godina, 68,05% stanovnici od 15 do 64, dok 14% čini stanovništvo starije od 65 godina.

Promjene u načinu života stanovništva Sjevernog regiona Crne Gore, pa time i opštine Mojkovac, uticale su na pojavu tendencije starenja stanovništva u dugoročnom periodu. Tu se prevashodno misli na tendenciju opadanja prirodnog priraštaja, urbanizaciju i deagrarizaciju, nezaposlenost, emigraciju, odnosno nedovoljnu razvijenost društvene infrastrukture koja bi trebalo da zadrži postojeće i privuče novo stanovništvo. Ipak, negativno kretanje velikih starosnih grupa u opštini Mojkovac manje je izraženo nego u većini opština Sjevernog regiona Crne Gore. Na osnovu najrasprostranjenijih metoda za utvrđivanje tipologije starosne strukture stanovništva, populacija opštine Mojkovac spada u kategoriju regresivnog, odnosno starog stanovništva.

Najveći broj stanovnika i domaćinstava je skoncentrisan u okviru gradskog naselja Mojkovac. Ostala naselja sa značajnijim brojem stanovnika i domaćinstava su: Polja, Uroševina, Podbišće, Prošćenje i Brskovo. U odnosu na Popis 2011. godine, rast broja stanovnika zabilježen je u svega dva naselja Uroševina i Brskovo, dok je u svim ostalim naseljima smanjen broj stanovnika.

Tabela 2: Prostorni raspored stanovnika i domaćinstava po naseljima

Naselja	Stanovnici		Domaćinstava	
	Broj	%	Broj	%
Bistrica	77	1,13	29	1,19
Bjelojevići	62	0,91	17	0,70
Bojna Njiva	285	4,18	107	4,40
Brskovo	348	5,10	110	4,53
Dobrilovina	45	0,66	16	0,66
Gojakovići	64	0,94	26	1,07
Lepenac	324	4,75	107	4,40
Mojkovac	2.506	36,72	926	38,11
Podbišće	607	8,90	194	7,98
Polja	1.026	15,04	372	15,31
Prošćenje	413	6,05	138	5,68
Stevanovac	142	2,08	54	2,22
Štitarica	187	2,74	65	2,67
Uroševina	619	9,07	221	9,09
Žari	119	1,74	48	1,98
Ukupno	6.824	100,00	2.430	100,00

Izvor: Monstat

Pored dugoročnog trenda smanjenja stanovništva, opština Mojkovac se suočava sa izazovima negativnih demografskih kretanja poslednjih godina. Smanjenje stanovništva, nizak natalitet, visok mortalitet, negativan prirodni priraštaj i negativan migracioni saldo predstavljaju kompleksne probleme koji zahtijevaju pažljivo planiranje i intervencije.

Analiza demografskih podataka Mojkovca od 2011. do 2022. godine pruža dublji uvid u kompleksnu društvenu dinamiku koje oblikuje zajednicu, uzimajući u obzir natalitet, mortalitet i migracioni saldo, kao i uticaj globalnih događaja poput COVID-19 pandemije.

U 2022. godini, prirodni priraštaj je iznosio -13,1‰, što znači da je broj umrlih veći od broja rođenih. Natalitet je relativno nizak (7,6‰), dok je mortalitet visok (20,7‰), što ukazuje na starenje stanovništva i povećanje broja umrlih u odnosu na broj novorođenih. Dodatno, migracioni saldo od -22,1‰ ukazuje da je broj ljudi koji napuštaju Mojkovac daleko veći od broja ljudi koji se doseljavaju u opštinu. Stopa emigracije (15,5‰) je značajno viša od stope imigracije (5,9‰), što ukazuje na negativan trend odlaska stanovnika iz Mojkovca.

Tokom posmatranog perioda, **natalitet** je pokazao značajan pad, sa 9,3‰ u 2011. godini na 7,6‰ u 2022. godini. Ovaj kontinuirani trend smanjenja broja novorođenih ukazuje na promjene u društvenim normama, ekonomskim prilikama ili izmijenjenim vrijednostima u porodicama.

Mortalitet je bio visok tokom cijelog perioda, sa posebno alarmantnim stopama u 2020. (19,7‰), 2021 (22‰) i 2022. godini (20,7‰). Ovo ukazuje na ozbiljne zdravstvene izazove u Mojkovcu. Analiza uzroka smrti i pristupu zdravstvenoj zaštiti može pružiti uvid u specifične probleme sa kojima se stanovništvo suočava, kao i u efikasnost zdravstvenog sistema. Period i posljedice COVID 19 pandemije su se odrazile na stopu mortaliteta.

Tabela 3: Osnovni pokazatelji prirodnog kretanja stanovništva u opštini Mojkovac

	Stanovništvo sredinom godine	Prirodni priraštaj	Stopa prirodnog prirastaja (‰)	Rodeni	Stopa nataliteta (‰)	Umrli	Stopa mortaliteta (‰)
2011	8629	-18	-2,1	78	9,3	96	11,1
2012	8504	-18	-2,1	78	9,2	96	11,3
2013	8386	-33	-3,9	69	8,2	102	12,2
2014	8276	-37	-4,5	76	9,2	113	13,7
2015	8017	-44	-5,5	62	7,7	106	13,2
2016	8057	-20	-2,5	81	10,1	101	12,5
2017	7938	-33	-4,2	71	8,9	104	13,1
2018	7748	-39	-5,0	66	8,5	105	13,6
2019	7553	-61	-8,1	48	6,4	109	14,4
2020	7415	-87	-11,7	59	8,0	146	19,7
2021	7232	-117	-16,2	42	5,8	159	22,0
2022	6965	-91	-13,1	53	7,6	144	20,7

Izvor: Monstat

Migracioni saldo je bio negativan tokom cijelog posmatranog perioda. Tokom 2018. godine, zabilježena je izuzetno negativna stopa migracionog salda (-18,1‰), a situacija se dodatno

pogoršala u 2022. godini (-22,1%). Ovaj negativan migracioni saldo reflektuje snažan trend odliva stanovništva iz Mojkovca, što može biti povezano sa ekonomskim teškoćama, nedostatkom zapošljavanja ili potragom za boljim životnim uslovima u drugim mjestima.

Povećanje smrtnosti tokom 2020. godine (19,7‰) pokazuje ozbiljnost zdravstvenih izazova izazvanih pandemijom COVID 19. S druge strane, mjere ograničenja kretanja i putovanja uvedene tokom pandemije mogu objasniti poboljšanje migracionog salda tokom 2021. godine (-9,1‰), dok je 2022. godina ponovno pokazala pogoršanje situacije, ukazujući na kompleksnost i nestabilnost društvenih dinamika tokom krize.

Analiza migracija u opštini Mojkovac u periodu od 2011. do 2022. godine pruža važan uvid u kretanje stanovništva, odseljavanje i doseljavanje ljudi u ovom regionu. Podaci o migracijama ne samo da odražavaju demografske trendove, već takođe imaju dublje sociološke implikacije opštem kvalitetu života u Mojkovcu.

U 2011. godini, Mojkovac je zabilježio **negativan migracioni saldo** od -105, što znači da je 105 više ljudi napustilo opštinu nego što se doselilo. Ovaj trend negativnog migracionog salda nastavio se kroz naredne godine, pri čemu se broj odseljenih ljudi stalno povećavao u odnosu na broj doseljenih. U 2012. godini, saldo je iznosio -87, dok se u 2013. godini povećao na -72. Tokom 2014. godine, trend je djelimično usporen sa saldonom od -61, ali se ponovo pogoršao u 2015. godini kada je saldo bio -67. Ovaj trend se nastavio kroz 2016. godinu sa saldonom od -66 i u 2017. godini sa saldonom od -76. U narednim godinama, odseljavanje je ostalo dominantna tendencija, sa saldima od -45 u 2020. godini, -66 u 2021. godini, i najnižim saldonom od -154 u 2022. godini.

Tabela 4: Migraciona kretanja u opštini Mojkovac (migracije unutar Crne Gore)

	Stanovništvo sredinom godine	Doseljenja	Odseljenja	Migracioni saldo	Stopa migracionog salda (‰)
2011	8629	47	152	-105	-12,2
2012	8504	41	128	-87	-10,2
2013	8386	54	126	-72	-8,6
2014	8276	47	108	-61	-7,4
2015	8017	39	106	-67	-8,4
2016	8057	38	104	-66	-8,2
2017	7938	47	123	-76	-9,6
2018	7748	48	188	-140	-18,1
2019	7553	53	177	-124	-16,4
2020	7415	35	80	-45	-6,1
2021	7232	92	158	-66	-9,1
2022	6965	36	190	-154	-22,1

Izvor: Monstat

Analiza podataka o **broju sklopljenih i razvedenih brakova** u opštini Mojkovac tokom poslednjih 12 godina pruža uvid u demografske i sociološke trendove koji utiču na instituciju braka i porodice u ovom regionu.

Prosječan **broj sklopljenih brakova** tokom posmatranih godina iznosi 30,42. Najmanji broj sklopljenih brakova zabilježen je 2020. godine (11), dok je najveći broj zabilježen 2015. godine (38). U poslednjih 12 godina broj sklopljenih brakova ukazuje na kontinuiranu potražnju za formalizacijom partnerskih veza u zajednici u odnosu na broj razvedenih brakova.

Prosječan **broj razvedenih brakova** tokom posmatranih godina iznosi 2,33. Razvedeni brakovi su relativno rijetki. Podaci ukazuju da 2016. i 2011. godine nije zablježen nijedan razvedeni brak. Niska stopa razvoda ukazuje na stabilnost brakova u Mojkovcu. To može biti rezultat tradicionalnih vrijednosti i jačeg društvenog uticaja na očuvanje brakova.

Broj sklopljenih brakova varira tokom godina, što je povezano povezano sa demografskim faktorima poput broja mladih ljudi u odgovarajućem uzrastu za brak, ekonomskih prilika, migracijama i dr. Praćenje ovih statističkih podataka tokom narednih godina može pomoći u predviđanju budućih trendova u oblasti braka i porodice u Mojkovcu. Razumijevanje tih trendova je ključno za prilagođavanje socijalnih, ekonomskih i obrazovnih politika kako bi se podržala stabilnost porodica i zajednice u cjelini.

Tabela 5: Sklopljeni i razvedeni brakovi

	Sklopljeni brakovi	Stopa nupcijaliteta (‰)	Razvedeni brakovi	Stopa razvoda (‰)
2011	37	4,3	-	-
2012	28	3,3	1	35,7
2013	36	4,3	3	83,3
2014	28	3,4	1	35,7
2015	38	4,7	2	52,6
2016	28	3,5	-	-
2017	37	4,7	3	81,1
2018	27	3,5	7	259,3
2019	37	4,9	3	81,1
2020	11	1,5	5	454,5
2021	21	2,9	2	95,2
2022	27	3,9	2	74,1

Izvor: Monstat

Prateći trendove u brakovima, primjećuje se određena varijabilnost u **dužini trajanja brakova** i uzrastu bračnih partnera. Podaci pokazuju da postoji raznolikost u dugotrajnosti brakova u Mojkovcu. Dok neki brakovi traju decenijama, drugi se završavaju razvodom u relativno

kratkom vremenskom periodu. Ova varijabilnost je rezultat različitih faktora, uključujući kompatibilnost partnera, socijalno-ekonomske uslove i podršku porodice i zajednice. U Mojkovcu, kao i u mnogim drugim zajednicama, primjećuje se trend povećanja uzrasta u kojem ljudi stupaju u brak odnosno sve kasnije stupanje u brak. Odlaganje sklapanja braka je povezano sa školovanjem, profesionalnim angažmanom i ličnim razvojem prije stupanja u bračnu zajednicu, ali i sve dužim ostankom djece u primarnoj porodici bez obzira na ekonomsku (ne)stabilnost i (ne)zavisnost.

Brakovi i porodice su osnova društva i zajednice. Stabilni i podržavajući brakovi mogu pozitivno uticati na blagostanje pojedinaca, djece i cjelokupne zajednice. Zbog toga je važno pratiti i analizirati demografske podatke o brakovima kako bi se razumjeli društveni trendovi, identifikovali potrebni resursi i razvili odgovarajući programi podrške za bračne parove.

2.2.2 Tržište rada

2.2.2.1 Zaposlenost

Prema podacima Monstata, prosječan broj zaposlenih u opštini Mojkovac je 2023. godine je iznosio 1.390, što čini 0,57% ukupnog broja zaposlenih u Crnoj Gori. U posljednjih šest godina primjetnan je rast broja zaposlenih iz godine u godinu na teritoriji opštine Mojkovac, izuzimajući 2020. godinu u kojoj je pod uticajem ekonomske krize izazvane COVID 19 došlo do smanjena broja zaposlenih. U odnosu na 2018. godinu prosječan broj zaposlenih u opštini Mojkovac je povećan za 226 ili 19,4%. U istom periodu stopa rasta broja zaposlenih na nivou Crne Gore je iznosila 28,6%. Na osnovu dostupnih podatka može se uočiti i povećanje udjela žena u ukupnom broju zaposlenih.

Iako ne postoje zvanične procjene zaposlenosti u oblasti neformalne i sive ekonomije, procjenjuje se da neformalna zaposlenost čini značajan procenat. Mladi ljudi rade redovno ili dopunske freelance poslove putem online platformi, te je zbog još uvijek neregulisane poreske politike države u toj oblasti nemoguće procijeniti koliko samozaposlenih postoji u freelance kategoriji. Takođe, poreska politika ne uređuje još uvijek dovoljno dobro ni samo tržište sive ekonomije. Pretpostavlja se da je broj zaposlenih u okviru ovih neformalnih sektora predstavlja značajan dio zaposlenosti kako u Crnoj Gori tako i u Mojkovcu.

Analiza zarada pokazuje da je prosječna bruto zarada u 2023. godini veća za 134 eura od prosječne bruto zarade iz 2018. godine, odnosno da je neto zarada veća za 115 eur u odnosu na neto zaradu 2018. godine. Rast zarada rezultat je prije svega reforme poreskog sistema. U 2023. godini prosječna bruto zarada u opštini Mojkovac je iznosila 895 eur, odnosno 90,7% prosjeka Crne Gore, dok je neto zarada iznosila 726 eur, odnosno 91,7% prosjeka.

Porast prosječnog broja zaposlenih i prosječnih zarada ukazuje na oporavak ekonomije u opštini Mojkovac.

Tabela 6: Struktura zaposlenih i zarade po godinama

	Zaposleni			Zarade	
	Ukupno	Žene	% žena	Bruto	Neto
2018	1164	523	44,9	750	501
2019	1224	553	45,2	774	516
2020	1121	545	48,6	785	527
2021	1217	622	51,1	777	521
2022	1326	647	48,8	813	655
2023	1390			895	726

Izvor: Monstat

2.2.2.2 Nezaposlenost

Broj nezaposlenih u opštini Mojkovac, zaključno sa 31. decembrom 2023. godine, je iznosio 904, odnosno 2,20% ukupnog broja nezaposlenih u Crnoj Gori. Od ukupnog broja nezaposlenih na teritoriji Mojkovca, najveći broj čine žene odnosno 53,47% (469 žena) dok je 46,52% (408) muškaraca.

Strukturu nezaposlenih lica karakteriše nepovoljna obrazovna i starosna stuktura. Najveći broj nezaposlenih prema obrazovnih kategorijama čine osobe sa različitim vrstama srednjeg obrazovanja, ukupno 574 lica, od čega su nešto malo manje od polovine čine žene, odnosno 290. Najveći broj nezaposlenih osoba za nekom vrstom srednje škole nalazi se u starosnoj dobi od 50 i više godina, odnosno njih 212 od čega su 104 žene, dok je nešto manji broj starosne dobi od 41-50, odnosno 144 nezaposlena od čega 69 žena.

Veliki udio u broju nezaposlenih prema obrazovnim kategorijama čine osobe sa nedovršenom osnovnom školom ili sa završenom osnovnom školom, odnosno njih 241 od čega je 155 žena. Starosna struktura ove kategorije ukazuje da je najveći broj nezaposlenih osoba u životnoj dobi od 50 i više godina (119), a više od polovine ukupnog broja čine žene (72). Upola manje je u starosnoj dobi od 41 do 50 i takođe, više od polovine su žene.

Nezaposlena lica sa višom i visokom školom čine 9,19% od ukupnog broja nezaposlenih o obrazovnim kategorijama i najveći broj nezaposlenih u ovoj kategoriji se nalazi u starosnoj dobi od 18 do 30 godina odnosno u starosnoj kategoriji 18-25 godina nalazimo 23 nezaposlenih sa višom i visokom školom od čega više od polovine žena tj. njih 13, dok je u starosnoj grupi 26-30 takođe 23 nezaposlenih od čega 17 žena.

Upoređujući zvanične podatke o nezaposlenosti prema stepenu stručne spreme i polu iz decembra 2022. i decembra 2023. moguće je uvidjeti blagi pad nezaposlenosti na nivou ukupne nezaposlene populacije u ovom dvanaestomjesečnom periodu.

Tabela 7: Nezaposleni prema stepenu stručne spreme i polu

	31.12.2022.				31.12.2023.			
	ukupno	%	Žene	%	ukupno	%	Žene	%
I	235	24,1	148	28,0	222	24,74	144	29,62
II	21	2,2	14	2,6	20	2,22	14	2,88
III	363	37,2	155	29,3	319	35,56	138	28,39
IV	263	27,0	147	27,8	247	27,53	141	29,01
V	1	0,1	0	0,0	10	1,11	4	0,82
VI	7	0,7	5	0,9	36	4,01	22	4,52
VII	85	8,7	60	11,3	43	4,79	23	4,73
Ukupno	975	100,0	529	100,0	897	100,0	486	100,0

Izvor: ZZZCG

Praćenje fluktuacije među nezaposlenima u odnosu na period traženja posla i period registrovane nezaposlenosti na Zavoda za zapošljavanje ukazuje na prelivanje među kategorijama.

U periodu od decembra 2022. do decembra 2023. godine, došlo je do rasta broja nezaposlenih u kategoriji lica koja posao traže između 3 i 5 godina, dok se smanjio u kategoriji lica koja posao traže od 1 do 3 godine i manje od godinu dana.

Tabela 8: Nezaposleni prema dužini traženja zaposlenja

Dužina traženja zaposlenja	31.12.2022				30.06.2023.			
	ukupno	%	Žene	%	ukupno	%	Žene	%
do 1 godine	275	28,2	146	27,6	226	25,59	114	23,79
od 1 do 3 godine	396	40,6	212	40,1	284	32,16	145	30,27
od 3 do 5 godina	92	9,4	53	10,0	161	18,23	95	19,83
preko 5 godina	212	21,7	118	22,3	212	24,00	125	26,09
Ukupno	975	100,0	529	100,0	883	100,0	479	100,0

Izvor: ZZZCG

Prema podacima ZZZCG, na dan 31. decembar 2023. godine, broj dugoročno nezaposlenih lica u Mojkovcu iznosio 380, odnosno 38,97%.

Dostupni podaci ukazuju da je najveći broj nezaposlenih, prema godinama starosti, u kategoriji od preko 50 godina i ova starosna kategorija generalno na globalnom nivou spada u kategoriju teže zapošljivih lica zbog neusaglašenosti potreba tržišta rada sa znanjima i vještinama ovih starosnih kategorija. Deindustrijalizacija koja je pogodila sjevernu regiju, kao i društveno-

ekonomska transformacija, dovela je do toga da je veliki broj industrijskih radnika ostao bez posla i da nisu stekli uslove za odlazak u penziju, te se zbog toga nalaze na evidenciji nezaposlenih. Veliki broj nezaposlenih je takođe i u kategoriji od 40 do 49 godina što ukazuje da pored dobrovoljne nezaposlenosti u ovoj kategoriji može se govoriti i o nezaposlenosti zbog nedostatka radnih mjesta u gradu gdje su osobe prisiljene da budu nezaposlene ili da sredstva za život pronalaze u okvirima sive/crne ekonomije.

Tabela 9: Nezaposleni prema starosnim grupama

Godine starosti	31.12.2022				30.06.2023.			
	ukupno	%	Žene	%	ukupno	%	Žene	%
od 15 do 24 godina	110	11,3	55	10,4	86	9,51	39	8,02
od 25 do 29 godina	97	9,9	63	11,9	89	9,84	57	11,72
od 30 do 39 godina	166	17,0	108	20,4	144	15,92	89	18,31
od 40 do 49 godina	226	23,2	114	21,6	204	22,56	106	21,81
preko 50 godina	376	38,6	189	35,7	381	42,14	195	40,12
Ukupno	975	100,0	529	100,0	928	100,0	485	100,0

Izvor: ZZZCG

Na kraju 2023. godine na Birou rada je bilo 327 lica bez radnog staža, od čega 198 žena, dok je 577 nezaposlenih lica od čega 288 žena sa radnim stažom. U decembru 2023. godine, na Birou rada bez radnog staža je bilo 327 osoba, od čega je 198 žena. Sa radnim stažom je registrovano 577 osoba od čega je 288 žena. Primjetan je veliki broj nezaposlenih osoba u kategorijama od 5 do 10 i 10 do 20 godina radnog staža, što može ukazivati, osim na nedostatak radnih mjesta, na nepovoljnu klimu pri zapošljavanju u kojoj se stečeni radni staž u nekim djelatnostima ne uzima kao prednost u pogledu radnog iskustva.

Tabela 10: Nezaposleni prema dužini radnog staža (31. decembar 2023.)

Radni staž	Ukupno	Bez radnog staža	Sa radnim stažom	Do 1 god	1-2 god	2-3 god	3-5 god	5-10 god	10-20 god	20-30 god	Preko 30 god
Ukupno	904	327	577	151	71	54	64	100	97	31	9
Žene	486	198	288	82	35	31	30	53	44	11	2

Izvor: ZZZCG

Pravo na novčanu naknadu u visini od 108,00 i osiguranje kod ZZZCG, računajući period od početka 2019. pa do 31. decembar 2023. ostvarilo je ukupno 170 osobe. Pravo na ovu novčanu naknadu stižu osobe koje su nakon devet i više mjeseci redovnog zaposlenja ostale bez posla i prijavile se na evidenciju Zavoda za zapošljavanje. Trajanje novčane naknade se određuje na osnovu godina osiguranja, odnosno, radnog staža.

Posebna kategorija teže zapošljivih nezaposlenih predstavljaju osobe sa invaliditetom. Na kraju 2022. godine na Birou rada je evidentirano 238 nezaposlenih sa invaliditetom od čega 138 žena, dok je u decembru 2023. godine taj broj smanjen za 11 lica, pa je ukupan broj osoba sa invaliditetom iznosio 227, a broj žena je ostao nepromijenjen. Ovi podaci o značajnom smanjenju nezaposlenosti osoba sa invaliditetom mogu ukazivati da su stimulativne mjere države koje se odnose na zapošljavanje osoba sa invaliditetom dale rezultat i da je povećan broj poslodavaca koji zbog poreskih i drugih olakšica biraju da zaposle iste. U nastavku su dati podaci koji se odnose na stepen obrazovanja osoba sa invaliditetom koje se nalaze na evidenciji Zavoda za zapošljavanje.

Tabela 11: Stepen obrazovanja nezaposlenih osoba sa invaliditetom (31. decembar 2023.)

Stepen obrazovanja	Broj nezaposlenih
I stepen	90
II stepen	12
III stepen	84
IV stepen	35
V stepen	Nema
VI stepen	1
VII -1 stepen	5

Izvor: ZZZCG

Na Birou rada, na 31. decembra 2023. godine nalazila su se nezaposlena lica sa sljedećim stepenom invaliditeta: laki invaliditet 20-49% - 125 osobe, umjereni invaliditet 50-79% - 55 osobe i teški invaliditet – 80-100% - 15 lica.

Pravo na materijalnu naknadu, u visini od 180,00 eur, među osobama sa invaliditetom u 2023. godini ostvarivalo je 178 osoba., dok 25 osoba invalida III kategorije, koja se nalaze u evidenciji nezaposlenih, ostvaruju novčanu naknadu preko Fonda PIO.

2.2.2.3 Programi za nezaposlene

Zavod za zapošljavanje putem svojih programa organizuje dodatno sticanje vještina, znanja i stručnih kvalifikacija za osobe koje se nalaze u evidenciji nezaposlenih lica. Programi koje sprovode periodično su Sticanje ključnih vještina i Sticanje ključnih kvalifikacija. U okviru ovih programa za prethodnih 5 godina 2 kandidata su položila vozački ispit C kategorije, dok se 6 osoba prekvalifikovalo za zaštitara, odnosno 3 kandidata za kuvara i dvije za računovođu.

Programi za nezaposlene koje sprovodi Zavod za zapošljavanje su usmjereni na dodatno osposobljavanje, edukaciju, prekvalifikaciju i podsticaje na samozapošljavanje osoba koje se nalaze u evidenciji nezaposlenih. Određeni programi se sprovode kontinuirano, dok se pojedini sprovode u skladu sa materijalnim sredstvima.

Kontinuirano se sprovode programi javnih radova i osposobljavanja za rad kod poslodavca, dok se periodično sprovode programi koji podstiču samozapošljavanje kroz korišćenje bespovratnih sredstava za preduzetništvo, te programi sa drugim podsticajnim mjerama za zapošljavanje u toku sezone i drugo. Kroz program Javnih radova, u periodu od 2019. godine do 2023. godine ukupno je prošlo 87 nezaposlenih, dok je kroz program Osposobljavanje za rad kod poslodavca u istom periodu prošlo 35 osoba, a kroz program Osposobljavanje za samostalan rad 42 nezaposlena.

2.3 Društvene djelatnosti

2.3.1 Obrazovanje

2.3.1.1 Predškolsko vaspitanje i obrazovanje

Mojkovac ima jednu predškolsku vaspitnu ustanovu koja se nalazi u gradu. Posljednjih godina aktivne su kampanje UNICEF-a i resornog ministarstva prosvjete koje se odnose na promociju da svako dijete treba da ima pravo i mogućnost predškolskog obrazovanja. Kampanje su, pored inicijative resornog ministarstva, urodile plodom te je JPU „Jevra Rabrenović“ otvorila 4 interaktivne službe pri školama u 4 ruralna područja što omogućava djeci sa sela da pohađaju predškolsko obrazovanje.

Izvještaj o upisu djece u JPU „Jevrosima Jevra Rabrenović“ od 2019. do 2023. godine pruža detaljan uvid u dinamiku upisa, strukturu djece prema starosnim grupama te dodatne interaktivne službe.

Tabela 12: Broj djece u predškolskoj ustanovi

	2019	2020	2021	2022	2023
Matična ustanova	164	167	180	197	175
Interaktivna služba	20	22	19	21	14

Izvor: JPU „Jevrosima Jevra Rabrenović“

Podaci ukazuju na konstantan rast broja upisane djece u predškolsku ustanovu sve do 2023. godine, kada je zabilježen značajan pad upisanog broja djece. Praćenje broja upisane djece u narednim godinama će dati odgovor da li je ovaj pad uslovljen eksternim faktorima, depopulacijom ili je u pitanju trenutno kod smjene manje brojnih i više brojnih generacija djece predškolskog uzrasta.

Raznolikost u broju djece po vaspitnim grupama pruža ustanovi priliku za prilagođeno vaspitanje prema dobnim specifičnostima. U narednoj tabeli dat je prikaz broja djece po vaspitnim grupama u školskoj 2023/24. godini.

Tabela 13: Broj djece po vaspitnim grupama

Vaspitne grupe	Broj djece
Mlađa jaslena	17
Starija jaslena	23
Mlađa vaspitna	43
Srednja vaspitna	39
Starija vaspitna I	28
Starija vaspitna II	25

Izvor: JPU „Jevrosima Jevra Rabrenović“

Interaktivne službe djeluju kao dodatak matičnoj ustanovi, pružajući dodatne aktivnosti i podršku djeci. U narednoj tabeli dat je prikaz broja upisane djece u interaktivnim službama u školskoj 2023/24 godini.

Tabela 14: Broj djece u interaktivnim službama

Interaktivna služba	Broj djece
Prošćenje	6
Lepenac	5
Polja	2
Štitarica	1

Izvor: JPU „Jevrosima Jevra Rabrenović“

Ovaj opsežan pregled pruža duboku analizu godišnjeg upisa, strukture djece po vaspitnim grupama i značaja interaktivnih službi za školsku godinu 2023/24. Različite dobi i potrebe djece uzete su u obzir kako bi se osiguralo prilagođeno vaspitanje unutar ustanove.

U JPU „Jevrosima Jevra Rabrenović“ zaposleno je 26 osoba, od čega je 12 vaspitača/ica i 3 medicinske sestre. Prosječan broj djece po jednom/j vaspitaču/ici je 16. Prema dostavljenim podacima, postoji nedostatak stručnog kadra, odnosno, vaspitačica.

Površina od minimum 3m² po djetetu, koja je propisana Pravilnikom o bližim uslovima za osnivanje ustanova u oblasti obrazovanja i vaspitanja, je svakom djetetu obezbijeđena u radnim sobama, jaslicama i spavaonama, kao i okviru slobodnog prostora unutar ustanove. Prosječna površina jedne radne sobe, računajući samo slobodni prostor koji nije opterećen namještajem i mobilijarom, iznosi 50m². Spoljašnji prostor, odnosno dvorište predškolske ustanove je obezbijeđeno i zadovoljava uslove da svako dijete ima najmanje 8m² u okviru dvorišta za igru.

Prepoznati problemi koje treba rješavati u narednom periodu su: zamjena dovošnog mobilijara, zamjena unutrašnjeg namještaja i mobilijara, zamjena i rekonstrukcija podova i keramike, kao i adaptacija plafona i krećenje zidova, te nabavka i zamjena starih kuhinjskih aparata novim.

2.3.1.2 Osnovno obrazovanje

Na teritoriji opštine Mojkovac se nalaze tri devetogodišnje osnovne škole koje obavljaju obrazovnu funkciju. Najveća obrazovna ustanova tog tipa JU OŠ „Aleksa Đilas Bećo“ nalazi se u gradskom jezgru. Druge dvije devetogodišnje osnovne škole se nalaze u ruralnim područjima: JU OŠ „Milovan Rakočević“ u Lepencu i JU OŠ „Radomir Rakočević“ u Prošćenju.

JU OŠ „Aleksa Đilas Bećo“, Mojkovac

Od 2019. do 2023. godine, broj upisane djece u ovoj školi je 256 učenika. Broj upisane djece varirao je od 59 učenika 2019. godine do 43 učenika 2021. godine. Uprkos oscilacijama, u školskoj 2022/2023. godina zabilježen je porast sa 55 upisanih učenika. U školskoj 2023/2024., centralna gradska devetogodišnja škola nastavlja s upisanim učenicima, njih 49, što ukazuje na kontinuitet školske populacije.

Područna odjeljenja JU OŠ „Aleksa Đilas Bećo“ u razdoblju od 2019. do 2023. godine su takođe imala različite oscilacije broja upisane djece. Ukupno su aktivne četiri seoske škole, dok su dvije zatvorene, ukazujući na dinamiku u obrazovnim potrebama i infrastrukturi.

Tabela 15: Broj upisane djece u JU OŠ „Aleksa Đilas Bećo“ (2019-2023)

	2019	2020	2021	2022	2023
Matična škola	59	50	43	55	49
PO Polja	0	1	1	3	5
PO Podbišće	7	1	1	3	4
PO Štitarica	1	3	3	1	0
PO Gojakovići	1	1	1	0	0

Izvor: JU OŠ „Aleksa Đilas Bećo“, Mojkovac

U gradskoj školi od I do IX razreda ima 257 dječaka i 249 djevojčica, dok područna odjeljenja bilježe manji broj učenika sa 17 dječaka i 11 djevojčica.

Ukupan broj djece od I do V razreda za školsku 2023/2024. godinu: 256 učenika, dok je ukupan broj djece od VI do IX razreda za školsku 2023/2024. godinu 251 učenik.

U JU OŠ “Aleksa Đilas Bećo” ukupno je zaposleno 73 osobe, od čega je nastavnog kadra 45 osoba i nenastavnog kadra 28 osoba. Zaposleni nastavni kadar čine 21 nastavnik razredne nastave, 1 vaspitač/ica i 23 predmetna nastavnika.

Škola posjeduje sportsku halu površine 719,60m², namijenjenu za košarku, rukomet, mali fudbal i odbojku. Takođe, škola posjeduje otvorene poligone sa tartan podlogom, namijenjenim za mali fudbal i odbojku.

Objekat matične škole je funkcionalan i u skladu je sa školskim potrebama učenika i zaposlenih.

JU OŠ „Radomir Rakočević“ – Prošćenje

U periodu od 2019. do 2023. godine, broj upisane djece u drugoj osnovnoj školi imao je promjenjive trendove. U 2019. i 2020. zabilježen je relativno stabilan upis sa 5, odnosno 4 učenika. Međutim, u 2021. godini broj upisanih je smanjen na 2 upisana, a trend pada upisa učenika je nastavljen u 2022. i 2023. kada upisan samo po jedan učenik.

Tabela 16: Broj upisane djece u JU OŠ „Radomir Rakočević“, Prošćenje (2019-2023)

	2019	2020	2021	2022	2023
Matična škola	5	4	2	1	1

Izvor: JU OŠ „Radomir Rakočević“, Prošćenje

U školskoj godini 2023/24., ukupan broj učenika u devetogodišnjoj školi iznosi 32. Razlika između broja učenika od I do V razreda (12 učenika) i VI do IX razreda (20 učenika) naglašava veći broj starijih učenika. Osnovnu školu je pohađalo 18 dječaka i 14 djevojčica.

U JU OŠ „Radomir Rakočević“ je zaposleno 17 osoba, od čega je 13 nastavnog kadra i 4 nenastavnog. Zaposleni nastavni kadar čine 2 nastavnika/ce razredne nastave i 11 predmetnih nastavnika.

Područna odeljenja škole u Jakovićima i Stevanovcu su zatvorena. Smanjenje broja upisane djece i zatvaranje pojedinih škola mogu zahtijevati dodatne strategije planiranja u obrazovnom sektoru.

Škola posjeduje sportsku salu ukupne površine 58m² sa osnovnom sportskom opremom koja je u u upotrebnom stanju. Pored sale, škola posjeduje 2 otvorena sportska poligona površine 1.200m² od kojih je jedan sa golovima i košem, a drugi sa odbojkaškom mrežom.

Opšte stanje objekta škole je u zadovoljavajućem stanju. Ministarstvo prosvjete je 2021. godine finansiralo renoviranje fiskulturne sale, zamjenu oluka i trotoara, kao i krečenje fasade. Uz pomoć privrednika iz sela napravljen je manji objekat za smještaj ogrijevnog drveta za školu.

Stanje objekta je dobro, usklađeno sa dnevnim potrebama učenika i zaposlenih. Potrebno je prilagoditi ulaz u školu za osobe sa invaliditetom.

JU OŠ “Milovan Rakočević” – Lepenac

U razdoblju od 2019. do 2022. godine, broj upisane djece u matičnoj devetogodišnjoj školi je varirao. U periodu od 2019. do 2021. godinu broj upisanih učenika je rastao od upisana 3 u 2019, 4 učenika u 2020, do 5 učenika 2021. godine, dok je u 2022. godini upisan samo 1 učenik.

U okviru škole postoji aktivno područno odjeljenje četvorogodišnje škole u Žarima. U seoskom, područnom odjeljenju, 2019. godina bilježi upis jednog učenika, dok 2020. godina održava taj trend sa još jednim upisanim učenikom. U 2021. i 2022. godini nije bilo upisanih učenika u područnom odjeljenju ove škole.

Tabela 17: Broj upisane djece u JU OŠ “Milovan Rakočević”, Lepenac (2019-2023)

	2019	2020	2021	2022	2023
Matična škola	3	4	5	1	3
PO Žari	1	1	0	0	1

Izvor: JU OŠ “Milovan Rakočević”, Lepenac

U školskoj 2023/24. godini osnovnu školu su pohađala 22 učenika. Ukupan broj učenika od I do V razreda je iznosio 18, u VI i VII razredu nije bilo učenika, dok je broj djece od VI do IX razreda iznosio 4. Osnovnu školu je pohađao veći broj dječaka (16) u odnosu na broj djevojčica (6).

U JU OŠ “Milovan Rakočević” je zaposleno ukupno 12 osoba, od čega 7 zaposlenih predstavlja nastavni kadar, dok je ostalih 5 nenastavni kadar. Zaposleni nastavni kadar čine 3 profesora razredne nastave i 4 predmetna nastavnika.

Škola posjeduje školsku halu površine 200m² sa dvije svlačionice, hodnikom, spravarnicom i kancelarijom nastavnika ukupne površine 100m². Takođe, škola posjeduje otvoreni poligon površine 600m² sa dva koša i 2 rukometna gola. Potrebno je ograđivanje poligona radi povećanja bezbjednosti.

Objekat škole je odličnom stanju, opremljen i funkcionalan u skladu sa potrebama učenika, nastavnika i zaposlenih.

2.3.1.3 Srednješolsko obrazovanje

JU SMŠ „Vuksan Đukić“ je jedina ustanova u Mojkovcu koja se bavi srednjoškolskim obrazovanjem i nalazi se u gradskom jezgru.

Broj upisanih učenika u srednju školu po godinama je dat u nastavku, gdje se može uočiti drastičan pad broja upisanih učenika u posljednjih 5 godina.

Tabela 18: Broj upisane djece u JU SMŠ „Vuksan Đukić“

	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24
Broj učenika	343	350	320	270	230	200

Izvor: JU SMŠ „Vuksan Đukić“

JU SMŠ „Vuksan Đukić“ je ustanova koja ima mješovite obrazovne programe. Trenutno aktivni obrazovni smjerovi su: Gimnazija, Ekonomski tehničar, Hotelsko-turistički tehničar, Kuvar, Konobar i Prodavač. U prethodnom periodu ukinut je obrazovni smjer Tehničar kulinarstva – IV stepen. Broj upisanih učenika po obrazovnim smjerovima prema godinama prikazan je u narednoj tabeli.

Tabela 19: Broj upisane djece po obrazovnim programima i godinama u SMŠ

Obrazovni smjer	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24
Gimnazija	28	24	24	27	15	10
Ekonomski tehničar	14	15	12	/		13
Turistički tehničar	17	19	15	/	/	/
Kuvar	23	0	0	/	/	/
Konobar	12	0	0	/	/	/
Prodavač	/	0	0	/	13	/
Kuvar/konobar	/	23	18	17	/	17
Hotelsko-turistički tehničar	/			18	17	12

Izvor: JU SMŠ „Vuksan Đukić“

U JU SMŠ „Vuksan Đukić“ je zaposleno 40 nastavnika i 7 članova nenastavnog osoblja. Od ukupno 40 zaposlenih predmetnih profesora, 31 profesor je matična škola JU SMŠ, dok je 9 koji su na dopunu časova iz drugih ustanova.

Škola posjeduje sportsku salu površine 1920m², pogodnu za fudbal, košarku, rukomet i ostale sportove. Pored sportske sale, škola raspolaže sa teretanom, koja je u prilično zastarjelom stanju u pogledu opreme. Veliki problem predstavlja grijanje u sportskoj sali koje, iako postoji i funkcioniše, ne može zagrijati salu jer je prilikom rekonstrukcije objekta postavljeno suprotno standardima grijanja velikih površina. Škola raspolaže sa dva otvorena terena za košarku i rukomet i mali fudbal. Teren za košarku ima asfaltnu podlogu koja je poprilično istrošena, sa dva

nova koša i noćnim osvjetljenjem. Teren za rukomet i mali fudbal ima tartansku podlogu koja je propala vremenom, sa tribinama i noćnim osvjetljenjem.

Opšte stanje objekta škole je dobro. Škola je renovirana od strane Ministarstva kapitalnih investicija 2018. godine pri čemu je promijenjena stolarija, urađena fasada, uveden sistem grijanja na pelet, u skladu sa potrebama nastavnika i učenika. Kada su u pitanju OSI kategorije na ulazu škole postoji pristupna rampu i jedno WC na prizemlju koje je u potpunosti urađeno u skladu sa potrebama OSI.

Visoko obrazovanje

Visoko obrazovanje, u Crnoj Gori, se temelji na obrazovanju koje se odvija na visokoškolskim ustanovama (državnim i privatnim fakultetima, višim školama).

U opštini Mojkovac ne postoje visokoškolske ustanove. Nakon završene srednje škole, stanovnici opštine Mojkovac nastavljaju studije na visokoškolskim ustanovama u zemlji i inostranstvu. Prema dostupnim podacima, broj studenata u poslednjih pet godina iz opštine Mojkovac na visokoškolskim ustanovama u Crnoj Gori je u konstantnom padu.

Tabela 20: Broj studenata iz Mojkovca na ustanovama visokoškolskog obrazovanja u Crnoj Gori

	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022
Broj studenata iz Mojkovca	302	308	280	263	253

Izvor: Monstat

Opština Mojkovac svake godine stipendira studente putem javnog poziva. Kriterijumi za dodjelu stipendija su jasno precizirani i odnose se na studente druge i treće godine fakulteta sa najmanjom 8,5 prosječnom ocjenom tokom studiranja, a koji imaju državljanstvo Crne Gore i prebivalište u Mojkovcu. Izuzetno, potvrđeno materijalno stanje se uzima kao dodatni kriterijum za bodovanje i deficitarna zanimanja. U nastavku je dat pregled broja dodijeljenih stipendija u prethodnih pet godina.

Tabela 21: Broj dodijeljenih studentskih stipendija u Mojkovcu po godinama

	2017/18	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24
Broj stipendiranih studenata	33	26	32	34	19	17

Izvor: Opština Mojkovac

2.3.2 Socijalna zaštita

Stanovnici opštine Mojkovac ostvaruju prava iz oblasti socijalne i dječije zaštite posredstvom JU Centar za socijalni rad za opštine Kolašin i Mojkovac. Pored JU Centra za socijalni rad,

socijalnu podršku obezbjeđuje i Opština Mojkovac. Usluge socijalne i dječije zaštite pruža JU Dnevni centar za djecu i mlade sa smetnjama u razvoju.

JU Centar za socijalni rad za opštine Mojkovac i Kolašin

Osnovna djelatnost JU Centar za socijalni rad za opštine Mojkovac i Kolašin je briga o licima koja se nalaze u stanju socijalne potrebe bez obzira na uzrast, pol i porijeklo. Centar za socijalni rad odlučuje prvenstveno o pravima iz oblasti socijalne i dječije zaštite.

Podaci o licima u stanju socijalne potrebe za opštinu Mojkovac ukazuju da je broj korisnika usluga Centra za socijalni rad po raznim osnovama i kroz različite kategorije relativno nizak.

Broj korisnika materijalnog obezbjeđenja, kao osnovnog oblika materijalne pomoći porodicama u stanju socijalne potrebe, zaključno sa 31. decembar 2023. godine, je iznosio 65 porodica. U posljednjih pet godina primjetan je značajan pad broja korisnika MOP.

Podaci pokazuju rast broja korisnika socijalne pomoći lica sa invaliditetom. Zaključno sa 31. decembrom 2023. godine, pravo po osnovu naknade za ličnu invalidninu je koristilo 53 lica sa teritorije opštine Mojkovac. Naknadu za roditelja/staratelja za lice koje je korisnik lične invalidnine ili dodatka za njegu i pomoć u 2023. godini, zaključno sa 31. decembarom, je koristila 51 osoba.

Dodatak za njegu i pomoć koji se dodjeljuje starim i nemoćnim osobama, kao i osobama koje se nalaze u procesu liječenja ili zdravstvene rehabilitacije ili oporavka je kategorija sa najvećim brojem korisnika u opštini Mojkovac. Broj korisnika u 2023. godini, zaključno sa 31. decembarom, je iznosio 948 lica, odnosno čak 13,89% ukupne populacije Mojkovca.

Mjesečnu naknadu po osnovu rođenja djeteta do navršene jedne godine života, na koju imaju pravo jedan od roditelja koji je na evidenciji Zavoda za zapošljavanje ili student, u 2023. godini zaključno sa 31. decembarom je primalo 18 korisnika.

Naknadu za novorođeno dijete je do 31. decembra 2023. godine je ostvarilo troje korisnika.

Izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj i dječijoj zaštiti u 2022. godini sva djeca do 18 godina stekla su pravo na dječiji dodatak kao vid finansijske podrške porodicama sa djecom. Dodatak za djecu do 18 godina na teritoriji opštine Mojkovac, u 2023. godini zaključno sa 31. decembrom, je primalo 597 djece.

Broj podstanarskih porodica koje koriste materijalno obezbjeđenje, u 2023. godini zaključno sa 31. decembrom iznosi 14. Prema raspoloživim podacima opština Mojkovac ima jednog registrovanog beskućnika.

Prema dostupnim podacima, broj hraniteljskih porodica u Mojkovcu u 2023. godini je 3, što je najmanji broj u posmatranom periodu.

Podaci o svim vidovima socijalne pomoći koje se ostvaruju posredstvom Centra za socijalni rad su navedeni u narednoj tabeli.

Tabela 22: Broj korisnika socijalne pomoći i vrste usluga

Kategorija	2019.	2020.	2021.	2022.	I-IX 2023.
Materijalno obezbjeđenje	126	107	92	75	53
Lična invalidnina	47	46	48	53	55
Dodatak za njegu i pomoć	481	469	485	803	905
Troškovi sahrane za korisnike DNJP	1	4	4	3	0
Naknada za novorođeno dijete	5	6	5	3	3
Dječiji dodatak po osnovu MO, LI ili DNJP	88	73	68	56	54 porodice / 95 djece
Povlastice za putovanja lica sa invaliditetom	47	37	52	132	90
Pravo na povlašćenu vožnju (djeca i madi)	/	2	4	4	4
Naknada po osnovu rođenja djeteta	29	32	26	21	13
Standardni porodični smještaj	6	8	7	4	5
Smještaj u stanove	14	14	11	10	10
Naknada za roditelje ili staratele za lice korisnika LI ili DNJP	47	47	48	49	53
Ustavni sud – naknada ženama	39	33	31	7	4
Dječiji dodatak za djecu do 18. godina	/	236	236	577	598 porodica / 1015 djece
Obeštećenje naknada ženama	/	/	/	238	308
Jednokratne isplate	30	61	51	90	24

Izvor: JU Centar za socijalni rad za opštine Mojkovac i Kolašin

Pored navedenih vidova socijalne pomoći, Centar za socijalni rad u partnerstvu sa Crvenim krstom u Mojkovcu učestvuje u programu podrške u kući (Geronto programu) u okviru koga se pružaju usluge za 24 korisnika starija od 67 godina. Takođe, Centar za socijalno pruža podršku za život u zajednici kroz Dnevni boravak za odrasla i stara lica. Usluge koristi 7 lica. U okviru boravka, od 8 do 14h, obezbijeđen je jedan obrok za korisnike. Usluge se pružaju na osnovu procjene CZSR na osnovu rješenja, a pružalac usluga je Dom starih Pljevlja. Projekat je podržan od strane UNDP i Ministarstva rada i socijalnog staranja, kao i od Opštine Mojkovac koja obezbjeđuje prostor i plaćanje struje i komunalija.

Materijalna davanja koja obezbjeđuje Opština Mojkovac su propisana Satutom Opštine i odnose se na: materijalna davanja iz socijalne zaštite, kao što su: jednokratne pomoći; subvencije u plaćanju komunalnih usluga koje pružaju javna preduzeća koja osniva opština i druga materijalna davanja iz socijalne zaštite. Vrste materijalnih davanja, bliže uslove, način i postupak za ostvarivanje propisuje nadležni organ opštine, kao i: materijalna davanja iz dječje zaštite, kao što su: pomoć za novorođeno dijete; pomoć za nabavku školskog pribora i druga materijalna davanja. Vrste materijalnih davanja, bliže uslove, način i postupak za ostvarivanje prava i u ovom dijelu propisuje nadležni organ opštine.

Dnevni centar za djecu i mlade

JU „Dnevni centar za djecu i mlade sa smetnjama u razvoju - Mojkovac” je ustanova socijalne i dječje zaštite koju je Opština Mojkovac osnovala 2014. godine u cilju pružanja podrške djeci i mladima sa smetnjama u razvoju za život u zajednici.

Zaključno sa 31. decembrom, Dnevni centar za djecu i mlade ima ukupno pet korisnika sa započetom procedurom za još dva korisnika. U posljednjih pet godina, odnosno u periodu od 2019. do 2023. godine, usluge Dnevnog centra je koristilo ukupno 8 lica.

Usluge koje pruža Dnevni centar su: dnevni boravak za djecu i mlade sa smetnjama u razvoju, osmočasovna njega, poludnevni boravak, socijalizacija, psihosocijalna i medicinska rehabilitacija, vaspitno obrazovni rad u kojem se stiču vještine neophodne za svakodnevni život, radno – okupacioni tretman, društvena i profesionalna aktivacija djece, razvoj potencijala i osnaživanja korisnika, prevoz korisnika, ishrana, održavanje njege i lične higijene, dodatna stručna pomoć djeci sa smetnjama u razvoju koja pohađaju vaspitno-obrazovne ustanove, edukacija roditelja za samopomoć i pomoć djeci i sl.

Dnevni centar prema potrebama korisnika ima pet prostorija: dnevni boravak, kancelariju za individualni rad, senzornu sobu, salu za fizio terapiju i kuhinju. Šesta prostorija je administrativnog karaktera. Prostorije su prilagođene prema potrebama osoba sa invaliditetom.

Omladinski centar

Omladinski servis Mojkovac pruža značajan doprinos zajednici i podršci mladima za sprovođenje omladinskih aktivnosti i omladinskog rada. Omladinski centar predstavlja prostor namijenjen mladima, gdje se kroz različite aktivnosti, poput radionica, edukacija, panel diskusija i druženja, pruža prilika mladima da razvijaju svoje kapacitete i vještine. U periodu od 31. decembra 2022. do 31. decembra 2023. godine, Omladinski servis Mojkovac je realizovao 48 aktivnosti za mlade, od čega je 29 aktivnosti realizovano u saradnji sa lokalnom samoupravom, dok je 18 aktivnosti bilo rezultat saradnje sa NVO organizacijama na državnom nivou. U istom periodu, OC je posjetilo 194 mladih osoba, kako u prostorijama servisa, tako i na drugim

lokacijama gdje su se održavale aktivnosti. Posebno se ističe saradnja s Volonterskim klubom u okviru JU SMŠ „Vuksan Đukić“. Prostor OC je površine 38m², pristupačan je osobama sa invaliditetom, a opremljen je besplatnim internetom, laptopom, računarom, konferencijskim stolom, pomoćnim stolom sa 8 stolica, projektorom i plazma TV. Uprkos pozitivnim aktivnostima, iznesena je zabrinutost zbog opadanja broja đaka u školi, što može uticati na zainteresovanost za aktivnosti Omladinskog servisa. Najposjećenije aktivnosti bile su zabavnog i edukativnog karaktera, uključujući veće društvenih igara, veće palačinki, besplatne karte za filmove, debatne radionice, medijsku pismenost, te radionice na temu nasilja.

1.2.1 Zdravstvena zaštita

JZU Dom zdravlja “Boško Dedejić” je jedina zdravstvena ustanova u Mojkovcu koja obavlja zdravstvenu zaštitu na primarnom nivou.

DZ pored zaštite na primarnom nivou obavlja i zdravstvenu bolničku zaštitu – stacionarnog tipa iz oblasti: interne medicine i ginekologije i akušerstva. Stacionar prostorno, opremom i kadrovski ispunjava uslove za rad. Na internom stacionaru se obavlja dijagnostika, liječenje i zdravstvena njega hospitalizovanih pacijenata u oblasti interne medicine. Interni stacionar ima 13 kreveta, 7 na muškom a 6 na ženskom odjeljenju. Ginekološko – akušerski stacionar nema pravo vršenja porođaja i u sklopu njega se obavlja stacionarno zdravstvena zaštita iz ginekologije i akušerstva. Stacionar je opremljen sa dva kreveta.

Zdravstveni punktovi u mjesnim zajednicama: Polja, Slatina, Lepenac, Žari i Štitarica ne rade zbog nedostatka kadra i nemogućnosti elektronskog povezivanja sa DZ.

U okviru DZ funkcionišu sljedeća savjetovaništa: savjetovanište za mlade, populaciono savjetovanište i savjetovanište za reproduktivno zdravlje. Savjetovanište za mlade sprovodi program odvikavanja od pušenja koji sprovode izabrani doktori pet dana u sedmici, šest timova godišnje prema standardizovanom programu. Populaciono savjetovanište sprovodi program prevencije dijabetesa i hroničnih komplikacija dijabetesa. Za potrebe sprovođenja programa angažuju se izabrani doktori i pet timova godišnje. Savjetovanište za reproduktivno zdravlje sprovodi Školu roditeljstva za trudnice i za potrebe škole se angažuju tri kampanje u toku jedne godine. Izabrani doktor za žene obavlja individualni ili grupni rad prema potrebama škole.

DZ raspolaže sljedećom medicinskom opremom: rentgen aparat, stomatološki rentgen aparat, mamograf, ultrazvuk 2 kom, sterilizatori – 5 kom, sva neophodna oprema za laboratoriju primarnog nivoa, neophodna oprema za mikrobiologiju primarnog nivoa, EKG aparati – 10 kom, potrebna oprema za oftamološku ordinaciju, potrebnu opremu za jedinicu za fizikalnu terapiju, CTG aparat, koncentrator kiseonika – 2 kom, spirometar, inhalator – 5kom, aparati za mjerenje krvnog pritiska, UV lampa – 2 kom, dermatoskop, kolposkop, aspirator, autoklav. Od

nemedicinske opreme DZ posjeduje kompjutersku opremu, opremu za kuhinju i vešeraj, kao i agregat. Analogni mamograf je potrebno zamijeniti digitalnim zbog zastarjelosti.

DZ posjeduje 3 vozila za transport pacijenata. Takođe, DZ posjeduje 3 vozila za potrebe patronaže, kućne njege, dijaliziranih pacijenata i dr.

Jedinica za patronažu broji 6 sistematizovanih radnih mjesta za medicinske sestre/tehničare sa uslovima Medicinske škole IV ili V nivoa kvalifikacije obrazovanja opšteg, pedijatrijskog ili ginekološko akušerskog smjera.

DZ izdaje poslovni prostor za dvije stomatološke ordinacije i jednu zubotehničku.

DZ posjeduje apoteku za potrebe stacionara i drugih službi Doma zdravlja.

Dom zdravlja ima ukupno 73 zaposlena od čega 53 zaposlena medicinskog kadra i 20 zaposlenih nemedicinskog kadra. Struktura zaposlenih po stepenu obrazovanja prikazana je u tabeli.

Tabela 23: Struktura zaposlenih po stepenu obrazovanja i vrsti kadra u JZU Dom zdravlja

Stepen stručne spreme	Medicinski kadar	Nemedicinski kadar	Ukupno
VSS	9	2	11
Visoke med. sestre	3	0	3
VŠS	2	1	3
SSS	39	9	48
KV	0	2	2
NKV	0	6	6
Ukupno	53	20	73

Izvor: JZU Dom zdravlja "Boško Dedekić"

Ukupan broj doktora medicine u Domu zdravlja je 10, od čega je 8 specijalista, 1 doktor medicine i 1 doktor na specijalizaciji iz oftamologije. Osam doktora specijalista i oblasti specijalizacije prikazane su u tabeli ispod.

Tabela 24: Broj specijalista i oblasti specijalizacije u JZU Dom zdravlja

Oblast specijalizacije	Broj specijalista
Specijalista pedijatrije	1
Specijalista interne medicine – subspecijalista endokrinologije	1
Specijalista urgentne i porodične medicine	1
Specijalista ginekologije i akušerstva	1
Specijalista pneumofizioogije	1
Specijalista neuropsihijatrije	1
Specijalista porodične medicine	2

Izvor: JZU Dom zdravlja “Boško Dedejić”

Ukupan broj osiguranika u Doma zravlja je 7.622, dok je 7.091 osiguranik izabrao doktora.

Broj osiguranika na izabranog doktora je u skladu sa Pravilnikom o bližim uslovima u pogledu standarda, normativa i načina ostvarinja primarne zdravstvene zaštite preko izabranog tima doktora ili izabranog doktora, kojim je propisan broj osiguranika po doktoru:

- ID za odrasle: prosjek 1.600, najamanje 1.200, najviše 2.000
- ID za djecu: prosjek 1.500, najamanje 1.000, najviše 2.000
- ID za žene: prosjek 6.500 (za žene od 13 do 65) , najamanje 5.000, najviše 8.000

JU DZ funkcioniše u skladu sa potrebama osiguranika, u skladu sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti i Odlukom o mreži zdravstvenih ustanova, kojom su određene ustanove za pružanje zdravstvene zaštite primarnog i sekundarnog nivoa.

Nedostajući kadar neophodan za rad DZ obezbjeđuje angažovanjem kadra iz drugih ustanova putem Ugovora o dopunskom radu u skladu sa zakonskim procedurama.

Najveći problem u funkcionisanju jeste nedostatak ljekarskog kadra koji je do sada prevazilažen. Međutim, starosna struktura trenutnih ljekara u bliskoj budućnosti predstavljaće problem s obzirom, da se na tri konkursa tokom 2023. godine nije prijavio nijedan kandidat za dodjelu specijalizacije.

Hitna medicinska pomoć u Mojkovcu je dio Zavoda za hitnu medicinsku pomoć Crne Gore. Koristi prostorije JU Dom zdravlja. Za HMP su opredijeljene 3 prostorije, a u planu je proširenje prostornih kapaciteta. Ambulanta je opremljena potrebnom medicinskom opremom i medicinskim sredstvima u skladu sa savremenim standardima urgentne medicine.

HMP raspolaže sa ukupno 19 zaposlenih, od kojih su 4 doktora medicine, od kojih je jedan doktor specijalista urgentne medicine i jedan doktor koji se trenutno nalazi na specijalizaciji iz oblasti urgentne medicine. U procesu rada se nalazi 13 medicinskih tehničara, kao i jedan vozač i jedna radnica na održavanju čistoće.

HMP raspolaže sa dva sanitetska vozila: jedno je proizvedeno 2012. godine, a drugo je savremeno iz 2022. godine.

1.2.2 Kultura

JU Centar za kulturu “Nenad Rakočević” je glavni nosilac kulturnih dešavanja na teritoriji opštine Mojkovac. CZK Mojkovac se nalazi u spostvenoj zgradi, potpuno opremljenoj za kulturne sadržaje manjeg i većeg formata. U sklopu Centra funkcionišu: Filmski festival

Mojkovačka filmska jesen, Bioskop, Galerija, amatersko i amatersko dječije pozorište, kao i biblioteka.

Tradicionalne manifestacije koje CZK organizuje samostalno i tradicionalno svake godine: Opštinska smotra recitatora, Mojkovački likovni salon i Mojkovačka filmska jesen - Festival glumca istog govornog područja. U partnerstvu se povremeno organizuje Likovna kolonija, kao i Zlatni ćemer - festival folklora koji se održava svake godine.

Bioskop je digitalizovan, posjeduje DCP projektor za 2D i 3D projekcije. U bioskopu se organizuju 2-3 projekcije nedjeljno i prikazuju se najaktuelniji filmovi različitih žanrova. Prosječan broj posjetilaca po projekciji je 75. Bioskopska sala ima 276 mjesta.

U 2023. godini rađeno je na uređenju galerijskog prostora, koje će biti nastavljeno i u narednoj godini, planirano je postavljanje galerijske rasvjete i pulta. Površina galerijskog prostora je, nakon adaptacije, povećana sa 90m² na maksimalnih 120m².

Tokom 2023. godine prikazano je osam izložbi, od čega pet samostalnih, jedna dokumentarna i dvije kolektivne izložbe. Održana je i likovna kolonija, a Mojkovački likovni salon prerasta lokalni nivo i postaje Salon umjetnosti sjeverne regije u 2023. godini što ga čini jednim regionalnim likovnim salonom na sjeveru Crne Gore. Dva puta godišnje (novembar – maj) se organizuju likovne radionice za talentovane učenike srednje i osnovne škole. Nakon radionica organizuje se izložba radova učesnika. Broj organizovanih izložbi za period od 2019 do 2023. godine je 20.

Amatersko pozorište priprema po dvije predstave godišnje. U 2023. god. je odigrana predstava *Čudna bajka* u Bijelom Polju i u Petnjici. U 2022. godini predstava *Čudna bajka* je igrana tri puta pred mojkovačkom publikom, a predstava *Plava boja snijega* je odigrana u Gusinju i Mojkovcu. 2019. godine predstava *Plava boja snijega* odigrana je u Mojkovcu, Andrijevici, Plužinama, Plavu i Rožajama. Broj gostujućih predstava u 2023. godine je šest, od čega četiri dječije. U periodu od 2019 do 2023. godine odigrane su tri gostujuće predstave.

Ukupna površina biblioteke je 100m², dok je površina čitaonice 26m². Čitaonica ima 14 čitalačkih mjesta. Po preporukama Nacionalne biblioteke radi se na opremanju i prilagođavanju jednog dijela čitaonice čitaocima najmlađeg uzrasta. Planirana je nabavka još jednog PC računara za korisnike. Biblioteka je članica COBISSCG od 2018. god. od 2022. god. se vrši preuzimanje zapisa. Planirana je dalja obuka bibliotekara – kreiranje zapisa u bazi. Broj naslova za odrasle je 5.179, ukupan broj tomova je 7.617. Broj naslova za djecu je 750, a ukupan broj tomova knjiga za djecu je 2.102. Zavičajna zbirka ima 183 naslova, dok je ukupan broj tomova 378. Biblioteka posjeduje 573 časopisa odnosno 9 naslova. Priručna referentna zbirka – broj tomova 64. Broj članova biblioteke na dan 31.12.2023. je 95.

Amatersko stvaralaštvo

Nosioci amaterskog stvaralaštva su pojedinci, grupe i organizacije koje se stvaralaštvom i umjetnošću bave nezavisno od kulturnih ustanova ili u periodičnoj saradnji sa njima. Mojkovac ima veliki broj pojedinaca i udruženja koji se bave kako savremenom umjetnošću, tako i njegovanjem i popularizacijom kulturne baštine.

Amatersko pozorište postoji u različitim oblicima preko 20 godina. Brojne predstave su postavljene na scenu i igrane, a neke su se istakle na međunarodnim i regionalnim pozorišnim festivalima. Amatersko pozorište trenutno djeluje kroz rad nevladinih organizacija, najviše kroz NVO „Studio Solaris“. U poslednjih 5 godina, koliko uzimamo za relevantan period, producirane su dvije predstave: *Draga Jelena Sergejevna* – koja je pobijedila na 49. Festivalu dramskih amatera Crne Gore osvojivši 4 nagrade (I mjesto za najbolju predstavu, najbolju žensku ulogu, najbolju mušku glumačku bravuru i najboju scenografiju) i kao takva je predstavljala Crnu Goru na dva međunarodna festivala: 62. Festival festivala u Trebinju gdje je osvojila 3 nagrade (Zlatnu masku za kolektivnu igru, Zlatnu masku za mušku epizodnu ulogu i Diplomom za kompleksno glumačko ostvarenje) i na Repassage festu u Ubu gdje je osvojena jedna nagrada za najbolje glumačko ostvarenje; i predstava *Livada puna tame* koja je na 51. Festivalu dramskih amatera u Bijelom Polju osvojila: II mjesto za najbolju predstavu, nagradu za najbolju režiju, nagradu za najbolju autorsku muziku i nagradu za partnerstvo u igri. Brojne predstave amaterskog pozorišta su i prije uzetog relevantnog perioda osvajale nagrade i bile igrane na brojnim međunarodnim i regionalnim festivalima, što ukazuje da je pozorišna umjetnost izražena i prisutna u Mojkovcu i da zavrjeđuje podršku za dalji napredak.

Kulturno umjetničko društvo funkcioniše kao nevladina organizacija i kao takva, kroz podršku domaćih i međunarodnih partnera, uspješno radi više od dvadeset godina sa gotovo svim uzrastima. „Zlatni ćemer“ – međunarodni festival folklor koji je postao tradicionalan svake godine okuplja brojna kulturno umjetnička društva iz svih krajeva regiona i Evrope. KUD „Vesna“ je prisutan i neizostavan na svim važnim događajima u gradu kroz tradicionalnu igru i pjesmu. KUD zavrjeđuje podršku za dalji razvoj zbog nemjerljivog doprinosa kulturnoj baštini.

Književno stvaralaštvo je najviše vezano za pojedince koji svoj umjetnički duh njeguju kroz pisanje moderne poezije i proze. Autori preko privatnih fondova, ali i lokalnih i nacionalnih te međunarodnih, nerijetko bivaju i objavljavani autori. U poslednjih 5 godina primjetan je porast broja autora mlađe generacije. U okviru ove oblasti amaterskog stvaralaštva, u poslednjih pet godina se organizuju i festivali posvećeni poeziji kao što su: Međunarodni poetski festival „Slova slovenska“ koji je utemeljen 2021. godine i održava se svake godine u selu Slatina i festival poezije „Suza Evrope“ koji je 2022. godine održan po prvi put. Književni stvaraoci smatraju da je neophodno kreirati lokalne uslove za izdavaštvo.

Muzičko stvaralaštvo još uvijek nije zaživjelo kao prethodno nabrojana. Međutim, bilo je pokušaja organizacije muzičkih festivala alternativne rep muzike i street arta “Centrum” koji je održavan 2018 i 2019. godine. Zbog organizacionih problema je pauziran na neko vrijeme.

Kulturna baština ²

Postoji legenda da je Mojkovac dobio ime skraćivanjem riječi „moj kovani novac“ i da upravo ta kovanica pripada kralju Milutinu koji je gazdovao rudničkom župom Brskovo u XIII vijeku.

Najpoznatija prirodna baština Mojkovca je dvostruko zaštićena rijeka Tara, na čijim obalama leži Mojkovac i koja je naziv dobila po ilirskom plemenu Autarijatima, koji su nastanjivali prostor dolinom Tare prije dolaska Rimljana na ovaj prostor.

Rijeka Tara, kao prirodno dobro od posebnih vrijednosti od svjetskog značaja, dvostruko je upisana u Listu svjetske baštine. Konvencijom o zaštiti svjetske kulturne i prirodne baštine (Convention concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage), koja je usvojena 1972. godine, Organizacija Ujedinjenih nacija za obrazovanje, nauku i kulturu – UNESCO, štiti od devastacije i uništenja prirodne i kulturne baštine koja po svojoj jedinstvenosti i neprocjenjivoj vrijednosti prevazilazi nacionalne okvire, kao nasleđe čitavog čovječanstva. Bazen rijeke Tare upisan je 1977. godine u mrežu objekata biosfere u okviru programa UNESCO-a “Čovjek i biosfera” (MAB).

Najstariji stanovnici, za koje se zna da su naseljavali teritoriju Crne Gore, pa i opštinu Mojkovac, bili su Iliri, koji su bili izdiferencirani u pet teritorijalnih plemenskih skupina. Jedno od tih plemena je naseljavalo današnju teritoriju opštine Mojkovac, te se pretpostavlja da je Tara upravo po tom plemenu dobila ime. Nakon Ilira, u mojковаči kraj dolaze Rimljani o čemu svjedoči kamena ploča pronađena u Poljima sa rimskim natpisom. (M.Jevrić, 1984, 16).

Srednjovjekovni period obilježen je uticajem Duklje-Zete i Raške-Srbije, dok je otvaranje rudnika Brskovo u XIII vijeku označilo prekretnicu.

Brskovo se po prvi put pominje u povelji kralja Stefana Prvovjenčanog Dubrovčanima o trgovini (ako je to njegova povelja), između godine 1219. i 1228. (Lj. Stojanović, 1929,3.).

Najčešće se smatra da je Brskovo palo pod Turke 1398. godine, ali ne treba isključiti mogućnost da su Turci njime ovladali ranije, onda kada je slomljen poslednji otpor Vuka Brankovića (1396) (Ž.Šćepanović, 1979, 50).

Pod turskom vlašću od 1398. godine, Mojkovac je svjedočio ustancima i ratovima, uključujući i Mojkovačku bitku u Prvom svjetskom ratu po kojoj je grad možda i najpoznatiji. Lijeva obala

---

² U prilogu Anex-a I.

Tare oslobođena je za vrijeme Veljeg rata (1875-78) dok je desna obala oslobođena u vrijeme Balkanskih ratova (1912-13), čime je okončano oslobađanje od turske vlasti.

Ovaj pitoreskni kraj, isprepleten sudbinama, nije samo svjedok prošlosti već i herojskih trenutaka. Rodoljubi iz Mojkovca dali su veliki doprinos u Drugom svjetskom ratu, a njihova hrabrost slavi se kroz spomen obilježja širom grada.

Opština Mojkovac, stvorena 1955. godine, objedinjuje duh i nasljeđe različitih dijelova ovog područja, ostavljajući nas sa pričom koja traje kroz vjekove.

Dakle, kulturno nasljeđe Mojkovca, i otkriveno i neotkriveno, datira još iz praistorije a o njemu svjedoče priče, legende kao i prirodna i kulturna materijalna i nematerijalna dobra.

Kulturna dobra

Bogatu kulturnu baštinu Mojkovca čine nepokretna i nematerijalna dobra, od čega valorizovani segment kulturne baštine predstavljaju nepokretna kulturna dobra koja imaju izuzetnu vrijednost.

Projekat popisa nematerijalne kulturne baštine, koji je sproveden 2012. godine, pokazao je da se na teritoriji Mojkovca nalazi 14 preliminarno popisanih elemenata, a da dio od toga zavređuje status nematerijalno kulturno dobro, poput predanja o Rušovom viru, tradicionalne izrade predmeta od drveta (badnja za džibru, kutije za duvan, lučca za čaktar...).

Nepokretna kulturna dobra

Na teritoriji Opštine Mojkovac ima 11 nepokretnih kulturnih dobara, zaštićenih zakonom, i to:

1. **Manastir Dobrilovina** – crkva Sv. Đorđa zaštićena 30.10. 1952,
2. **Rodna kuća Vuka Kovijanića** (Podbišće) Rješenje o uvođenju u Registar 26.6.1963.godine,
3. **Partizansko groblje (Podbišće)**, borcima NOVJ poginulim u NOB -Rješenje o uvođenju u Registar od 26.6.1963.godine,
4. **Spomen ploča – Podbišće**, Rješenje o uvođenju u Registar od 26.6.1963. godine,
5. **Spomen-ploča u znak sjećanja na i borbe jula 1941. Godine**, Rješenje o stavljanju pod zaštitu od 21.2.1952. godine
6. **Spomen-ploča u znak sjećanja na formiranje i udarne čete i narodnoslobodilačkog odbora na području sadašnje opštine Mojkovac**, Rješenje o stavljanju pod zaštitu od 23.4.1961
7. **Spomenik Rudnica**, Rješenje o uvođenju u Registar od 26.6. 1963.godine;
8. **Spomen-piramida (Krstac)** Rješenje o uvođenju u Registar od 26.6.1963. godine,
9. **Spomen – ploča, Most na Tari**, memorijalni objekat. Rješenje o uvođenju u Registar od 26.6.1963. godine

10. **Spomen-piramida (Stevanovac)** Rješenje o uvođenju u Registar od 26.6.1963. godine,

11. **Spomen-česma sa spomen-pločom, Gojakovići**

Rješenje o uvođenju u Registar od 26.6.1963.godine

Potencijalna kulturna dobra

Kulturna dobra sa potencijalom da uskoro budu zaštićena, bilo materijalna ili nematerijalna, zbog svojih kulturnih osobenosti su uvrštena na listu evidentiranih potencijalnih dobara područja Mojkovca. **Spisak evidentiranih dobara na teritoriji opštine Mojkovac:** Crkva Ružica, Sinjajevina, sig.1343; Crkva sv. Hrista, Markovina ; Crkva sv. Trojice, Prošćenje; Gradac na Brskovu; Manastirska pećina, arheološki lokalitet; Šalitrača-arheološki lokalitet, Dobrilovina - SZ DURMITOR. **Kada su upitanju nematerijalna dobra, na spisku se nalaze:** Rušov vir, legenda; Naricanje – tužbalica; Štitarički lisnati sir, tradicionalna vještina; Mojkovački lisnati sir, tradicionalna vještina; Umjetnički zanat- Duborez i rezbarija, tradicionalna vještina; Badanj za džibru, tradicionalna vještina izrade; Lučac za čaktar, tradicionalna vještina izrade; Izrada drvene kutije za duvan, tradicionalna vještina; Izrada kace za mrs, tradicionalna vještina; Ilindanski sabor na Sinjavini; Tradicionalni vašar na Bonoj njivi; Mojkovačko kulturno ljeto, manifestacija i Mojkovačka filmska jesen, manifestacija.

U registru spomen-obilježja opštine Mojkovac nalazi se 23 spomen- obilježja na teritoriji urbanog i suburbanog prostora Mojkovca, i to: Spomenik junacima Mojkovačke bitke na Bojnoj njivi podignut 1996. godine, Spomenik serdaru Janku Vukotiću u centru grada pdognut 1997. godine, Spomenik posvećen formiranju proščenske čete u dvorištu Osnovne škole u Prošćenju podignut 1981. godine, Spomenik palim borcima i žrtvama fašističkog terora u Bistrici u dvorištu Osnovne škole podignut 1981. godine, Spomenik palim borcima i žrtvama fašističkog terora u Dobrilovini u dvorištu Osnovne škole podignut 1981. godine, Spomenik poginulimma u II Svjetskom ratu i žrtvama fašističkog terora u Lepencu u dvorištu Osnovne škole podignut 1975. godine, Spomenik na Ćirovića glavici u Podbišću podignut 1981. godine, Spomenik omladinskim radnim brigadama u Štitarici podignut 2004. godine, Spomenik na Borovnjačkom kršu – Topovi u Podbišću podignut 1972. godine, Spomen groblje na Medenom guvnu na Brskovu gdje počivaju ostaci junaka Mojkovačke bitke podignuto 1996. godine, Spomen groblje na Gradini – Brskovo podignuto 1996. godine, spomen – bista Milovana Rakočevića u Lepencu podignuto 1975. godine, Spomen – bista narodnog heroja Vukmana Kruščića u parku pored bivše zgrade KID „Vukman Kruščić“ podignuta 1972. godine, Spomen – bista narodnog heroja Ljubomira Bakoča u gradskom parku podignuta 1972. godine, Spomen – bista narodnog heroja Nenada Rakočevića ispred zgrade CZK podignuta 1972. godine, Spomen – bista narodnog heroja Boška Dedejića ispred zgrade DZ podignuta 1972. godine, Spomen – bista narodnog heroja Radomira Rakočevića u Prošćenju podignuta 1972. godine, Spomen – bista poginulog borca NOR-a Jevrosime Rabrenović-Jevre ispred zgrade predškolske ustanove podignuta 1977. godine, Spomen – bista Dragana Jovanovića ispred Osnovne škole u gradu podignuta 1972. godine, Spomen ploča na zgradi Osnovne škole u Žarima podignuta 1980. godine, Spomen ploča na

zgradi Osnovne škole u Poljima podignuta 1072. godine i Spomen ploča na Šiškoj – Bjelasica podignuta 1972. godine.

U registru se ne nalaze spomen – česme, kao npr. Spomen-česma u Podbišću, u dvorištu Osnovne škole posvećena narodnom heroju Aleksi Beću Đilasu.

Arheološki lokaliteti i dobra sa potencijalnim kulturnim vrijednostima

Lokalitet Gradina – XII – XIII vijek ; Lokalitet „Doganjice“, XII – XIII vijek; Utvrđenje Brskovo, XIII – XIV vijek; Selo Štitarica, crkva Sv. Arhandela Mihaila, 1896. god; Selo Stevanovac, kula Mekića; Selo Prošćenje, crkva Sv. Trojice, XIII vijek, obnovljena 2004. god; Selo Prošćenje, crkva Sv. Trojice, stećci iz ranog srednjeg vijeka; Selo Prošćenje, zaseok Striče, mjesto Brdo, turska kula; Selo Polja, crkva Sv. Blagovijesti, sagrađena 1893. god., obnovljena 1995. god.; Mojkovac, privatno imanje ; Selo Lokvice, turska karaula ; Selo Prošćenje, zaseok Gostilovina, turska karaula; Mojkovac, jame Brskova, Rudnica srećno; Mjesto Marića Luka, jame Brskova; Mjesto Marića luka-Brskovo, jalovina; Jame Brskova, Žuta Prla dva; Jame Brskova, Brskovo 1, Saska jama, srednji vijek; Brskovo, mjesto Doganjica, Sasko groblje; Brskovo, mjesto Doganjica, lok. Crkvište, crkva; Brskovo, mjesto Mrki Krš, stare topionice, šljačišta; Brskovo, mjesto Mrki Krš, isposnica; Brskovo, mjesto Mjedeno Guvno, staro groblje; Selo Lepenac, grčko groblje; Selo Žari, zaseok Obod, mjesto Crkvine Vrelo, obrađeni kameni blokovi; Selo Jakovići, Gradac; Selo Gornja Dobrilovina, pećina Šalitrača; Selo Dobrilovina, Đurova pećina; Selo Bjelojevići, rudarsko okno; Mojkovac, Crkvina; Selo Podbišće, zaseok Bedlak, Macursko groblje; Selo Štitarica, Jerinina kula; Medeno guvno – nekropola ; Više grobalja iz perioda I Svjetskog rata.

1.2.3 Sport i rekreacija

Na teritoriji opštine Mojkovac trenutno ima 14 sportskih klubova. Najveći broj klubova se takmiči u kolektivnim sportovima, dok se u atletici, streljaštvu, skijanju, powerliftingu i šahu organizuju takmičenja i u pojedinačnoj konkurenciji.

Najveći broj klubova nastupa u seniorskim takmičenjima u muškoj konkurenciji, dok pojedini klubovi nastupaju u ženskim takmičenjima, kao i u različitim uzrasnim kategorijama.

Sportski klubovi

- Atletski klub „Tara“ takmiči se u muškoj i ženskoj konkurenciji i ima sve kategorije takmičara.
- Fudbalski klub „Brskovo“ ima sve uzrasne kategorije od petlića do seniora.
- Fudbalski klub „Serdar“ ima školu fudbala za najmlađe i petlice.
- Rukometni klub „Brskovo“ se takmiči u kadetskoj i seniorskoj konkurenciji.
- Rukometni klub „Mojkovac“ se takmiči u pionirskoj ligi za djevojčice.

- Skijaški klub „Bjelogrivac“ se takmiči u muškoj i ženskoj konkurenciji i broji članove od cicibana pa do seniora.
- Streljački klub „Brskovo“ se takmiči u muškoj i ženskoj konkurenciji.
- Sportsko ribolovni fly fishing klub „Ravnjak“
- Sportsko ribolovni klub „Tara“
- Powerlifting klub „Top forma“
- Planinarski klub „Sinjavina“
- Stonoteniski klub „Mojkovac“
- JJK „Ipon“
- Šahovski klub „Brskovo“

Svake godine organizuju se sportske manifestacije i takmičenja, među kojima su najznačajnije:

- Novogodišnji i Božićni turnir u malom fudbalu
- Vaskršnji humanitarni turnir u malom fudbalu
- Memorijalni omladinski turnir „Dragan Savić“ u fudbalu
- Memorijalni turnir „Slaviša Bajčeta“ u basketu
- Ljetnja školica sporta „Pokrenimo našu djecu“
- „Open fun football school“
- „3 X 3“ profesionalni turnir u basketu
- Opštinske sportske radničke igre
- Učešće na „MOSI“ igrama

Sportsku infrastrukturu na teritoriji opštine Mojkovac čini veći broj otvorenih i zatvorenih sportskih objekata koji su na raspolaganju sportskim klubovima, kao i sportski tereni u naseljima ili u sklopu škola koji su namijenjeni rekreaciji lokalnog stanovništva.

Sportska infrastruktura

- Fudbalski stadion sa prirodnom podlogom, fudbalski stadion sa vještačkom podlogom
- Sportska dvorana, otvoreni tereni za (mali fudbal, rukomet, košarku) SMŠ „Vuksan Đukić“, Gornji Mojkovac
- Fiskulturna sala O.Š „Aleksa Đilas-Bećo“, Gornji Mojkovac
- Otvoreni tereni za mali fudbal, rukomet, odbojku i tenis O.Š „Aleksa Đilas – Bećo“, Gornji Mojkovac
- Teniski teren, Trim staza , sportska zona
- Fiskulturna sala, otvoreni teren za mali fudbal O.Š „Milovan Rakočević“ Lepenac
- Otvoreni teren za mali fudbal, košarku O.Š „Radomir Rakočević“ Prošćenje
- Otvoreni teren za mali fudbal u naselju Štitarica
- Otvoreni teren za mali fudbal, basket ul. Valjevska
- Otvoreni teren za basket u naselju Ambarine
- Otvoreni teren za basket u naselju Tutići
- Otvoreni teren za mali fudbal, rukomet, basket u naselju Podbišće

U cilju unapređenja sportske infrastrukture potrebno je izvršiti renoviranje određenih sportskih terena koji se nalaze u nezavidnom stanju, poput otvorenih terena kod JU SMŠ „Vuksan Đukić“ i Valjevskoj ulici, kao i poboljšati i promijeniti sprotski mobilijar na otvorenim terenima JU OŠ „Aleksa Đilas – Bećo“; JU OŠ „Milovan Rakočević“ i JU OŠ „Radomir Rakočević“. Ostali tereni su u dobrom ili zadovoljavajućem stanju. Takođe, potrebno je planirati održavanje terena na godišnjem nivou.

2.3.3 Nevladin sektor

Na teritoriji opštine Mojkovac aktivno je oko 46 nevladinih oragnizacija, koje se bave različitim oblastima od čega najviše: osobama sa invaliditetom, kulturom, čuvanjem tradicije. Budžetom opštine Mojkovac se svake godine izdvajaju sredstava za projekte i podršku lokalnih nevladinih organizacija u iznosu između 10.000 i 20.000 €. Takođe, Opština Mojkovac je učestvovala u ReLOaD2 programu u sklopu programske linije klastera Tara – opštine Mojkovac, Kolašin i Pljevlja. Ovaj program ima za cilj jačanje participativnih demokratija u regionu kroz osnaživanje nevladinog sektora i stimulisanje pravnog i finansijskog okruženja za civilni sektor. Program ReLOad finansira Evropska unija iz sredstava Multi-Country Civil Society Facility uz sufinansiranje UNDP-a i lokalnih samouprava koje su obuhvaćene programom.

2.4 Privreda

Opština Mojkovac pripada grupi srednje razvijenih opština mjereno indeksom razvijenosti za period 2019-2021 godine, sa 77,48% prosjeka razvijenosti Crne Gore. Sa druge strane opština Mojkvac pokazuje nešto manji stepen konkurentnosti mjereno indeksom konkurentnosti za period 2019-2021, sa 72,2% prosjeka konkurentnosti Crne Gore³. Konkurentnost JLS zavisi od poslovnog okruženja i poslovnog sektora. Poslovno okruženje predstavlja ključan faktor konkurentnosti i obuhvata: demografiju, obrazovanje, infrastrukturu, javni sektor, kao i poslovnu infrastrukturu. Razvoj tehničke infrastrukture, unapređenje javnog sektora i poslovne infrastrukture, predstavlja osnovni preduslov za stavljanje ambijenta za razvoj privrede, investicije i otvaranje novih radnih mjesta.

Implementacija Programa za unapređenje konkurentnosti za unapređenje konkurentnosti privrede za period 2024-2029 godine predstavlja čvrstu bazu za ubrzan proces razvoja ekonomije i podrške sektoru mikro, malih, srednjih preduzeća i preduzetnika. Podrška privrednim aktivnostima se realizuje kroz javne pozive na godišnjem nivou putem programskih linija finansijske i nefinansijske podrške.

2.4.1 Preduzeća

---

³ Strategija regionalnog razvoja Crne Gore za period od 2023-2027

Privreda opštine Mojkovac zasnovana je na sektoru mikro i malih preduzeća, dok je broj srednjih preduzeća znatno manji. Broj poslovnih subjekata u opštini Mojkovac u 2022. godini je iznosio 400 (342 pravna lica i 76 fizičkih lica – preduzetnika). U posljednje tri godine bilježi se trend rasta ukupnog broja preduzeća i pada broja preduzetnika.

Tabela 25: Struktura poslovnih subjekata

Broj / godina	2020.	2021.	2022.
Preduzetnik	79	84	76
Mikro	285	291	296
Mala	18	21	22
Srednja	6	6	6
UKUPNO	388	402	400

Izvor: Uprava prihoda i carina Crne Gore

Posmatrano prema djelatnosti, najveći broj poslovnih subjekata u opštini Mojkovac je angažovan u sektorima djelatnosti trgovine na veliko i malo i popravka motornih vozila (23,8%), zatim ostalih uslužnih djelatnosti (15,9%), prerađivačke industrije (13,2%), usluga smještaja i ishrane (11,9%) i umjetnosti, zabave i rekreacije (8,2%).

Prema dostupnim podacima, najveći broj lica u 2022. godini je bio zaposlen u sektorima preprađivačke industrije (20,0%), trgovine na veliko i malo i popravka motornih vozila (15,4%), obrazovanja (14,8%) i zdravstvene i socijalne zaštite (9,3%).

Posmatrano sa aspekta ostvarenih prihoda poslovnih subjekata, najveći prihodi su ostvareni u sektorima prerađivačke industrije (38,8%) i trgovine na veliko i malo i popravka motornih vozila (36,7%).

Tabela 26: Broj poslovnih subjekata, zaposlenih i prihoda prema sektoru djelatnosti u 2022. god..

Sektor	Pravna lica	Fizička lica	Poslovni subjekti	Prosječan broj zaposlenih	Ukupni prihodi (u hilj. EUR)
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	9	0	9	17	676,4
Prerađivačka industrija	45	5	50	240	12.861,5
Snabdijevanje električnom energijom, gasom, parom i klimatizacija	2	0	2	3	94,6
Snabdijevanje vodom, upravljanje otpadnim vodama, kontrolisanje procesa uklanjanja otpada i slične aktivnosti	2	0	2	70	998,4
Građevinarstvo	16	1	17	16	818,3
Trgovina na veliko i trgovina na malo i	69	21	90	185	12.185,8

popravka motornih vozila i motocikala					
Saobraćaj i skladištenje	11	10	21	38	497,5
Usluge smještaja i ishrane	35	10	45	80	1.878,1
Informisanje i komunikacije	3	0	3	8	178,2
Poslovanje nekretninama	3	0	3	69	1.574,5
Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	9	6	15	26	141,0
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	5	0	5	23	815,7
Državna uprava i odbrana i obavezno socijalno osiguranje	8	0	8	104	0,0
Obrazovanje	8	0	8	177	46,6
Zdravstvena i socijalna zaštita	7	0	7	112	59,0
Umjetnost, zabava i rekreacija	30	1	31	2	106,1
Ostale uslužne djelatnosti	50	10	60	27	254,8
Nepoznato	1	1	2	1	0,0
Ukupno	313	65	378	1198	33.151,2

Izvor: Uprava prihoda i carina Crne Gore

Na osnovu podataka Uprave prihoda i carina Crne Gore, značaj pojedinih sektora u pogledu zapošljavanja i ostvarivanja prihoda na nivou opštine Mojkovac ogleda se u sljedećim djelatnostima:

- Obrada i presvlačenje metala (148 zaposlenih)
- Rezanje i obrada drveta (52 zaposlena)
- Nespecijalizovana trgovina na veliko (35 zaposlenih)
- Trgovina na veliko – građevinski materijal (35 zaposlenih)
- Trgovina na malo (30 zaposlenih)
- Djelatnost restorana (27 zaposlenih)
- Hoteli i sličan smještaj (19 zaposlenih)
- Uzgoj živine (13 zaposlenih)
- Proizvodnja hljeba i svježeg peciva (7 zaposlenih)

Nosilac mašinske industrije u opštini je fabrika „Tara-Aerospace“ koja broji najveći broj zaposlenih. Što se tiče drvoprerađivačke i građevinarstva među značajnijim preduzećima je DOO “Trudbenik”, DOO “2M GROUP” i DOO “LN Vuković”. Kada je u pitanju trgovina na veliko i malo izdvajaju se preduzeća: DOO “Panorama marketi”, DOO “Dulović”, DOO “Alfa trade”, DOO “Best produkt” i dr.

Pored navedenih preduzeća prema podacima Uprave prihoda i carina Crne Gore registrovan je značajan broj preduzeća koja broje ispod 7 zaposlenih.

2.4.2 Industrija

Glavna razvojna grana opštine Mojkovac nekada je bila industrija koja gotovo da prestaje sa radom početkom 90-tih godina prošlog vijeka. Međutim i danas u opštini postoji zastupljena drvoprerađivačka i metaloprerađivačka u manjem obimu, a vrše se istraživanja mineralnih sirovina na prostoru nekadašnjeg rudnika olova i cinka „Brskovo“. Industriju u Mojkovcu predstavlja zastupljenost sljedećih grana:

- Prehrambena
- Tekstilna,
- Drvana,
- Industrija građevinskih materijala,
- Vojna industrija.

U sektoru prerađivačke industrije na teritoriji opštine Mojkovac u 2022. godini je bilo aktivno 50 poslovnih subjekata (45 preduzeća i 5 preduzetnika). Sektor prerađivačke industrije u 2022. godini je zapošljavao 240 lica ili petinu ukupnog broja zaposlenih, i generisao preko 12,8 miliona EUR ili više od trećine ukupnih prihoda. Najznačajnije oblasti prema broju zaposlenih i prihodima iz ovog sektora predstavljaju: proizvodnja metalnih proizvoda, prerada drveta i proizvodi od drveta, kao i proizvodnja prehrambenih proizvoda.

Površine izgrađenih privrednih zona na teritoriji cijele opštine iznose:

- Turistički kapaciteti 6,1 ha
- Industrija 23,7 ha

U skladu sa nacionalnom politikom razvoja Crne Gore, opština Mojkovac je svoj razvojni koncept bazirala na definisanju vizije razvoja opštine, identifikaciju glavnih sektora razvoja, kako bi se u samom procesu razvoja komparativne prednosti pretvorile u konkurentske.

Opština Mojkovac je Odlukom o osnivanju biznis zone „Babića Polje“ iz 2017. godine jasno definisala najpovoljnije uslove i kriterijume za davanje u zakup zemljišta u biznis zoni, kao i način korištenja istog.

Osnivanjem biznis zone „Babića Polje“ za krajni cilj ima stvaranje povoljnog poslovnog ambijenta za privlačenje investicija na lokalnom nivou kao i uticaj na smanjenje stope nezaposlenosti. Ovako projektovana biznis zona je privlačna za investitore koji na osnovu paketa podsticajnih mjera mogu odlučiti da svoje poslovanje i proizvodnju lociraju upravo u ovoj zoni. Biznis zona „Babića Polje“ je u potpunosti infrastrukturno opremljena za šta su utrošena sredstva u iznosu od 900.000,00€. Zona zahvata površinu od 8,5 ha, ima 850m izgrađene saobraćajnice širine 5,5m sa trotoarima i potpornim zidovima što obezbjeđuju povezanost unutar zone i direktnu povezanost sa regionalnim putem Mojkovac- Đurđevića Tara koji prolazi uz samu zonu. Ima položenu vodovodnu, fekalnu i atmosfersku kanalizaciju, postavljenu vertikalnu i

horizontalnu signalizaciju kao i elektroenergetske i telekomunikacione instalacije. U biznis zoni je izgrađena trafostanica 10/0,4 kV 1x1, 630 kVA za potrebe korisnika biznis zone. Zona se nalazi u neposrednoj blizini magistralnog puta i auto-puta koji vodi do glavnog grada, zatim željezničke pruge (oko 3km) koja vodi do luke Bar, postoji odlična saobraćajna povezanost sa svim državama u regionu: Srbijom, Bosnom i Hercegovinom, Hrvatskom i Albanijom.

Slika 1: Biznis zona “Babića polje” – Mojkovac (iz više pozicija).

Izvor: Opština Mojkovac

2.4.3 Zanatska djelatnost

U opštini Mojkovac poslednjih godina zabilježena je blaga tendencija rasta zanatskih radnji. Prema podacima Sekretarijata za finansije i privredu opštine Mojkovac u 2023. godini taj broj iznosi 50. Najviše zastupljena djelatnost je rezanje i obrada drveta, frizerske usluge, pekari, kao i drugi oblici zanatstva.

Tabela 27: Zanatlije na teritoriji Opštine Mojkovac

R.br	Zanatska djelatnost	Prijava zanata	Preduzetnik	Privredno društvo
1.	Frizer	7	10	
2.	Cvećar	3	3	
3.	Stolar	2	2	
4.	Kamenorezac	1		1
5.	Rezanje i obrada drveta	7	3	4
6.	Krojač	2	2	
7.	Autoelektričar	1	1	
8.	Automehaničar	3	3	
9.	Autošlep	1	1	
10.	Ručna izrada končanih radova	1	1	
11.	Fotograf	1	1	
12.	Pekar	5		5
13.	Proizvodnja tjestenine	1	1	
14.	Proizvodnja betonskih blokova	1	1	
15.	Limar-bravar	1		1
16.	Rezanje metala	1		1
17.	Metalostrugar	1	1	
18.	Izrada torti i kolača po narudžbi	1	1	
19.	Kozmetičar	2	2	
20.	Proizvodnja hidro pogonskih uređaja	1	1	

21.	Mašinske usluge		1	
22	Umjetničko stvaralaštvo		1	
23.	Proizvodnja hljeba		1	
24.	Prerada kafe		1	
Ukupno		50	38	12

Izvor: Sekretarijat za finansije i privredu opštine Mojkovac

2.4.4 Uslužni sektor

Uslužnim sektorom obuhvaćene su neproizvodne djelatnosti u privredi, kao i neprivredne djelatnosti, odnosno djelatnosti usluga javnih ustanova i državnih organa.

Uslužni sektor veoma bitan za funkcionisanje jednog modernog društva. U opštini Mojkovac dominiraju javne usluge pod kojima se svrstavaju:

- **Obrazovanje:**
  - Osnovna škola “Aleksa Đilas Bećo”;
  - Osnovna škola “Milovan Rakočević”- Lepenac;
  - Osnovna škola “Radomir Rakočević” – Slatina (Prošćenje) ;
  - JUSMŠ “Vuksan Đukić”
  - Javna predškolska ustanova “Jevrosima Jevra Rabranović”
- **Kultura:**
  - JU Centar za kulturu ”Nenad Rakočević” – Mojkovac
- **Socijalna zaštita:**
  - JU “Dnevni centar za djecu i mlade sa smetnjama u razvoju – Mojkovac”;
  - JU Centar za socijalni rad za opštine Mojkovac i Kolašin;
  - Fond za zdravstveno osiguranje Crne Gore – Filijala Mojkovac;
- **Distribucija električne energije:**
  - Crnogorsko elektroprenosni sistem (CGES);
  - Elektrodistributivni sistem Crne Gore (CEDIS) – Mojkovac;
  - Elektroprivreda Crne Gore.
- **Pružanje bezbjednosti građanima i zaštita od požara i elementarnih nepogoda:**
  - Služba zaštite i spašavanja;
  - Odjeljenje bezbjednosti – Mojkovac;
- **Zdravstvena zaštita:**
  - Dom zdravlja “Boško Dedejić”
  - Jedinica Zavoda za hitnu medicinsku pomoć (ZHMP)
- **Održavanje javnih površina i gradskog vodovodnog sistema:**
  - D.O.O “Komunalne usluge - Gradac” – Mojkovac
- **Ostalo:**
  - Zavod za zapošljavanje Crne Gore – Biro-rada Mojkovac;

- Fond penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore – područna jedinica Bijelo Polje za opštine Bijelo Polje i Mojkovac (kancelarija – Mojkovac);
- Uprava prihoda i carina Crne Gore – Filijala Mojkovac;
- Turistička organizacija Mojkovac.

Pored javnih usluga bitnu kariku u uslužnom sektoru opštine Mojkovac predstavljaju privredne aktivnosti: trgovina na veliko i na malo, usluge smještaja i ishrane, usluge saobraćaja, stručne, naučne i tehničke djelatosti, kao i ostale uslužne djelatnosti.

2.4.5 Turizam

Kao nova prioritetna grana za privredni razvoj opštine Mojkovac, zbog velikih prirodnih potencijala, prepoznat je i turizam.

Mojkovac se nalazi na izuzetno povoljnom geografskom prostoru na obali rijeke Tare, između planina Bjelasice, Sinjajevine i Prošćenskih planina, a na samom je ulazu dva nacionalna parka i to Biogradska gora i Durmitor. Tri planine, Tara sa brojnim kuriozitetima, prostori nacionalnih parkova, tajanstveno srednjovjekovno Brskovo, slavna istorija na kojoj se temelje brojni običaji folklor i tradicija predstavljaju idealnu podlogu za primjenu koncepta održivog razvoja, ne samo u ekološkom, ekonomskom i privrednom smislu, već i kulturnom i socijalnom. Zbog svoje odlične pozicije na Jadranskoj magistrali postoji veliki potencijal za dalji razvoj i stvaranje heterogene ponude za razvoj turizma.

U pogledu razvoja kulturne ponude Mojkovca u samom gradu i okolnim naseljima nalazi se više spomeničkih kompleksa (lokalitet „Bojna Njiva“ sa spomen obilježjem podignutim u čast nastradalih junaka Mojkovačke bitke; Spomenik junacima iz istog perioda kod mostova na Tari (poznatiji kao Zub); Manastir Dobrilovina iz XIII vijeka; Spomenik serdaru Janku Vukotiću u centru grada; partizansko groblje u Podbišću; ostaci starog rudarenja i trga prve polovine XIII vijeka). Područje starog rudarskog naselja Brskovo odavnina je poznato kao stara rudarska zona u kojoj su još u srednjem vijeku radili rudari Sasi. Ostaci rudarskih radova i naseobina nisu u dovoljnoj mjeri valorizovani niti zaštićeni a mogu predstavljati značajnu atrakciju turistima koji posjete Mojkovački kraj. U toku su istraživanja u arheološkom nalazištu Brskovo na kom su locirana dva lokaliteta i to „Doganjica“ i „Gradina“. Na području lokaliteta „Gradina“ otkrivene su dvije faze korišćenja tvrđave od kojih je mlađa još iz samog početka XIV vijeka. U Doganjicama arheolozi su istražili dio nekropole koja se prostire sa sjeverne strane Saške crkve prilikom čega je do sada istraženo 150 grobova. Arheološka istraživanja srednjovjekovnog rudnika i grada Brskovo organizuju se već 6 godina.

Mojkovačka opština ima prirodne pogodnosti za razvoj zimsko-planinskog turizma one se ogledaju u saobraćajno geografskom položaju koji je veoma povoljan, klimatskim uslovima, kao i terenima sjeverne ekspozicije što se upravo koristi pri projektovanju ski staza. Skijaške zone se

moгу оформити падинама Бјеласице и Синјавеине, у току је изградња ски центра „Žарски“ који је удаљен 12km од града, а базно подручје будућег ски центра налази се на 1,650 m надморске висине. Ски центар „Zарски“ је други у низу од планираних ски центара који се граде у складу са просторним планом посебне намјене за Бјеласицу и Комове. Овај ски центар биће повезан са ски центром „Смилјача“ и на тај начин располагаће са укупно 14 жићара и ски лифтом, те 60km скијаških стаза. Изградња ски центра Žарски је будућност развоја Мојковца као туристичке дестинације, представља окосницу економском и привредног развоја општине, као и један од већих ски центара у Европи.

Значајна туристичка инфраструктура је развијана постепено протеклих година. Она подразумијева разноврсне смјештајне капацитете од мањих хотела, мотела, приватног смјештаја, кампова, планинарског дома, па до великог броја регистрованих сеоских домаћинстава. Будући да су у тренду дестинације које нису препављене туристима, те да нови трендови на туристичком тржишту указују на чињеницу да све више туриста жељи да борави у руралним туристичким дестинацијам, у јединственом привредном окружењу, далеко од градске буке Мојковца са својим природним лјепотам и богатом историјском прошлошћу представља дестинацију која може да привуче већи број туриста. У толико више, што су туристи почели да посвећују више пажње здравој исхрани, боравку у природи и мјестима без гужве, тежећи здравом начину живота и тражећи доживљаје који подразумијевају задовољство у природи, традиционалној кухинји – здравој домаћој и органској храни, гостопримству домаћинстава, уживање у традицији и очуваним обичајима, фолклору и другим аутентичним искуствима. Таква мјеста изазивају све веће интересовање, а Мојковца без сумње то може да понуди. То су препознали и становници руралних подручја, који су се задњих неколико година активно укључили у креирање руралног туристичког производа. Данас на простору Општине имамо преко 35 регистрованих сеоских домаћинстава. Осим тога у понуди су обилежјене планинарске и бициклистичке стазе на Бјеласици и Синјавини, док је на Прошћенским планинама у плану обилежјавање истих. Уређена су излетишта покрај ријеке Таре, ријеке Равњак, као и на Забојском језеру. У предјелима гдје је то неопходно постоји основна туристичка сигнализација као и специјализовани садржаји који карактеришу понуду туристичког производа.

Slika 2: Mojkovac

Slika 3: Planina Bjelasica

Slika 4: Splavište, Tara

Izvor: Turistička organizacija Mojkovac

Prema evidenciji Turističke organizacije Mojkovac, na teritoriji opštine Mojkovac posluje 63 smještajna objekta sa ukupnim kapacitetom od 791 ležaja.

Tabela 28: Vrsta i broj smještajnih objekata

Vrsta smještaja	Broj smještajnih objekata	Broj ležajeva
Hoteli	4	132
Moteli	3	94
Seoska domaćinstva	35	233
Privatni smještaj	18	232
Planinarski domovi	3	100
Ukupno	63	791

Izvor: Turistička organizacija Mojkovac

U užem dijelu grada smješteni su: novosagrađeni hotel “Serdar” visokokvalitetne usluge i ambijenta koji se nalazi na 2 km od centra grada, u naselju Polja kroz koje prolazi regionalni put Mojkovac – Đurđevića Tara. Savremena interpretacija tradicionalne planinske arhitekture karakteriše stil gradnje ovog hotela koji je kategorisan sa četiri zvjezdice i ima 30 kreveta koji su raspoređeni u 3 apartmana i 9 soba; hotel “Dulović” (2*) mali gradski hotel koji se nalazi u centru grada i nudi udoban smještaj i vrhunsku hranu, smještajnih kapaciteta 16 kreveta; u podnožju Sinjajevine nalazi se hotel i resort “Gacka” (4*) koji turistima nudi spokoj i ljepotu gotovo netaknute prirode, posjeduje restoran, vinariju, Wellnes&Spa, konferencijsku salu, teren za košarku i tenis, i 27 najsavremenije opremljenih smještajnih jedinica u zasebnim planinskim kolibama sa ukupnim kapacitetom od 62 mjesta; mali hotel “Ravnjak” (3*) sa 24 ležaja; u ponudi su još i motel “Krstac” (3*) sa 45 ležaja, motel “Tara” (2*) sa 28 ležaja i motel “Most” (3*) sa 21 ležajem.

Privatni smještaj se nudi u 18 smještajnih objekata koji ukupno imaju 222 kreveta, raspoređenih u sobe, apartmane, bungalove i kuće, osim toga smještaj se nudi i u 35 registrovanih seoskih domaćinstava ukupnog kapaciteta 231 ležaj, koji su kategorisani od 2* do 5*.

Turisti koji više teže planinskim predjelima smještaj mogu obezbjediti u planinarskim domovima “Džambas”, “Prošćenske planine” i “Ckara”.

Činjenica je da se turistička ponuda Mojkovca konstatntno poboljšava i unapređuje, ali evidentno je da ima još prostora za promjene u cilju kreiranja kvalitetnijeg turističkog proizvoda. Mojkovac ulaganjem u marketing, inovacije, boljim pozicioniranjem i različitosti ponude može iskoristiti sve resurse koje ima na raspolaganju i postati konkurentan na tržištu. S druge strane, pored značajnih pomaka i eliminisanja prepreka postoje i dalje brojni izazovi a tiču se: regionalne neuravnoteženosti razvoja turizma, izraženog stepena sezonalnosti, neregistrovanog smještaja za izdavanje, nedovoljne naplate boravišne takse i dr.

Turistički promet izražen kroz broj dolazaka turista i ostvarenih noćenja je imao konstantan trend rasta sve do 2019. godine. U 2020. godini dolazi do drastičnog pada turističkog prometa uzrokovanog pandemijom COVID-19, zatvaranjem granica prema tradicionalno važnim

regionalnim tržištima i generalno smanjeinim putovanjanjima širom svijeta. Nakon 2020. godine turistički sektor u opštini Mojkovac bilježi oporavak ostvarivši 4.839 dolazaka i 8.439 noćenja u 2022. godini. Najveći dio turističkog prometa ostvaruju strani turisti koji su u 2022. godini činili 91,2% ukupnih dolazaka i 89,1% ukupnih noćenja. U posljednjih pet godina, izuzimajući 2020. godinu, nije bilo značajnije promjene u strukturi. Kada je u pitanju vrsta smještaja, od ukupnog broja dolazaka i noćenja u 2022. godini, 54,6% dolazaka je ostvareno u kolektivnom smještaju, dok je 45,6% ostvareno u individualnom smještaju. U posljednjih pet godina, počevši od 2020. godine, došlo je do značajnije promjene u strukturi turističkog prometa prema vrstama smještaja u vidu pada dolazaka i ostvarenih noćenja gostiju u kolektivnom smještaju i rasta u individualnom smještaju.

Tabela 29: Dolasci i noćenja prema vrstama smještaja i pripadnosti gostiju (2018-2022)

		2018		2019		2020		2021		2022	
		Dolasci	Noćenja	Dolasci	Noćenja	Dolasci	Noćenja	Dolasci	Noćenja	Dolasci	Noćenja
Ukupan smještaj	Mojkovac	4002	6648	4780	8218	368	903	1892	4344	4839	8439
	Crna Gora	401	911	372	652	85	176	232	495	426	922
	Inostranstvo	3601	5737	4408	7566	283	727	1660	3849	4413	7517
Kolektivni smještaj	Mojkovac	3145	5671	3857	7295	200	500	934	2060	2643	4611
	Crna Gora	401	911	372	652	80	141	232	495	426	922
	Inostranstvo	2744	4760	3485	6643	120	359	702	1565	2217	3689
Individualni smještaj	Mojkovac	857	977	923	923	168	403	958	2284	2196	3828
	Crna Gora					5	35				
	Inostranstvo	857	977	923	923	168	368	958	2284	2196	3828

Izvor: Monstat

2.4.6 Poljoprivreda

Poljoprivreda predstavlja značajnu privrednu granu razvoja i izvor prihoda lokalnog stanovništva. U pogledu strukture korišćenog poljoprivrednog zemljišta na teritoriji opštine dominiraju livade i pašnjaci, zatim oranice, bašte i okućnice i jedan dio voćnjaka. Veći dio raspoloživih livada pogodan je za obradu i može se koristiti kao oranica.

Stočarstvo

Primarna grana poljoprivrede je stočarstvo, odnosno, proizvodnja mesa i mliječnih proizvoda. Veliki problem predstavlja nedovoljno organizovan otkup. Dominacija pašnjaka i prirodnih livada uticala je da se kao vodeće stočarske grane razviju govedarstvo i ovčarstvo. Govedarstvo je najznačajnija grana stočarstva i poljoprivrede. Prema podacima Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede i Sekretarijata za poljoprivredu, vodoprivredu i ruralnog razvoja, ukupan broj registrovanih poljoprivrednih gazdinstava u opštini Mojkovac je 622, od tog broja porodičnih poljoprivrednih gazdinstava je 617, a 5 je pravnih lica. Što se tiče stočnog fonda registrovano je:

- Goveda 1.970 grla
- Ovaca 3.500 grla
- Koza 500 grla

- Konja 200 grla
- Svinja 1.200 grla

Kada je u pitanju govedarstvo glavni proizvodi su meso i mlijeko. Meso se na tržište plasira prodajom dok se mlijeko u najvećoj mjeri prerađuje na sopstvenom gazdinstvu, obično u sir. U ovčarstvu glavni proizvod je jagnjeće meso dok se mlijeko prerađuje u tradicionalne mliječne proizvode.

Prema podacima Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove uvidom u registar gazdinstava utvrđeno je da je upisano: 38 gazdinstava na kojima se drže i uzgajaju pčele, 1 farma za proizvodnju tovnih pilića i 14 mini farmi sa kokama nosiljama.

Pčelarstvo predstavlja dodatnu djelatnost obično uz neku drugu granu poljoprivrede. Registrovana su tri udruženja pčelara sa ukupno 202 člana. Na teritoriji opštine broj košnica je 4552 koje godišnje proizvedu 38 t meda, ova količina varira od sezone do sezone.

Slika 5: Poljoprivredna gazdinstva u Mojkovcu

Izvor: Opština Mojkovac

Biljna proizvodnja

Struktura korišćenog poljoprivrednog zemljišta ukazuje na relativno nisko učešće oraničnih površina iako je potencijal za njih znatno veći. Ove površine se uglavnom koriste za ratarsko-povrtarsku proizvodnju.

Na osnovu podataka nadležnog Ministarstva na teritoriji opštine Mojkovac najzastupljenija je proizvodnja krompira koja se realizuje na preko 42 000 ha, krompir se proizvodi na skoro svakoj okućnici za potrebe domaćinstva a prisutna je i prodaja istog. Povrće se uglavnom gaji u baštama i plastenicima. Broj plastenika na teritoriji opštine je 320 i u njima se najčešće uzgajaju: paprika, paradajz i krastavac. A na otvorenom se pored krompira uzgajaju još i kupus, boranija i luk. Pored navedenog u ne tako velikim količinama uzgajaju se i: grašak, heljda, kukuruz, šargarepa, pasulj i dr. Broj zasada jagodastog, jabučastog, jezgrastog i koštičavog voća je oko 300.

Prema podacima Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove odobrenih i registrovanih objekata za proizvodnju, preradu i distribuciju hrane ima ukupno 55. Registrovanih objekata za proizvodnju, preradu i distribuciju hrane neživotinjskog porijekla koja je proizvedena na poljoprivrednom gazdinstvu isključivo od proizvoda koji potiču sa tog gazdinstva je 21.

Jedna od perspektivnih grana poljoprivrede je i sakupljanje i prerada ljekovitog bilja i šumskih plodova. Fabrika za proizvodnju čajeva je registrovana otkupna stanica ljekovitog bilja u kojoj se godišnje otkupi: po 20 tona vrijesa, žalfije, lovorovog lista, islanskog lišaja, šipuraka, po 1 tona koprive, hajdučke trave i kantariona, 100 tona lovorovih grančica, 30-50 tona uvinog čaja i 10 tona smilja.

Broj otkupnih stanica šumskih plodova je 5 koje godišnje otkupe sljedeće količine šumskih plodova: 47 tona maline, 7.4 tona borovnice, 1.1 tona jagode, 11.8 tona pečurke i 6 tona kleke. U prethodnom periodu putem programa MIDAS-IPARD podržani su poljoprivrednici i to njih 8 a sve u cilju razvoja poljoprivrede i podizanja konkurentnosti poljoprivrednih proizvođača. Podsticajne mjere koje su predviđene lokalnim Agrobudžetom su: podrška proizvodnji mlijeka, osiguranje registrovanih poljoprivrednih proizvođača, unapređenje pčelarstva, podrška u nabavci opreme za navodnjavanje, poribljavanje i uređenje priobale rijeke Tare u fly-fishing zonama, podrška poboljšanja uslova života na katunima, subvencije za nabavku sitne mehanizacije i brojne druge podrške. Broj korisnika staračke naknade na nivou opštine je 61.

2.4.7 Šumarstvo

Ukupna površina šuma i šumskih neobraslih zemljišta na teritoriji opštine je oko 28.645,04 ha. Ovoliki procenat šumovitosti ocjenjen je kao povoljan sa aspekta zaštite i unapređenja životne sredine.

Ukupna teritorija pod šumama iznosi 21.248 ha, dok neobrasle površine (za pošumljavanje i ostalo) zauzimaju 7.397 ha. Najveći dio površina šuma zauzimaju visoke šume 58,9%, zatim izdaničke šume 22,3% i zaštitne šume 18,8%. U državom vlasništvu je 16.259 ha ili 76,5% šuma, dok privatne šume zauzimaju 4.989 ha ili 23,5%.

U državnom vlasništvu je 14.970ha ili 84%, i njima gazduje nadležni organ za šume Uprava za šume Crne Gore – PJ Mojkovac, a u privatnom vlasništvu 3.169ha ili 16% šuma. Struktura površine šuma prema uzgojnom obliku je sledeća: visoke šume 67%, izdanačke šume 30% i šibljaci 3%. Prema osnovnoj namjeni šume su razvrstane na:

- privredne šume, površine 12.668ha 71,0%
- zaštitne šume, površine 3.162ha ili 17,7%
- šume posebne namjene, 2.003ha ili 11,3%.

Tabela 30: Površine šuma i šumskih zemljišta ha

r/b	vlasništvo	visoke šume	izdanačke šume	šikare	zaštitne šume	Neobrasle površine		svoga
						za pošum.	ostalo	
1	državno	10.113,55	2.150,77	/	3.994,93	462,10	6.935,23	23.656,04
2	privatno	2.398,00	2.591,00	/	/	/	/	4.989,00
Ukupno		12.511,55	4.741,77	/	3.994,93	462,10	6.935,23	28.645,04

Izvor: Uprava za gazdovanje šumama i lovištima Crne Gore – PJ Mojkovac

U pogledu drvne zapremine, opština Mojkovac posjeduje 2,9 miliona m³. U strukturi ukupne drvne zapremine lišćari čine 71,1%, a četinari 28,9%. Ukupna drvna zapremina državnih ekonomskih šuma je 1,4 miliona m³, odnosno 48,6% ukupne drvne zapremine šuma.

Tabela 31: Drvna masa po tipovima uzgoja i vrstama (m3 b.d.m.)

r/b	vlasništvo i namjena	četinari	lišćari	ukupno
1	državne ekonomske šume	462.221	958.825	1.421.046
2	državne zaštitne šume	264.999	463.593	728.592
3	privatne šume	117.400	655.700	773.100
Ukupno		844.620	2.078.118	2.922.738

Izvor: Uprava za gazdovanje šumama i lovištima Crne Gore – PJ Mojkovac

Tabela 32: Godišnji prirast i etat (m3 b.d.m.)

r/b	Vlasništvo i namjena	Prirast			Etat		
		četinari	lišćari	svoga	četinari	lišćari	svoga
1	državne ekonomske šume	727.221	1.422.517	2.149.738	25.507	83.786	109.293
2	državne zaštitne šume	/	/	/	/	/	/
3	privatne šume	117.400	655.700	773.100	/	/	/
Ukupno		844.621	2.078.217	2.922.838	/	/	/

Izvor: Uprava za gazdovanje šumama i lovištima Crne Gore – PJ Mojkovac

U strukturi ukupne drvne zapremine najzastupljenije vrste drveća su bukva (48%), smrča (13%) i jela (9%).

Tabela 33: Drvna zapremina prema vrstama drveća u m3

Vrsta drveća	Privredne šume	Učešće
Jela	195.964	9,2%
Smrča	278.134	13,1%
B. Bor	22.688	1,1%

Molika	/	/
C. Bor	24.911	1,2%
Munika	39.312	1,9%
Borovac	/	/
Ukupno četinar	561.009	26,5%
Bukva	1.016.861	48,0%
Pl. lišćari	8.729	0,4%
Meki lišćari	234.917	11,1%
Ostali tvrdi lišćari	173.271	8,2%
Cer	50.755	2,4%
Kitnjak	21.989	1,0%
Grba	51.293	2,4%
Ukupno lišćara	1.537.815	72,6%
Ukupno	2.118.824	100,0%

Izvor: Uprava za gazdovanje šumama i lovištima Crne Gore – PJ Mojkovac

Državne šume na području opštine Mojkovac prostorno su podijeljene na četiri gazdinske jedinice. Pomenute gazdinske jedinice prostiru se na površini od 19.785 ha, dok ukupna drvena masa iznosi 2,1 miliona m³.

Tabela 34: Gazdinske jedinice

Gazdinska jedinica	ha	m³
Petrovića Omar - Buren	4.349	647.933
Lepenac – Paljoška gora	3.544	456.074
Jezerska gora	6.281	550.339
Štitarica	5.611	495.392

Izvor: Uprava za gazdovanje šumama i lovištima Crne Gore – PJ Mojkovac

U privrednim šumama prioritetni cilj je ostvarivanje maksimalne i trajne proizvodnje drveta i ostalih šumskih proizvoda uz očuvanje proizvodne snage staništa. Zaštitne šume imaju prvenstveno zaštitnu funkciju: zaštita zemljišta od erozije, zaštita izvorišta vodosnadbijevanja, zaštita od usova, zaštita od poplava i pojas šuma na gornjoj granici šumske vegetacije. U šume posebne namjene izdvojene su šumske zajednice koje imaju poseban oblik zaštite i predstavljaju rezervate prirode, zajednice rijetkih i ugroženih vrsta značajnih za očuvanje biodiverziteta i genofonda. Ove šume pripadaju nacionalnim parkovima: Durmitor površine 1.869 ha i Biogradska gora 134 ha.

Služba zaštite i spašavanja Mojkovac vrši preventivno djelovanje na lokalno stanovništvo putem edukacije i upoznavanja stanovništva sa mjerama predostrožnosti prilikom uređivanja svojih imanja tj. paljenja otpada na istim. Ovo se posebno odnosi na imanja koja se graniče sa šumom zbog bojaznosti proširenja požara. U tom pravcu Služba zaštite svake godine pravi planove zaštite kao i preduzetni plan zaštite šuma od požara koji u sebi sadrži potrebne radnje u smislu prevencije pojave požara kao i radnje u slučaju pojave požara.

2.4.8 Uvoz i izvoz

Država Crna Gora ima negativan saldo robne razmjene, na državnom nivou se ostvaruje mnogo veći uvoz nego izvoz. Ovakva situacija je zabilježena u svim opštinama. Kada je u pitanju opština Mojkovac, veliki uvoznici su preduzeća iz oblasti trgovine, koja najviše uvoze iz regiona. Među značajnim uvoznicima spada AD “Tara Aerospace“ koja uvozi jedan dio potrebnog repromaterijala za svoju proizvodnju, zatim DOO “Dulović“. U Mojkovcu je mali broj preduzeća koja se bave izvozom, među njima najznajčajniji su: DOO “Tara Aerospace“, DOO “Flores“, DOO “Trudbenik”.

2.5 Saobraćaj i komunikacije, informacione i komunikacione tehnologije i komunalne usluge

2.5.1 Saobraćaj

Teren opštine Mojkovac se nalazi na obje strane rijeke Tare. Grad Mojkovac, opštinski centar, nalazi se u dolini rijeke Tare, u podnožju planina Bjelasice i Sinjajevine, između nacionalnih parkova Biogradska gora i Durmitor. Područje opštine Mojkovac se graniči sa opštinama: Kolašin, Berane, Bjelo Polje, Pljevlja, Žabljak i Šavnik. Sa opštinama Bijelo Polje, Kolašin i Žabljak ima dobre saobraćajne veze.

U odnosu na teritoriju Crne Gore, Mojkovac ima povoljan saobraćajno-geografski položaj jer su preko njega od davnina vodili značajni putevi prema sjeveru i jugu, tj. ka primorju, Srbiji, Bosni i Makedoniji sa mogućnošću povezivanja od ovoga pravca bočnim vezama. Jadranska magistrala i pruga Beograd-Bar ima najveći značaj u povezivanju ovog područja Crne Gore sa ostalim regijama Balkana i Evrope. Najbliži stalni aerodrom je u Podgorici, a pored njega i aerodrom u Tivtu. U Sjevernom regionu Crne Gore, opština Mojkovac zauzima centralni, povoljan geo-saobraćajni položaj, imajući u vidu njenu poziciju na glavnim saobraćajnim koridorima koji spajaju sjever Crne Gore sa ostatkom države, kao i sa susjednim zemljama u neposrednom okruženju, prevashodno sa Srbijom (Jadranska magistrala, željeznička pruga Beograd-Bar). Izgrađen autoput Bar Boljare (Smokovac–Mateševo) koji predstavlja transferzalni pravac u smjeru sjeveroistok – jugozapad, ima glavnu funkciju u prostornoj, privrednoj i demografskoj integraciji Crne Gore, kojim se ostvaruje povezivanje Sjevernog, Središnjeg i Južnog regiona. Opština Mojkovac se nalazi na udaljenosti od oko 32 km od autoputa.

Putna infrastruktura

Opština Mojkovac ima povoljan saobraćajni položaj u odnosu na osnovnu mrežu saobraćajnica Crne Gore. Nalazi se na jednom od glavnih magistralnih pravaca u Crnoj Gori koji se pruža od granice Srbije (Špiljani) – Berane – Mojkovac – Kolašin – Podgorica – Virpazar – Petrovac –

Herceg Novi. Sa opštinom Pljevlja veza je ostvarena preko putnog pravca Mojkovac – Đurđevića Tara – Pljevlja.

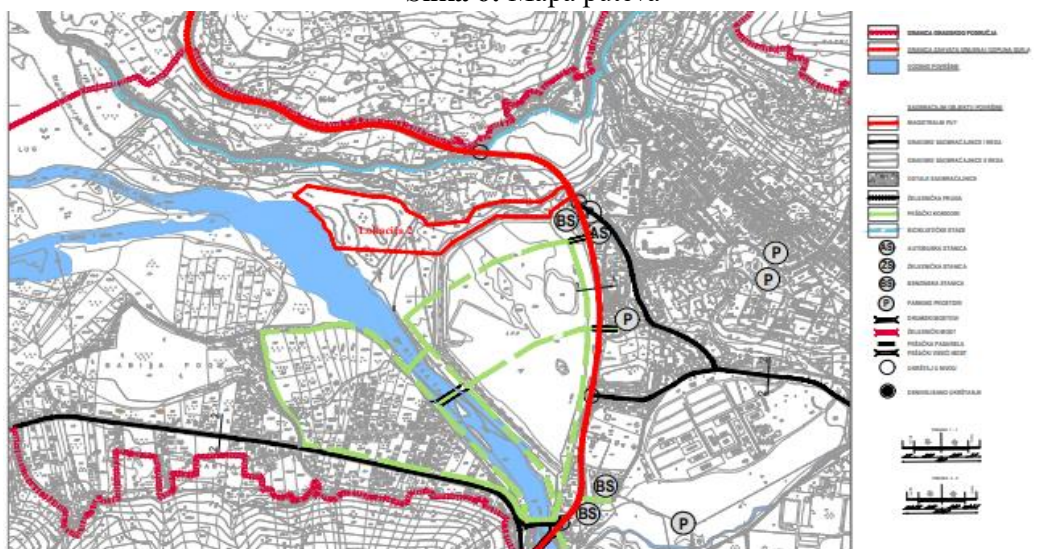
Putnu mrežu na teritoriji opštine Mojkovac po kategorijama dijelimo na:

- Magistralne puteve;
- Regionalne puteve;
- Lokalne puteve (kategorisane i nekategorisane);
- Ulice u naseljima;

Jedini magistralni put na teritoriji opštine Mojkovac je magistralni put M - 2 koji se pruža u smjeru sjever – jug od granice Republike Srbije (Špiljani), preko Rožaja, Berana, Ribarevine, Mojkovca, Kolašina i Podgorice do Bara. Na teritoriji Crne Gore magistralni put M - 2 uključuje se u osnovni pravac E puteva sa oznakama E- 80, odnosno E- 65, preko kojih se ostvaruju veze sa Italijom. Teritorijom opštine pruža se u dužini od 20 km na dionici Mijatovo Kolo – Mojkovac – Kraljevo Kolo. Prosječna širina kolovoza iznosi 7m, dok na dijelu kroz Mojkovac u poprečnom profilu postoji trotoar u dužini od 2 km. Put je u cjelosti sa savremenim kolovozom (asfalt).

Od Mojkovca na sjeverozapad pruža se jedini regionalni put na teritoriji Opštine, R – 4, od Mojkovca preko Đurđevića Tare do Pljevalja. Teritorijom opštine pruža se u dužini od 32 km na dionici Mojkovac – Dobrilovina. Na dijelu kroz Mojkovac u poprečnom profilu postoji trotoar u dužini od 2 km. Put je u cjelosti sa savremenim kolovozom (asfalt). Radovi na trajnoj sanaciji lokaliteta Sokolovina na magistralnom putu Mojkovac – Đurđevića Tara intenziviraće se u narednom periodu. Rekonstrukcija dionice podrazumjeva izmjenu postojeće geometrije u situacionom planu u cilju poboljšanja bezbjednosti i sigurnosti saobraćaja.

Slika 6: Mapa puteva

Izvor: Prostorno - urbainistički plan opštine Mojkovac do 2020.godine

Lokalni putevi

Značajni dio saobraćajne mreže čini sistem lokalnih i nekategorisanih puteva. Odlukom o određivanju lokalnih puteva na teritoriji opštine Mojkovac koja je objavljena u Službenom listu CG – opštinski propisi br. 9/15 određeni su lokalni putevi na teritoriji Opštine.

Lokalni putevi na teritoriji opštine Mojkovac su:

- Mojkovac – Slatina – Gostilovina
- Krstac – Mramor – Jakovići
- Krstac – Mekića kula
- Stevanovac – Lepenac – Cer – Obod
- Lepenac – Žari – Cer
- Kružni put Podbišće
- Gornje Podbišće – Gacka
- Magistrala – Štitarica
- Juškovića potok – Ravni
- Ambarine – Bjelojevići
- Rudnica – Čubrovo polje – Pržišta – Brskovo
- Polja – Malinića livade
- Pripor – Kaludra
- Pripor – Bistrica
- Reg. Put – Manastir Dobrilovina
- Magistrala – Lepenac – Cer

Na osnovu podataka nadležnog Sekretarijata ukupna dužina lokalnih puteva (kategorisani i nekategorisani) iznosi 494 km. Dužina asfaltiranih lokalnih puteva (kategorisani i nekategorisani) iznosi oko 95 km. Seoski putevi na višim predjelima su uglavnom makadamski i nekategorisani. U opštini Mojkovac u kontinuitetu se radi na unapređenju javne infrastrukture, prvenstveno putne koja ima za cilj postizanje što kvalitetnije i bezbjednije putne mreže u Mojkovcu, kao i bolje povezanosti seoskih područja sa samim centrom grada. Povezanost naselja sa gradskim jezgrom je na zadovoljavajućem nivou, ali je neophodno konstantno ulaganje u postojeće puteve kako bi služili namjeni.

Centar grada ima uređene ulice sa dovoljnom širinom što omogućava dobar i lak prilaz do skoro svih objekata. U toku je izrada projektne dokumentacije za rekonstrukciju gradskog trga koji će nakon izgradnje dobiti moderniji izgled. Gradski saobraćaj je relativno gust. Na području opštine Mojkovac u užem dijelu grada se nalaze tri parkinga, od kojih je dio parkinga u centru grada označen za taksi prevoznike.

Uz magistralni put M-2 je smještena Autobuska stanica, koja zadovoljava potrebe putnika sa ovog područja.

Željeznički saobraćaj

Teritoriju opštine Mojkovac, ispod padina Bjelasice, presijeca željeznička pruga Beograd-Bar, izgrađena 1976.godine. Ona čini osnovu željezničkog saobraćaja. Željeznička stanica smještena je u industrijskom dijelu grada. Vozovi Željezničkog prevoza Crne Gore vrše redovan prevoz putnika u lokalnom saobraćaju, dok prevoz roba na ovoj pruži vrše AD Montecargo, a od skoro i Kombinovani prevoz Montenegro. Teritorijom opštine Mojkovac željeznička pruga se pruža od stacionaže 317+500 do stacionaže 335+750 u dužini od 18 250 m. Pruga je jednokolosječna i elektrificirana monofaznim sistemom 25 kV 50Hz. Pruga željezničke mreže je kategorije D4, sa normalnom širinom kolosjeka (1,435 mm).

2.5.2 Elektromreža⁴

Osnovni izvor snabdijevanja električnom energijom opštine Mojkovac je čvorište Elektroenergetskog Sistema (EES) Crne Gore - razvodno postrojenje i trafostanica 220/110/35 kV vlasništvo Crnogorski elektorenergetski sistem - CGES. Transformacijom 110/35 kV realizovano je napajanje dvije transformatorske jedinice 35/10kV snage 2x4MVA, koje su smještene u krugu trafostanice i razvodnog postrojenja 220/110/35kV „Mojkovac“. Pomenuto čvorište se snabdijeva preko dva dalekovoda 220kV „Pljevlja 2“ i „Podgorica 1“. Dalekovod 220kV „Pljevlja 2“ je locirana na pragu termoelektrane (TE) „Pljevlja“. Naponski nivo 110kV ovog čvorišta je povezan u sjevernoistočnom prstenu preko trafostanica (TS): TS „Mojkovac“- TS „Ribarevine“- TS „Berane“- TS „Andrijevića“-TS „Bratonožići“ (gdje je izvršena konekcija željezničke infrastrukture Crne Gore, tj. njihove kontakte mreže) – TS „Podgorica 1“. Sa transformatorskih jedinica 35/10kV, 2x4MVA napaja se Razvodno postrojenje 10kV vlasništvo CEDIS-a, tj. njihovog elektrodistributivnog sistema. Dalje se razvija mreža sa 10kV prenosnih vodova na trafostanice 10/0,4kV, koje su na gradskom području povezane u takozvani 10kV prsten. Na seoskom (ruralnom) području i prigradskim naseljima mreže su koncipirane negdje u „T“ spoju, koje pružaju pouzdanost u snabdijevanju električnom energijom, a negdje su realizovane kao radijalne mreže. Mreža 10kV na gradskom području je kablovska, a na sesokom (ruralnom) i prigradskom uglavnom kao nadzemna mreža.

Tabela 35: Napojna strana snabdijevanja opštine

Broj i snaga trafostanica TS 110/35 kV	1 (40 MVA)
110 kV dalekovod dužina u (km)	-
35 kV dalekovod dužina u (km)	7,6
Trafostanica 35/10 kV instalisana snaga (MVA)	8
Trafostanica 35/10 kV angažovana snaga	2,68

⁴ U prilgou Anex-a II.

(MVA)	
Trafostanica 10/04 kV instalisana snaga (MVA)	17,217,266
Trafostanica 10/04 kV angažovana snaga (MVA)	3,363
Broj 10 KV-nih izvoda	kablovski odvod: 4 nadzemni odvod: 6 <i>Napomena: svi izlazi iz TS 35/10 kV Mojkovac su kablovski do prvog stuba ili TS (4 dominantno kablovska voda i 6 dominantno nadzemnih vodova). Takođe, postoji jedan nadzemni vod koji se napaja sa ED mreže Žabljak.</i>

Izvor: CEDIS

Elektrodistributivna mreža 0,4kV i 10kV je stabilna i u veoma dobrom je stanju što se tiče pogonske spremnosti. Trenutno su svi transformatori 10/0,4 kV u tehnički ispravnom stanju i nema transformatora koji su preopterećeni ili na ivici preopterećenja.

Tabela 36: Struktura i karakteristični podaci trafostanice na 10/0,4kV

Inst. snaga (kVA)	Potrošnja (kWh)	Inst. snaga/priključak (kW)	Potrošači (broj/potrošnja)			
			privredni subjekti	domaćinstva	ostali	ukupno
250	230000	16	0	70	0	70

Izvor: CEDIS

Stanje distributivne 10kV mreži je veoma dobro. Jedini problem je dotrajalost dalekovoda 10kV Slatina na djelovima u seoskim područjima. Takođe, zbog oštećenih mostova preko rijeke Tare nemoguće je pristupiti određenim lokacijama i sanirati loše tačke. Stanje distributivne 0,4kV je solidno. Postoje određeni problemi sa dotrajalošću stubova u seoskim područjima.

Tabela 37: Specifičnosti trafostanica, mreža i postrojenja

RB	Naziv	Dužina/broj	Snaga transf. (kVA)	Broj TS (kom)	Inst. snaga (kVA)
1	Dalekovod 35 kV (km)	7,6/1			
2	Dalekovod 10 kV (km)	89,193 km / 7	1600	0	0
3	Naponska mreža 0,4 kV (km)	918	1000	2	2000
4	Ukupno nadzemna mreža (km)	1007, 193	630	15	9450
5	Broj stubova 35 kV	33	400	3	1200
6	Broj stubova 10 kV	1472	250	2	500
7	Broj stubova 0,4 kV	21 857	160	6	960
8	Ukupno stubova	23 329	100	16	1600

9	Kablovska mreža 10 kV (km)	11,5	50	31	1550
10	Kablovska mreža 0,4 kV (km)	38	Ukupno	75	17260
11	Ukupno kablovska mreža (km)	49,5			

Izvor: CEDIS

CEDIS je na području opštine Mojkovac kroz investicione projekte planirao ulaganje ukupne vrijednosti 1.626,043,00€ za unapređenje elektrodistributivnog sistema Mojkovca.

2.5.3 IKT (informaciono komunikacione tehnologije)⁵

Mrežna grupa opštine Mojkovac, u organizacionom pogledu, pripada glavnoj centrali Bijelo Polje. Telefonsku mrežu, u principu, čine prenosni sistemi, telefonske centrale, mjesna telekomunikaciona, distributivna mreža, unutrašnje kućne instalacije sa telefonskim i internet aparatima. U tehnološkom smislu mjesni telefonski saobraćaj se odvija preko postojeće digitalne krajnje centrale.

Usluge fiksne telefonije na teritoriji opštine Mojkovac pružaju „Crnogorski Telekom“ i „M:TEL“ i „One Crna Gora“.

Broj priključaka fiksne telefonije u opštini Mojkovac je 1.246 priključaka. Od tog broja priključaka na fizička lica se odnosilo 1.117 priključaka, a broj priključaka koji se odnosi na pravna lica je 129 priključaka.

Stanje broja priključaka po tehnologijama fiksne mreže je sledeće:

- u okviru mreže Crnogorskog Telekom-a putem optičke mreže je 115 priključaka, putem bakarne mreže je 625 priključaka i 36 priključaka su ruralni priključci (realizovano putem mobilne mreže za fiksni priključak),
- u okviru Mtel mreže putem HFC mreže je 127 priključaka i putem optičke mreže je 342 priključaka,
- u okviru mreže One Crna Gora putem optičke mreže je 1 priključak fiksne telefonije.

Usluge mobilne telefonije pružaju tri operatora i to: „Crnogorski Telekom“, „M:TEL“ i „One Crna Gora“.

Broj korisnika mobilne telefonije u opštini Mojkovac je 13.116 korisnika. Od tog broja korisnika postpaid je 7.449 korisnika, a prepaid je 5.667 korisnika. U okviru postpaid korisnika 2.983 korisnika su fizička lica, a 4.466 postpaid korisnika su pravna lica.

Podaci o pokrivenosti populacije i teritorije Opštine Mojkovac mobilnom telefonijom po tehnologijama dati su u narednoj tabeli.

⁵ U prilogu Anexa- a III.

Tabela 38: Mobilne tehnologije i dostupnost 2G, 3G, 4G, 5G.

Tehnologija	2G	3G	4G (120dBm)	4G(10Mb/s)	5G (-112dBm)	5G (-120 dBm)
Populacija (%)	96,3	96,17	95,36	93,09	39,13	49,49
Teritorija (%)	74,28	70,79	71,04	63,36	6,11	9,08

Izvor: Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost

Usluge širokopojasnog pristupa internetu na području opštine Mojkovac pružaju četiri operatera i to: „Crnogorski Telekom“, „M:TEL“ i „One Crna Gora“ i „SBS Net Montenegro“.

Broj priključaka širokopojasnog interneta u opštini Mojkovac je 1.169 priključaka. Od toga broja priključaka na fizička lica se odnosi 1.084 priključaka, a na pravna lica se odnosi 85 priključaka interneta. Sljedećom tabelom prikazan je broj priključaka širokopojasnog interneta, po tehnologijama.

Tabela 39: Ukupan broj korisnika interneta

Tehnologije	Fizička lica	Pravna lica
FTTH/B	469	32
ADSL	308	24
VDSL	166	18
HFB/KDS	140	9
WiMAX	0	1
Satelitski internet	1	0
Ostalo	0	1
Ukupno	1.084	85

Izvor: Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost

Distribuciju AVM sadržaja, zastupljena su četiri operatera i to: „Crnogorski Telekom“, „M:TEL“, „Telemach Crna Gora“ i „Radio-difizni centar“.

Usluge distribucije AVM sadržaja do krajnjih korisnika se pružaju preko jedne od sljedećih platformi:

- KDS (kablovske distributivne mreže koje uključuju i analogni i digitalni KDS),
- IPTV (javne fiksne elektronske komunikacione mreže),
- DTH (satelitske distributivne mreže),
- DVB-T2 (zemaljsko digitalno video emitovanje).

Broj priključaka za distribuciju AVM sadržaja u opštini Mojkovac na kraju prvog polugođa 2023. godine iznosio je 2.450 priključaka. Od ovog broja 2.397 priključaka su fizička lica, a 53 priključaka su pravna lica. Sljedeća tabela prikazuje broj priključaka po tehnologijama AVM.

Tabela 40: Distribucija AVM sadržaja

AVM tehnologije	Fizička lica	Pravna lica	Ukupno
KDS	589	17	606
IPTV	595	17	612
DTH	1.113	19	1.132
DVB-T2	100	0	100
Ukupno	2.397	53	2.450

Izvor: Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost

2.5.4 Vodovodni sistem

Usluge javnog vodosnabdijevanja na teritoriji opštine Mojkovac su povjerene DOO "Komunalne djelatnosti Gradac" Mojkovac. Preduzeće u okviru svoje djelatnosti održava dva vodovoda na primarnoj mreži, i to tzv. „stari“ kojim se snabdijevaju Polja i Podbišće presjeka Ø 150, Ø 100 i Ø 80 i tzv. „novi“ kojim se puni glavni rezervoar na Gornjem Mojkovcu presjeka Ø 250.

Novi vodovod svojim karakteristikama i potencijalom vodoizvorišta „Gojakovići“ i rezervoarom na Gornjem Mojkovcu, zapremine 450 m³ garantuje sigurno i stabilno snabdijevanje čak i u uslovima hidrološkog minimuma.

Na kraju 2022. godine, uslugama javnog vodosnabdijevanja u Mojkovcu je obuhvaćeno 2.402 korisnika, od čega 2.129 korisnika iz kategorije fizička lica i 273 korisnika iz kategorije pravna lica. Stepenn pokrivenosti stanovništva opštine uslugom javnog vodosnabdijevanja se procjenjuje na 47,9%.

Količina isporučene vode korisnicima utvrđuje se očitavanjem posebnih ili zajedničkih vodomjera, a za korisnike koji nemaju vodomjer paušalno. U 2022. godini, bilo je 58,3% korisnika koji imaju poseban vodomjer, 1,4% korisnika kojima se količina vode obračunava preko zajedničkog vodomjera i 40,3% korisnika koji su paušalci.

U toku 2022. godine korisnicima je isporučeno 237.123 m³ vode za piće, od čega je 190.182 m³ vode isporučeno korisnicima iz kategorije fizičkih lica, a 46.941 m³ vode korisnicima iz kategorije pravnih lica⁶.

Kako ne postoje mjerenja i precizni podaci o količini vode koja je potisnuta u sistem i količini vode koja se isporučuje korisnicima, nije bilo moguće procijeniti gubitke (tehnički i komercijalni gubici vode).

⁶ Izvještaj o aktivnostima vezanim za regulisane komunalne djelatnosti u 2022. godini, REGAGEN, Podgorica, 2023

Mojkovac sa prigradskim mjestima Polja, dijela Podbišća i Uroševine snabdijeva se vodom iz javnog vodovoda, dok se ostala naselja snabdijevaju vodom putem seoskih ili individualnih vodovoda. Za snabdijevanje Mojkovca i prigradskih naselja koristi se izvorište u Gojakovićima, dok za snabdijevanje seoskih naselja koristi se veliki broj manjih lokalnih izvora na seoskom području.

Na teritoriji opštine Mojkovac ni za jedno izvorište nijesu utvrđene zone sanitarne zaštite izvorišta, niti se takva zaštita sprovodi i kontroliše. Na izvorištu "Gojakovići" nije ograđena zona neposredne sanitarne zaštite, ali su određene uže i šire zone sanitarne zaštite.

Stepen usaglašenosti kvaliteta vode sa posebnim propisima, kojim se propisuje obavezna isporučka korisnicima zdravstveno ispravnu i čistu vodu za piće, predstavlja odnos broja izvršenih analiza kvaliteta vode čiji su rezultati u skladu sa zakonom i ukupnog broja sprovedenih analiza. Stepenn usaglašenosti kvaliteta vode u 2022. godini je iznosio 83,33%⁷.

2.5.5 Ostala javna infrastruktura

2.5.5.1 Gradska pijaca

U Mojkovcu ima jedna gradska pijaca koju održava i kojom gazduje DOO "Komunalne usluge Gradac- Mojkovac". Pijaca se nalazi u centru grada i raspolaže sa 25 tezgi, koje su dužine po 2 m, takođe, na pijaci postoji 20 rashladnih vetrina. Cijena zakupa tezge je 6 € po danu, i najčešće se tezge zakupljuju samo ponedjeljkom koji je, inače, pijačni dan u Mojkovcu.

2.5.5.2 Javna rasvjeta

Na teritoriji opštine Mojkovac javna rasvjeta pokriva uže gradsko jezgro i bliža prigradska naselja kao i sportsko rekreativnu zonu. Broj rasvjetnih stubova je oko 679, od čega 183 nijesu u funkciji. Usluge održavanja i amortizacije vrši DOO "Komunalne usluge Gradac- Mojkovac".

2.5.5.3 Groblje

Opština Mojkovac ima jedno gradsko groblje. Odlukom o održavanju javnih groblja, kapela i sahranjivanje na teritoriji opštine Mojkovac propisuje se način uređivanja, održavanja i upravljanja javnim grobljima, uređenje, održavanje i izgradnja grobova, grobnica, nadgrobnih spomenika i drugih nadgrobnih obilježja, način i uslovi sahranjivanja umrlih i reda na groblju, upotreba kapele i druga pitanja od značaja za sahranjivanje na teritoriji opštine Mojkovac. Na

---

⁷ Godišnji izvještaj o poređenju indikatora poslovanja vršilaca regulisanih komunalnih djelatnosti za 2022. godinu, REGAGEN, Podgorica, 2023

gradskom groblju novoizgrađena grobna mjesta i sva slobodna grobna mjesta su data na korišćenje zakupcima grobnica. Veliki je broj zahtjeva građana za zakupom grobnica, a kako ne postoje slobodna grobna mjesta neophodno je izgraditi novo groblje koje treba da zadovolji potrebe grada na duži vremenski period. Upravljanje i održavanje gradskim grobljem i kapelom je u nadležnošću Komunalnog preuzeća Gradac, dok, seoska područja imaju svoja groblja kojima gazduju Mjesne zajednice.

2.6 Životna sredina

2.6.1 Upravljanje otpadom

Na teritoriji Mojkovačke opštine struktura otpada koji se odlaže je raznovrnog sastava i kvaliteta što uzročno posljedično inicira veliki broj divljih deponija, privremenih odlagališta gdje izostaju osnovni elementi sanitarno-tehničkih uslova.

Evidentno je neadekvatno postupanje sa čvrstim komunalnim otpadom, što predstavlja i jedan od većih ekoloških problema na području opštine Mojkovac. Komunalni otpad (smeće) transportuje d.o.o „Komunalne usluge Gradac”, u čijoj nadležnosti su komunalne djelatnosti. Otpad iz gradskog područja i prigradskih naselja (Polja, Podbišće, Karaula, Tutići, Lazina, Juškovića potok) se deponuje na privremenoj deponiji kod Štitarice lociranoj na desnoj obali rijeke Tare na dionici magistralog puta Mojkovac-Kolašin na kojoj se trenutno radi sanacija (projekat sanacije je podržan od strane Ministarstva ekologije sa oko 4 miliona eura). Na privremenom odlagalištu “Zakršnica” kod Štitarice ima više tona lagerovanog otpada. Procijenjena količina komunalnog otpada koja se prikupi godišnje na kraju 2023. godine prema podacima D.O.O „Komunalne usluge -Gradac“ iznosi oko 1672 t. Prikupljanje otpada sa pomenutih područja vrši se pet dana nedeljno.

D.O.O „Komunalne usluge Gradac“ trenuno raspolaže sa 9 kamiona, 2 kamiona „smećare“, 2 traktora, dvije utovarne i dvije kombinirke, oko 200 kontejnera i oko 300 kanti za miješani komunalni otpad.

Kada je riječ o selektivnom prikupljanju otpada Opština Mojkovac ne posjeduje kante za selektivno odlaganje otpada. Putem EU projekata opštinske službe rade na unapređenju rada komunalnog preduzeća i nabavci kanti i opreme za odvajanje i odlaganje otpada, kao i upotpunjenju opreme transfer stanice kao i sagledavanje mogućnosti prenamjene transfer stanice u mini reciklažno dvorište. Opština Mojkovac je u toku impletmentacije projekta kroz koji će dobiti 500 kanti za selektivno odlaganje otpada i manju horizontalnu presu za presovanje selektivnog čvrstog otpada.

U opštini Mojkovac je prije oko četiri godine izgrađeno reciklažno dvorište (transfer stanica), koje posjeduje dokumentaciju za tehničku primjenu, ali još uvijek nije stavljeno u upotrebu i nije zvanično otvoreno. Takođe, projektima finansiranim od strane Evropske unije radi se na kupovini dodatne opreme i upotpunjenju reciklažnog dvorišta.

Seoska područja nijesu obuhvaćena uslugama komunalnog preduzeća i otpad koji nastaje u tim područjima pretežno se deponuje na neuređenim odlagalištima koje ne zadovoljavaju sanitarno-tehničke uslove i pretežno su locirane na obalama rijeka ili u blizini potoka koji su pritoke rijeka.

Na teritoriji opštine Mojkovac nalazi se veći broj divljih odlagališta otpada, najčešće u seoskim područjima, od čega je locirano 9 lokacija (Polja - most Baltića, Polja - zaseok Stanojević, Juškovića potok, Stevanovac 1, Podbišće, Stevanovac 2, Lazine 1, Lazine 2). U 2022. godini je otpočeta sanacija divljih odlagališta otpada u seoskim područjima. Sanirano je odlagalište Stevanovac 1 iz sredstava projekta Eko fonda za sanaciju divljih deponija sa kofinansiranjem Opštine Mojkovac od 20%. U narednom periodu će se raditi na sanaciji i drugih divljih odlagališta, kroz slične projekte.

2.6.2 Upravljanje otpadnim vodama

Na teritoriji opštine Mojkovac, i dalje nije riješeno pitanje upravljanja otpadnim vodama. Otpadne vode iz naselja, atmosferske otpadne vode iz industrijskih postrojenja, otpadne vode nastale od agrohemijskih sredstava u poljoprivredi jednim dijelom su sprovedene u septičke jame, dok se komunalne i atmosferske otpadne vode gradskog jezgra Mojkovca odvođe se u postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda. Projektom koji finansira Evropska unija planira se odvajanje atmosferskih od fekalnih voda, i samim tim se mreža proširuje i na prigradska naselja. Uslugama prihvatanja i odvođenja komunalnih voda u 2022. godini je bilo obuhvaćeno 1.075 korisnika, od čega 889 korisnika iz kategorije fizička lica i 186 korisnika iz kategorije pravna lica. Udio broja korisnika usluge javnog vodosnabdijevanja koji su priključeni na javni kanalizacioni sistem je 45% što je značajno ispod državnog prosjeka. U toku 2022. godine od korisnika je prihvaćeno 125.808 m³ komunalne otpadne vode, i to 102.304 m³ od korisnika iz kategorije fizičkih lica i 23.504 m³ od korisnika iz kategorije pravnih lica⁸. Stepenn pokrivenosti stanovništva uslugom putem priključaka na javni kanalizacioni sistem se procjenjuje na 37,09%⁹.

Privremeno odlagalište otpada u Štitarici "Zakršnica" koje je locirano na samoj obali Tare, koje je dosta ugrožavalo vodu rijeke Tare, u fazi je sanacije. Takođe, postoji još nekoliko divljih odlagališta u seoskim područjima koja se planiraju sanirati, a koje ugrožavaju vodotoke rijeka.

U izvještaju Agencije za zaštitu životne sredine za 2022. godinu navode se podaci za rijeku Taru, ocjena ekološkog statusa / hemijskog statusa, i potencijala površinskih voda, i ukupnog statusa

---

⁸ Izvještaj o aktivnostima vezanim za regulisane komunalne djelatnosti u 2022. godini, REGAGEN, Podgorica, 2023

⁹ Godišnji izvještaj o poređenju indikatora poslovanja vršilaca regulisanih komunalnih djelatnosti za 2022. godinu, REGAGEN, Podgorica, 2023

kao i statusa po elementima kvaliteta opštih fizičko-hemijskih parametara, zagađujućih i prioriternih supstanci i bioloških parametara, kreće se od vrlo dobar, dobar do umjeren.

Tabela 41: Prikaz ekološkog statusa/ Hemiskog statusa, i potencijala površinskih void, ukupnog statusa kao i statusa po elementima kvaliteta opštih fiz. hemijskih parametara zagađujućih i prioriternih supstanci i bioloških parametara 2022.god.

Naziv vodnih tijela	Površinsko VT	Tip VT	Redni broj	Naziv mjernog mjesta	Hemijski i ekološki status kvaliteta vode									
					Prioritetne i zagađujuće supstance	Opšti fizičko hemijski parametri	Specifične zagađujuće supstance	Fitoplankton	Fitobentos	Makrofite	Makrozoobentos	Ukupni ES/EP i HS na osnovu 7 elemenata	Ukupni ES/EP i HS bez makrozoobentonskih	
Tara	3	R4	24	Trebaljevo	vdD	D	D	-	VD	-	-	U	U	D
	3	R4	25	Ispod Mojkovca	vdD	D	D	-	VD	-	-	U	U	D
	4	R5	26	Ispod Crnih Poda	vdD	D	D	-	-	-	-	-	D	D
	4	R5	27	Đurđevića Tare-Splavište	vdD	D	D	-	-	-	-	-	D	D
	5	R7	28	Ščepan polje	U	D	D	-	-	-	-	U	U	U

Izvor: Informacija o stanju životne sredine u Crnoj Gori za 2022. godinu, AZŽS

Pored rijeke Tare koja protiče čitavom teritorijom opštine najvažni vodotoci su: Štitarička rijeka, Bjelojevička rijeka, Rudnica, Lepešnica, Bistrica, Juškovića potok, Ravnjak.

Rijeka Rudnica kao desna pritoka rijeke Tare je „mrtva rijeka“ (u njoj nema živog svijeta), zbog voda koje dolaze iz bivšeg rudnika olova i cinka –„Brskovo“. Voda Rudnice sadrži veliki procenat teških metala (olovo, cink, živa, arsen), pa je u budućnosti potrebno uraditi projekat rješavanja ovog ekološkog problema, imajući u vidu da se Rudnica uliva u Taru koja je pod zaštitom UNESCO-a.

2.6.3 Kvalitet izdanskih voda

Izdanske vode u slivu Tare na području opštine Mojkovac pripadaju pretežno malomineralizovanim vodama, hidrokarbonatne klase i kalciske grupe. Izdanske vode su hladne vode, sa temperaturom najčešće u granicama od 6,0-8,0° C, blago alkalne (PH vrijednost od 7-8). Svi izvori koji nastaju iz kraških terena (karstnih terena) sadrže najčešće mali procenat Na (manje od 3mg/l), a ukupna tvrdoća voda je u granicama od 7-12° dH, odnosno pripadaju uglavnom umjerenom tvrdim vodama.

Glavno izvorište Gojakovići u Mojkovcu koje snadbijeva gradski vodovod nalazi se na 940 mnv i pripada VTPV Sinjajevina. Prema informacijama iz Agencije za zaštitu životne sredine, voda je sa aspekta osnovnih fizičko-hemiskih elementa zavrijedila dobar status. Kvalitet vode je odličan, tj. posjeduje dobar status. Takođe, novo izvorište Ravnjak koje se nalazi u okolini Mojkovca, na nadmorskoj visini 846mnv i pripada isto VTPV Sinjajevina, ima takođe dobar status i kvalitet. Pored gore navedenih izvorišta postoje još i seoska izvorišta i to: izvorišta Štitarica donje selo, izvorište Slatina, izvorište Stupsko Polje i Rudnica.

2.6.4 Kvalitet vazduha

Prema analizama Agencije za zaštitu životne sredine tokom 2022. godine, u periodu oktobar-april prisutno je visoko zagađenje vazduha u Sjevernoj zoni što obuhvata opštinu Mojkovac, u prvom redu suspendovanim česticama (PM10 i PM2,5), najčešće kao rezultat sagorijevanja čvrstih goriva (drvo i ugalj) koja se koriste za grijanje prostorija. Česta pojava temperaturnih inverzija sprječava disperziju emisija i prouzrokuje zadržavanje polutanata koji su proizvod sagorijevanja fosilnih goriva, emisija iz saobraćaja i sličnih izvora, neposredno iznad tla, što dovodi do pojave visokih koncentracija zagađujućih materija u prizemnom sloju atmosfere. Međutim, tokom 2022. godine evidentirano je blago poboljšanje ukupnog kvaliteta vazduha u Sjevernoj zoni u odnosu na 2021.

2.6.5 Koncentracija polena

Mjerenje koncentracije alergnog polena suspendovanog u vazduhu na teritoriji opštine Mojkovac sprovodi se u okviru državne mreže za monitoring alergnog polena preko specijalnog uređaja tzv. „polenske klopke“ koja se nalazi u Mojkovcu.

Koncentracije alergnog polena u 2022. godini iznosila je 3645 zrna/m³. U ukupnoj koncentraciji svih polenovih zrna najveću procentualnu zastupljenost ima polen drveća i kreće se oko 92%, zatim slijedi polen korov 7% , pa polen trava 1%. U ukupnoj brojnosti polena drveća je polen graba, 27%, zatim polen lijeske i jove 17%. Za polenova zrna graba najveća ukupna koncentracija tokom 2022. godine zabilježena i iznosila 979 zrna/m³. Najveća dnevna koncentracija polenovih zrna graba bila je 191 zrna/m³ zabilježena 10.5.2022. Ukupna koncentracija polenovih zrna tise/čempresa iznosila je 196 zrna/m³. U polenu korova najzastupljenija su polenova zrna koprive. Ukupna koncentracija polena koprive iznosila je 163 zrna/m³. Prema rezultatima mjerenja ukupna koncentracija polenovih zrna ambrozije iznosila je 25 zrna/m³. Ukupna koncentracija polenovih zrna trava iznosila je 47 zrna/m³ što je znatno manje nego prošle godine, najveća dnevna koncentracija bila je 2 zrna/m³ zabilježena 28.3, 10.5. i 2.7.2022. godine.

2.6.6 Buka

Na teritoriji opštine Mojkovac mjerenje nivoa buke vršeno je u ulici Filipa Žurića 1 II sprat, u intervalu dnevnog (Lday) 7-19 h, večernjeg (Levening) 19-23 h i noćnog perioda (Lnight) 23-7 h. Dnevni i večernji indikatori nivoa buke u oba ciklusa mjerenja ne prelaze graničnu vrijednost, dok noćni indikatori nivoa buke u oba ciklusa mjerenja prelaze granične vrijednosti. Srednja godišnja vrijednost noćnog indikatora nivoa buke prelazi graničnu vrijednost, dok ostale srednje godišnje vrijednosti indikatora nivoa buke ne prelaze granične vrijednosti.

Tabela 42: Vrijednost indikatora nivoa buke na mjernom mjestu u Mojkovcu

	Lday (dB)	Levening (dB)	Lnight (dB)	Lden (dB)
I ciklus	59,4	56,6	54,7	57,1
II ciklus	60,0	58,0	56,5	58,64
Srednja godišnja vrijednost	60	58	56	58
Granična vrijednost	60	60	50	--

Izvor: Informacija o stanju životne sredine u Crnoj Gori za 2022. godinu, AZŽS

2.6.7 Parkovi, lov i ribolov

Na prostoru opštine Mojkovac nalaze se djelovi dva nacionalna parka: Durmitor sa kanjonskim dijelom Tare na području opštine Mojkovac i Biogradska gora - dio Laništa. U nacionalnim parkovima su zakonski određene mjere i način gazdovanja (po osnovu programa nacionalnih parkova), te su ovi prostori od izuzetnog višestrukog značaja i zakonski su zaštićeni od zloupotreba. Kada je riječ o parkovima na teritoriji opštine Mojkovac, u samom centru grada postoji park male površine. Takođe, u Mojkovcu postoji i nekoliko lokalnih izletišta: „Šuškovina“, „Loparak“, „Dobrilovina“, „Bojna Njiva“.

Vrste divljači kojima odgovaraju postojeći stanišni uslovi na području opštine Mojkovac su: srna obična, divokoza, mrki medvjed, divlja svinja, zec obični, vuk, jazavac, mačka divlja, vjeverica, kuna bjelica, puh veliki, lisica, jarebica kamenjarka, veliki tetrijeb-gluhan, lještarka, golub pećinar, guska divlja, patka divlja-gluvara, vrana siva, svraka, sojka. Sve vrste divljači na koje lov nije zabranjen, mogu se loviti u postojećem lovištu „Mojkovac“, pod uslovima propisanim Zakonom o divljači i lovstvu i pratećim podzakonskim aktima, dok je u Nacionalnim parkovima „Durmitor“ i „Biogradska gora“ lov divljači zabranjen. Inače, lovište „Mojkovac“ je ustanovljeno na teritoriji opštine Mojkovac, izuzimajući područja koja zauzimaju pomenuti nacionalni parkovi. Potrebno je napomenuti da su trajnom zabranom lova zabranjene sljedeće vrste dlakave divljači: lasica velika, hermelin, mečka sa mečetom do dvije godine starosti, srna i njeno lane, divokoza i njeno jare, divojarac, košuta (*Cervus elaphus*) i njeno tele, jelen obični (mužjak), jelen lopatar (mužjak), a od pernate divljači: veliki tetrijeb, gluhan i lještarka. Zakonom o divljači i lovstvu i Pravilnikom o izmjeni i dopuni pravilnika o lovnim sezonama, određena je lovna sezona za sljedeće vrste: srndać, vuk, divlja svinja, jazavac, lisica, divlja

mačka, zec, kuna bjelica, i sve navedene vrste pernate vrste divljači izuzev velikog tetrijebavuhana.

Tabela 43: Vrste divljači na teritoriji opštine Mojkovac

Redni broj	Vrste divljači	Brojno stanje(kom)
KRUPNA DLAKAVA UZGOJNA DIVLJAČ		
1.	Srna obična	110
2.	Divokoza	45
3.	Svinja divlja	35
4.	Mrki medvjed	14
SITNA DLAKAVA UZGOJNA DIVLJAČ		
5.	Zec obični	400
PERNATA UZGOJNA DIVLJAČ		
6.	Jarebica kamenjarka	300
KRUPNA DLAKAVA DIVLJAČ		
7.	Vuk	8
SITNA DLAKAVA DIVLJAČ		
8.	Jazavac	250
9.	Mačka divlja	25
10.	Kuna bjelica	350
11.	Puh veliki	380
12.	Vjeverica	300
13.	Lisica	300
PERNATA DIVLJAČ		
14.	Veliki tetrijeb-gluhan	50
15.	Lještarka	150
16.	Golub pećinar	250
17.	Guska divlja	30
18.	Patka divlja-gluvara	130
19.	Vrana siva	1000
20.	Svraka	400
21.	Sojka	700

Izvor: Sekretarijat za poljoprivredu, vodoprivredu i ruralni razvoj – Opštine Mojkovac

Od riba prisutne su: potočna kalifornijska pastrmka, liplja, potočni mren, skobalj, klen, mladica. Osim mladice, sve ostale navedene vrste su dozvoljene za ribolov u određenoj ribolovnoj sezoni. Posljednjih godina sve pristuniji je sportski ribolov poznatiji kao “flyfishing”, i na teritoriji opštine Mojkovac locirane su fly fishing zone i to Ravnjak i područje blizu Biogradske gore na Mojkovačkom dijelu teritorije (Tare). Sportski ribolov na području opštine Mojkovac broji 2 sportsko-ribolovna udruženja i to: „SRK-Ravnjak“ sa 90 članova i „SRK- Tara“ sa 40 članova.

Aktivnosti koje ova udruženja sprovode su: poribljavanja, uređenje priobalja i zaštita vodotoka rijeke Tare, kao i organizovanje sportsko rekreativnih takmičenja.

Neplanskim izlovom kao i negativnim uticajem otpadnih voda, poslednjih godina je znatno degradiran riblji fond.

2.6.8 Biljni i životinjski svijet (flora i fauna)

Područje opštine Mojkovac je izrazito planinski pejzaž diseciran rječnim dolinama. Najveće prostranstvo zauzimaju šume oko 50%, livade i pašnjaci zahvataju oko 35%, dok šikare, kamenjari, vodene površine, njive, voćnjaci i izgrađeni prostor zahvata oko 15%. Učešće šuma u pojedinim krajevima je znatno veće i to: Žarima 77% , Bistrici 75%, Prošćenskim planinama 60%.

Na području Mojkovačke opštine najznačajnije zajednice su mješovite šume bukve sa jasenom, jelom, jovom, bjelicom, a javljaju se i zajednice smrčeve šume, crnog i bijelog graba, niske kleke, dok se u kanjonu Tare sreću tisa i munika. U dolini Tare na pjeskovito – šljunkovitom zemljištu javljaju se jova i vrba. Šikare su zastupljene na strmim stranama iznad Gostilovine i Štitarice. Listopadne šume se javljaju na terenima nižim od 1000mnv. Na visni iznad 1000mnv su četinarske šume mješovite sastojine smrče, jela, crnog i bijelog bora, sa dominacijom jele. Međutim, iznad Gostilovine listopadni kat pruža se do 1500mnv, što je posljedica temperaturnih inverzija i izrazite ekspoziције terena. S druge strane, u Crnim Podima šuma crnog bora se spustila među listopadnu šumu, i predstavlja najveći rezervat autohtone vrste crnog bora u Evropi sa stablima starim i do 400 godina.

Praćenje zdravstvenog stanja šuma i zaštita šuma u državnom vlasništvu sa kojima gazduje Uprava za gazdovanje šumama i lovištima usmjereno je na sprečavanje pojava bespravnih sječa, zaštiti šuma od biljnih bolesti i štetočina i zaštitu šuma od požara.

U okviru zaštite šuma, u cilju praćenja brojnosti štetnih insekata, u periodu 2019-2022. godine, Uprava za gazdovanje šumama i lovištima je postavila feromonske klopke u područnoj jedinici Mojkovac.

Najviše štete u šumama nastaju kao posljedica požara i bespravnih sječa. Prema podacima izvještaja o zdravstvenom stanju šuma u periodu 2019-2022. godine na teritoriji opštine Mojkovac je registrovano 11 požara sa opžarenom površinom od 18 ha šuma u državnom i privatnom vlasništvu. Takođe, u istom periodu zabilježene su bespravne sječe povodom kojih je podnijeto 120 krivičnih i 5 prekršajnih prijava pri čemu je posječena drvena zapremina 686,35 m³. Osim raznovrsne flore na teritoriji opštine Mojkovac životinjski svijet je vrlo raznolik. Ima dosta vrsta divljači dok je znatno manje vrsta ribe, a što je detaljnije objašnjeno u dijelu *parkovi, lov i ribolov*.

2.6.9 Obnovljivi izvori energije

S obzirom na bezi ekonomski i tehnološki razvoj, životni zahtjevi se povećavaju, a sa njima se iziskuje sve više električne energije. Obnovljivi izvori energije predstavljaju resurs koji su ekološki čisti, doprinose efikasnijem korišćenju raspoloživih energetske potencijala svih zemalja, pa i Crne Gore, čime se smanjuje korišćenje fosilnih goriva i uvoza energenata, smanjuje emisija štetnih gasova i na taj način se čuva životna okolina. Ekološki izvori su multidisciplinarni objekti, mada u njima dominiraju elektro aspekti, kao što su: Solarne (fotonaponske) elektrane, Vjetroelektrane, Male hidroelektrane Elektrane na bio masu i bio gas, itd.

Na području opštine Mojkovac postoji mogućnost razvoja:

- Solarne elektrane sa lokalitetom na prostoru bivšeg Jalovišta (na primjer: na 8-9ha površie mogla bi se sprovesti analiza-istraživanje za snagu solarne elektrane od oko 8MW)
- Vjetroelektrane sa lokacijama: Gnjonik, Donji Prepran, Krstac, Bojna Njiva-Višnjice, itd., uz neizostavno istraživanje (mjenja) višegodišnjih vjetrova.
- Male hidroelektrane - realizovati i zaokružiti investiciju MHE „Bjelojevička 1“ i „Bjelojevička 2“ i dalje obaviti istraživanja-mjenja (višegodišnjih voda), zatim „Štitaričke rijeke“ sa pritokama, rijeke „Rudnice“, itd.

2.7 Administrativni kapaciteti

2.7.1 Opštinska uprava

Po osnovu Odluke o oranizaciji i načinu rada lokalne uprave, Opštine Mojkovac koju je Predsjednik Opštine Mojkovac, na predlog Glavnog administratora donio dana 14.10.2022. godine, za obavljanje poslova lokalne uprave, obrazovani su organi lokalne uprave i to: sekretarijati, službe, direkcija, organizacija. Opština broji 87 stalno zaposlenih.

Sekretarijati su:

- Sekretarijat za urbanizam, stambeno-komunalne poslove i saobraćaj, broji **8** zaposlenih;
- Sekretarijat za opštu upravu, društvene djelatnosti i kadrovska pitanja, broji **17** zaposlenih;
- Sekretarijat za finansije i privredu, broji **10** zaposlenih;
- Sekretarijat za poljoprivredu, vodoprivredu i ruralni razvoj, broji **7** zaposlenih .

U sklopu lokalne uprave nalaze se i službe:

- Služba predsjednika, broji **6** zaposlenih i **3** funkcionera (predsjednik i 2 potpredsjednika);

- Služba Glavnog administratora, broji **2** zaposlena;
- Skupštinska služba, broji **5** zaposlenih;
- Služba zaštite i spašavanja, broji **16** zaposlenih;
- Služba komunalne policije i inspeksijskog nadzora, broji **7** zaposlenih;
- Služba menadžera, broji **4** zaposlenih koji čine tim za pripremu i implementaciju projekata iz EU fondova.

Kao i jedna direkcija:

- Direkcija za imovinu, broji **1** zaposlenog .

Opština je osnivač i sljedećih preduzeća i organizacija:

- D.O.O. „Komunalne usluge Gradac“ – Mojkovac , broji **68** zaposlenih;
- JU Centar za kulturu „Nenad Rakočević“ – Mojkovac, broji **9** zaposlenih;
- Turistička organizacija Mojkovac, broji **4** zaposlenih;
- JU „Dnevni centar za djecu i mlade sa smetnjama u razvoju – Mojkovac“, broji **10** zaposlenih.

Trenutno je u Opštini Mojkovac angažovano privremeno još i 29 lica, koja su zaposlena na pozicijama koje su neophodne kako bi se specifični zadaci ispunili.

Zgrada Opštine Mojkovac broji 35 kancelarija, koje su tehnički opremljene kancelarijskim inventarom i računarima koji su potrebni službenicima za obavljanje radnih zadataka. Takođe, u zgradi Opštine postoji i multimedijalna sala (skupštinska sala) koja je tehnički opremljena. Poljoprivredna služba i Služba komunalne policije nisu smještene u matičnoj zgradi Opštine Mojkovac, već u opštinskim kancelarijama u gradu i u potpunosti su opremljene.

Preduzeća i organizacije, čiji je osnivač Opština Mojkovac, posjeduju posebne prostorije, kancelarije i zgrade koje su opremljene u skladu sa potrebama.

S obzirom, da je fokus na digitalizaciji u lokalnim upravama, ubuduće će se raditi na unapređenju digitalizacije u Opštini Mojkovac. Za te potrebe Opština Mojkovac treba da unaprijedi svoje računarske i systemske kapacitete.

Ubuduće će se raditi promjena i unapređenju organizacije u lokalnoj upravi u zavisnosti od potreba, u cilju efikasnijeg i produktivnijeg rada lokalne samouprave Mojkovac.

2.7.2 Prostorno - planska i strateška dokumenta

Detaljan pregled postojećih prostorno-planskih dokumenata sa lokalnog i državnog nivoa, koje upotrebljava Opština Mojkovac, prikazan je u narednim tabelama.

Tabela 44: Lokalna planska dokumenta

Br	Lokalni planski dokument	Površina zahvata	Obradivač / Rukovodilac izrade plana	Faza
1.	Prostorno urbanistički plan	367 km ²	JUGINUS DOO Beograd, predstavništvo JUGINUS-MONT AD Bijelo Polje Saša Karajović, dipl. prostorni planer	- usvojen 2011.godine, - izmjena i dopuna 2014.g ("Sl.list CG- opštinski propisi", br. 19/11 i 9/14) - izmjena i dopuna 2019.g ("Sl.list CG- opštinski propisi", br. 19/11 i 9/14, 36/19)
2.	LSL „Ljevak“	7,31ha	CAU- Centar za arhitekturu i urbanizam, Podgorica	-usvojen 2016.godine ("Sl.list CG- opštinski propisi", br. 37/16)
3.	LSL „Mišnića potok“	7,20ha	CAU- Centar za arhitekturu i urbanizam, Podgorica	-usvojen 2017.godine ("Sl. list CG-Opštinski propisi", br. 47/17)
4.	LSL "Štitarička rijeka"	11,53ha	Tamara Vučević, dipl.ing.arh.	-usvojen 2020.godine ("Sl. list CG-Opštinski propisi", br. 112/20) -stavljen van snage
5.	DUP „Ambarine 1“	12,80ha	-	-predviđena izrada plana
6.	DUP „Ambarine 2“	30,10ha	-	-predviđena izrada plana
7.	DUP „Babića Polje 1“	29,20ha	Konzorcijum: MonteCEP DSD iz Kotora i CEP DOO iz Beograda	- usvojen 2015 .godine ("Sl.list CG- opštinski propisi", br. 25/15)
8.	DUP „Babića Polje 2“	34,30ha	-	-predviđena izrada plana
9.	DUP-a "Babića Polje 2"- dio- Biznis zona	10,28ha	Montenegroprojekt, Podgorica	- usvojen 2018.godine ("Sl.list CG- opštinski propisi", br. 29/18)
10.	DUP „Podbišće 1“	57,03ha	Konzorcijum: MonteCEP DSD iz Kotora i CEP DOO iz Beograda	- usvojen 2015.godine ("Sl.list CG- opštinski propisi", br. 25/15)
11.	DUP „Podbišće 2“	23,12ha	-	- novi plan - I faza realizovana
12.	DUP "Podbišće 2"	2,20 ha	Montenegroprojekt,	- usvojen 2017 .godine

	- I faza realizacije "Grotulja"		Podgorica	("Sl.list CG- opštinski propisi", br. 19/17)
13.	Izmjena i dopuna DUP-a "Centar sa Gornjim Mojkovcem"	56,32ha	RZUP, Podgorica	-usvojen 2013 .godine ("Sl.list CG- opštinski propisi", br. 19/13)
14.	DUP "Sportska zona"	45,00ha	RZUP, Podgorica	-usvojen 2013.godine ("Sl.list CG- opštinski propisi", br. 19/13)
15.	DUP "Novi Mojkovac"	18,69ha	-	-predviđena izrada plana
16.	DUP "Zakršnica"	14,10ha	-	-predviđena izrada plana
17.	Detaljni prostorni plan za prostor koncesionog područja za eksploataciju mineralnih sirovina „Brskovo“	-	-	-izrada u toku

Izvor: Sekretarijat za urbanizam, komunalno-stambene poslove i saobraćaj

Pored lokalnih planskih dokumenata, dio teritorije opštine koji se nalazi u zahvatu NP "Biogradska gora" i NP "Durmitor" kao i njima pripadajuće zaštitne zone, uređuju se prema državnim planskim dokumentima i njihovim detaljnim razradama, kao dokumentima višeg reda.

Tabela 45: Državna planska dokumenta

Br	Državni planski dokument	Ukupna površina zahvata (km ²)	Površina u okviru opštine Mojkovac	Faza
1.	Prostorni plan područja posebne namjene Nacionalnog parka "DURMITOR"	1 118,2 km ²	47,79 km ²	-usvojen 2016. godine ("Sl.list CG", br.47/16)
2.	Prostorni plan područja posebne namjene "BJELASICA I KOMOVI"	851,74 km ²	63,88 km ²	-usvojen 2011.godine ("Sl.list CG", br. 4/11)
3.	Revizija PPPN NP" BIOGRADSKA GORA" u okviru PPPN " BJELASICA I KOMOVI"	25 120 ha	4 200 ha	-usvojen 2011.godine ("Sl.list CG", br. 4/11)
4.	Detaljna razrada lokaliteta Žarski u okviru PPPN " BJELASICA I KOMOVI"	178 ha	160 ha	-usvojen 2011.godine ("Sl.list CG", br. 4/11)
5.	Prostorni plan Crne Gore	-	-	Izrada u toku

Izvor: Sekretarijat za urbanizam, komunalno-stambene poslove i saobraćaj

Navedena lokalna i državna planska dokumenta za teritoriju opštine Mojkovca dostupna su u Registru planske dokumentacije koji vodi Ministarstvo, dok su lokalna planska dokumenta dostupna i na zvaničnom sajtu Opštine Mojkovac.

Takođe, u toku je izrada Lokalnog akcionog plana za mlade. U budućem periodu će se raditi na izradi i drugih planova i strategija, koje će upotpuniti i poboljšati rad lokalne uprave Mojkovac.

2.7.3 Budžet Opštine Mojkovac

Budžet Opštine Mojkovac za 2023. godinu sadrži prihode i rashode u iznosu od 5.085.500,00€.

Prihodi su raspoređeni na:

- Budžetske rashode u iznosu od: 5.025.500,00€
- Stalnu budžetsku rezervu u iznosu od: 20.000,00€
- Tekuću budžetsku rezervu u iznosu od : 40.000,00€

Prihodi budžeta po vrstama i izvorima su sledeći: porezi, takse, naknade, donacije i transferi, pozajmice i krediti.

Tabela 46: Struktura realizovanih prihoda

	2018	2019	2020	2021	2022
Sopstveni prihodi	751.470,34	744.525,38	824.965,96	446.935,20	798.230,01
Ustupljeni prihodi	403.668,33	975.416,78	1.047.878,56	1.213.844,22	1.051.033,69
Transferi iz Egalizacionog fonda	1.105.318,00	1.235.599,58	1.212.082,57	1.244.906,93	1.168.254,41
Donacije	77.613,00	180.135,01	33.648,01	0	166.594,48
Prenešena sredstva	193.894,39	132.262,26	229.426,07	159.766,54	23.238,11
Kredit i pozajmice	0	0	0	0	0
Transferi od budžeta države	228.209,44	258.980,61	107.500,00	60.000,00	117.616,30
Ukupno	2.760.173,50	3.526.919,62	3.455.501,17	3.125.452,89	3.324.967,00

Izvor: Sekretarijat za finansije i privredu

Tabela 47: Struktura realizovanih rashoda

	2018	2019	2020	2021	2022
Tekući izdaci	1.246.136,21	1.414.455,30	1.508.090,20	1.495.340,22	1.673.832,58
Transferi za socijalnu zaštitu	1.447,5	10.211,50	44.055,75	28.155,00	22.919,00
Transferi institucijama, pojedincima, NVO i javnom sektoru	405.722,62	460.077,44	469.489,09	537.144,54	648.137,02
Kapitalni izdaci	432.907,94	606.017,23	763.013,26	592.874,66	442.757,64
Otplata dugova	488.280,53	742.384,21	462.704,68	266.998,68	392.657,07
Rezerve	53.416,44	64.347,87	48.839,43	45.701,68	36.835,33
Ukupno	2.627.911,24	3.297.493,55	3.296.192,41	3.002.214,78	3.217.138,64

Izvor: Sekretarijat za finansije i privredu

2.8 Analiza realizacije Strateškog plana razvoja opštine Mojkovac za period od 2012. do 2019. godine

Strateškim planom razvoja opštine Mojkovac 2012-2019. godine definisana je vizija opštine kao uređenog turističko – poljoprivredni centar sa očuvanom životnom sredinom, valorizovanim prirodnim resursima, konkurentnom prerađivačkom industrijom, pozitivnom poslovnom klimom, kvalitetnom infrastrukturom, raznovrsnom ponudom obrazovnih, kulturnih i sportskih sadržaja koji zadovoljavaju potrebe građana. Uvažavajući pravce razvoja kako su postavljeni vizijom, definisano je pet prioriteta Strategije razvoja opštine Mojkovac za period 2012 – 2019. Strateški planom razvoja od 2012. do 2019. godine je bila predviđena realizacija 71 projekta.

Zbog neadekvatnog monitoriga sprovođenja SPR, do podataka o realizaciji projekata došlo se na osnovu informacija rukovodioca koji su periodu implementacije pomenutog plana vodili sektore. Postupkom istraživanja utvrđeno je sljedeće stanje realizacije: ukupno je realizovano 35 projekata (49,3%), djelimično realizovano 18 projekata (25,4%), dok je isto toliko ostalo nerealizovano (18 projekata ili 25,4). Detaljan pregled realizacije projekata po prioritetima je dat u sljedećoj tabeli.

Tabela 48: Stepen realizovanosti planiranih projekata

PRIORITETI	REALIZOVANO	DJELIMIČNO	NEREALIZOVANO
Razvoj društvenih djelatnosti, socijalna politika	9	0	3
Razvoj privrede	10	3	7
Razvoj infrastrukture u funkciji poboljšanja prirodnih i društvenih djelatnosti	9	14	8
Održivo upravljanje prirodnim	5	0	0

resursima			
Nadgradnja administrativnih kapaciteta u cilju razvoja zajednice	2	1	0

U periodu važenja Strateškog plana razvoja 2012. do 2019. godine nije vršeno izvještavanje o realizaciji istog. . Upravo iz ovog razloga nije bilo moguće dati precizne podatke o utrošenim sredstvima za realizaciju prethodnog strateškog dokumenta.

Iako je Strateški plan razvoja formalno istekao 2019. godine, strateški razvoj je nastavljen i nakon tog perioda. Takođe, u periodu nepostojanja važećeg Strateškog plana od 2019 do danas realizovani su sljedeći projekti:

- 1) U 2019. godini realizovani su sljedeći projekti: realizacija projekta izgradnje ski centra „Žarski” na Bjelasici, otvranje „Sportske zone” kroz izgranju pasarele, rekonstrukcija gradskih ulica, asfaltiranje lokalnih puteva, izgradnja javne rasvjete, unapređenje vodosnabdijevanja, infrastrukturno opremanje biznis zone „Babića Polje” vrijednost preko 30 miliona eura ulaganja). Takođe, formiran je otkupni centar za otkup mlijeka, stavljena je u funkciju „Kuća meda“. Realizovano je asfaltiranje u ruralnim područjima, poboljšavanje vodosnabdijevanja, kao i elektrifikacija katuna. Unapređivani su kapaciteti individualnih poljoprivrednih proizvođača kroz direktno unaprjeđenje rasnog sastava grla u govedarstvu i ovčarstvu, dodjeljivane su subvencije za modernizaciju mehanizacije; Realizovan je projekat „Unapređenje statusa arheološkog lokaliteta Brskovo“.
- 2) U 2020. godini realizovani su sljedeći projekti: Izgradnja objekta - stambene zgrade za socijalno ugrožene „Lamela III“, I faza - građevinsko zanatski radovi; - Izgradnja objekta turistički info centar; Adaptacija objekta Bojne Njive za potrebe Skijališta Crne Gore; Asfaltiranje lokalnih puteva, Rekonstrukcija raskrsnice i dijela ulice M. Damjanovića do Valjevske ulice; - Izgradnja fekalne kanalizacije ul. Vojislava Šćepanovića; - Izgradnja fekalne kanalizacije u dijelu ul. M. Damjanovića do Valjevske ulice; Izgradnja pješačke staze u Poljima; Postavljanje tabli za obilježavane ulica i kućnih brojeva; - Komunalno opremanje „Biznis zone“; - Izgradnja pasarele II faza; - Izgradnja transfer stanice i reciklažnog dvorišta; - Izgradnja tartan staze za potrebe šetališta na Jalovištu; - Izgradnja potpornih zidova-Bjelojevići, Lepenac, Polja; - Uređenje prostora iza zgrada Prve banke i zgrade kod autobuske stanice-izrada drvara i potpornog zida; - Izgradnja privremenog ugostiteljskog objekta sa rentiranjem sportske opreme za potrebe Bazne stanice „Žarski“; Izgradnja privremenog parkirališta za objekat sa rentiranjem sportske opreme za potrebe Bazne stanice „Žarski“; - Izgradnja ski staza na lokalitetu „Žarski“; - Izgradnja žičare sa šestosjedom na lokalitetu „Žarski“; - Izgradnja trafostanice za potrebe objekta bazne stanice „Žarski“; - Izgradnja trafostanice za potrebe potencijalnih investitora u „Biznis zoni“; Nastavak izgradnje puta Vragodo-Vrioci-Žarski katun – II faza; - Izgradnja puta Mojkovac-Vragodo; - Aktivnosti na izradi situacije terena, Elaborata parcelacije, izvedenog stanja, tehničkih prijema; Uređenje prostora

ispred objekata behaton pločama u ul. M.Damjanovića; - Aktivnosti na izradi projektne dokumentacije na izgradnji vodovoda Cmiljača – Žarski; - Aktivnosti na izradi projektne dokumentacije na izgradnji saobraćajnice do ZIKS-a; - Aktivnosti na izradi projektne dokumentacije na izgradnji saobraćajnice Cmiljača-Žarski. Uradili smo novu brošuru za promociju podsticajnih mjera za investitore u biznis zoni - Otvaranje malih preduzeća i porodičnih biznisa od velikog je značaja za razvoj naše opštine. Saradnja sa Zavodom za zapošljavanje i međunarodnim organizacijama kao što je UNDP dodatna je šansa da nezaposlena lica obezbijede sredstva za pokretanje biznisa. - Pružana je podrška nezaposlenim licima u izradi biznis planova i koncipiranju biznis ideja od koji je danas njih 6 otvorilo svoje firme. - Troškove registracije novih preduzeća za one biznis ideje koje su odobrene za finansiranje snosila je Opština Mojkovac; Završena je izgradnja transfer stanice sa reciklažnim dvorištem, koja će podržati kontinuiranu selekciju otpada na mjestu nastanka; U saradnji sa Ministarstvom sporta i mladih rekonstruisan je, opremljen i stavljen u funkciju prostor za rad Omladinskog servisa potrebnim mobilijarom opremljena su 4 školska sportska terena koje koristi oko 700 učenika u školskim sportskim aktivnostima kao i sportski klubovi u periodu kada se treninzi sa najmlađom populacijom realizuju na otvorenom.

- 3) U 2022. godini realizovani su sljedeći projekti: „Povećanje zaposlenosti u Kolašinu i Mojkovcu kroz obuku na radnom mjestu i otvaranje radnih mjesta“ koji je dio Poziva za dodjelu bespovratnih sredstava – grant šeme „Podrška zapošljavanju u manje razvijenim opštinama u Crnoj Gori“ finansiranog iz fondova Evropske unije u okviru IPA II Programa EU i CG za zapošljavanje, obrazovanje i socijalnu zaštitu (SOPEES 2015-2017); „Osposobljavanje za rad kod poslodavca“; U sklopu Regionalnog programa lokalne demokratije na zapadnom Balkanu 2 (ReLOaD2) finansiranog od strane Evropske unije uz kofinansiranje UNDP-a i lokalnih samouprava klastera „Tara“ (Mojkovac, Kolašin, Pljevlja); objavljen Katalog seoskih domaćinstava Mojkovca pod nazivom “Seokim džadama Mojkovca”; sanacija divlje deponije u Stevanovcu; izgrađena suvenirnica.
- 4) U 2023. godini realizovani su sljedeći projekti: Sanacija crne ekološke tačke, deponije na obali rijeke Tare, poznatija kao „Zakršnica“; adaptaciju zgrada za kolektivno stanovanje po sprovedenom Javnom konkursu, sa planom nastavka istog projekta; Izradu konzervatorskog projekta i sprovođenje konzervatorskih mjera na kulturnom dobru – Spomenik poginulim junacima Mojkovačke bitke; Sprovedena konzervatorska mjera na Spomeniku palim borcima u NOR-u; „Stari kameni most na Tari - zagrljaj kamena i rijeke“; „Srednjovjekovni grad i rudnik Brskovo“; “Healthy center need to be healthy”; Your job obezbijedena su sredstva za osposobljavanje lica za samostalan rad; asfaltiran je puta Krlje-Bojna Njiva u dužini od oko 2 kilometra koji vodi direktno do spomenika; „Srednjovjekovni grad i runik Brskovo“; Arheološka istraživanja Gradine na Brskovu; asfaltirano je više putnih pravaca i to: Lazina, Jušković potoka, Ravni, Gostilovine,

Slatine, Polja, Štitarice. Započeti su radovi na asfaltiranju putnog pravca Mramor-Burenski-Meki; Završena je i izgradnja dvosmjerne saobraćajnice sa obostranim trotoarima u ulici Oslobođilačkih ratova; Mojkovačka filmska jesen – festival glumca.

III. SWOT analiza

SWOT analiza (prednosti, slabosti, šanse, prijetnje) je prvi i osnovni korak u definisanju dugoročne strategije budućeg razvoja. SWOT analiza se zasniva na informacijama sadržanim u Analizi postojećeg stanja i drugim prostornim dokumentima i čini podlogu za definisanje prioriteta razvoja opštine Mojkovac. Pomenutu analizu čine interni i eksterni faktori, SWOT analizu čine: prednosti, slabosti, šanse i prijetnje iz sljedećih oblasti:

- Demografija i tržište rada;
- Društvene djelatnosti;
- Ekonomski proizvodni sistemi;
- Saobraćaj i komunikaciona dostupnost;
- Životna sredina;
- Administrativni kapaciteti.

SNAGE (strengths)	SLABOSTI (weaknesses)
<ul style="list-style-type: none"> • Dobra pokrivenost obrazovnim institucijama na gotovo svim nivoima i adekvatni prostorni kapaciteti. • Aktivnosti nevladinih organizacija doprinose obrazovnom sektoru. • Postojanje Centra za socijalni rad, Dnevnog centra za djecu i mlade i Omladinskog centra. • Aktivna uključenost lokalne zajednice u volonterske aktivnosti. • Raznolika kulturna scena sa brojnim manifestacijama. • Brojna i vrijedna sačuvana kulturna baština • Postojanje zdravstvenih ustanova na teritoriji opštine i prisustvo različitih medicinskih službi. • Raznovrsna sportska infrastruktura. • Aktivno učešće u sportskim takmičenjima na lokalnom i regionalnom nivou. 	<ul style="list-style-type: none"> • Depopulacija (negativna prirodna i migraciona kretanja) i nepovoljna starosna struktura stanovništva • Nepovoljna struktura nezaposlenih (visoko učešće teže zapošljivih lica – niži stepen obrazovanja; preko 50 godina; dugoročno nezaposleni preko 3 godine; OSI) • Nedostatak adekvatnih resursa za podršku nastavnim planovima na nivou države. • Neadekvatna infrastruktura za pristup OSI u pojedinim javnim ustanovama; • Ograničen pristup obrazovanju u ruralnim područjima. • Nedostatak dovoljno resursa za pružanje podrške ugroženim grupama, naročito starima. • Ograničen pristup socijalnim uslugama u ruralnim područjima. • Nedostatak profesionalnog kadra u

<ul style="list-style-type: none"> • Povoljan geografski položaj i klimatski uslovi za razvoj poljoprivrede; • Komparativne prednosti za razvoj turizma – zimsko planinski, avanturistički, sportsko – rekreativni, seoski; • Prirodni potencijali: hidropotencijal, bogatsvo šumama i mineralima; • Povoljni uslovi za razvoj drvoprerade, metaloprerade i usluga kroz razvoj mikro, malih i srednjih preduzeća; • Definisana biznis zona (pravni okvir), infrastrukturno u potpunosti opremljena sa definisanim paketom podsticajnih mjera; • Povoljni uslovi i cijene za ulaganje; • Povoljan saobraćajno – geografski položaj; • Distributivna mreža 0,4kV i 10kV stabilna i u dobrom stanju, dok su transformatori tehnički ispravni i nisu preopterećeni; • Razvijena telekomunikaciona infrastruktura; • Nizak nivo negativnih efekata saobraćajnih aktivnosti; • Uglavnom očuvana životna sredina; • Bogata prirodna baština (raznovrsnost flore i faune, zaštićena područja - NP Biogradska gora; Kanjon rijeke Tare - rezervat biosfere; Crna Poda i Zabojsko jezero - posebni rezervati prirode; Vodopad Skok i Manastirska vrela - spomenik prirode, dr.) • Postojanje važeće zelene agende od 2010. godine; • Adekvatno upravljanje otpadnim vodama užeg gradskog jezgra; • Reciklažno dvorište i transfer stanica • Dobra međusobna komunikacija između 	<p>oblasti kulture</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nedostatak muzeja za prezentaciju kulturne baštine • Nedostatak određenih specijalizovanih medicinskih usluga, uzrokovan nedostatkom doktora specijalista. • Ograničeni resursi za podršku sportskim klubovima. • Nedostatak sportskih programa za mlade talente. • Nizak nivo greenfield investicija i investicija u oblasti proizvodnje; • Neiskorišćenost poljoprivrednih površina i nedostatak poljoprivredne infrastrukture; • Neefikasnost tržišta u oblasti poljoprivredne proizvodnje; • Nedovoljna konkurentnost poljoprivrednih proizvođača i proizvoda na regionalnom tržištu; • Usitnjeni posjedi poljoprivrednih gazdinstava i nepovezanost poljoprivrednih proizvođača; • Nedovoljni stručni kapaciteti za uspješno funkcionisanje i razvoj postojećih preduzeća i osnivanje novih; • Nelikvidnost sektora MSP –a; • Niska energetska efikasnost; • Neadekvatna i nedovoljno razvijena putna infrastruktura (lokalni i nekategorisani putevi); • Nerazvijena elektrifikaciona mreža u pojedinim oblastima ruralnog područja; • Nedostatak javnih površina i parking prostora; • Nepostojanje gradskog prevoza, slaba povezanost ruralnog i gradskog područja;
---	---

<p>lokalne uprave i državnih institucija;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Postojanje plana i programa obuke državnih službenika i namještenika; 	<ul style="list-style-type: none"> • Neadekvatna zaštita vodoizvorišta i praćenje kvaliteta vode za piće u ruralim područjima; • Nefunkcionalnost reciklažnog dvorišta; • Neadekvatan sistem upravljanja otpadom (nedovoljna pokrivenost, nepostojanje selektivnog prikupljanja otpada, neadekvatna odlagališta komunalnog i drugih vrsta i kategorija otpada, neuređena odlagališta komunalnog i drugih vrsta otpada) • Visok stepen zagađenosti vazduha praćen prisustvom suspendovanih čestica (PM10 i PM2,5) • Nedostatak planskih dokumenata kojima se uređuju pojedini segmenti i pritisci na životnu sredinu; • Nedovoljna implementacija zakonske regulative iz oblasti životne sredine; • Informatička pismenost i slabo poznavanje stranih jezika; • Nedovoljna efikasnost u timskom radu; • Deficitarnost kadra za apliciranje i sprovođenje projekata prema EU fondovima. • Niska stopa zaposlenosti mladih nakon završetka obrazovanja. • Neadekvatno održavanje postojećih putnih pravaca i opšte tehničko stanje puteva; • Neadekvatno upravljanje otpadnim vodama prigradskih naselja i otpadnim vodama industrije.
<p>ŠANSE (opportunities)</p>	<p>PRIJETNJE (threats)</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Unapređenje digitalne infrastrukture za online učenje. • Razvoj partnerstava sa privredom radi unapređenja prakse. • Razvoj partnerstava sa nevladinim 	<ul style="list-style-type: none"> • Nastavak depopulacije (negativna prirodna i migraciona kretanja) i starenja stanovništva • Uticaj ekonomske nestabilnosti • Ograničene mogućnosti zapošljavanja

<p>sektorom za dodatne resurse.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Unaprjeđenje oblasti usluga za djecu i mlade. • Razvoj kulturnih centara, prostora za umjetničko izražavanje i ustanova za čuvanje kulturnih dobara i baštine. • Povećanje saradnje sa drugim opštinama radi kulturne razmjene. • Razvoj preventivnih zdravstvenih program, kao i podrške mladom medicinskom kadru za rad. • Saradnja sa drugim zdravstvenim ustanovama radi proširenja usluga. • Razvoj programa podrške mladim sportistima. • Unaprjeđenje sportske infrastrukture radi privlačenja većeg broja takmičenja. • Proces integracija u EU; • Programi podrške na državnom nivou za povećanje konkurentnosti i razvoj privrede; • Jačanje konkurentnosti kroz udruživanje - razvoj kooperativa i klastera; • Domaće i strane investicije; • Razvoj informacionih tehnologija; • Rast potražnje u turizmu (zimsko - planinski, avanturistički, sportsko – rekreativni, seoski) kao i sve veći rast interesovanja stranih turista za turističkom ponudom Mojkovca; • Usklađivanje turističkih proizvoda sa turističkim potencijalima; • Mjere agrarne politike na državnom nivou i sredstva EU i Svjetske banke za podizanje konkurentnosti poljoprivrede; • Proizvodnja zdrave hrane; • Potencijal za razvoj poljoprivredne proizvodnje – jačanje prerađivačkog sektora u poljoprivredi; • Drvopreradačka industrija i	<p>mladih nakon obrazovanja</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uticaj socijalnih i ekonomskih promjena na porast potreba za socijalnim uslugama. • Nedovoljna svijest o pravima djece i mladih. • Uticaj globalnih trendova na lokalnu kulturnu scenu. • Staranje medicinskog kadra i nedostatak mladog. • Ograničena sredstva za realizaciju kulturnih i sportskih programa. • Konkurencija sa drugim opštinama u privlačenju sportskih događaja. • Siva ekonomija; • Neravnomjeran regionalni razvoj; • Visoke kamatne stope i strožiji uslovi kreditiranja; • Pad investicionih aktivnosti; • Smanjen priliv stranih investicija i slabo interesovanje strateških investitora za važne projekte; • Slab priliv kapitala i podizanja tehnološke opremljenosti preduzeća; • Nespremnost lokalne privrede za usvajanje novih standarda u poslovanju (ISO, HACCP i sl.); • Neadekvatna zaštita prirodnih resursa (devastacija šuma, nelegalna gradnja, erozija poljoprivrednog zemljišta duž rječnih tokova i dr.); • Kašnjenje u realizaciji investicija zbog rješavanja imovinsko-pravnih odnosa i procedura javnih nabavki; • Nedovoljna ulaganja u izgradnju i održavanje puteva; • Elementarne nepogode i uticaj klimatskih promjena; • Nedostatak finansijskih sredstava; • Nelegalna eksploatacija prirodnih
--	---

<p>proizvodnja finalnih proizvoda od drveta;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Realizacija krupnih infrastrukturnih projekata; • Realizacija investicija u biznis zoni • Izgradnja autoputa Bar- Boljari; • Rekonstrukcija i modernizacija pruge Beograd – Bar i magistralnog puta; • Održivo upravljanje prirodnim resursima; • Održivo upravljanje otpadom – primjena cirkularne ekonomija; • Izgradnja regionalne deponije, postrojenja za reciklažu i dr., • Korišćenje obnovljivih izvora energije; • Organska poljoprivreda (proizvodnja zdrave organske hrane); • Korišćenje EU fondova, sredstava stranih ambasada, međunarodnih organizacija, finansijskih institucija za razvoj, Eko fonda i dr; • Javno-privatno partnerstvo; • Podrška projektima energetske efikasnosti; • Sanacija privremenog odlagališta otpada „Zakršnica“. • Promocija bio i geodiverziteta. • Planski pristup za zaposlenje obrazovanih mladih, ambicioznih ljudi.	<p>dobara;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Neadekvatno upravljanje otpadom i zagađenje životne sredine – vode i zemljište; • Netretirani ostaci otpada od bivšeg rudnika „Brskovo“. • Problem napuštenih životinja • Odliv obrazovanih kadrova; • Centralizovano sprovođenje politike obrazovanja.
---	--

IV. STRATEŠKI CILJEVI, PRIORITETI

4.1 Opšti strateški cilj razvoja

Polazeći od prepoznatih potencijala razvoja i potreba opštine Mojkovac, na osnovu prethodno predstavljene analize, definisan je opšti cilj razvoja opštine za naredni petogodišnji period:

Brži ekonomski i društveni razvoj opštine sa ciljem unapređenja kvaliteta života građana.

Ovako definisani opšti cilj zasniva se na daljem razvoju privrednih sektora sa potencijalom rasta, uz unapređenje saobraćaja i ostale infrastrukture, kao i razvoju društvenih servisa, zasnivajući se na principima održivog razvoja i očuvanja životne sredine. Opšti cilj biće realizovan ostvarenjem niza specifičnih strateških ciljeva (promjena koje se žele postići u određenim oblastima) i prioriteta (promjena u užim oblastima koje predstavljaju konkretizaciju ciljeva) koji su dati u nastavku.

4.2 Specifični strateški ciljevi i prioriteti

Specifični strateški ciljevi se baziraju na promjenama koje treba postići u određenim oblastima, u kojima su identifikovane razvojne mogućnosti i potencijali tokom analize postojećeg stanja. Za svaki strateški cilj definisan je uz poštovanje «SMART» kriterijuma sa prioritetima i indikatorima.

STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje društvenih servisa i opštih uslova života građana

Indikator	Početna vrijednost 2023	Ciljna vrijednost 2029	Izvor verifikacije
Broj porodica sa riješenim stambenim pitanjem	24	39	Opština Mojkovac
Broj izgrađenih sportskih terena	8	11	Opština Mojkovac
Broj novih izgrađenih zatvorenih sportskih objekata	-	1	Opština Mojkovac
Broj izgrađenih objekata kulture	1	4	Opština Mojkovac
Broj kulturnih i sportskih manifestacija i događaja	15	20	Opština Mojkovac

Ostvarivanje strateškog cilja će se postići kroz realizaciju prioriternih zadataka:

- Unapređenje socijalne zaštite i inkluzija vulnerabilnih (osjetljivih) grupa;
- Zdravstvena zaštita, obrazovanje i sigurnost građana
- Unapređenje uslova za razvoj sporta, položaja mladih i kulture
- Unapređenje usluga i kapaciteta lokalne samouprave

STRATEŠKI CILJ 2: Unapređenje saobraćajne i komunalne infrastrukture, životne sredine i održivo korišćenje prirodnih resursa

Indikator	Početna vrijednost 2023	Ciljna vrijednost 2029	Izvor verifikacije
Dužina rekonstruisanih lokalnih puteva (km)	-	70	Opština Mojkovac
Dužina izgrađenih lokalnih puteva (km)	-	175	Opština Mojkovac
Broj izgrađenih mostova	-	3	Opština Mojkovac
Broj novih izgrađenih vodovoda i obuhvaćenih domaćinstava	-	3 150	Opština Mojkovac
Broj izgrađenih vodopoja	-	3	Opština Mojkovac
Izgradnja tržnog centra	-	1	Opština Mojkovac
Broj saniranih klizišta	-	3	Opština Mojkovac
Izgrađena obaloutvrda (km)	-	10	Opština Mojkovac
Broj uređenih javnih površina	-	1	Opština Mojkovac
Broj zgrada sa unaprijeđenom EE	4	9	Opština Mojkovac
Broj šteta od pasa lualica	13	0	Opština Mojkovac
Broj korisnika obuhvaćenih selektivnim prikupljanjem otpada	-	250	Opština Mojkovac

Ostvarivanje strateškog cilja će se postići kroz realizaciju prioriternih zadataka:

- Unapređenje saobraćajne infrastrukture
- Unapređenje vodosnabdijevanja i upravljanje otpadnim vodama
- Razvoj kapaciteta i integrisano upravljanje otpadom
- Izgradnja i unapređenje ostale javne infrastrukture i servisa
- Unapređenje energetske efikasnosti, upotrebe OIE i smanjenje uticaja klimatskih promjena.
- Unapređenje stanja i zaštite životne sredine i prirode

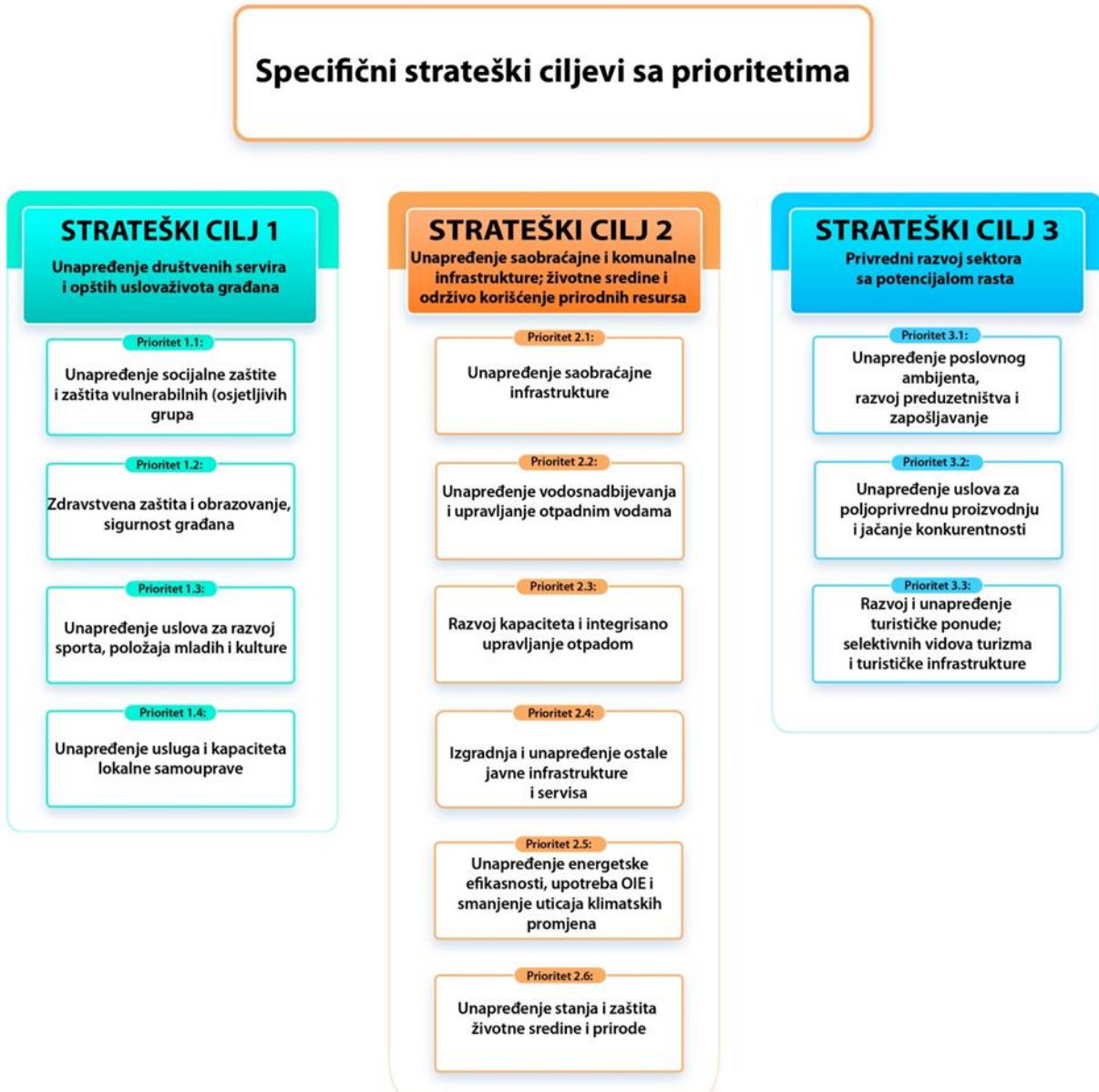
STRATEŠKI CILJ 3: Privredni razvoj sektora sa potencijalom rasta

Indikator	Početna vrijednost 2023	Ciljna vrijednost 2029	Izvor verifikacije
Broj poljoprivrednih gazdinstava	622	746	Opština Mojkovac
Obradive površine (ha)	42.000	49.140	Opština Mojkovac
Ugovorena proizvodnja (broj poljoprivrednih proizvođača)	124	248	Opština Mojkovac
Broj poslovnih subjekata (preduzeća i preduzetnici)	400	425	Opština Mojkovac
Broj novih vidikovaca	-	3	Opština Mojkovac
Broj novih inovativnih turističkih proizvoda	-	2	Opština Mojkovac

Ostvarivanje strateškog cilja će se postići kroz realizaciju prioritetnih zadataka:

- Unapređenje poslovnog ambijenta, razvoj preduzetništva i zapošljavanje
- Unapređenje uslova za poljoprivrednu proizvodnju i jačanje konkurentnosti
- Razvoj i unapređenje turističke ponude, selektivnih vidova turizma i turističke infrastrukture.

Slika 7: Specifični strateški ciljevi i prioriteta

4.3 Lista razvojnih projekata za period 2024-2029

Strateškim planom su predviđeni najznačajniji projekti koji će biti kandidovani za realizaciju tokom planskog perioda. Lista projekata nije konačna i biće dopunjena u skladu sa prepoznatim potrebama i mogućnostima u toku planskog perioda. Projekti će se kandidovati i razrađivati u okviru Godišnjih akcionih planova. Planiranje projekata će se vršiti na godišnjem nivou u skladu sa Budžetom Opštine, Kapitalnim budžetom Crne Gore, drugim programima podrške sa nacionalnog nivoa, raspoloživim sredstvima EU fondova, međunarodnih institucija i donatora, na osnovu čega će precizno biti definisane vrijednosti i izvori finansiranja.

U određivanju prioritetnih projekata, pored mogućnosti za finansiranje, lokalna uprava će imati u vidu sledeće kriterijume: uticaj projekta za strateški cilj, izvodljivost, vremenski okvir za realizaciju, zakonsku obavezu ili obavezu prema međunarodnim sporazumima i dr. Imajući u vidu da finansiranje projekata iz državnog budžeta i drugih izvora zavisi od stepena zrelosti projekata i ispunjavanje ključnih kriterijuma da bi projekat bio podržan, posebno će se obratiti pažnja na: izradu prostorno planske dokumentacije, rješavanje imovinsko-pravnih pitanja i pripremu tehničke dokumentacije.

Strateškim planom prepoznati su projekti od značaja za razvoj opštine koji su podijeljeni u dvije grupe i to: *lokalne projekte* – projekti koji su u direktnoj nadležnosti lokalne samouprave i *državne projekte* - projekti od značaja za razvoj opštine koji nisu u direktnoj nadležnosti lokalne samouprave i zavise od državnog nivoa i odluka.

4.3.1 Lokalni projekti

STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje društvenih servisa i opštih uslova života građana

Prioritet 1.1: Unapređenje socijalne zaštite i inkluzija vulnerabilnih (osjetljivih) grupa;

- Projekat 1: Nadogradnja zgrade za socijalno stanovanje
- Projekat 2: Izgradnja stambene zgrade po sistemu privatnog javnog partnerstva
- Projekat 3: Uklanjanje stambenih montažnih objekata na Gornjem Mojkovcu i izgradnja stambenih zgrada za stanare montažnih objekata
- Projekat 4: Prilagođavanje objekata u javnoj upotrebi za osobe sa invaliditetom
- Projekat 5: Nabavka specijalizovanog kombi vozila i opreme za Dnevni centar
- Projekat 6: Podrška u borbi protiv neplodnosti

Prioritet 1.2: Zdravstvena zaštita, obrazovanje i sigurnost građana

- Projekat 7: Rekonstrukcija dijela krova dječijeg vrtića
- Projekat 8: Uređivanje saobraćajno bezbjednih zona oko obrazovnih ustanova
- Projekat 9: Nabavka specijalizovane opreme za Službu zaštite (čamac za brze vode, spasilački alati, vozila, pumpe i crijeva)

- Projekat 10: Sanacija i adaptacija škole u Stevanovacu i uređenje prostora
- Projekat 11: Prevoz učenika
- Projekat 12: Studentske stipendije

Prioritet 1.3: Unapređenje uslova za razvoj sporta, položaja mladih i kulture

- Projekat 13: Izgradnja sportskih terena na Sportsko-rekreativnoj zoni
- Projekat 14: Izgradnja sportske sale
- Projekat 15: Izgradnja bacališta na Sportsko rekreativnoj zoni (kugla, disk, koplje)
- Projekat 16: Izgradnja staza za nordijsko skijanje
- Projekat 17: Izgradnja replike srednjovjekovnog grada Brskova
- Projekat 18: Izgradnja memorijalnog centra Mojkovačkoj bici Bojna Njiva
- Projekat 19: Valorizacija arheološkog lokaliteta Brskovo
- Projekat 20: Izgradnja muzeja rudarstva
- Projekat 21: Promocija i prezentacija kulturnog nasljeđa Stari most na Tari
- Projekat 22: RurAll intereng program
- Projekat 23: Dani frankofonije
- Projekat 24: Kulturno umjetničke aktivnosti u skladu sa programom Centra za kulturu
- Projekat 25: Likovna kolonija i Mojkovački likovni salon
- Projekat 26: Mojkovačka filmska jesen
- Projekat 27: Izgradnja male sale i ljetnje pozornice u sklopu Centra za kulturu
- Projekat 28: Izgradnja igrališta za djecu i implementacija omladinskih politika
- Projekat 29: Sportske manifestacije
- Projekat 30: Implementacija Lokalnog akcionog plana za mlade za 2024. godinu i izrada godišnjih planova

Prioritet 1.4: Unapređenje usluga i kapaciteta lokalne samouprave

- Projekat 31: Unapređenje administrativnih kapaciteta za apliciranje i sprovođenje EU projekata
- Projekat 32: Rad na tehničkom osavremenjavanju gradske biblioteke
- Projekat 33: Digitalizacija lokalne samouprave

STRATEŠKI CILJ 2: Unapređenje saobraćajne i komunalne infrastrukture, životne sredine i održivo korišćenje prirodnih resursa

Prioritet 2.1: Unapređenje saobraćajne infrastrukture

- Projekat 34: Sanacija kosina na lokalitetu Štitarička grla
- Projekat 35 : Sanacija gradskih saobraćajnica i asfaltiranje lokalnih puteva
  - Asfaltiranje puta Mramor-Proščenske Žari
  - Asfaltiranje puta Štitarica - Sinjajevina
  - Asfaltiranje puta Podbišće - Štitarica
  - Asfaltiranje puta do Zabojskog jezera

- Sanacija puta u gornjem Podbišću
- Rekonstrukcija ulice Vojislava Šćepanovića III faza
- Sanacija lokalnog puta Stevanovac- Mramor
- Rekonstrukcija ulice Đura Đukića
- Projekat 36: Saobraćana signalizacija i izrada tabli za obilježavanje gradskih ulica
- Projekat 37: Rekonstrukcija puta Stevanovac (ZIKS) - Slatina
- Projekat 38: Rekonstrukcija zaobilaznog puta Stevanovac (ZIKS)- Krstac
- Projekat 39: Rješenje klizišta Lazina, Rudasko naselje, Marića luka
- Projekat 40: Uređenje saobraćajnice u Rudarskom naselju i parkirališta
- Projekat 41: Izgradnja obala utvrde od Zelenog mosta do Starog mosta
- Projekat 42: Izgradnja obala utvrde Stevanovac-Slatina
- Projekat 43: Izgradnja mostova Polja- naselje Lijevak, Štitarica - naselje Baltići, Lepenac - kod škole

Prioritet 2.2: Unapređenje vodosnabdijevanja i upravljanje otpadnim vodama;

- Projekat 44: Unapređenje rada postrojenja za tretman upravljanja otpadnim vodama - razdvajanje fekalne i atmosferske kanalizacije
- Projekat 45: Izgradnja vodovoda Štitarica (gornja, donja)
- Projekat 46: Izgradnja vodovoda Rudnica
- Projekat 47: Izgradnja vodovoda Slatina (Prošćenje)
- Projekat 48: Izgradnja hidrotehničke infrastrukture Gojakovići za potrebe ZIKS-a
- Projekat 49: Izgradnja vodovoda Stupsko Polje, Borova glava, Rabrenov Do
- Projekat 50: Uređenje vodoizvorista Gojakovići, - ovo se odnosi na zaštitu vodoizvorista
- Projekat 51: Zamjena azbestno-cementnih cijevi (Gojakovići – Mojkovac)
- Projekat 52: Izgradnja fekalne kanalizacije Biznis zona- kolektor
- Projekat 53: Regulacija atmosferskih voda i preliva gradskog vodovana Gornjem Mojkovcu

Prioritet 2.3: Razvoj kapaciteta i integrisano upravljanje otpadom

- Projekat 54: Sanacija nelegalnih odlagališta otpada
- Projekat 55: BEST saradnja upravljanje otpadom,
  - Nabavka kanti i kontejnera za selektivno odlaganje otpada i kontejnera
  - Nabavka prese za baliranje selektivnog otpada
- Projekat 56: Određivanje lokacije za nekomunalni otpad
- Projekat 57: Unapređenje rada transfer stanice i nabavka opreme i kamiona za reciklažno dvorište
- Projekat 58: Nabavka Avent multifunkcionalne mašine sa adaptibilnim priključcima
- Projekat 59: Izrada Lokalnog plana upravljanja otpadom

Prioritet 2.4: Izgradnja i unapređenje ostale javne infrastrukture i servisa

- Projekat 60: Rekonstrukcija gradskog trga

- Projekat 61: Izgradnja Tržnog centra
- Projekat 62: Izgradnja ulične rasvjete (gornji Mojkovac, Podbišće, Tutići, kod groblja – Krstac, Slatina)
- Projekat 63: Proširenje i uređenje gradskog groblja
- Projekat 64: Izgradnja zajedničkog azila za pse za Mojkovac i Kolašin

Prioritet 2.5: Unapređenje energetske efikasnosti, upotrebe OIE i smanjenje uticaja klimatskih promjena

- Projekat 65: Podrška energetske efikasnosti - sufinansiranje održavanja stambenih objekata
- Projekat 66: Izrada lokalnog energetskog plana

Prioritet 2.6 Unapređenje stanja i zaštita životne sredine i prirode

- Projekat 67: Izrada Lokalnog plana zaštite životne sredine
- Projekat 68: Ambijentalno uklapanje cvjetnih lavirinata i uređenje prostora na sportsko rekreativnoj zoni –
- Projekat 69: Izrada Lokalnog plana zaštite biodiverziteta

STRATEŠKI CILJ 3: Privredni razvoj sektora sa potencijalom rasta

Prioritet 3.1: Unapređenje poslovnog ambijenta, razvoj preduzetništva i zapošljavanje

- Projekat 70: Program podrške razvoju ženskog preduzetništva
- Projekat 71: Infrastrukturno opremanje i razvoj Biznis zone

Prioritet 3.2: Unapređenje uslova za poljoprivrednu proizvodnju i jačanje konkurentnosti;

- Projekat 72: Program podsticajnih mjera razvoja poljoprivrede - Agrobudžet
- Projekat 73: Izrada lokalnog registra za poljoprivredu i vodoprivredu
- Projekat 74: Izrada Lokalnog akcionog plana za poljoprivredu

Prioritet 3.3: Razvoj i unapređenje turističke ponude, selektivnih vidova turizma i turističke infrastrukture

- Projekat 75: Razvoj inovativnog turističkog proizvoda „Eko-etno kuća Mojkovac“
- Projekat 76: Unapređenje rada info-centra i izgradnja renta centra
- Projekat 77: Izgradnja „Avantura parka“ i „Zip line-a“
- Projekat 78: Izgradnja vidikovaca na atraktivnim lokacijama i paraglajding uzletništva (Tarski pogled, Sveviđe, i drugi)
- Projekat 79: Nastavak radova na uređenje izletničke staze „Tara Ring“
- Projekat 80: Unapređenje turističke signalizacije i izrada registra lokalnih planinskih staza
- Projekat 81: Kreiranje turističke ponude grada kroz unapređenje tehnologije
- Projekat 82: Uređenje obale Tare ispod Starog mosta
- Projekat 83: RurAll program

4.3.2 Državni projekti

STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje društvenih servisa i opštih uslova života građana

Prioritet 1.1: Unapređenje socijalne zaštite i inkluzija vulnerabilnih (osjetljivih) grupa;

Prioritet 1.2: Zdravstvena zaštita, obrazovanje i sigurnost građana

- Projekat 1: Izgradnja objekta Hitne pomoći
- Projekat 2: Izgradnja objekta državne apoteke u blizini Doma zdravlja

Prioritet 1.3: Unapređenje uslova za razvoj sporta, položaja mladih i kulture

Prioritet 1.4: Unapređenje usluga i kapaciteta lokalne samouprave

STRATEŠKI CILJ 2: Unapređenje saobraćajne i komunalne infrastrukture, životne sredine i održivo korišćenje prirodnih resursa

Prioritet 2.1: Unapređenje saobraćajne infrastrukture

- Projekat 3: Izgradnja puta Krstac-Bojna Njiva- Razvršje – Čelinska kosa
- Projekat 4: Sanacija klizišta Gojakovići
- Projekat 5: Sanacija klizišta Sokolovina
- Projekat 6: Rekonstrukcija puta Lepenac – Ribarevine - Berane
- Projekat 7: Sanacija mosta Gazela, magistralni put Mojkovac – Bijelo Polje
- Projekat 8: Rekonstrukcija magistralnog puta Kolašin - Mojkovac
- Projekat 9: Izgradnja ulice od kružnog toka u Podbišću do replike srednjovjekovnog Brskova
- Projekat 10: Izgradnja regionalnog puta Mojkovac – Lubnice

Prioritet 2.2: Unapređenje vodosnabdijevanja i upravljanje otpadnim vodama;

Prioritet 2.3: Razvoj kapaciteta i integrisano upravljanje otpadom

- Projekat 11: Sanacija privremene deponije u Podbišću „Zakršnica“
- Projekat 12: Izgradnja regionalne sanitarne deponije u skladu sa Državnim planom upravljanja otpadom

Prioritet 2.4: Izgradnja i unapređenje ostale javne infrastrukture i servisa

- Projekat 13: Izgradnja ZIKSA Stevanovac sa pratećom infrastrukturom
  - Rekonstrukcija puta Mojkovac – Stevanovac (ZIKS)
  - Izgradnja trafo-stanice ZIKS

Prioritet 2.5: Unapređenje energetske efikasnosti, upotrebe OIE i smanjenje uticaja klimatskih promjena

- Projekat 14: Elektrifikacija katunskog naselja Meki do
- Projekat 15: Elektrifikacija katunskog naselja Sjenokosi
- Projekat 16: Elektrifikacija katunskog naselja Donja Dobrilovina

Prioritet 2.6 Unapređenje stanja i zaštita životne sredine i prirode

- Projekat 17: Proglašenje Sinjajevine kao park prirode

STRATEŠKI CILJ 3: Privredni razvoj sektora sa potencijalom rasta

Priroritet 3.1: Unapređenje poslovnog ambijenta, razvoj preduzetništva i zapošljavanje

Prioritet 3.2: Unapređenje uslova za poljoprivrednu proizvodnju i jačanje konkurentnosti

Prioritet 3.3: Razvoj i unapređenje turističke ponude, selektivnih vidova turizma i turističke infrastrukture

- Projekat 18: Izgradnja ski centra Žarski na Mojkovačkoj strani Bjelasice sa pratećom infrastrukturom
  - Završetak puta Mojkovac – Vragodo, sa mostom na Tari
  - Izgradnja puta Vragodo-Vrioce-Žarski
  - Izgradnja lokalnog puta Cmiljača-Žarski
  - Izgradnja parkinga na Žarskom
  - Završetak izgradnje žičare sa šestosjedom – Bjelojevići Z4
  - Izgradnja žičare sa šestosjedom Žarski - Turjak
  - Izgradnja vještačkog jezera za osnježavanje
  - Izgradnja vodovoda Cmiljača- Žarski
  - Završetak objekta bazne stanice Žarski
  - Izgradnja trafo-stanice za snadbijevanje električnom energijom u naselju Žarski
  - Izgradnja dalekovoda Mojkovac-Žarski
  - Izgradnja ski staza

V. ACIONI PLAN I OPIS PROJEKATA

5.1 Godišnji akcioni plan za 2024. godinu

Naziv projekta	Očekivani efekti	Indikatori	Vremenski okvir	Nosilac projekta	Ostali učesnici	Izvori finansiranja			
						Ukupno	Budžet JLS	Budžet CG	Ostali
STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje društvenih servisa i opštih uslova života građana									
<i>Prioritet 1.1 : Unapređenje socijalne zaštite i inkluzija vulnerabilnih (osjetljivih) grupa;</i>									
Projekat 1: Prilagođavanje objekata u javnoj upotrebi za osobe sa invaliditeom	Obezbeđenje pristupnih rampi za osobe sa invaliditeom	Minimum 3 objekta	2024	Opština Mojkovac		5.000,00€	5.000,00€		
Projekat 2: Podrška u borbi protiv neplodnosti	Subvencije i obezbeđenje uslova za vještačku oplodnju	Minimum 5 žena	2024	Opština Mojkovac		5.000,00€	5.000,00€		
<i>Prioritet 1.2 : Zdravstvena zaštita, obrazovanje i sigurnost građana</i>									
Projekat 3: Prevoz učenika	Obezbijeđen prevoz učenika iz ruralnih područja	Minimum 15 djece	2024	Opština Mojkovac		20.000,00€	20.000,00€		
Projekat 4: Studentske stipendije	Afirmacija najboljih studenata	Minimum 20 studenata	2024	Opština Mojkovac		30.000,00€	30.000,00€		
<i>Prioritet 1.3: Unapređenje uslova za razvoj sporta, položaja mladih i kulture</i>									
Projekat 5: Izgradnja sportske sale- (I faza - projektna dokumentacija)	Izgrađena sportska sala. Poboljšani uslovi za razvoj profesionalnog i rekreativnog bavljenja sportom.	Pripremljena projektna dokumentacija u toku 2024.	2024	Opština Mojkovac		50.000,00€	50.000,00€		
Projekat 6: Izgradnja replike srednjovjekovnog grada Brskovo-Izrada idejnog rješenja - I faza	Promocija kulturnih i arheoloških vrijednosti	Izrađeno idejno rješenje	2024	Opština Mojkovac		70.000,00€	70.000,00€		

Strateški plan razvoja Opštine Mojkovac za period od 2024. do 2029. godina

Projekat 7: Izgradnja memorijalnog centra Mojkovačkoj bitci Bojna Njiva – Izrada idejnog rješenja – I faza	Promocija i zaštita sjećanja na junake Mojkovačke bitke	Izrađeno idejno rješenje	2024	Opština Mojkovac		30.000,00€	30.000,00€		
Projekat 8: Izgradnja muzeja rudarstva – izrada idejnog rešenja i nabavka eksponata (I-faza)	Zaštita rudarske tradicije u svrhu kulturnog turizma	Izrađeno idejno rješenje	2024	Opština Mojkovac		30.000,00€	30.000,00€		
Projekat 9: Valorizacija arheološkog lokaliteta Brskovo (nastavak)	Kompletirana edukativna staza arheološkog lokaliteta Brskovo	Formirana staza u dužini 7km sa pratećim mobilijarom, klupama i tablama, umjetničkom instalacijom, vidikovcem i dokumentarnim filmom o Brskovu.	2024	Opština Mojkovac		3.500,00€	3.500,00€		
Projekat 10: Sportske manifestacije	Realizovane manifestacije od značaja i promocija sporta	Minimum 5 manifestacija	2024	Opština Mojkovac		24.500,00€	24.500,00€		
Projekat 11: Izgradnja bacališta na Sportsko rekreativnoj zoni (kugla, disk)	Izgrađen atletski teren za bacačke discipline	Izrađen jedan atletski teren	2024	Opština Mojkovac		40.000,00€	40.000,00€		
Projekat 12: Implementacija Lokalnog akcionog plana za mlade za 2024. godinu	Poboljšanje položaja mladih	Broj realizovanih aktivnosti, broj mladih obuhvaćen realizacijom LAPM	2024	Opština Mojkovac		1.000,00€	1.000,00€		

Strateški plan razvoja Opštine Mojkovac za period od 2024. do 2029. godina

Projekat 13: Kulturno umjetničke aktivnosti u skladu sa programom Centra za kulturu	Organizacija i promocija kulturnih događaja	Minimum 150 izložbi, radionica, projekcija filmova	2024	Opština Mojkovac		32.000,00€	32.000,00€		
<i>Prioritet 1.4: Unapređenje usluga i kapaciteta lokalne samouprave</i>									
STRATEŠKI CILJ 2: Unapređenje saobraćajne i komunalne infrastrukture, životne sredine i održivo korišćenje prirodnih resursa									
<i>Prioritet 2.1: Unapređenje saobraćajne infrastrukture</i>									
Projekat 14: Izgradnja obaloutvrde od Zelenog mosta do Starog mosta	Izgrađena obaloutvrda i zaštita od štetnog djestva voda	1 km obaloutvrde	2024	Opština Mojkovac		15.000,00€	15.000,00€		
Projekat 15: Sanacija gradskih saobraćajnica i asfaltiranje lokalnih puteva	Rekonstruisane gradske ulice	Minimum 2 ulice	2024	Opština Mojkovac		100.000,00€	100.000,00€		
Projekat 16: Izgradnja mostova Polja- naselje Lijevak, Štitarica - naselje Baltići, Lepenac - kod škole	Rekonstruisani mostovi	Minimum 2 mosta	2024	Opština Mojkovac		200.000,00€	200.000,00€		
<i>Prioritet 2.2 Unapređenje vodosnabdijevanja i upravljanje otpadnim vodama;</i>									
Projekat 17: Unapređenje rada postrojenja za tretman upravljanja otpadnim vodama- razdvajanje fekalne i atmosferske kanalizacije- I faza	Unapređenje rada postrojenja i statusa kvaliteta voda	Razdvojena atmosferska od fekalne kanalizacije minimum za gradsko jezgro i dobar status voda	2024	Opština Mojkovac		1.500.000,00 €	1.500.000,00€		
Projekat 18: Regulacija atmosferskih voda i preliva gradskog vodovoda na Gornjem Mojkovcu	Zamjena dotrajalih cijevi	Minimum 50 korisnika	2024	Opština Mojkovac		10.000,00€	10.000,00€		

Strateški plan razvoja Opštine Mojkovac za period od 2024. do 2029. godina

Projekat 19: Izgradnja vodovoda Štitarica i Rudnica	Snabdijevanje stanovnika vodom za piće ruralnih naselja	Minimum 100 korisnika	2024	Opština Mojkovac		90.000,00€	90.000,00€		
Projekat 20: Izgradnja vodovoda Slatina i Stupsko polje	Snabdijevanje stanovnika vodom za piće ruralnih naselja	Minimum 60 korisnika	2024	Opština Mojkovac		85.000,00€	85.000,00€		
<i>Prioritet 2.3: Razvoj kapaciteta i integrisano upravljanje otpadom</i>									
Projekat 21: BEST saradnja u upravljanju otpadom - Do održive životne sredine	Poboljšano znanje učesnika u upravljanju otpadom, kao i usklađivanje sa regulativom Evropske unije; Opština i komunalno preduzeće koriste novu opremu i infrastrukturu za upravljanje otpadom; Podignuta svijest o značaju upravljanja otpadom među lokalnim stanovništvom	Nabavka minimum 500 kanti za selektivno odlaganje otpada; Nabavka prese za baliranje otpada; Izrađen Lokalni akcionog plana upravljanja otpadom; Broj treninga i učesnika.	2024	Opština Mojkovac	CETI, NALED, Opština Novi Pazar	11.041,12€			62.566,32€
Projekat 22: Sanacija nelegalnih odlagališta otpada	Uklanjanje nelegalnih odlagališta otpada	Sanirana 4 divlje deponije odnosno nelegalna odlagališta	2024	Opština Mojkovac	EKO fond	8.400,00€			33.600,00€
Projekat 23: Uklanjanje otpada odbačenog u životnu sredinu (tzv. „divlje deponije“)	Očuvanje prirode na samim lokacijama i njihovom okruženju, kao i smanjenje broja nelegalnih odlagališta otpada “divljih deponija” na teritoriji opštine Mojkovac.	Sanirane minimum 4 tzv. “divlje deponije” odnosno nelegalna odlagališta otpada	2024	Opština Mojkovac	EKO fond	8.281,00€			33.124,00€

Strateški plan razvoja Opštine Mojkovac za period od 2024. do 2029. godina

Projekat 24: Nabavka komunalne opreme	Poboljšanje kvaliteta i asortimana usluga komunalnog preduzeća i reciklaže otpada	18 lokacija sa postavljenom opremom – kontejnerima za razvijanje mokre i suve frakcije	2024	Opština Mojkovac	EKO fond	6.000,00€			24.000,00€
<i>Prioritet 2.4: Izgradnja i unapređenje ostale javne infrastrukture i servisa</i>									
Projekat 25: Rekonstrukcija gradskog trga	Unapređenje i uređenje izgleda gradskog trga	Rekonstruisan gradski trg	2024	Opština Mojkovac		1.000.000,00 €	1.000.000,00€		
Projekat 26: Izgradnja ulične rasvjete (gornji Mojkovac, Podbišće)	Unapređenje osvijetljenosti ulica	Minimum 70 novih bandera	2024	Opština Mojkovac		45.000,00€	45.000,00€		
<i>Prioritet 2.5: Unapređenje energetske efikasnosti, upotrebe OIE i smanjenje uticaja klimatskih promjena</i>									
Projekat 27: Podrška energetskoj efikasnosti-sufinansiranje održavanje stambenih objekata	Poboljšanje uslova života stanara stambenih zgrada	Minimum 5 objekata	2024	Opština Mojkovac		10.000,00€	10.000,00€		
<i>Prioritet 2.6 Unapređenje stanja i zaštita životne sredine i prirode</i>									
STRATEŠKI CILJ 3: Privredni razvoj sektora sa potencijalom rasta									
<i>Prioritet 3.1: Unapređenje poslovnog ambijenta, razvoj preduzetništva i zapošljavanje</i>									
Projekat 28: Program podrške razvoju ženskog preduzetništva	Poboljšanje položaja žena u biznisu i razvoj preduzetništva	Minimum 5 žena preduzetnica podržanih programom	2024	Opština Mojkovac		20.000,00€	20.000,00€		
<i>Prioritet 3.2: Unapređenje uslova za poljoprivrednu proizvodnju i jačanje konkurentnosti;</i>									

Strateški plan razvoja Opštine Mojkovac za period od 2024. do 2029. godina

<p>Projekat 29: Agrobudžet</p>	<p>Rast konkurentnosti proizvoda, rast prihoda, ublažavanje troškova investicije u proizvodnji i inputa unapređenje stočarske proizvodnje očuvanje stočnog fonda, povećanje količine proizvodnje sirovog mlijeka, rast dohodka očuvanje redovnog statusa osiguranika podrška daljem interesovanju farmera da izdižu stoku na katune</p>	<p>Izlazni indikatori: Oko 600 registrovanih poljoprivrednih proizvođača; Oko 400 poljoprivrednih gazdinstva iz oblasti stočarske proizvodnje; Oko 200 poljoprivrednih gazdinstva iz oblasti biljne proizvodnje; Oko 32 participacija za poljoprivredne osiguranike; Oko 95 gazdinstva koja izdižu na katune; Oko 18 gazdinstava koja su modernizovala i zadovoljila standarde u poljoprivrednoj proizvodnji; Oko 15 gazdinstava koja su izgradila zaštićene prostore i nabavila</p>	<p>2024</p>	<p>Opština Mojkovac</p>		<p>155.000,00€</p>	<p>155.000,00€,</p>		
		<p>plastenički rasad i sjemenski materijal.</p>							<p>100</p>

Strateški plan razvoja Opštine Mojkovac za period od 2024. do 2029. godina

Prioritet 3.3: Razvoj i unapređenje turističke ponude, selektivnih vidova turizma i turističke infrastrukture									
Projekat 30: RurAll - Liveable Rural Communities of the Future – New Integrated governance model to address depopulation of rural areas – Interreg Danube program (RurALL - Održive ruralne zajednice budućnosti - Novi integrisani model upravljanja za rešavanje depopulacije ruralnih područja)	-Organizacije sa povećanim institucionalnim kapacitetom zbog njihovog učešća u aktivnostima prekogranične saradnje. - Zajedničke strategije i akcioni planovi koje su preuzele organizacije. -Rješenja koja su preuzela ili unaprijeđena od strane organizacija.	Podaci istraživanja, studije, model upravljanja i komunikacije	2024	Opština Mojkovac		25.000,00€			100.000,00€
Projekat 31: Izgradnja vidikovaca na atraktivnim lokacijama i paraglajding uzletništva (Tarski pogled, Sveviđe, i drugi)	Uređena tri vidikovca – Tarski pogled, Suvovrh i Sveviđe	3 nova vidikovca	2024	Opština Mojkovac	TO Mojkovac	30.000,00€			
Projekat 32: Unapređenje rada info-centra i izgradnja renta centra	Izgrađen objekat Rent-a centra; Oprema za outdoor aktivnosti stavljena u funkciju; Urađene 4 vrste promotivnog materijala	150 turista rentiralo različitu opremu za outdoor aktivnosti Distribuirano 500 komada promotivnog materijala	2024	Opština Mojkovac	TO MOjkovac	20.000,00€			

Strateški plan razvoja Opštine Mojkovac za period od 2024. do 2029. godina

Projekat 33: Unapređenje turističke signalizacije i izrada registra lokalnih planinskih staza	Uređene lokalne planinarske staze. Postavljena turistička signalizacija na teritoriji opštine. Urađen registar planinarskih staza sa elaboratom.	Broj uređenih i markiranih planinarskih staza	2024	Opština Mojkovac	TO Mojkovac	30.000,00€			
Projekat 34: Kreiranje turističke ponude grada kroz unapređenje tehnologije	Izrada mobilne aplikacije Izrada „pametnog“ promotivnog materijala“ Izrada interaktivnih totema	5000 turista koristilo mobilnu aplikaciju „ My guide Mojkovac“ Distribuirano 1500 „pametnog materijala“ turistima i posjetiocima 1000 turista i posjetilaca koristilo interaktivne toteme	2024	Opština Mojkovac	TO Mojkovac	20.000,00€			

5.2 Projekcija Godišnjeg akcionog plana za 2025. Godinu

Naziv projekta	Očekivani efekti	Indikatori	Vremenski okvir	Nosilac projekta	Ostali učesnici	Izvori finansiranja			
						Ukupno	Budžet JLS	Budžet CG	Ostali
STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje društvenih servisa i opštih uslova života građana									
<i>Prioritet 1.3: Unapređenje uslova za razvoj sporta, položaja mladih i kulture</i>									
Projekat 1: Izgradnja sportske sale- (I faza - projektna dokumentacija)	Izgrađena sportska sala. Poboljšani uslovi za razvoj profesionalnog i rekreativnog bavljenja sportom.	Pripremljena projektna dokumentacija u toku 2024.	2025	Opština Mojkovac		50.000,00€	50.000,00€		
Projekat 2: Izgradnja replike rednovjekovnog grada Brskovo-Izrada idejnog rješenja - I faza	Promocija kulturnih i arheoloških vrijednosti	Izrađeno idejno rješenje	2025	Opština Mojkovac		70.000,00€	70.000,00€		
Projekat 3: Izgradnja memorijalnog centra Mojковаčkoj bici Bojna Njiva – Izrada idejnog rješenja – I faza	Promocija i zaštita sjećanja na junake Mojковаčke bitke	Izrađeno idejno rješenje	2025	Opština Mojkovac		30.000,00€	30.000,00€		
Projekat 4: Izgradnja muzeja rudarstva – izrada idejnog rešenja i nabavka eksponata (I- faza)	Zaštita rudarske tradicije u svrhu kulturnog turizma	Izrađeno idejno rješenje	2025	Opština Mojkovac		30.000,00€	30.000,00€		
STRATEŠKI CILJ 2: Unapređenje saobraćajne i komunalne infrastrukture, životne sredine i održivo korišćenje prirodnih resursa									
<i>Prioritet 2.2 Unapređenje vodosnabdijevanja i upravljanje otpadnim vodama;</i>									
Projekat 5: Unapređenje rada postrojenja za tretman upravljanja otpadnim vodama-razdvajanje fekalne i atmosferske kanalizacije- I faza	Unapređenje rada postrojenja i statusa kvaliteta voda	Razdvojena atmosferska od fekalne kanalizacije minimum za gradsko jezgro i dobar status voda	2025	Opština Mojkovac		1.500.000,00 €	1.500.000,00€		

5.3 Opis projekata

Projekat 1: Prilagođavanje objekata u javnoj upotrebi za osobe sa invaliditetom
STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje društvenih servisa i opštih uslova života građana
<i>Prioritet 1.1: Unapređenje socijalne zaštite i inkluzija vulnerabilnih (osjetljivih) grupa;</i>
Opis projekta: Opština Mojkovac radi na unapređenju i poboljšanju uslova za život i boravak osobama sa invaliditetom. Prilagođavanjem objekata u javnoj upotrebi i postavljanjem pristupnih rampi omogućiće se lakša pristupačnost objektima od javnog značaja osobama sa invaliditetom, sa ciljem unapređenja položaja i boljih uslova za život.
Namjena i cilj projekta: Prilagođavanje javnih objekata osobama sa invaliditetom i omogućavanje lakših i boljih uslova za boravak i život u gradu.
Aktivnosti: Lociranje javnih objekata koji je potrebna pristupna rampa Postavljanje pristupnih rampi
Projektni ishod (očekivani rezultat): Postavljene pristupne rampe na javnim objektima.
Izlazni indikatori: Minimum 3 objekta
Odgovorna strana: Opština Mojkovac
Ukupni budžet i izvor finansiranja: 5.000,00€ budžet Opštine Mojkovac
Ciljne grupe/korisnici: Sve osobe sa invaliditetom koje žive i posjećuju Mojkovac
Period implementacije: U toku 2024. godine.
Monitoring i evaluacija: Sekretarijat za opštu upravu društvene djelatnosti i kadrovska pitanja - Opština Mojkovac

Projekat 2: Podrška u borbi protiv neplodnosti
STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje društvenih servisa i opštih uslova života građana
<i>Prioritet 1.1: Unapređenje socijalne zaštite i inkluzija vulnerabilnih (osjetljivih) grupa;</i>
Opis projekta: Problem nepolodnosti predstavlja jedan od sve više učestalijih problema sa kojom se susreću bračni parovi. Opština Mojkovac se budžetskim mjerama trudi da na neki način izađe u susret i pomogne svojim građanima koji imaju problem sa plodnošću i ostvare se kao roditelji. Subvencijom i podrškom afirmišu se bračni parovi da iskoriste sredstva i da se odluče na korak vantjelesne oplodnje.
Namjena i cilj projekta: Povećanje podnosti kod bračnih parova koji imaju problem sa neplodnošću.
Aktivnosti: Bračni parovi podnose medicinsku dokumentaciju i zahtjev, Odobravaju se sredstva za vještačku oplodnju.
Projektni ishod (očekivani rezultat): Subvencije i obezbeđenje uslova za vještačku oplodnju
Izlazni indikatori: Minimum 5 žena
Odgovorna strana: Opština Mojkovac
Ukupni budžet i izvor finansiranja: 5.000,00€ budžet Opštine Mojkovac
Ciljne grupe/korisnici: Svi bračni parovi sa teritorije opštine Mojkovac koji imaju problema sa neplodnošću
Period implementacije: U toku 2024. godine.
Monitoring i evaluacija: Sekretarijat za opštu upravu društvene djelatnosti i kadrovska pitanja - Opština Mojkovac

Projekat 3: Prevoz učenika
STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje društvenih servisa i opštih uslova života građana
<i>Prioritet 1.2: Zdravstvena zaštita, obrazovanje i sigurnost građana</i>
Opis projekta: Imajući u vidu da u Mojkovcu ne postoji organizovani gradski prevoz, kao i da je teritorija opštine Mojkovac vrlo razučena, postoji veliki broj djece koji putuju iz udaljenog ruralnog i prigradskog područja do škole. S obzirom, da se ulažu naponi za obezbjeđivanje lakšeg prevoza do škole za svu djecu, ovim projektom se afirmišu djeca iz ruralnog područja da redovno pohađaju školu. Ovim putem se radi i na zadržavanju mladih na ruralnom području kroz obezbjeđenje boljih uslova života.
Namjena i cilj projekta: Projekat je namijenjen svoj djeci koja putuju do škole iz udaljenih ruralnih i prigradskih područja.
Aktivnosti: Podnošenje zahtjeva; Odobrenje novčanih sredstava za prevoz učenika; Mjesečna isplata.
Projektni ishod (očekivani rezultat): Obezbijeđen prevoz učenika iz ruralnih područja
Izlazni indikatori: Minimum 15 djece.
Odgovorna strana: Opština Mojkovac
Ukupni budžet i izvor finansiranja: 20.000,00€ budžet Opštine Mojkovac
Ciljne grupe/korisnici: Sva djeca koja putuju do škole iz ruralnih područja
Period implementacije: U toku 2024. godine.
Monitoring i evaluacija: Sekretarijat za opštu upravu društvene djelatnosti i kadrovska pitanja - Opština Mojkovac

Projekat 4: Studentske stipendije
STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje društvenih servisa i opštih uslova života građana
Prioritet 1.2: Zdravstvena zaštita, obrazovanje i sigurnost građana
Opis projekta: Prepoznajući značaj obrazovanja za razvoj zajednice Opština Mojkovac u kontinuitetu pruža podršku obrazovanju mladih. Već dugi niz godina Opština Mojkovac afirmiše najbolje studente studentskim stipendijama i nagradama. Ovim projektom se nastavlja podsticaj i afirmacija najboljih studenata iz različitih oblasti, ali ovog puta sa akcentom na prepoznate deficitarne profesije u Mojkovcu, kao i djecu koja dolaze iz porodica sa lošim materijalnim statusom.
Namjena i cilj projekta: Projekat je namijenjen najboljim studentima, koji imaju prosjek preko 8,5 i studentima iz deficitarnih oblastima sa prosjekom 7,5.
Aktivnosti: Formiranje komisije; Raspisivanje konkursa; Evaluacija i odabir najboljih studenata; Potpisivanje ugovora; Mjesečna isplata.
Projektni ishod (očekivani rezultat): Afirmacija najboljih studenata
Izlazni indikatori: Minimum 20 studenata Minimum 10 sa prosjekom preko 9,00
Odgovorna strana: Opština Mojkovac
Ukupni budžet i izvor finansiranja: 30.000,00€ budžet Opštine Mojkovac
Ciljne grupe/korisnici: Svi studenti sa visokom prosječnom ocjenom
Period implementacije: U toku 2024. godine.
Monitoring i evaluacija: Sekretarijat za opštu upravu društvene djelatnosti i kadrovska pitanja - Opština Mojkovac

Projekat 5: Izgradnja sportske sale- (I faza - projektna dokumentacija)
STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje društvenih servisa i opštih uslova života građana
<i>Prioritet 1.3: Unapređenje uslova za razvoj sporta, položaja mladih i kulture</i>
Opis projekta: Mojkovac je iznjedrio veliki broj sportista iz različitih sportskih disciplina, koji su postali profesionalci i koji su svoje prve korake pravili u vrlo nepristupačnim uslovima za održavanje treninga. Sa ciljem pružanja boljih uslova i podsticaja mladih talenata, ovim projektom će se omogućiti nesmetano održavanje treninga bez obzira na vremenske prilike, koje su do sada bile ograničavajući faktor. Takođe, razvojem grada stvaraju se uslovi za dodatno uređenje javnih površina (u okruženju sadašnjeg stadiona Brskovo) i stvaraju se uslovi za razvoj profesionalnog sporta i rekreaciju, kako stanovništva tako i svih sportskih klubova, ljubitelja sporta i rekreativaca, kako iz države tako i iz inostranstva.
Namjena i cilj projekta: Afirmacija sportskih talenata i omogućavanje nesmetanih treninga za mlade koji se bave sportom kojima je zapravo namijenjen cijeli projekat. Cilj ovog projekta je unapređenje sportske infrastrukture i uređenje prostora.
Aktivnosti: Izrada projektne dokumentacije; - za 2024. godinu. Sprovođenje tenderske procedure; Odabir izvođača radova; Ugovaranje posla; Izvođenje radova; Tehnički prijem radova.
Projektni ishod (očekivani rezultat): Izgrađena sportska sala. Poboljšani uslovi za razvoj profesionalnog i rekreativnog bavljenja sportom.
Izlazni indikatori: Pripremljena projektna dokumentacija u toku 2024. godine.
Odgovorna strana: Opština Mojkovac
Ukupni budžet i izvor finansiranja: 50.000,00€ budžet Opštine Mojkovac
Ciljne grupe/korisnici: Sportisti i rekreativci.
Period implementacije: U toku 2024. godine.
Monitoring i evaluacija: Sekretarijat za urbanizam stambeno-komunalne poslove i saobraćaj - Opština Mojkovac

Projekat 6: Izgradnja replike srednjovjekovnog grada Brskovo - Izrada idejnog rješenja - I faza
STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje društvenih servisa i opštih uslova života građana
<i>Prioritet 1.3: Unapređenje uslova za razvoj sporta, položaja mladih i kulture</i>
Opis projekta: Projekat se realizuje u cilju razvoja i unapređenja kulturne baštine Opštine Mojkovac, kao i očuvanju znanja i kulture pamćenja istorijske linije postojanja i korjena današnjega gradskog naselja razvijenog u dolini Tare, a koje baštini spomeničko naljeđe nekada slavnog srednjovjekovnog kulturnog centra. Izgradnjom nove tvrđave po uzoru na originalne ostake nekadašnjeg grada Brskova, na pristupačnijoj i manje udaljenoj lokaciji se višestruko doprinosi razvoju kulture u Mojkovcu. Izgradnjom reinpretacije starog Brskova bi se formirao muzej „na otvorenom“ i realizovale bi se brojne kulturne aktivnosti. Prva faza izrade replike srednjovjekovnog grada Brskova, imaće za cilj izradu idejnog rješenja.
Namjena i cilj projekta: Izrada idejnog reješenja za glavni projekat izgradnje replike srednjovjekovnog grada Brskovo. Projekat je namijenjen očuvanju kulturnih vrijednosti i oživljavanju kulture pamćenja, koja će se koristiti u turističke svrhe.
Aktivnosti: Formiranje komisije; Priprema međunarodnog konkursa; Objavljivanje međunarodnog konkursa za izradu idejnog rješenja; Odabir izvođača idejnog rješenja.
Projektni ishod (očekivani rezultat): Promocija kulturnih i arheoloških vrijednosti
Izlazni indikatori: Izrađeno idejno rješenje
Odgovorna strana: Opština Mojkovac
Ukupni budžet i izvor finansiranja: 70.000,00€ budžet Opštine Mojkovac
Ciljne grupe/korisnici: Svi građani Mojkovca, turisti, ljubitelji kulture.
Period implementacije: U toku 2024. godine.
Monitoring i evaluacija: Opština Mojkovac

Projekat 7: Izgradnja memorijalnog centra Mojkovačkoj bici Bojna Njiva- Izrada idejnog rješenja - I faza
STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje društvenih servisa i opštih uslova života građana
<i>Prioritet 1.3: Unapređenje uslova za razvoj sporta, položaja mladih i kulture</i>
Opis projekta: Mojkovačka bitka vođena je od 6. do 7. januara 1916. godine na Bojnoj Njivi nedaleko od samog gradskog jezgra. Crnogorskom vojskom u pomenutoj bici rukovodio je serdar Janko Vukotić, simbol grada Mojkovca, junak čiji se spomenik i nalazi u samom centru grada. Pomenuta bitka vrijedna je sjećanja iz razloga jer je u tom vremu crnogorska vojska uspjela da pobijedi trostruko jačeg neprijatelja i da zaustavi prodor Austrougraskih snaga ka Srbiji. U cilju unapređenja kulturne baštine i budućem razvoju kulturnog turizma Opština Mojkovac radi otvaranju memorijalnog centra. Cilj cjelovitog projekta je izgradnja memorijalnog centra posvećenog Mojkovačkoj bici na Bojnoj Njivi na parceli ukupne površine 3189,30m ² . U prvoj fazi realizacije planirana je izrada idejnog rješenja za pomenuti Memorijalni centar.
Namjena i cilj projekta: Izrada idejnog reješenja za glavni projekat memorijalnog centra Mojkovačkoj bici Bojna Njiva. Cilj je čuvanje ove važne bitke od zaborava i aktivacija kolektivne memorije, kao i njegovanja kulture sjećanja.
Aktivnosti: Formiranje komisije; Priprema međunarodnog konkursa; Objavljivanje međunarodnog konkursa za izradu idejnog rješenja; Odabir izvođača idejnog rješenja.
Projektni ishod (očekivani rezultat): Promocija i zaštita sjećanja na junake Mojkovačke bitke
Izlazni indikatori: Izrađeno idejno rješenje
Odgovorna strana: Opština Mojkovac
Ukupni budžet i izvor finansiranja: 30.000,00€ budžet Opštine Mojkovac
Ciljne grupe/korisnici: Svi ljubitelji istorije, kulture i turizma bitaka.
Period implementacije: U toku 2024. godine.
Monitoring i evaluacija: Opština Mojkovac

Projekat 8: Izgradnja muzeja rudarstva – izrada idejnog rešenja i nabavka eksponata (I- faza)
STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje društvenih servisa i opštih uslova života građana
<i>Prioritet 1.3: Unapređenje uslova za razvoj sporta, položaja mladih i kulture</i>
Opis projekta: Još iz perioda XIII vijeka na prostorima danšnjeg Mojkovca u tadašnjem gradu Brskovo razvijalo se industrijsko (rudarsko) nasljeđe. Po dokumentima koja datiraju još iz tog vremena smatra se da su prvi rudari koji su harali ovim područjem bili Sasi. Istorijske činjenice povezuju i sam naziv grada sa rudarstvom, pa tako u vremenu Nemanjića se i kuje prvi novac u Mojkovcu po kom grad i dobija ime. Takođe, rudnik olova i cinka čija nalazišta postoje nadomak Mojkovca radio je od početka 70. do kraja 80. godina, kada je zatvoren. Cijeneći rudarsku tradiciju koja datira još iz srednjeg vijeka, Opština Mojkovac ponosno štiti nasljeđa iz oblasti kulture i ulaže napore da ostatke iz oblasti rudarstva iskoristi u turističke svrhe i osnaži industrijski turizam, po uvidu na velike centre. U prvoj fazi implementacije projekta izgradnje muzeja rudarstva planirana je izrada idejnog rješenja.
Namjena i cilj projekta: Izrada idejnog rešenja za glavni projekat muzeja rudarstva, koji bi omogućio upotpunjenje turističke ponude, kao i veliki broj novih turista.
Aktivnosti: Formiranje komisije; Priprema međunarodnog konkursa; Objavljivanje međunarodnog konkursa za izradu idejnog rješenja; Odabir izvođača idejnog rješenja.
Projektni ishod (očekivani rezultat): Zaštita rudarske tradicije u svrhu kulturnog turizma
Izlazni indikatori: Izrađeno idejno rješenje
Odgovorna strana: Opština Mojkovac
Ukupni budžet i izvor finansiranja: 30.000,00€ budžet Opštine Mojkovac
Ciljne grupe/korisnici: Svi ljubitelji kulture, industrijskog turizma, djeca, mladi.
Period implementacije: U toku 2024. godine.
Monitoring i evaluacija: Opština Mojkovac

Projekat 9: Valorizacija arheološkog lokaliteta Brskovo (nastavak faza)
STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje društvenih servisa i opštih uslova života građana
<i>Prioritet 1.3: Unapređenje uslova za razvoj sporta, položaja mladih i kulture</i>
Opis projekta: Već započeto arheološko istraživanje na dva lokaliteta nadomak gradskoj grezgra Mojkovca „Doganjice“ i „Gradina“ potrebno je dodatno valorizovati i isporomovisati u turističke svrhe. Ovaj projekat je nastavak započelih aktivnosti u pogledu valorizacije i promocije arheološkog nalazišta nekadašnjeg srednjovjekovnog grada Brskovo.
Namjena i cilj projekta: Promocija i valorizacija lokaliteta Doganjica i Gradina u turističke svrhe
Aktivnosti: Postavljanje instalacije „Rudar” na platou bivšeg jalovišta u okviru realizacije projekta „Valorizacija arheološkog lokaliteta Brskovo“ koji predstavlja dio kulturne edukativne staze do samog arheološkog lokaliteta Doganjice.
Projektni ishod (očekivani rezultat): Kompletirana edukativna staza u okviru projekta „Valorizacija arheološkog lokaliteta Brskovo”
Izlazni indikatori: Formirana staza dužine oko 7 km sa pratećim mobilijarom, klupama i tablama, umjetničkom instalacijom, vidikovcem i dokumentarnim filmom o Brskovu.
Odgovorna strana: Opština Mojkovac
Ukupni budžet i izvor finansiranja: 3.500,00€ budžet Opštine Mojkovac
Ciljne grupe/korisnici: Lokalno stanovništvo i turisti
Period implementacije: U toku 2024. godine.
Monitoring i evaluacija: Služba menadžera – Opština Mojkovac

Projekat 10: Sportske manifestacije
STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje društvenih servisa i opštih uslova života građana
<i>Prioritet 1.3: Unapređenje uslova za razvoj sporta, položaja mladih i kulture</i>
Opis projekta: U cilju razvoja sporta u Mojkovcu, Opština Mojkovac budžetom izdvaja sredstva za organizaciju sljedećih manifestacija: Novogodišnji turnir u malom fudbalu, Razvoj sporta u školama, Vaskršnji turnir u malom fudbalu, Memorijalni turniri u košarci i fudbalu i druge. Sportskim manifestacijama koje se sada već i tradicionalno obilježavaju u Mojkovcu tokom cijele godine promovišu se zdravi stilovi života, podstiče se bavljenje sportom i mladima se pružaja mogućnost za iskazivanje talenata.
Namjena i cilj projekta: Stvaranje uslova za zdravo bezbijeđno i slobodno bavljenje sportom kroz kontinuiranu podršku unapređenju stanja u oblasti sporta.
Aktivnosti: Organizacija manifestacija; Podsticaj i promocija sporta; Razvoj sporta kod djece, omladine, đaka; Promocija opštine kroz aktivnosti koje se tiču sporta i sportskih djelatnosti.
Projektni ishod (očekivani rezultat): Realizovane manifestacije od značaja i promocija sporta
Izlazni indikatori: Minimum 5 organizovanih manifestacija
Odgovorna strana: Opština Mojkovac
Ukupni budžet i izvor finansiranja: 24.500,00€ budžet Opštine Mojkovac
Ciljne grupe/korisnici: Ljubitelji sporta, sportisti.
Period implementacije: U toku 2024. godine.
Monitoring i evaluacija: Opština Mojkovac

Projekat 11: Izgradnja bacališta na Sportsko rekreativnoj zoni (kugla, disk)
STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje društvenih servisa i opštih uslova života građana
<i>Prioritet 1.3: Unapređenje uslova za razvoj sporta, položaja mladih i kulture</i>
<p>Opis projekta: U dijelu sportsko rekreativne zone predviđena je izgradnja bacališta za kuglu i disk. Izgradnjom pomenutog bacališta poboljšaće se uslovi za treniranje Atletskog kluba „Tara“, koji u kontinuitetu ostvaruje inzvardne rezultate iako do sada treninge obavlja u dosta lošim uslovima. Osim toga, ovim projektom obezbjeđuju se uslovi za pripreme i drugih atletskih klubova, kao i kreiranje sportsko rekreativne turističke ponude grada Mojkovca.</p>
<p>Namjena i cilj projekta: Unapređenje sportske infrastrukture i stvaranje adekvatnih uslova za bavljenje atletikom (bacačkim disciplinama), kao i razvoj sportsko rekreativnog turizma.</p>
<p>Aktivnosti: Priorema tehničke dokumentacije;   Pokretanje tenderske procedure;   Odabir izvođača radova;   Izvođenje radova;   Pokretanje tendera za nabavku opreme;   Odabir ponuđača za nabavku opreme;   Tehnički prijem radova.</p>
<p>Projektni ishod (očekivani rezultat):   Izgrađen atletski teren za bacačke discipline</p>
<p>Izlazni indikatori: Izgrađen jedan atletski teren</p>
<p>Odgovorna strana: Opština Mojkovac</p>
<p>Ukupni budžet i izvor finansiranja: 40.000,00€ budžet Opštine Mojkovac</p>
<p>Ciljne grupe/korisnici: Profesionalni sportisti, amaterski sportisti</p>
<p>Period implementacije: U toku 2024. godine.</p>
<p>Monitoring i evaluacija: Sekretarijat za urbanizam stambeno-komunalne poslove i saobraćaj - Opština Mojkovac</p>

Projekat 12: Implementacija Lokalnog akcionog plana za mlade za 2024. godinu
STRATEŠKI CILJ 1: STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje društvenih servisa i opštih uslova života građana
<i>Prioritet 1.3: Unapređenje uslova za razvoj sporta, položaja mladih i kulture</i>
Opis projekta: U skladu sa Zakonom o mladima i Nacionalnom Strategijom za mlade 2023-2029, Opština Mojkovac je 4. aprila 2024. godine usvojila Lokalni akcioni plan za mlade za 2024. godinu, koji definiše osnovne probleme mladih u opštini Mojkovac, kao i konkretne mjere i aktivnosti za njihovo prevazilaženje a sve u cilju stvaranja preduslova kvaliteta života mladih. Lokalnim akcionim planom su definisane i aktivnosti koje će upotpuniti program za mlade u Mojkovcu u toku 2024. godine. Uključivanjem mladih kao glavnih aktera u lokalnoj zajednici osnažuje se budućnost grada Mojkovca.
Namjena i cilj projekta: Razvoj omladinskih politika i poboljšanje položaja mladih kroz realizaciju aktivnosti u skladu sa prepoznatim potrebama mladih u okviru LAPM.
Aktivnosti: Održavanje radionica i obuka; Sprovođenje zabavnih aktivnosti; Konkurs za studentske stipendije iz deficitarnih oblasti; Afirmacija najboljih studenata; Informisanje mladih o aktivnostima i mjerama zapošljavanja; Uključivanje mladih u pozorište; Uključivanje mladih u sport.
Projektni ishod (očekivani rezultat): Poboljšanje položaja mladih
Izlazni indikatori: Broj realizovanih aktivnosti Broj mladih obuhvaćen realizacijom LAPM
Odgovorna strana: Opština Mojkovac
Ukupni budžet i izvor finansiranja: 1.000,00€ budžet Opštine Mojkovac
Ciljne grupe/korisnici: Svi mladi u Mojkovcu
Period implementacije: U toku 2024. godine.
Monitoring i evaluacija: Sekretarijat za opštu upravu društvene djelatnosti i kadrovska pitanja - Opština Mojkovac

Projekat 13: Kulturno umjetničke aktivnosti u skladu sa programom Centra za kulturu
STRATEŠKI CILJ 1: STRATEŠKI CILJ 1: Unapređenje društvenih servisa i opštih uslova života građana
<i>Prioritet 1.3: Unapređenje uslova za razvoj sporta, položaja mladih i kulture</i>
Opis projekta: Centar za kulturu je organizator najznačajnijih kulturno-umjetničkih aktivnosti na području opštine Mojkovac. Jedna od najvažnijih i najboljih aktivnosti koju sprovodi ova ustanova je Mojkovačka filmska jesen, festival koji traje već 49 godina. Pored toga, Centar za kulturu ulaže napore u pogledu podsticaja kulturnih manifestacija i aktivnosti kao što su: likovna kolonija, veliki broj samostalnih i grupnih izložbi, likovni salon sjevera, dani fankofonije, Zlatni ćemer i druge. Ovim projektom se afirmiše kulturno stvaralaštvo iz mnogih oblasti i baštine se umjetničke vrijednosti. Takođe, ovaj projekat privlači veliki broj ljubitelja filmske, likovne, stvaralačke umjetnosti.
Namjena i cilj projekta: Projekat je namijenjen svim ljubiteljima umjetnosti, počevši od filmske pa sve do likovne. Aktivnosti se realizuju u cilju obogaćivanja kulturne ponude i promocije Mojkovca kao kulturnog centra.
Aktivnosti: Organizacija manifestacija; Sprovođenje manifestacije; Marketing i promocija.
Projektni ishod (očekivani rezultat): Organizacija i promocija kulturnih događaja
Izlazni indikatori: Minimum 150 izložbi, radionica, projekcija filmova
Odgovorna strana: Opština Mojkovac
Ukupni budžet i izvor finansiranja: 32.000,00€ budžet Opštine Mojkovac
Ciljne grupe/korisnici: Građani opštine Mojkovac, ljubitelji kulture.
Period implementacije: U toku 2024. godine.
Monitoring i evaluacija: Centar za kulturu „Nenad Rakočević“ – Opština Mojkovac

Projekat 14: Izgradnja obaloutvrde od Zelenog mosta do Starog mosta
STRATEŠKI CILJ 2: Unapređenje saobraćajne i komunalne infrastrukture, životne sredine i održivo korišćenje prirodnih resursa
<i>Prioritet 2.1: Unapređenje saobraćajne infrastrukture</i>
Opis projekta: Kroz teritoriju Opštine Mojkovac rijeka Tara protiče u dužini od oko 20km, koja u zimskom periodu ima bujični karakter i visoki vodostaj praveći štetu na imanjima sa obje obale. Projektom izgradnje obaloutvrde od Zelenog mosta do Starog mosta se štiti prije svega rijeka Tara koja je pod zaštitom UNESCO-a od zagađenja. Takođe, obezbjeđuje se zaštita privatnih imanja i imanja u državnom vlasništvu od oštećenja koje nekontrolisano izaziva rijeka koja se javljaju u toku zimskih mjeseci.
Namjena i cilj projekta: Izgradnja obaloutvrde u dužini od oko 1 km, kojom će se obezbijediti adekvatna zaštita vlasnika imanja u neposrednoj blizini rijeke Tare od štetnog djestva voda.
Aktivnosti: Pravna procedura pripremnih aktivnosti; Izrada glavnog projekta i revizija; Sprovođenje tenderske procedure; Odabir izvođača radova i ugovaranje posla; Izvođenje radova; Tehnički prijem radova.
Projektni ishod (očekivani rezultat): Izgrađena obaloutvrda i zaštita od štetnog djestva voda
Izlazni indikatori: Minimum 1 km obaloutvrde
Odgovorna strana: Opština Mojkovac
Ukupni budžet i izvor finansiranja: 15.000,00€ budžet Opštine Mojkovac
Ciljne grupe/korisnici: Stanovnici naselja Ambarine i Donjeg Podbišća
Period implementacije: U toku 2024. godine.
Monitoring i evaluacija: Sekretarijat za urbanizam stambeno-komunalne poslove i saobraćaj - Opština Mojkovac

Projekat 15: Sanacija gradskih saobraćajnica i asfaltiranje lokalnih puteva
STRATEŠKI CILJ 2: Unapređenje saobraćajne i komunalne infrastrukture, životne sredine i održivo korišćenje prirodnih resursa
<i>Prioritet 2.1: Unapređenje saobraćajne infrastrukture</i>
Opis projekta: Na teritoriji opštine Mojkovac postoji oko 494 km lokalnih puteva u koje spadaju: kategorizovani i nekategorizovani putevi, od čega je asfaltirano oko 95km. Opština Mojkovac svake godine u sklopu budžeta opredjeljuje sredstva za sanaciju postojećih saobraćajnica kako u gradskom jezgru tako i u ruralnim područjima. Sanacijom se obuhvataju putni pravci koji se odlukom nadležnog sekretarijata i stručnog tima odrede kao prioritetni.
Namjena i cilj projekta: Poboljšanje bezbjednosti saobraćaja, unapređenje tehničkih karakteristika puta i bolja saobraćajna povezanost
Aktivnosti: Raspisivanje tendera Odabir najpovoljnijeg ponuđača; Izvođenje radova; Nadzor.
Projektni ishod (očekivani rezultat): Rekonstruisane gradske ulice
Izlazni indikatori: Minimum 2 ulice
Odgovorna strana: Opština Mojkovac
Ukupni budžet i izvor finansiranja: 100.000,00€ budžet Opštine Mojkovac
Ciljne grupe/korisnici: Građani Mojkovca.
Period implementacije: U toku 2024. godine.
Monitoring i evaluacija: Sekretarijat za urbanizam stambeno-komunalne poslove i saobraćaj - Opština Mojkovac

Projekat 16: Izgradnja mostova Polja- naselje Lijevak, Štitarica - naselje Baltići, Lepenac - kod škole
STRATEŠKI CILJ 2: Unapređenje saobraćajne i komunalne infrastrukture, životne sredine i održivo korišćenje prirodnih resursa
Prioritet 2.1: Unapređenje saobraćajne infrastrukture
Opis projekta: Na pojedinim lokacijama u Mojkovcu ne postoje mostovi koji bi spajali dvije obale rijeka, dok su mnogi postojeći mostovi u lokalnim zaseocima koji su u oštećeni od vremenskih nepogoda, pogotovo posljednjoj nepogodi koja je zadesila Mojkovac početkom 2023. godine. U cilju unapređenja saobraćajne infrastrukture, povezanosti naselja i eliminisanja prepoznatih problema pristupiće se izgradnji mostova Polja- naselje Lijevak, Štitarica - naselje Baltići, Lepenac - kod škole, za koje je prvo neophodno pripremiti tehničku dokumentaciju.
Namjena i cilj projekta: Eliminisanju problema i bolja saobraćajna povezanost lokalnog stanovništva zaseoka u kojima je planirana izgradnja pomenutih mostova.
Aktivnosti: Izrada projektne dokumentacije; Sprovođenje tenderske procedure; Odabir izvođača radova; Izvođenje radova; Tehnički prijem radova
Projektni ishod (očekivani rezultat): Rekonstruisani mostovi
Izlazni indikatori: Minimum 2 mosta
Odgovorna strana: Opština Mojkovac
Ukupni budžet i izvor finansiranja: 200.000,00€ budžet Opštine Mojkovac
Ciljne grupe/korisnici: Svi stanovnici naselja Lijevak, Štitarica i Lepenac, kao i drugi.
Period implementacije: U toku 2024. godine.
Monitoring i evaluacija: Sekretarijat za urbanizam stambeno-komunalne poslove i saobraćaj - Opština Mojkovac

Projekat 17: Unapređenje rada postrojenja za tretman upravljanja otpadnim vodama-razdvajanje fekalne i atmosferske kanalizacije- I faza
STRATEŠKI CILJ 2: Unapređenje saobraćajne i komunalne infrastrukture, životne sredine i održivo korišćenje prirodnih resursa
<i>Prioritet 2.2: Unapređenje vodosnabdijevanja i upravljanje otpadnim vodama;</i>
Opis projekta: Projekat unapređenja sistema za upravljanje otpadnim vodama u opštini Mojkovac jedan je od najznačajnijih komunalnih ekoloških projekata Opštine Mojkovac, koji se realizuje u saradnji sa PROCON-om i jos tri opštine (Kolašin, Bijelo Polje i Rožaje), a koji se kofinansira od strane EU. U cilju optimalnog rada postojećeg postrojenja za prečišćavanje fekalne i atmosferske kanalizacije, Opština Mojkovac pristupa realizaciji projekta razdvajanja fekalne i atmosferske kanalizacije, kao i rekonstrukciji postojećeg kolektora. Ovim projektom se obuhvatju područja ne samo užeg gradskog jezgra nego već i područje prigradskih naselja: Podbišće, Ambarine, Juškovića potok i Tutiće. Trenutno za ovaj projekat je urađena tehnička dokumentacija koja je revidovana i odobrena. Pomenuti projekat će se realizovati fazno.
Namjena i cilj projekta: Unapređenje rada postrojenja za upravljanje otpadnim vodama, kao i unapređenje kvaliteta komunalne infrastrukture namijenjen poboljšanju kvaliteta voda.
Aktivnosti: Pokretanje tenderske procedure (Prag procedura) za odabir nadzora; Odabir nadzornog organa; Pokretanje tenderske procedure (Prag procedura) za odabir izvođača radova; Odbair izvođača radova; Izrada projekta, nadzor i tehnički prijem.
Projektni ishod (očekivani rezultat): Unapređenje rada postrojenja i statusa kvaliteta voda
Izlazni indikatori: Razdvojena atmosferska od fekalne kanalizacije minimum za gradsko jezgro i dobar status voda
Odgovorna strana: Opština Mojkovac
Ukupni budžet i izvor finansiranja: 1.500.000,00€ budžet Opštine Mojkovac
Ciljne grupe/korisnici: Svi građani Mojkovca.
Period implementacije: U toku 2024. godine.
Monitoring i evaluacija: Sekretarijat za urbanizam stambeno-komunalne poslove i saobraćaj - Opština Mojkovac

Projekat 18: Regulacija atmosferskih voda i preliva gradskog vodovoda na Gornjem Mojkovcu
STRATEŠKI CILJ 2: Unapređenje saobraćajne i komunalne infrastrukture, životne sredine i održivo korišćenje prirodnih resursa
<i>Prioritet 2.2: Unapređenje vodosnabdijevanja i upravljanje otpadnim vodama</i>
Opis projekta: Stara atmosferska mreža je protokom vremena dotrajala i izgrađena starim metodama. Trenutno su kanali otvoreni i u toku loših vremenskih uslova i obilnih padavina izazivaju probleme u vidu poplava. Na ovaj način se otežava normalni život stanovništva na ovom području. Projektom regulacije atmosferskih voda i preliva gradskog vodovoda na Gornjem Mojkovcu predviđena je zamjena vodovodnih i kanizacionih cijevi koje su dotrajale, kao i zatvaranje otvorenih kanala.
Namjena i cilj projekta: Poboljšanje kanalizacione i atmosferske mreže u Gornjem Mojkovcu, kao zaštita stanovništva od štetnog dejstva voda.
Aktivnosti: Lociranje oštećenih cijevi; Nabavka materijala; Zamjena cijevi.
Projektni ishod (očekivani rezultat): Zamjena dotrajalih cijevi
Izlazni indikatori: Minimum 50 korisnika
Odgovorna strana: Opština Mojkovac
Ukupni budžet i izvor finansiranja: 10.000,00€ budžet Opštine Mojkovac
Ciljne grupe/korisnici: Stanovnici naselja Gornji Mojkovac
Period implementacije: U toku 2024. godine.
Monitoring i evaluacija: Sekretarijat za urbanizam stambeno-komunalne poslove i saobraćaj - Opština Mojkovac

Projekat 19: Izgradnja vodovoda Štitarica i Rudnica
STRATEŠKI CILJ 2: Unapređenje saobraćajne i komunalne infrastrukture, životne sredine i održivo korišćenje prirodnih resursa
<i>Prioritet 2.2: Unapređenje vodosnabdijevanja i upravljanje otpadnim vodama;</i>
Opis projekta: Snabdijevanje vodom predstavlja primarnu potrebu građana. Najveći dio populacije koji nema sistem organizovanog vodosnabdijevanja nalazi se u ruralnom području i koristi sesoske bazene koji nijesu urađeni po standardima kako bi pratili ispravnost vode. Cilj ovog projekta je obezbjeđenje tehnički ispravne vode za stanovništvo iz ruralnog područja. Svjesni primarne potrebe stanovništva sa ovog područja neophodno je izgraditi vodovodne mreže i omogućiti dostupnost ispravne vode za piće, za čiju ispravnost i kontrolu kvaliteta će biti zadužene nadležne službe.
Namjena i cilj projekta: Projekat ima za cilj da obezbijedi kvalitetnu pijaću vodu za stanovnike mjesne zajednice Štitarica i Rudnica.
Aktivnosti: Pokretanje postupka javnih nabavki; Odabir izvođača radova; Sprovođenje radova; Tehnički prijem.
Projektni ishod (očekivani rezultat): Snabdijevanje stanovnika vodom za piće ruralnih naselja
Izlazni indikatori: Minimum 100 korisnika
Odgovorna strana: Opština Mojkovac
Ukupni budžet i izvor finansiranja: 90.000,00€ budžet Opštine Mojkovac
Ciljne grupe/korisnici: Stanovnici naselja Štitarice i Rudnice
Period implementacije: U toku 2024. godine.
Monitoring i evaluacija: Sekretarijat za urbanizam stambeno-komunalne poslove i saobraćaj - Opština Mojkovac

Projekat 20: Izgradnja vodovoda Slatina i Stupsko polje
STRATEŠKI CILJ 2: Unapređenje saobraćajne i komunalne infrastrukture, životne sredine i održivo korišćenje prirodnih resursa
<i>Prioritet 2.2: Unapređenje vodosnabdijevanja i upravljanje otpadnim vodama;</i>
Opis projekta: Snabdijevanje vodom predstavlja primarnu potrebu građana. Najveći dio populacije koji nema sistem organizovanog vodosnabdijevanja nalazi se u ruralnom području. Projekat obuhvata izgradnju vodovoda za pomenute mjesne zajednice Slatinu i Stupsko polje. Za mjesnu zajednicu Slatina neophodno je uraditi kaptazu, cjevovod i bazen, dok je za mjesnu zajednicu Stup potrebna izgradnja novog vodovoda i obezbijediti uslove za stanovnike i stočare koji u toku ljetnjih mjeseci izdižu stoku na pomenuti dio Prošćenskih planina.
Namjena i cilj projekta: Projekat ima za cilj da obezbijedi kvalitetnu vodu za piće stanovnika mjesnih zajednica Slatina i Stupsko polje.
Aktivnosti: Priprema tehničke dokumentacije; Pokretanje tenderske procedure; Odabir izvođača radova; Izgradnja vodovoda; Tehnički prijem.
Projektni ishod (očekivani rezultat): Snabdijevanje stanovnika vodom za piće ruralnih naselja
Izlazni indikatori: Minimum 60 korisnika
Odgovorna strana: Opština Mojkovac
Ukupni budžet i izvor finansiranja: 85.000,00€ budžet Opštine Mojkovac
Ciljne grupe/korisnici: Stanovnici Slatine i Stupskog polja.
Period implementacije: U toku 2024. godine.
Monitoring i evaluacija: Sekretarijat za urbanizam stambeno-komunalne poslove i saobraćaj - Opština Mojkovac

Projekat 21: BEST saradnja u upravljanju otpadom – Do održive životne sredine
STRATEŠKI CILJ 2: Unapređenje saobraćajne i komunalne infrastrukture, životne sredine i održivo korišćenje prirodnih resursa
<i>Prioritet 2.3: Razvoj kapaciteta i integrisano upravljanje otpadom</i>
Opis projekta: Projekat „BEST saradnja u upravljanju otpada - Do održive životne sredine“ realizuje Opština Mojkovac u partnerstvu zajedno sa NVO „Naled“ iz Srbije, Javnim komunalnim preduzećem „Gradska čistoća“ Novi Pazar i CETI-em iz Podgorice, kao i pridruženim partnerima opštinama Kolašin, Bijelo Polje i Tutin. Biletaeralnom saradnjom – prekogranični program Srbija-Crna Gora, Opština Mojkovac proširuje saradnju u pogledu zaštite životne sredine i efikasnog upravljanja otpadom. Direktni korisnici na projektu su Opština Mojkovac i Novi Pazar, kojim će dvije opštine nabaviti kante za selektovanje otpada i presa za presovanje otpada. Opština Mojkovac već duži period posjeduje transfer stanicu sa reciklažnim dvorištem, koje je trenutno nefunkcionalno. Pomenutim projektom bi se unaprijedio rad transfer stanice i otpočeo bi se proces reciklaže, imajući u vidu da Mojkovac ove godine zatvara privremeno odlagalište i da je veliki problem iznalaženje nove lokacije. Ovaj projekat predstavlja veliku važnost za Opštinu Mojkovac i prve korake u pogledu reciklaže i primjene koncepta cirkularne ekonomije.
Namjena i cilj projekta: Krajnji cilj projekta je unapređenje upravljanja otpadom, implementacija cirkularne ekonomije i otpočinjanje selektivnog prikupljanja i reciklaže u Mojkovcu. Projekat je namijenjen svim građanima Mojkovca. Poseban cilj je podizanje svijesti lokalnog stanovništva o značaju upravljanja otpadom zbog čega će se organizovati kampanje namijenjene informisanju lokalnog stanovništva
Aktivnosti: Izrada Lokalnog akcionog plana upravljanja otpadom; Mapa cirkularne ekonomije; Edukacija stanovništva i zaposlenih u komunalnim preduzećima; Nabavka opreme; Pokretanje tenderske procedure; Odabir ponuđača; Instalacija opreme.
Projektni ishod (očekivani rezultat): Poboljšano znanje relevantnih učesnika u upravljanju otpadom, kao i usklađivanje sa regulativom Evropske unije; Opštine i javno komunalna preduzeća koriste novu opremu i infrastrukturu za upravljanje otpadom; Podignuta svijest o značaju upravljanja otpadom među lokalnim stanovništvom.
Izlazni indikatori: Nabavka minimum 500 kanti za selektivno odlaganje otpada i Nabavka prese za baliranje otpada Izrađen Lokalni akcioni plan upravljanja otpadom Broj treninga i učesnika
Odgovorna strana: Opština Mojkovac Nosilac: Nacionalna alijansa za lokalni ekonomski razvoj (NALED) iz Beograda

Partneri: Centar za ekotoksikološka ispitivanja – CETI, Opština Mojkovac, Javno komunalno preduzeće „Gradska čistoća“ Novi Pazar
Ukupni budžet i izvor finansiranja: 62.566,32 € EU IPA II, 11.041,12€ budžet Opštine Mojkovac
Ciljne grupe/korisnici: Opštine Mojkovac, Kolašin, Bijelo Polje u Crnoj Gori, grad Novi Pazar i opština Tutin u Republici Srbiji, kao i javno komunalna preduzeća u navedenim lokalnim samoupravama. Lokalno stanovništvo u navedenim lokalnim samoupravama, sa naglaskom na ranjivim grupama. Organizacije civilnog društva u navedenim lokalnim samoupravama.
Period implementacije: U toku 2024. godine. Period implemetacije projekta: 04.2023 – 04.2025.
Monitoring i evaluacija: Opština Mojkovac, DOO „Komunalne usluge Gradac- Mojkovac“

Projekat 22: Sanacija nelegalnih odlagališta otpada
STRATEŠKI CILJ 2: Unapređenje saobraćajne i komunalne infrastrukture, životne sredine i održivo korišćenje prirodnih resursa
<i>Prioritet 2.3: Razvoj kapaciteta i integrisano upravljanje otpadom</i>
Opis projekta: Realizacijom projekta će se pored smanjenja broja “divljih deponija” na teritoriji Mojkovca date lokacije urediti prema namjeni, očuvati šumsko zemljište, potok, vodoizvorište, rijeka Tara. Opština Mojkovac će realizacijom ovog projekta ukloniti četiri “divlje deponije”. Projekat uključuje sanaciju 4 lokaliteta i to: <ul style="list-style-type: none">
- Gornja Polja „Deponija Varda“
- Gojakovići „Deponija Podmartinski“
- Gornja Polja; „Deponija kod Palevića“
- Gornja Polja; „Deponija Biznis zona“
Namjena i cilj projekta: Glavni cilj projekta je očuvanje prirode na samim lokacijama i njihovom okruženju, kao i smanjenje broja nelegalnih odlagališta otpada “divljih deponija” na teritoriji opštine Mojkovac.
Aktivnosti: Izrada plana uklanjanja otpada sa procijenjenim troškovima radova Angažovanje stručnog nadzora, Raspisivanje tendera za prijavu izvođača radova, Procjena ukupnih količina otpada, Ručno i mašinsko sakupljanje i iskopavanje otpada, Privremeno skladištenje otpada u kante prije predaje ovlaštenom sakupljaču. Po završetku čišćenja i sanacije lokacije zahvaćene otpadom postaviti jasno vidljive table sa upozorenjem « ZABRANJENO ODLAGANJE SMEĆA ». Postavljanje kontejnera u koje će mještani odlagati otpad Komunalna policija – redovna kontrola i nadzor nad očišćenim lokacijama, i sankcionisanje eventualnih počinilaca.
Projektni ishod (očekivani rezultat): Uklanjanje nelegalnih odlagališta, sprečavanje i eliminisanje negativnih uticaja odlaganja otpada na predmetnim lokacijama, kao i podizanje ekološke svijesti građana o značaju očuvanja životne sredine i zdravlja ljudi.
Izlazni indikatori: Sanirane 4 tzv. “divlje deponije” odnosno nelegalna odlagališta otpada
Odgovorna strana: Opština Mojkovac
Ukupni budžet i izvor finansiranja: 33.600,00€ EKO Fond, 8.400,00 € budžet Opštine Mojkovac.
Ciljne grupe/korisnici: Stanovnici u blizini predmetnih lokaliteta kao i stanovnici na samim lokalitetima.
Period implementacije: U toku 2024. godine.
Monitoring i evaluacija: Služba menadžera – Opština Mojkovac

Projekat 23: Uklanjanje otpada odbačenog u životnu sredinu (tzv. „divlje deponije“)
<p>STRATEŠKI CILJ 2: Unapređenje saobraćajne i komunalne infrastrukture, životne sredine i održivo korišćenje prirodnih resursa</p>
<p><i>Prioritet 2.3: Razvoj kapaciteta i integrisano upravljanje otpadom</i></p>
<p>Opis projekta: Realizacijom projekta će se pored smanjenja broja “divljih deponija” na teritoriji Mojkovca date lokacije privesti namjeni, očuvati šumsko zemljište, potok, vodoizvorište, rijeka Tara. Opština Mojkovac realizacijom ovog projekta će ukloniti četiri “divlje deponije” od kojih je svaka specifična na svoj način. Projekat uključuje sanaciju 4 lokaliteta i to:</p> <ul style="list-style-type: none">
- “DEPONIJU ULOŠEVINA”
- “DEPONIJU KOD DROBNJAKA- GORNJA POLJA 1”
- “DEPONIJU KOD DEDEJIĆA - GORNJA POLJA 2”
- “DEPONIJU GORNJA POLJA 3- PORED TARE”
<p>Namjena i cilj projekta: Glavni cilj projekta je očuvanje prirode na samim lokacijama i njihovom okruženju, kao i smanjenje broja nelegalnih odlagališta otpada “divljih deponija” na teritoriji opštine Mojkovac.</p>
<p>Aktivnosti: Aktivnosti i radovi koje je potrebno preuzeti da bi se spriječili, smanjili ili eliminisali negativni uticaji odlaganja otpada na datim lokacijama su:</p> <ul style="list-style-type: none">
- Izrada plana uklanjanja otpada sa procijenjenim troškovima radova;
- Angažovanje stručnog nadzora;
- Raspisivanje tendera za prijavu izvođača radova;
- Procjena ukupnih količina otpada;
- Ručno i mašinsko sakupljanje i iskopavanje otpada;
- Privremeno skladištenje otpada u kante prije predaje ovlaštenom sakupljaču;
- Po završetku čišćenja i sanacije lokacije zahvaćene otpadom postaviti jasno vidljive table sa upozorenjem « ZABRANJENO ODLAGANJE SMEĆA »;
- Postavljanje kontejnera u koje će odlagati mještani komunalni otpad;
- Izgradnja standardnih eko niša;
- Komunalna policija mora redovno da obilazi lokaciju, vrši nadzor nad očišćenim lokacijama, i sankcioniše eventualne počinioce;
<p>Projektni ishod (očekivani rezultat): Kao najznačajniji efekti koji se očekuju realizacijom ovog projekta prvenstveno su saniranje nelegalnih odlagališta, sprečavanje i eliminisanje negativnih uticaja odlaganja otpada na predmetnim lokacijama, kao i podizanje ekološke svijesti građana o značaju očuvanja životne sredine i zdravlja ljudi. Realizacijom projekta direktno će se uticati na smanjenje broja nelegalnih odlagališta otpada (divljih deponija) na teritoriji opštine Mojkovac. Od posebnog značaja je i očekivani rezultat realizacije ovog projekta, odnosno, smanjenje zagađenja rijeke Tare, imajući u vidu da se uz samu lokaciju nelegalnih deponija nalazi rijeka Tara i rijeka Bistrica koja je jedna od pritoka rijeke Tare.</p>
<p>Izlazni indikatori:</p>

Sanirane 4 tkzv. "divlje deponije" odnosno nelegalna odlagališta otpada
Odgovorna strana: Opština Mojkovac
Ukupni budžet i izvor finansiranja: 33.124,00€ EKO Fond, 8.281,00 € budžet Opštine Mojkovac.
Ciljne grupe/korisnici: Stanovnici u blizini predmetnih lokaliteta kao i stanovnici na samim lokalitetima.
Period implementacije: U toku 2024. godine.
Monitoring i evaluacija: Služba menadžera – Opština Mojkovac

Projekat 24: Nabavka komunalne opreme
STRATEŠKI CILJ 2: Unapređenje saobraćajne i komunalne infrastrukture, životne sredine i održivo korišćenje prirodnih resursa
<i>Prioritet 2.3: Razvoj kapaciteta i integrisano upravljanje otpadom</i>
Opis projekta: Realizacija projekta podrazumijeva nabavku 55 novih kontejnera po unaprijed definisanoj specifikaciji, u cilju razdvajanja mokre i suve frakcije. Postavljanje kontejnera je predviđeno na 18 lokacija koje obuhvataju oko 40% korisnika komunalnih usluga.
Namjena i cilj projekta: Doprinos unapređenju zaštite životne sredine u opštini Mojkovac kroz unapređenje upravljanja otpadom i selekcijom otpada.
Aktivnosti: Realizacija procesa javne nabavke za nabavku 55 kontejnera; Prikaz postojećeg stanja na lokacijama; Postavljanje kontejnera na 18 lokacija u gradskim i prigradskim naseljima u kojim gravitira najveći broj stanovnika; Promocija projekta uz poseban akcenat na vidljivost donatora; Izrada narativnog i finansijskog izvještaja;
Projektni ishod (očekivani rezultat): Realizacijom projekta dolazi do povećanja kvaliteta i asortimana javnih komunalnih usluga i stope reciklaže u narednom periodu, kao i smanjenja odlaganja biorazgradivog otpada na odlagalištima i odlaganja otpada na nehigijenskim odlagalištima.
Izlazni indikatori: 18 lokacija sa postavljenom opremom – kontejnerima za razdvajanje mokre i suve frakcije.
Odgovorna strana: Opština Mojkovac
Ukupni budžet i izvor finansiranja: 24.000,00€ EKO fond 6.000,00€ budžet Opštine Mojkovac
Ciljne grupe/korisnici: Korisnici komunalnih usluga – stanovnici lokacija na kojima se postavljaju kontejneri
Period implementacije: U toku 2024. godine.
Monitoring i evaluacija: Služba menadžera – Opština Mojkovac

Projekat 25: Rekonstrukcija gradskog trga
STRATEŠKI CILJ 2: Unapređenje saobraćajne i komunalne infrastrukture, životne sredine i održivo korišćenje prirodnih resursa
<i>Prioritet 2.4: Izgradnja i unapređenje ostale javne infrastrukture i servisa</i>
Opis projekta: Gradski trg predstavlja srž grada na kome se održavaju sve glavne manifestacije i događaji u opštini. Glavni gradski trg se nalazi u centru Mojkovca, na kome se nalaze ugostiteljske i trgovinske radnje, kao i veliki spomenik seradaru Janku Vukotiću. Trg je posljednji put rekonstruisan početkom 2000. godina, kada je popločan kamenim pločama, koje su podlegle zubu vremena. Trenutno je vrlo oštećen, tako da predstavlja i rizik za građane zbog svojih dotrajalih pločnika koji su u toku kišnih dana vrlo klizavi. Iz tog razloga neophodno rekonstruisati cijeli trg uključujući i podzemne instalacije i ostale prateće sadržaje.
Namjena i cilj projekta: Unaprijeđeno korištenje i upravljanje prostorom na teritoriji opštine Mojkovac u skladu sa planskim dokumentima. Rekonstrukcija trga je namijenjena svim građanima i posjetiocima Mojkovca.
Aktivnosti: Izrada projektne dokumentacije; Sprovođenje tenderske procedure; Odabir izvođača radova; Ugovaranje posla; Izvođenje radova; Tehnički prijem radova.
Projektni ishod (očekivani rezultat): Unapređenje i uređenje izgleda gradskog trga
Izlazni indikatori: Rekonstruisan gradski trg
Odgovorna strana: Opština Mojkovac
Ukupni budžet i izvor finansiranja: 1.000.000,00€ budžet Opštine Mojkovac
Ciljne grupe/korisnici: Svi građani Mojkovca, turisti.
Period implementacije: U toku 2024. godine.
Monitoring i evaluacija: Sekretarijat za urbanizam stambeno-komunalne poslove i saobraćaj - Opština Mojkovac

Projekat 26: Izgradnja ulične rasvjete (gornji Mojkovac, Podbišće)
STRATEŠKI CILJ 2: Unapređenje saobraćajne i komunalne infrastrukture, životne sredine i održivo korišćenje prirodnih resursa
Prioritet 2.4: Izgradnja i unapređenje ostale javne infrastrukture i servisa
Opis projekta: Opština Mojkovac ima veliki broj gradskih i prigradskih naselja koja nijesu osvijetljena a u kojim je potrebno uraditi nove linije ulične rasvjete. Takav je slučaj i sa prigradskim naseljem Podbišće u čijoj mjesnoj zajednici živi više od 300 stanovnika. Takođe, naselje u gradskom jezgru Gornji Mojkovac važi za jedno od većih gradskih naselja. U cilju unapređenja bezbjednosti kretanja, kako djece tako i starijih, u pomenutim naseljima potrebno je uraditi nove linije ulične rasvjete na dionicama na kojim rasvjeta ne postoji. U okviru redovnih aktivnosti službi Opštine Mojkovac vrši se redovno održavanje ulične rasvjete na postojećim pravcima, zamjena postojećih svjetiljki novim i ekonomičnim svjetiljkama, izgradnja novih linija ulične rasvjete. Projektom je predviđeno i unapređenje energetske efikasnosti na elektro mreži i uličnoj rasvjeti.
Namjena i cilj projekta: Instalacija novih linija svjetiljki, kako bi se eliminisali problemi ulične rasvjete na području Gornji Mojkovac i Podbišće i obezbijedilo bezbjedno kretanje stanovništva pomenutih naselja u toku večernjih časova.
Aktivnosti: Nabavka eletro materijala; Postavljanje vodova; Instalacija i ugradnja.
Projektni ishod (očekivani rezultat): Unapređenje osvijetljenosti ulica
Izlazni indikatori: Minimum 70 novih bandera
Odgovorna strana: Opština Mojkovac
Ukupni budžet i izvor finansiranja: 45.000,00€ budžet Opštine Mojkovac
Ciljne grupe/korisnici: Svi stanovnici naselja Gornji Mojkovac, Podbišće
Period implementacije: U toku 2024. godine.
Monitoring i evaluacija: Sekretarijat za urbanizam stambeno-komunalne poslove i saobraćaj - Opština Mojkovac

Projekat 27: Podrška energetskej efikasnosti- sufinansiranje održavanje stambenih objekata
STRATEŠKI CILJ 2: Unapređenje saobraćajne i komunalne infrastrukture, životne sredine i održivo korišćenje prirodnih resursa
<i>Prioritet 2.5: Unapređenje energetske efikasnosti, upotrebe OIE i smanjenje uticaja klimatskih promjena</i>
Opis projekta: Stambene zgrade na teritoriji Opštine Mojkovac su relativno starije stambene zgrade građene prije više od 20 godina, čiji je izgled podlegao zubu vremena i narušava ambijent i ljepotu grada. Takođe, većina zgrada ima problem sa krovovima koji prokišnjavaju, starim i oronulim fasadama koje uzrokuju vlagu i onemogućavaju normalne uslove za život stanovnika. Projekat adaptacije stambenih zgrada baziran je na energetskej efikasnosti i predviđa renoviranje i adaptaciju stambenih zgrada. Ovim projektom se pored obezbeđivanja energetske efikasnosti obezbjeđuje ljepši i uređeni izgled grada.
Namjena i cilj projekta: Unapređenje energetske efikasnosti stambenih zgrada i ambijentalnog izgleda grada.
Aktivnosti: Formiranje komisije za odobravanje i praćenje implementacije; Podnošenje zahtjeva upravnika stambenih zgrada; Odobravanje kredita i sufinansiranje od strane opštine.
Projektni ishod (očekivani rezultat): Poboljšanje uslova života stanara stambenih zgrada
Izlazni indikatori: Minimum 5 objekata
Odgovorna strana: Opština Mojkovac
Ukupni budžet i izvor finansiranja: 10.000,00€ budžet Opštine Mojkovac
Ciljne grupe/korisnici: Sve stambene zgrade na teritoriji Opštine Mojkovac
Period implementacije: U toku 2024. godine.
Monitoring i evaluacija: Sekretarijat za urbanizam stambeno-komunalne poslove i saobraćaj - Opština Mojkovac

Projekat 28: Program podrške razvoju ženskog preduzetništva
STRATEŠKI CILJ 3: Privredni razvoj sektora sa potencijalom rasta
<i>Prioritet 3.1: Unapređenje poslovnog ambijenta, razvoj preduzetništva i zapošljavanje</i>
Opis projekta: Program je usmjeren u pravcu ekonomskog osnaživanja i podrške ženama koje žele da pokrenu svoj privatni biznis. Opština Mojkovac već duži niz godina opredjeljuje sredstva za podršku ženskom preduzetništvu namjenjenu ženama početnicama u biznisu, kao i ženama koje već imaju svoj biznis i žele da isti razvijaju. Način raspodjele sredstava je definisan Odlukom o kriterijumima, načinu i postupku raspodjele sredstava za podršku ženskom preduzetništvu. Sredstva namijenjena Budžetom Opštine raspodjeljuju se za biznis planove koji doprinose ostvarivanju utvrđenih ciljeva u strateškim dokumentima, programima i planovima Opštine.
Namjena i cilj projekta: Sredstva namijenjena podršci ženskom preduzetništvu raspodjeljuju se za biznis planove koji doprinose ostvarivanju utvrđenih ciljeva, a kojima se, naročito: <ul style="list-style-type: none">
- podstiče ekonomski razvoj opštine;
- podstiče razvoj poljoprivrede i ruralnog područja (unapređenjem stočarstva, voćarstva, vinogradarstva, ratarstva, povrtlarstva, realizacijom programa na ruralnom području, zaštitom poljoprivrednog zemljišta, korišćenjem plodnog zemljišta);
- podstiče razvoj organske poljoprivredne proizvodnje;
- stvaraju uslovi i podstiče razvoja turizma;
- podstiče razvoj lova i ribolova ;
- doprinosi afirmaciji i valorizaciji kulturog potencijala, tradicije i kulturne posebnosti opštine, podizanja nivoa urbane kulture i očuvanja kulturne baštine;
- razvoj fizičke kulture i sporta;
- doprinosi očuvanju životne sredine i održivog razvoja.
Aktivnosti: Raspisivanje javnog konkursa; Pregled i ocjena validnosti predate dokumentacije i predloga biznis planova prema utvrđenim kriterijumima; Priprema ugovora sa društvom/preduzeticom čiju su biznis planovi odobreni; Priprema prijedloga odluke o raspodjeli sredstava; Praćenje realizacije odobrenih biznis planova; Priprema izvještaja o realizaciji dodijeljenih sredstava;
Projektni ishod (očekivani rezultat): Poboljšan položaj žena u biznisu i razvoj preduzetništva
Izlazni indikatori: Minimum 5 žene preduzetnica podržanih programom
Odgovorna strana: Opština Mojkovac
Ukupni budžet i izvor finansiranja: 20.000,00€ budžet Opštine Mojkovac

Ciljne grupe/korisnici:

1. Žene koje započini sopstveni biznis (start up) i ispunjavaju sljedeće uslove:
  - imaju prebivalište (ne kraće od 6 mjeseci) na teritoriji opštine Mojkovac;
2. Žene preduzetnice koje se prijavljuju za razvoj poslovanja i ispunjavaju sljedeće uslove:
  - imaju prebivalište (ne kraće od 6 mjeseci) na teritoriji opštine Mojkovac;
  - imaju sjedište pravnog lica na teritoriji opštine Mojkovac;
  - da su osnivači i istovremeno izvršni direktori ili jedan od osnivača i izvršni direktor pravnog lica.

Period implementacije:

U toku 2024. godine.

Monitoring i evaluacija:

Opština Mojkovac

Projekat 29: Agro budžet

STRATEŠKI CILJ 3: Privredni razvoj sektora sa potencijalom rasta

Prioritet 3.2: Unapređenje uslova za poljoprivrednu proizvodnju i jačanje konkurentnosti

Opis projekta:

Sektor poljoprivrede ima važnu ulogu u ekonomsku ulogu za opštinu Mojkovac. U cilju razvoja poljoprivrede Opština Mojkovac je za 2024. godinu pripremila niz mjera.

- **Osiguranje registrovanih poljoprivrednih proizvođača** - Registrovani poljoprivredni proizvođač nakon uplate penzijsko-zdravstvenog osiguranja za 2023. godinu podnosi zahtjev Sekretarijatu za poljoprivredu, vodoprivredu i ruralni razvoj Opštine Mojkovac. Podrška se ogleda u direktnom plaćanju registrovanim poljoprivrednim proizvođačima u iznosu od 30% uplate poljoprivrednika za penzijsko-zdravstveno osiguranje
- **Modernizacija poljoprivredne proizvodnje i zadovoljavanje standarda u poljoprivrednoj proizvodnji.** Kroz ovu mjeru podržava se nabavka aparata za mužu za sve poljoprivredne proizvođače koji posjeduju 1 ili više muznih grla krava ili 10 i više muznih grla koza. Cilj ovog programa je modernizacija poljoprivredne proizvodnje i dostizanja higijenskih standarda u štalskim objektima. Podrška se daje u obliku kofinansiranja do 30% vrijednosti kupljene opreme (muzilica i sredstva za higijenu). Podržava se vrijednost aparata za mužu čija je cijena do 1000 eura. Kroz ovu mjeru podržava se i nabavka prostirki za ležišta i to za poljoprivredne proizvođače koji posjeduju najmanje 3 uslovna grla stoke, podrška iznosi 30 % od nabavne vrijednosti prostirki, dok za proizvođače koji posjeduju 1 ili 2 uslovna grla stoke podrška iznosi 50 % od nabavne vrijednosti prostirke. Komisija vrši obilazak svakog podnosioca zahtjeva i pravi izvještaj sa foto zapisima.
- **Podrška u nabavci opreme za navodnjavanje, dovodnih linija do zasada i izradi bunara** - Pravo na korišćenje ovih podsticajnih sredstava imaju poljoprivredni proizvođači upisani u registar poljoprivrednih gazdinstava koji se bave biljnom ili stočarskom proizvodnjom. Kroz ovu mjeru će se podržati oprema za navodnjavanje i izgradnja bunara (crijevo od vodoizvorišta ili bunara do parcele, priključak, pumpa, plastični bazeni i sistem „kap po kap“). Poljoprivredni proizvođači koji za investicije ove vrste mogu ostvariti podršku preko nekog od javnih poziva na osnovu ovoga programa mogu ostvariti dodatnu podršku od 20% ali ne više od 400 € po zahtjevu, dok poljoprivredni proizvođači koji ne mogu ostvariti podršku preko nekog od javnih poziva, na osnovu ovog programa mogu ostvariti podršku od 50%, ali ne više od 800 € po zahtjevu.
- **Podrška izgradnji zaštićenih prostora – plastenika, nabavci plasteničkog rasada i sjemenskog materijala** - Subvencija se sastoji u povratu dijela sredstava za poljoprivredne proizvođače upisane u RPG u visini od 50% za kupljene plastenike površine od 50 do 100 m², kao i nabavku plasteničkog najlona i to za plastenike minimalne površine od 50 m². Kroz ovu liniju podržaće se i nabavka plasteničkog rasada za površinu od najviše 200 m² (do 250 sadnica na 50 m²), kao i sjemenskog materijala za luk na površini od 300 m² do 5000 m² i žitarice na površini od 0,50 ha do 5,00 ha. Visina podrške iznosi 50 % od vrijednosti sjemenskog materijala.
- **Poribljavanje i uređenje priobalja rijeke Tare u flaj-fišing zonama** - Pravo na podršku imaju sportsko – ribolovna udruženja koji su korisnici ribljeg fonda na teritoriji Opštine Mojkovac ili se bave sportskim ribolovom. Podrška se ogleda u vidu subvencije za nabavku riblje mlađi sa kojom će se izvršiti poribljavanje rijeke Tare, kao i za izgradnju plažnog mobilijara i uređenje

priobalja rijeke „Tare”u flaj fišing zonama. Korisnici podrške su dužni dostaviti službi za poljoprivredu račun o realizovanoj investiciji.

- **Subvencija polisa za poljoprivrednu proizvodnju** - Pravo na ovaj vid podrške imaju poljoprivredni proizvođači koji imaju u planu da osiguraju svoja grla krupne i sitne stoke, kao i svoje usjeve i plodove. Na osnovu dostavljenih polisa od strane osiguravajuće kuće koje potpišu poljoprivredni proizvođači Opština Mojkovac će izvršiti uplatu dijela premije u iznosu od 30 %. Dio premije u iznosu od 20 % plaća osiguranik, dok preostali dio plaća Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja po osnovu Sporazuma o sufinansiranju premije osiguranja za osiguranje poljoprivredne proizvodnje.
- **Podrška poboljšanju uslova života na katunima** - Korisnici ove podrške mogu biti poljoprivredni proizvođači (prednost imaju mladi proizvođači do 40.god,starosti) koji nemaju nikakve mogućnosti dovođenja električne energije na svojim katunima i koji na katune izvode pet ili više uslovnih grla. Sredstva za nabavku solarnih panela će se dodjeljivati bespovratno u iznosu od 80 % vrijednosti ukoliko prethodno nije podržan od strane MPŠV. Poljoprivredni proizvođači mogu takođe konkurisati i za nabavku agregata i uređenje vodopoja i ostvariti podršku do 50 %, a u zavisnosti od toga da li su prethodno dobili podršku za istu investiciju od strane MPŠV.
- **Upravljanje rizicima u poljoprivrednoj proizvodnji** - Pravo na ovaj vid podrške imaju poljoprivredni proizvođači koji su pretrpjeli štetu uginućem stoke, napadom divljači na stoku, kao i štete na objektima za stočarsku proizvodnju usled elementarnih nepogoda (poplava, požar, udar groma). Poljoprivredni proizvođač predaje zahtjev za naknadu štete zajedno sa potrebnom dokumentacijom komisji za procjenu šteta od elementarnih nepogoda koja razmatra zahtjev, izlazi na lece mjesta i o tome sačinjava zapisnik i na osnovu zatečenog stanja određuje visinu sredstava za dodjelu koja mogu iznositi maksimalno do 30 % od procijenjene štete.
- **Podrška podizanju i opremanju voćnih zasada** - Pravo na ova podsticajna sredstva imaju poljoprivredni proizvođači koji podignu zasad:
  - jabučastih ili koštičavih voćnih vrsta na minimalnoj površini od 0,10 ha i sa gustom sadnje propisane od strane MPŠV. Iznos podsticajnih sredstava je 50% nabavne cijene sadnica, odnosno 20% za proizvođače koji ostvaruju pravo na podršku kod MPŠV ili neke druge organizacije
  - Jagodičastih voćnih vrsta (jagoda, kupina, borovnica, ribizla, aronija, ogrozd) na minimalnoj površini od 0,10 ha i minimalni broj sadnica po ha propisanim od strane MPŠV. Iznos podsticajnih sredstava je 50% nabavne cijene sadnica, odnosno 20 % za proizvođače koji ostvaruju pravo na podršku kod MPŠV ili neke druge organizacije.
  - Kroz ovu mjeru će se podržati i nabavka: potpornih stubova za špalirni uzgoj i žice, protivgradnih mreža, kao i mreža za zaštitu od ptica i agrotekstil. Poljoprivredni proizvođači koji za investicije ove vrste mogu ostvariti podršku preko nekog od javnih poziva na osnovu ovoga programa mogu ostvariti dodatnu podršku od 20% ali ne više od 400 € po zahtjevu, dok poljoprivredni proizvođači koji ne mogu ostvariti podršku preko nekog od javnih poziva, na osnovu ovog programa mogu ostvariti podršku od 50 %, ali ne više od 800 € po zahtjevu.
  - Podržava se nabavka motornih pumpi za tretiranje voća, teleskopskih testera za rezidbu voća u vrijednosti do 300 eura, sa 50 % subvencije za poljoprivredne proizvođače koji posjeduju minimum 5 ari zasada jagodičaste voćne vrste ili minimum 10 ari jabučaste i koštičave voćne vrste upisane u RPG.
- **Promocija poljoprivrednih proizvoda i poljoprivrede** - Mjera jačanja konkurentnosti

poljoprivrede se sprovodi kroz podršku raznim vidovima promotivnih kampanja:

- Organizovanje i učešće na lokalnim, regionalnim i međunarodnim sajmovima;
- Organizovanje izložbi, okruglih stolova, stručnih predavanja, studijske posjete i drugih manifestacija;
- **Izrada projektne dokumentacije** - Pravo na podsticajna sredstva imaju poljoprivredni proizvođači koji planiraju da apliciraju za IPARD i slične projekte namijenjene jačanju i razvoju poljoprivredne proizvodnje. Poljoprivredni proizvođači imaju pravo na subvenciju u visini do 70 % od vrijednosti troškova za izradu projektne i aplikacione dokumentacije (ali ne više od 1.500 po zahtjevu) neophodne za prijavu na javne pozive i to za: a) agro turizam; b) primarna proizvodnja i prerada.
- **Nabavka opreme za cijedenje voća, ostalu preradu i finalni proizvod** - Pravo na ova podsticajna sredstva imaju poljoprivredni proizvođači koji posjeduju minimum 10 ari jagodičastih voćnih vrsta ili 30 ari jabučastih ili koštičavih voćnih vrsta, odnosno 3 uslovna grla. Preko ovog programa moguće je nabaviti svu potrebnu opremu za cijedenje soka, pravljenje dzemova i ostalu preradu izuzev nabavke kazana za rakiju i opreme za proizvodnju alkoholnih pića. Maksimalna prihvatljiva investicija iznosi do 3.000 €, a maksimalna podrška do 40 %.
- **Direktna plaćanja u organskoj proizvodnji** - Pravo na podršku imaju registrovani organski proizvođači koji posjeduju sertifikat za bavljenje organskom proizvodnjom i posjeduju:
  - 0,15 ha za proizvodnju povrća u zaštićenim prostorijama i 0,30 ha za proizvodnju povrća na otvorenom;
  - 0,50 ha za višegodišnje kulture(voće, ljekovito i aromatično bilje);
  - 0,50 ha za ratarske kulture;
  - 3 grla krava i priplodnih junica;
  - 30 ovaca;
  - 30 koza;
  - 300 jedinki živine;
  - 20 pčelinjih društava.Visina podrške: u biljnoj proizvodnji 100 €/ha, u stočarstvu 50 €/uslovno grlo, u živinarstvu 0,50 €/jedinki živine, u pčelarstvu 10 €/društvo.
- **Subvencija za nabavku sitne mehanizacije** - Kroz ovu mjeru podržava se nabavka sitne mehanizacije izuzev traktora i priključaka za traktore. Poljoprivredni proizvođači koji nabave sitnu mehanizaciju, a ostvari parvo na podršku kod MPŠV biće podržan sa 20% (ali ne više od 1000 €), dok poljoprivredni proizvođači koji neostvare prvo na podršku kod MPŠV biće podržani kroz ovu mjeru sa 50 % povrata (investicije do 499,00 €). Pravo na subvenciju imaju poljoprivredni proizvođači koji posjeduju minimum 3 uslovna grla stoke, 30 ari jagodičastog voća, odnosno 50 ari pod koštičavim ili jabučastim voćnim vrstama ili 50 ari pod krmnim biljem.
- **Podrška razvoju stočarstva**
  - Govedarstvo: Kroz ovu mjeru podržaće se i sufinansiranje u iznosu do 20% za nabavku steonih junica za poljoprivredne proizvođače koji grla nabave preko Javnog poziva MPŠV ali ne više od 500,00 € po grlu.
  - Živinarstvo: Kroz ovu mjeru podržaće se investicije u izgradnju mini živinarskih farmi za proizvodnju konzumnih jaja, za proizvođače koji posjeduju objekte za proizvodnju. Prednost pri dodjeli imaće mladi poljoprivredni proizvođači do 40. godina starosti, a precizniji uslovi

biće definisani javnim pozivom.
Namjena i cilj projekta: Predložene mjere imaju za cilj privredni rast i razvoj poljoprivredne proizvodnje i unapređenje konkurentnosti poljoprivrednih proizvoda.
Aktivnosti: Objava Javnog poziva; Prikupljanje dokumentacije; Verifikacija dokumentacije Terenska kontrola i uplata sredstava na žiro račun korisnicima. Pojediniosti koji se odnose na rokove, kriterijume i sl. biće definisani Javnim pozivom koji će resorni sekretarijat blagovremeno objaviti.
Projektni ishod (očekivani rezultat): rast konkurentnosti proizvoda, rast prihoda, ublažavanje troškova investije u proizvodnji i inputa unapređenje stočarske proizvodnje očuvanje stočnog fonda, povećanje količine proizvodnje sirovog mlijeka, rast dohodka očuvanje redovnog statusa osiguranika podrška daljem interesovanju farmera da izdižu stoku na katune
Izlazni indikatori: Oko 600 registrovanih poljoprivrednih proizvođača; Oko 400 poljoprivrednih gazdinstva iz oblasti stočarske proizvodnje; Oko 200 poljoprivrednih gazdinstva iz oblasti biljne proizvodnje; Oko 32 participacija za poljoprivredne osiguranike; Oko 95 gazdinstva koja izdižu na katune; Oko 18 gazdinstava koja su modernizovala i zadovoljila standarde u poljoprivrednoj proizvodnji; Oko 15 gazdinstava koja su izgradila zaštićene prostore i nabavila plastenički rasad i sjemenski materijal; Oko 70 koji su osigurali svoje poljoprivredne posjede; Minimum 2 sportsko-rekreativna udruženja koja poribljavaju i uređuju priobalje rijeke Tare u fly-fishing zonama; Minimum 10 ispromovisanih poljoprivrednih proizvođača; Minimum 15 poljoprivrednih proizvođača koji apliciraju za IPARD program; Minimum 5 poljoprivrednih proizvođača u oblasti prerade; Minimum 10 organskih poljoprivrednih proizvođača; Minimum 30 proizvođača sa nabavljenom novom mehanizacijom za poljoprivrednu proizvodnju.
Odgovorna strana: Opština Mojkovac
Ukupni budžet i izvor finansiranja: 155.000,00€ budžet Opštine Mojkovac
Ciljne grupe/korisnici: Poljoprivredni proizvođači, tj. registrovana poljoprivredna gazdinstva.
Period implementacije: U toku 2024. godine.
Monitoring i evaluacija: Sekretarijat za poljoprivredu, vodoprivredu i ruralni razvoj - Opština Mojkovac

Projekat 30: RurAll - Liveable Rural Communities of the Future – New Integrated governance model to address depopulation of rural areas – Interreg Danube program (RurALL - Održive ruralne zajednice budućnosti - Novi integrisani model upravljanja za rešavanje depopulacije ruralnih područja)
STRATEŠKI CILJ 3: Privredni razvoj sektora sa potencijalom rasta
<i>Prioritet 3.3: Razvoj i unapređenje turističke ponude, selektivnih vidova turizma i turističke infrastrukture</i>
Opis projekta: Projekat RurALL se fokusira na depopulaciju ruralnih područja u Dunavskoj regiji, pružajući inovativni model upravljanja. Ruralne zajednice nemaju dovoljno resursa i kapaciteta da osmisle i pokrenu efikasan odgovor na ovako sveobuhvatan izazov, stoga planiramo da razvijemo model upravljanja sa više zainteresovanih strana. Implementiraćemo presektorski i interdisciplinarni pristup koji će biti podržan intenzivnim aktivnostima angažovanja zajednice i predstavimo propadajuće domove kao alat i potencijal za suočavanje sa izazovom. Naš glavni cilj je razviti model upravljanja za rješavanje depopulacije ruralnih područja poboljšavanjem planiranja, upravljanja i donošenja odluka/saradničkih kapaciteta ruralnih zajednica u iskorišćavanju potencijala propadajućih domova. Projekat uključuje lokalne/regionalne javne vlasti, istraživačke i poslovne organizacije i NVO-e iz 11 zemalja (14 partnera + 7 AP).
Namjena i cilj projekta: Cilj projekta je jačanje kapaciteta ruralnih zajednica kroz angažovanje široke grupe zainteresovanih strana i iskorišćavanje potencijala propadajućih domova. Projekat, inspirisan inicijativom Novi Evropski Bauhaus, okuplja stručnjake, donosiocce politika i građane radi razmjene ideja i usvajanja inovativnih rešenja. Kroz razvoj modela upravljanja i sprovođenje pilot akcija, ciljamo na jačanje institucionalnih kapaciteta i revitalizaciju ruralnih područja.
Aktivnosti: Konzorcijum će razviti 2 plana akcija (okvir modela upravljanja, plan angažovanja zajednice) i sprovesti 4 pilot akcije (mapiranje domova, ideje za funkcije domova, ideje za obnovu domova i poslovni modeli za finansiranje obnove) dok stvara model upravljanja sa više zainteresovanih strana.
Projektni ishod (očekivani rezultat): Organizacije sa povećanim institucionalnim kapacitetom zbog njihovog učešća u aktivnostima prekogranične saradnje. Zajedničke strategije i akcioni planovi koje su preuzele organizacije. Rješenja koja su preuzela ili unaprijeđena od strane organizacija.
Izlazni indikatori: Podaci istraživanja, studije, model upravljanja i komunikacije
Odgovorna strana: Opština Mojkovac
Ukupni budžet i izvor finansiranja: 100.000,00€ ko finansira 25.000,00€ budžet Opštine Mojkovac
Ciljne grupe/korisnici: Lokalna uprava, regionalne javne vlasti, nacionalne javne vlasti, opšta javnost, visokoškolske i istraživačke organizacije, organizacije za podršku poslovanju, interesne grupe uključujući NVO-e.

Period implementacije: U toku 2024. godine.
Monitoring i evaluacija: Služba menadžera - Opština Mojkovac
Projekat 31: Izgradnja vidikovaca na atraktivnim lokacijama i paraglajding uzletišta (Tarski pogled, Svevide, Suvovrh i drugi)
STRATEŠKI CILJ 3: Privredni razvoj sektora sa potencijalom rasta
<i>Prioritet 3.3: Razvoj i unapređenje turističke ponude, selektivnih vidova turizma i turističke infrastrukture</i>
Opis projekta: Opština Mojkovac je locirana u kotlini koju okružuju tri planine Bjelasica, Sinjajevina i Prošćenske planine. Pomenute planine pružaju beskrajno veliki broj lijepih mjesta koja se mogu iskoristiti za vidikovce, jer pružaju pogled na unikatne prirodne ljepote grada Mojkovca. Projektom je predviđeno uređenje vidikovaca na atraktivnim lokacijama (Tarski pogled, Svevide, Suvovrh i dr.). Na odabranim lokacijama predviđeno je postavljanje klupa, sigurnosnih ograda i pratećeg mobilijara, panoramskog durbina, kao i rama za fotografisanje sa pozdravnom porukom iz Mojkovca. U skladu sa raspoloživim sredstvima planirano je i postavljanje informativno- edukativnih tabli na putu do vidikovaca kao i uređenje staza.
Namjena i cilj projekta: Uređenje turističke infrastrukture za turiste i građane, kao i promocija prirodnih ljepota Mojkovca.
Aktivnosti: Odabir izvođača radova Postavljanje klupa i pratećeg mobilijara Postavljanje zaštitne ograde Nabavka i montiranje panoramskog durbina Postavljanje rama za fotografisanje sa pozdravnom porukom iz Mojkovca Uređenje staza i postavljanje informativno edukativnih tabli
Projektni ishod (očekivani rezultat): Uređena tri vidikovca – Tarski pogled, Suvovrh i Svevide
Izlazni indikatori: 3 nova vidikovca
Odgovorna strana: Opština Mojkovac
Ukupni budžet i izvor finansiranja: 30.000,00€ budžet Turističke organizacije/ budžet Opštine Mojkovac
Ciljne grupe/korisnici: Stanovništvo, turisti, izletnici.
Period implementacije: U toku 2024. godine.
Monitoring i evaluacija: Turistička organizacija - Opština Mojkovac

Projekat 32: Unapređenje rada info-centra i izgradnja renta centra
<p>STRATEŠKI CILJ 3: Privredni razvoj sektora sa potencijalom rasta</p> <p><i>Prioritet 3.3: Razvoj i unapređenje turističke ponude, selektivnih vidova turizma i turističke infrastructure</i></p>
<p>Opis projekta: Info centar Turističke organizacije Mojkovac koji se nalazi na atraktivnoj lokaciji u neposrednoj blizini rijeke Tare nastaviće da vrši promociju turističke ponude Mojkovca, promociju turističkih potencijala i privrede opštine Mojkovac. Cilj je da u info centru turisti mogu da dobiju kompletne informacije o atrakcijama, turističkim događajima, mogućnostima smještaja i ishrane u gradu, kao i promotivni materijal. S tim u vezi plan je da se obogati promotivni materijal flajerima, brošurama, katalogima, na više stranih jezika, koji će promovisati turističku ponudu Mojkovca, sa posebnim akcentom na aktivni odmor, kao i program manifestacija i mogućnosti smještaja i ishrane u gradu. U info centru će se, u skladu sa Zakonom o strancima, vršiti poslovi prijave i odjave boravka stranaca. Kroz izgradnju “Rent-a Centra” unaprijediće se turistička ponuda opštine Mojkovac i sva oprema za outdoor aktivnosti koja je u vlasništvu Turističke organizacije Mojkovac biće pristupačna za turiste koji posjećuju Mojkovac. Outdoor oprema obuhvata šatore, vreće za spavanje, riverbug opremu sa neopren odijelima, kajake za mirne i brze vode, kao i bicikla za mountain biking. Akcenat u okviru realizacije projekta izgradnje “Rent-a Centra” je na zadovoljenju potreba i animiranju turista da rentiraju opremu i time njihov boravak u opštini Mojkovac učinimo sadržajnijim, a sve segmente turističke ponude, u prvom redu aktivnog turizma dodatno unaprijedimo.</p>
<p>Namjena i cilj projekta: Kreiranje centralne tačke u kojoj će posjetiocima biti dostupna oprema za outdoor aktivnosti. Promocija turističke ponude Mojkovca.</p>
<p>Aktivnosti: Izrada promotivnog materijala   Distribucija promotivnog materijala u Info centru   Izrada Idejnog rješenja Rent-a centra   Odabir izvođača radova   Relokacija outdoor opreme u Rent-a centar</p>
<p>Projektni ishod (očekivani rezultat):   Izgrađen objekat Rent-a centra na lokaciji između dva mosta, na ulazu u Mojkovac. Oprema za outdoor aktivnosti stavljena u funkciju. Urađene 4 vrste promotivnog materijala koje se distribuiraju u prostorijama Info centra.</p>
<p>Izlazni indikatori: U toku ljetnje turističke sezone 150 turista rentiralo različitu opremu za outdoor aktivnosti;   Distribuirano 500 komada promotivnog materijala.</p>
<p>Odgovorna strana: Opština Mojkovac</p>
<p>Ukupni budžet i izvor finansiranja: 20.000,00€ budžet Turističke organizacije/ budžet Opštine Mojkovac</p>
<p>Ciljne grupe/korisnici:</p>

Turisti, izletnici
Period implementacije: U toku 2024. godine.
Monitoring i evaluacija: Turistička organizacija - Opština Mojkovac

Projekat 33: Unapređenje turističke signalizacije i izrada registra lokalnih planinskih staza
STRATEŠKI CILJ 3: Privredni razvoj sektora sa potencijalom rasta
<i>Prioritet 3.3: Razvoj i unapređenje turističke ponude, selektivnih vidova turizma i turističke infrastructure</i>
Opis projekta: U saradnji sa Sekretarijatom za uređenje prostora i održivi razvoj Opštine Mojkovac i drugim relevantnim institucijama neophodno je jasno definisati standard i smjernice za izradu turističke signalizacije u cilju podizanja kvaliteta i vizuelnog identiteta destinacije. Na osnovu ovih standarda, planirana je izrada nove i obnova postojeće turističke signalizacije. U saradnji sa Opštinom Mojkovac, Planinarskim savezom Crne Gore i lokalnim planinarskim klubovima uradiće se popis lokalnih planinarskih staza, njihova markacija, snimanje, digitalni prikaz i izrada elaborata staza, a sve u cilju formiranja Registra, mapiranja i unapređenja planinarske i turističke signalizacije na teritoriji opštine Mojkovac.
Namjena i cilj projekta: Poboljšano snalaženje turista na teritoriji opštine
Aktivnosti: Izrada Plana turističke signalizacije na teritoriji opštine Mojkovac Izrada i postavljanje turističke signalizacije Popis lokalnih planinarskih staza Markacija i uređenje planinarskih staza Izrada elaborata i digitalni prikaz
Projektni ishod (očekivani rezultat): Uređene lokalne planinarske staze. Turistička signalizacija postavljena na teritoriji opštine, urađen registar planinarskih staza sa elaboratom.
Izlazni indikatori: Broj uređenih i markiranih planinarskih staza
Odgovorna strana: Opština Mojkovac
Ukupni budžet i izvor finansiranja: 30.000,00€ budžet Turističke organizacije/ budžet Opštine Mojkovac
Ciljne grupe/korisnici: Turisti, izletnici, lokalno stanovništvo
Period implementacije: U toku 2024. godine.
Monitoring i evaluacija: Turistička organizacija - Opština Mojkovac

Projekat 34: Kreiranje turističke ponude grada kroz unapređenje tehnologije
STRATEŠKI CILJ 3: Privredni razvoj sektora sa potencijalom rasta
<i>Prioritet 3.3: Razvoj i unapređenje turističke ponude, selektivnih vidova turizma i turističke infrastructure</i>
Opis projekta: Danas je od izuzetnog značaja praćenje najmodernijih tehnoloških trendova. Stoga, neophodna je adaptacija turističke ponude Mojkovca najmodernijim tehnologijama. Internet i „pametni” telefoni su postali nezaobilazan segment današnjeg društva, tako da će Turistička organizacija Mojkovac dio svojih aktivnosti upravo fokusirati na razvoj digitalnog marketinga, koji će imati za cilj promovisanje destinacije i učiniti Mojkovac konkurentnijim na tržištu. Plan je tehnološki osposobiti kompletnu turističku privredu Mojkovca, kreirati jedinstvenu i konkurentnu ponudu.
Namjena i cilj projekta: Unapređenje digitalne promocije turističke ponude
Aktivnosti: Izrada mobilne aplikacije aplikacije “My guide Mojkovac” koja će uključivati sve lokacije u gradu Izrada “pametnog” promotivnog materija Postavljanje interaktivnih totema u centru grada i pored Turističko – informativnog centra na kojima će turistima biti omogućeno da dobiju sve informacije na više jezika.
Projektni ishod (očekivani rezultat): Izrada mobilne aplikacije, „pametnog“ promotivnog materijala, interaktivnih totema
Izlazni indikatori: 5000 turista koristilo mobilnu aplikaciju „ My guide Mojkovac“ Distribuirano 1500 „pametnog materijala“ turistima i posjetiocima 1000 turista i posjetioca koristilo interaktivne toteme
Odgovorna strana: Opština Mojkovac
Ukupni budžet i izvor finansiranja: 20.000,00€ budžet Turističke organizacije/ budžet Opštine Mojkovac
Ciljne grupe/korisnici: Turisti, izletnici
Period implementacije: U toku 2024. godine.
Monitoring i evaluacija: Turistička organizacija - Opština Mojkovac

VI. MONITORING

U cilju uspješne realizacije Strateškog plana razvoja opštine Mojkovac, lokalna uprava će uspostaviti mehanizam monitoringa koji obuhvata praćenje implementacije projekata i godišnje izvještavanje o realizaciji Akcionog plana uz ocjenu ostvarivanja rezultata i procjenu efekata.

Monitoring će biti zasnovan na prikupljanju relevantnih informacija za svaki projekat pojedinačno, i to:

- procesnih indikatora (faza u kojoj se nalazi realizacija projekta),
- finansijskih indikatora (opredijeljena i realizovana sredstva za projekte čija realizacija je u toku),
- fizičkih indikatora (podaci o uspješnosti i rezultatima za svaki projekat uz definisanu polaznu osnovu i planirane rezultate kao i izvore provjere).

Za prikupljanje podataka biće zaduženi rukovodioci projekata, odnosno nadležne institucije, u saradnji sa partnerima koji učestvuju u sprovođenju projekata. Rukovodioci projekata će podatke o učincima, rezultatima, procesnim i finansijskim indikatorima izvještavati Koordinatora, koji će objedinjavati podatke za potrebe pripreme godišnjeg izvještaja.

Koordinator, u saradnji sa Radnom grupom, će pripremiti godišnji izvještaj i dostaviti ga Konsultativnoj grupi, Skupštini opštine i Ministarstvu ekonomskog razvoja.

U skladu sa Zakonom o regionalnom razvoju ("Sl.CG", br. 20/2011, 26/2011, 20/2015 i 47/2019), jedinica lokalne samouprave dužna je da pripremi i dostavi Ministarstvu godišnji izvještaj o sprovođenju strateškog plana, najkasnije do 30. aprila tekuće za prethodnu godinu.

Završni izvještaj o realizaciji Strateškog plana razvoja, koji se priprema nakon isteka plana, pored navedenih informacija u godišnjem planu, sadrži i osvrt na ostvarenost definisanih ciljeva.

U cilju praćenja uspješnosti ostvarenosti ciljeva lokalna uprava će izvršiti kontrolu uspješnosti ostvarivanja definisanih ciljeva nakon 2029. godine. U skladu sa ostvarenim rezultatima, izvršiće se revizija i dopuna liste planiranih projekata, ukoliko se za tim ukaže opravdana potreba, posebno nakon izrade planskih dokumenata za pojedinačne oblasti.

Lista tabela:

Tabela 1: Usporedni podaci stanovnika i domaćinstava po popisima	12
Tabela 2: Prostorni raspored stanovnika i domaćinstava po naseljima	13
Tabela 3: Osnovni pokazatelji prirodnog kretanja stanovništva u opštini Mojkovac	14
Tabela 4: Migraciona kretanja u opštini Mojkovac (migracije unutar Crne Gore)	15
Tabela 5: Sklopljeni i razvedeni brakovi.....	16
Tabela 6: Struktura zaposlenih i zarade po godinama	18
Tabela 7: Nezaposleni prema stepenu stručne spreme i polu	19
Tabela 8: Nezaposleni prema dužini traženja zaposlenja.....	19
Tabela 9: Nezaposleni prema starosnim grupama	20
Tabela 10: Nezaposleni prema dužini radnog staža (31. decembar 2023.).....	20
Tabela 11: Stepenn obrazovanja nezaposlenih osoba sa invaliditetom (31. decembar 2023.).....	21
Tabela 12: Broj djece u predškolskoj ustanovi.....	22
Tabela 13: Broj djece po vaspitnim grupama	23
Tabela 14: Broj djece u interaktivnim službama	23
Tabela 15: Broj upisane djece u JU OŠ „Aleksa Đilas Bećo“ (2019-2023).....	24
Tabela 16: Broj upisane djece u JU OŠ „Radomir Rakočević“, Prošćenje (2019-2023).....	25
Tabela 17: Broj upisane djece u JU OŠ “Milovan Rakočević”, Lepenac (2019-2023)	26
Tabela 18: Broj upisane djece u JU SMSŠ „Vuksan Đukić“.....	27
Tabela 19: Broj upisane djece po obrazovnim programima i godinama u SMSŠ	27
Tabela 20: Broj studenata iz Mojkovca na ustanovama visokoškolskog obrazovanja u Crnoj Gori.....	28
Tabela 21: Broj dodijeljenih studentskih stipendija u Mojkovcu po godinama	28
Tabela 22: Broj korisnika socijalne pomoći i vrste usluga	30
Tabela 23: Stuktura zaposlenih po stepenu obrazovanja i vrsti kadra u JZU Dom zdravlja	33
Tabela 24: Broj specijalista i oblasti specijalizacije u JZU Dom zdravlja	33
Tabela 25: Struktura poslovnih subjekata	43
Tabela 26: Broj poslovnih subjekata, zaposlenih i prihoda prema sektoru djelatnosti u 2022. god.	43
Tabela 27: Zanatlije na teritoriji Opštine Mojkovac.....	46
Tabela 28: Vrsta i broj smještajnih objekata	50
Tabela 29: Dolasci i noćenja prema vrstama smještaja i pripadnosti gostiju (2018-2022).....	51
Tabela 30: Površine šuma i šumskih zemljišta ha	54
Tabela 31: Drvna masa po tipovima uzgoja i vrstama (m ³ b.d.m.)	54
Tabela 32: Godišnji prirast i etat (m ³ b.d.m)	54
Tabela 33: Drvna zapremina prema vrstama drveća u m ³	54
Tabela 34: Gazdinske jedinice	55
Tabela 35: Napojna strana snadbijevanja opštine.....	59
Tabela 36: Struktura i karakteristični podaci trafostanice na 10/0,4kV	60
Tabela 37: Specifičnosti trafostanica, mreža i postrojenja.....	60
Tabela 38: Mobilne tehnologije i dostupnost 2G, 3G, 4G, 5G.....	62
Tabela 39: Ukupan broj korisnika interneta.....	62
Tabela 40: Distribucija AVM sadržaja	63

Tabela 41: Prikaz ekološkog statusa/ Hemiskog statusa, i potencijala površinskih void, ukupnog statusa kao i statusa po elementima kvaliteta opštih fiz. hemijskih parametara zagađujućih i prioriternih supstanci i biloških parametara 2022.god.	67
Tabela 42: Vrijednost indikatora nivoa buke na mjernom mjestu u Mojkovcu.....	69
Tabela 43: Vrste divljači na teritoriji opštine Mojkovac	70
Tabela 44: Lokalna planska dokumenta.....	74
Tabela 45: Državna planska dokumenta	75
Tabela 46: Struktura realizovanih prihoda	76
Tabela 47: Struktura realizovanih rashoda.....	77
Tabela 48: Stepen realizovanosti planiranih projekata	77

Lista slika:

Slika 1: Biznis zona “Babića polje” – Mojkovac (iz više pozicija).	46
Slika 2: Mojkovac.....	49
Slika 3: Planina Bjelasica.....	49
Slika 4: Splavište, Tara.....	49
Slika 5: Poljoprivredna gazdinstva u Mojkovcu.....	52
Slika 6: Mapa puteva	57
Slika 7: Specifični strateški ciljevi i prioriteti	88

VII. ANEX

ANEX- I:

Kulturna baština

Mojkovac se pominje kao mjesto u 17. vijeku u pomeniku Manastira Šudikova, kao i u pomeniku manastira Dobrilovina odnosno u katastru koji je 1833. godine u Nikoljac donio Nikola Kosović.

Najpoznatija prirodna baština Mojkovca je dvostruko zaštićena rijeka Tara, na čijim obalama leži Mojkovac i koja je naziv dobila po ilirskom plemenu Autarijatima, koji su nastanjivali prostor dolinom Tare prije dolaska Rimljana na ovaj prostor.

Rijeka Tara, kao prirodno dobro od posebnih vrijednosti od svjetskog značaja, dvostruko je upisana u Listu svjetske baštine. Konvencijom o zaštiti svjetske kulturne i prirodne baštine (Convention concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage), koja je usvojena 1972. godine, Organizacija Ujedinjenih nacija za obrazovanje, nauku i kulturu – UNESCO, štiti od devastacije i uništenja prirodne i kulturne baštine koja po svojoj jedinstvenosti i neprocjenjivoj vrijednosti prevazilazi nacionalne okvire, kao nasleđe čitavog čovječanstva. Bazen rijeke Tare upisan je 1977. godine u mrežu objekata biosfere u okviru programa UNESCO-a “Čovjek i biosfera” (MAB).

Najstariji stanovnici, za koje se zna da su naseljavali teritoriju Crne Gore, pa i opštinu Mojkovac, bili su Iliri, koji su bili izdiferencirani u pet teritorijalnih plemenskih skupina. Jedno od tih plemena je naseljavalo današnju teritoriju opštine Mojkovac, te se pretpostavlja da je Tara upravo po tom plemenu dobila ime. Nakon Ilira, u mojковаči kraj dolaze Rimljani o čemu svjedoči kamena ploča pronađena u Poljima sa rimskim natpisom. (M.Jevrić, 1984, 16).

Srednjovjekovni period obilježen je uticajem Duklje-Zete i Raške-Srbije, dok je otvaranje rudnika Brskovo u XIII vijeku označilo prekretnicu.

Brskovo se po prvi put pominje u povelji kralja Stefana Prvovenčanog Dubrovčanima o trgovini (ako je to njegova povelja), između godine 1219 i 1228 (Lj. Stojanović, 1929,3.). Međutim, prvi pouzdan pomen Brskova nalazi se u Stonskoj povelji kralja Uroša I („selo u Brskove Prostjenije“), gdje nije sasvim jasno šta se pod ovom „u Breskove“ podrazumijeva. Najvjerovatnije ovdje, a kasnije i u Lirskoj povelji, Brskovo je spomenuto kao oznaka šireg predjela ili kraja. Ono što sa sigurnošću možemo tvrditi je da se srednjovjekovno rudarsko

naselje Brskovo po prvi put pominje u jednoj odluci Gradskog vijeća u Kotoru od 22. avgusta 1243. godine (D.Sindik, 2008,306.). Trg Brskovo sa zasnovanom carinarnicom u vrijeme izdavanja Limske povelje već je postojao, jer u jednoj povelji, koju je kralj izdao 23. avgusta 1254. godine i kojom je Dubrovčanima tvrdio razne povlastice dobijene za vrijeme Stefana Prvovenčanog, stoji: „Tržnici vaši da gredu na Brskovo, i davše desetak od soli , i po tola da si gredu (...) slobodno „. Ovom poveljom srpski kralj Stefan Uroš I obećava Dubrovčanima sudsko rješavanje teritorijalnih sporova i uređuje niz drugih pitanja iz međusobnih odnosa. Dubrovčani obećavaju kralju da će prihvatiti sudske presude o spornim posjedima i da će mu pružiti utočište u slučaju potrebe i uređuju niz drugih pitanja iz međusobnih odnosa (Državni arhiv u Dubrovniku: Diplomata et acta, 13 stoljeće b.220). Ekonomski uspon Brskova započet polovinom XIII vijeka, nastavljen je nesmanjenim intezitetom do početka narednog stoljeća, da bi u prvoj polovini XIV vijeka bio vrlo prometan trg, da bi trgovina i promet postepeno opadali jer Dubrovčani težište trgovine pomjeraju u dolinu Lima (M. Dinić, 1937,122). Dok se u XIII vijeku trgovinom u Brskovu bave Dubrovčani, Kotorani, i drugi trgovci sa primorja, Venecije i drugih italijanskih gradova, u drugoj polovini XIV vijeka otpočinje proces stvaranja domaćih trgovaca, što predstavlja nagovještaj stvaranja srpskog građanstva. Međutim, uloga Dubrovčana i Kotorana i po nekog stranca u privrednom životu Brskova je značajna i tokom XIV vijeka (Ž.Šćepanović, 1979, 49). Veze Kotora i Brskova su vrlo aktivne i žive tokom čitavog XIV vijeka. Kolonija Kotorana u Brskovu početkom XIV vijeka je veoma brojna. Tada je u Brskovu postojala i kotorska dijecezna crkva, koja se pominje i1346. godine. Pominje se više Kotorana kao zlatara u Brskovu. Međutim krajem XIV vijeka prilike u Potarju se mijenjaju, pa se u Kotoru osjeća priliv doseljenika iz Brskova (K. Jiriček,1952,149).

Najčešće se smatra da je Brskovo palo pod Turke 1398. godine, ali ne treba isključiti mogućnost da su Turci njime ovladali ranije, onda kada je slomljen poslednji otpor Vuka Brankovića (1396) (Ž.Šćepanović, 1979, 50).

Brskovo se naziva čitav kompleks manjih lokaliteta, danas zaraslih u gustu šumu i korov, između Tarinih pritoka, Rudnice i Bjelojevića rijeke (P.Mijović – M.Kovačević, 1975, 99). Na dominantnom mjestu nalaze se ostaci utvrđenja – Gradina – grad koji je kontrolisao bližu i dalju okolinu. Sjeverno od grada teče potok Rudnice, iznad koga se na istočnoj strani uzvodno nalazi prostor Doganjice, danas zasute jalovinom iz obližnjeg rudnika i sa otkrivenim ostacima Saške crkve. Tu je bio trg, što se može zaključiti po imenu mjesta, koje vodi porijeklo od nekadašnje carinarnice, a tu su između ostalih i tragovi zidanih objekata, stare crkve i jedne dugačke dvorane. Sedamdesetih godina prošlog vijeka još su postojali tragovi ovih zidova a na fragmentima maltera u crkvi bili su vidljivi tragovi živopisa. Crkva je imala pravougaonu portu ograđenu debelim zidom u kojoj ima starih nadgrobni ploča. Vjerovatno se radi o ostacima crkve Sv. Marije koju je gradio dubrovčanin Hinko de Bibana i poklonio dominikancima 7.10. 1285. godine. Dvorana se nalazi više crkve, uzvodno, a iznad nivoa trga (M. Vego, 1957, 22..) Bila je dugačka 22 m, a široka 8,20 m i ukrašena oko prozora i vrata profilisanim kamenom. Djelovi dovratnika ulaznih vrata bili su sačuvani do visine od 0,70 metara (P.Mijović – M.Kovačević, 1975, 100.).

Brskovo je postalo trgovinsko središte, ali vremenom je izgubilo svoj sjaj. Legenda o kovanju novca daje ime Mojkovcu, mjestu gdje su se sukobili različiti uticaji.

Pod turskom vlašću od 1398. godine, Mojkovac je svjedočio ustancima i ratovima, uključujući i Mojkovačku bitku u Prvom svjetskom ratu po kojoj je grad možda i najpoznatiji.

Ovaj pitoreskni kraj, isprepleten sudbinama, nije samo svjedok prošlosti već i herojskih trenutaka. Rodoljubi iz Mojkovca dali su veliki doprinos u Drugom svjetskom ratu, a njihova hrabrost slavi se kroz spomen obilježja širom grada.

Opština Mojkovac, stvorena 1955. godine, objedinjuje duh i nasljeđe različitih dijelova ovog područja, ostavljajući nas sa pričom koja traje kroz vijekove.

Dakle, kulturno nasljeđe Mojkovca, i otkriveno i neotkriveno, datira još iz praistorije a o njemu svjedoče priče, legende kao i prirodna i kulturna materijalna i nematerijalna dobra.

Nepokretna kulturna dobra

Na teritoriji Opštine Mojkovac ima 11 nepokretnih kulturnih dobara, zaštićenih zakonom, i to:

1. **Manastir Dobrilovina** – crkva Sv. Đorđa zaštićena 30.10. 1952 Rješenjem Republičkog zavoda za spomenike br. 911/1-52 , XIII-XVII vijek

Manastir Dobrilovina sa crkvom sv. Đorđa iz 1609. godine ima sačuvan živopis iz 1613.g. Manastir sa crkvom posvećenom Sv. Đorđu, nalazi se na pitomoj zaravni sela Gornja Dobrilovina u kanjonu Tare. Unutrašnjost crkve oslikana je freskama početkom XVII vijeka. Usljed čestih razaranja, živopis je fragmentarno očuvan. Ruševine starog konaka nalaze se u neposrednoj blizini manastirske porte. U narodu je ovaj manastir poznat i kao mala Morača jer podsjeća na manastir Moraču.

Ikonostas manastira je rađen 1920. godine, dok je 1990. god. iznova obnovljen i podignut je novi konak. Uz pročelje crkve i danas se nalazi drveni zvonik postavljen krajem XIX vijeka po uzoru na prvobitni i koji predstavlja vizuelnu karakteristiku Dobrilovine.

2. **Rodna kuća Vuka Kovijanića (Podbišće)** Rješenje o uvođenju u Registar br 08-816/1 od 26.6.1963.godine, Dosije broj 697; Knjiga VI; strana 191-192

Istorijski objekat, rodna kuća Vuka Kovijanića, izgrađena je kao individualni stambeni objekat, na kraju XIX ili početkom XX vijeka. U jednom istorijskom periodu, 1935.godine, u njoj se dogodio veoma značajan sastanak na kojim je formirana prva ćelija KPJ za Mojkovačku opštinu, a samim tim i za mnogo širu teritoriju. Stanje kulturnog dobra: ulegnuće na krovu, objekat konstruktivno stabilan. Spomen ploča na kući neprepoznatljiva zbog onečišćenja.

3. **Partizansko groblje (Podbišće)**, borcima NOVJ poginulim u NOB -Rješenje o uvođenju u Registar br 08-813/1 od 26.VI.1963.godine, Dosije broj 695; Knjiga VI; strana 187 – 188 Memorijalni objekat

U selu Podbišće kod Mojkovca, 1961.godine, podignuto je Partizansko groblje kao uspomena na trajno sjećanje 47-ci boraca iz raznih brigada palih u toku NOB-a na području opštine Mojkovac. Stanje kulturnog dobra: dosta dobro, konstruktivno stabilno. Kružne staze su ulegle, tragovi onečišćenja na postamentima.

4. **Spomen ploča – Podbišće** , Rješenje o uvođenju u Registar br 08-812/1 od 26.6.1963. godine, Dosije broj 693; Knjiga VI; strana 183-184

Memorijalni objekat

Spomen- ploča, u selu Pobišće u Opštini Mojkovac, postavljena je u znak sjećanja i poštovanja na poginule borce ovog sela u toku NOR-a, od 13 jula 1941.godine, do 9 maja 1945.godine. Spomen-ploča se nalazi u okviru velikog Komplexa Partizanskog groblja u selu Pobišće, Opština Mojkovac. Stanje kulturnog dobra: Polomljena je u nekoliko komada a natpis na njoj je nečitljiv. U veoma je lošem stanju.

5. **Spomen-ploča u znak sjećanja na i borbe jula 1941. Godine**

Rješenje o stavljanju pod zaštitu br 231/52 od 21.2.1952. godine

Rješenje o uvođenju u Registar br 08-1072/62 od 17.7.1962. godine

Dosije broj 540; Knjiga IV; strana 275-276

Memorijalni objekat

Opštinski odbor Saveza boraca je 1952. godine, na putu Kolašin – Mojkovac, postavio Spomen-ploča u znak sjećanja na prve borbe jula 1941.godine, u srezu Kolašinsko. Stanje kulturnog dobra: Bijela mermerna spomen-ploča je veoma porozna, tokom vremena je, dejstvom atmosferalija u kombinaciji sa štetnim isparenjima motornih vozila (čija je frenfekcija velika na ovom magistralnom putu) izgubila površinsku, zaštitnu glazuru.

6. **Spomen-ploča u znak sjećanja na formiranje i udarne čete i narodnoslobodilačkog odbora na području sadašnje opštine Mojkovac**

Rješenje o stavljanju pod zaštitu br 314/60 od 23.4.1961

Rješenje o uvođenju u Registar br 08-1073/62 od 17.7.1962

Dosije broj 541; Knjiga IV; strana 277-278

Spomen-ploča je postavljena na objektu u kojem se odigrao značajan istorijski događaj. U osnovnoj školi formirana je, 8.11.1941.godine, Prva organizacija N.O. četa, rasformirala se Kvislinška Opština i 14.1.1941.godine, organizovan Opštinski N.O. Odbor. Stanje kulturnog dobra: Spomen-ploča sa memorijom je otučena na par mjesta. Otučena su i slova na ploči, a crna boja kojom su naglašena slova je izblijeđela.

7. Spomenik Rudnica

Vrsta kulturnog dobra: Kulturno – istorijski objekat - memorijalni objekat

Rješenje o uvođenju u Registar br. 08-809/1 od 26.6. 1963.godine; Dosije broj 690; Knjiga VI; strana 177-178

Spomenik u Rudnici je podignut u znak sjećanja na značajan istorijski događaj koji se održao u kući, Trifuna Vlahovića. Radi se o Prvoj partijskoj konferenciji održanoj 30. septembra 1941.godine. Na konferenciji je donesena odluka o formiranju Prvog partizanskog štaba u srezu.

Spomenik je 1981.godine, obnovljen, a izvršena je i promjena mjesta na kojem je bio postavljen.

Stanje kulturnog dobra: Dva stepenika i prilazna staza ka spomeniku su potpuno zapušteni, zarasli u travu i mjestimično pokriveni zemljom. Betonski podzid kojim je oivčena prilazna staza je većim dijelom uništen. Mermerni djelovi spomenika su u dobrom stanju osim polomljenog desnog kraka crvene petokrake koji, još uvijek, pridržava betonski anker . Površina oko spomenika je potpuno neuređena sa razbacanim šutem i zaraslim niskim rastinjem.

8. Spomen-piramida (Krstac) Rješenje o uvođenju u Registar br 08-810/1 od 26.6.1963. godine, Dosije broj 691; Knjiga VI; strana 179-180

Spomen-piramida u Krscu, Opština Mojkovac, postavilo je udruženje SUBNOR Mojkovac. Posvećena je borcima, narodnim herojima koji su na ovom položaju, Krstac - Razvršje, u toku NOB-e izgubili živote

Stanje kulturnog dobra: Prilaz spomen-piramidi posvećenoj poginulim borcima ovoga kraja je zapušten. Na kupastom završetku piramide su prisutni produkti bioloških onečišćenja. Uzvišenje na kojem je podignuta spomen-piramida se osipa jer su sa njega skidani slojevi radi proširenja seoskog puta.

9. Spomen – ploča, Most na Tari, memorijalni objekat.

Rješenje o uvođenju u Registar br 08-811/1 od 26.6.1963. godine

Dosije broj 692; Knjiga VI; strana 181-182

Spomen-ploča sa memorijom na istorijski događaj vezan za Treću Sandžačku proletersku brigadu koja je, aprila 1944. godine, na ovom mjestu, razbila i uništila njemačke i četničke snage, postavljena je 13.9.1969. godine. U znak sjećanja i poštovanja na ovaj značajan istorijski događaj, ploču su postavili građani Opštine Mojkovac.

Stanje kulturnog dobra: Metalno postolje za spomen-ploču je izblijeđelo(Foto 4,5).

Crna mermerna ploča sa posvetom je u dobrom stanju osim što nedostaju dva donja metalna šarafa kojim je bila vezana, u donjem dijelu, za metalni okvir.

10. Spomen-piramida (Stevanovac) Rješenje o uvođenju u Registar br 08-815/1 od 26.6.1963. godine, Dosije broj 696; Knjiga IV; strana 189-190

Spomen-piramidu u selu Stevanovac podigao je Savez boraca toga kraja, 1961.godine, u znak sjećanja na poginule borce iz toga okruga. Spomen-piramida se i sada nalazi na istom mjestu.

Stanje kulturnog dobra: Konstruktivno stabilan. Pristuni su tragovi patine i onečišćenja, izblijeđela slova i prostor oko kulturnog dobra je zapašten i neuređen.

11. Spomen-česma sa spomen-pločom, Gojakovići

Rješenje o uvođenju u Registar br 08-814/1 od 26.6.1963.godine

Dosije broj 694; Knjiga VI; strana 185-186

Spomen-česma sa spomen – pločom kao trajnom memorijom na poginule borce iz sela Gojakovići u toku NOR-a, 1941-1945. godine. Spomen-obelježje su podigli mještani sela Gojakovića 1954. godine. Pripadnici JNA su 1954.godine, podigli česmu sa kamenim koritom u sklopu koje je postavljena spomen-ploča. Druga spomen - ploča na konstrukciji postavljena je 2004.godine, a posvećena je bivšem borcu NOR-a koji je poginuo u blizini česme 1971.godine.

Stanje kulturnog dobra: Cijeli prostor oko ovog kulturnog dobra je neuređen, sa odbačenim smećem rasutim oko česme i odmarališta. Sama kamena konstrukcija je na bočnim stranama popustila, naročito oko česme. Preostali dio je konstruktivno stabilan, ali je kamen prekriven tamnom patinom nastalom dejstvom atmosferealija i po njemu ima prilično naslaga lišajeva i mahovine, naročito na površinama oko česme. Betonski podzid je fizički oštećen, sa velikim pukotinama po uglovima, dok na prvom, lijevom dijelu za sjedenje nedostaje veliki dio betonske ploče. Spomen-ploča sa memorijom na stradale borce, rađena od sivo-crnog mermera, je u dobrom stanju, osim izbledjelih slova sa imenima boraca.

Arheološki lokaliteti i dobra sa potencijalnim kulturnim vrijednostima

Spisak lokaliteta i dobara na teritoriji opštine Mojkovac je rađen 2014. godine od strane JU Centar za arheologiju i konzervaciju Crne Gore sa dozvolom Uprave za zaštitu kulturnih dobara za potrebe izrade arheološke karte Crne Gore.

1. Lokalitet „Doganjice“, XII – XIII vijek

Na Doganjicama se, prema dosadašnjim arheološkim istraživanjima, nalazio centar društvenog života u Brskovu. Do sada je otkrivena Saška crkva sa nekropolom, kao i nekoliko naseobinskih objekata u okolini trga Doganjice. Još jedna hrišćanska crkva se, registrovana 1949. godine, nalazi ispod jalovine. To ukazuje da se na ovom trgu odigravao gro društvenog života Brskovljana. Arheološka istraživanja se nastavljaju.

Prva crkva - Na lokalitetu Doganjice samo je jedan srednjevjekovni objekat bio djelimično vidljiv i bio je tema arheoloških istraživanja 2017. i 2018. godine. Prema arheološkom materijalu, metalurško-zanatske aktivnosti na ovom prostoru mogu se datovati u XIV i početak

XV vijeka. Još jedna crkva registrovana je 1949. godine sjeverno od Saške crkve i danas je pokrivena sa velikim nanosom jalovine. Prema tim podacima i lokalnoj tradiciji oko crkve se nalazi nekropola. Istraživanja iz 2023. godine ukazuju na postojanje nekoliko vertikalnih rudarskih okana iz srednjeg vijeka u okolini Lokaliteta, pronađeno je mjesto gdje je bila peć za topljenje, kao i temelji objekta za stanovanje. Nakon arheoloških istraživanja 2017. godine izrečeno je mišljenje da nisu u pitanju ostaci crkve, kako se po lokalnoj tradiciji smatralo, već monumentalne građevine drugačije namjene, dužine 22 m i širine 8,20 m dimenzija. Međutim, nakon sprovedene arheološke kampanje 2018. godine, stanovišta su korigovana u smislu da su novoprikupljene informacije navele na zaključak da prostorija i objekat ipak pripadaju tipu sakralne arhitekture, bilo da se radi o manastirskom kompleksu ili crkvi. Dakle, riječ je po svoj prilici o saškoj crkvi, kako je te zidine prepoznavala i imenovala lokalna tradicija. Od cjelokupne građevine istražena je samo prostorija prizidana na njen SI ugao, dok je njen veći dio ostao prekriven debelim slojem jalovine. Prostorija, unutrašnjih dimenzija 6,20 x 2,80m, naknadno je prizidana uz građevinu i ima nepravilno pravougaon oblik osnove. Ulaz u prostoriju širine 1,25 m postavljen je na sjeverozapadu. Od portala ostao je sačuvan jedino prag urađen od kvalitetnog rozikastog mermera. Spratnost i podovi u prostoriji su bili riješeni drvenom građom o čemu svjedoče ostaci rupa za grede postavljene u nivou praga. Prostorija je imala najmanje dvije etaže od kojih je gornja imala dvodjelne ili trodijelne prozore, čiji su okviri bili bogato ukrašeni sigom. Dio polukružnog luka prozora nađen u istraživanjima ide u prilog uticaju romanike u ukrašavanju eksterijera građevine. Iznutra su zidovi prostorije bili u cjelosti freskopisani. Sjaju unutrašnjeg prostora doprinosila je i svjetlost koja je prodirala kroz raznobojne prozore na što ukazuju rijetki nalazi vitraža. Otkriveni ulomci pripadaju ukrasnim bordurama i izvedeni su od žutog, ljubičastog, kobaltplavog i zelenog stakla. Crteži na njima se sastoje od stilizovanih biljnih motiva i nizova geometrijskih formi koji imaju uzore na vitražima zapadne Evrope druge polovine XIV i početka XV vijeka. U zapadnom dijelu prostorije istražen je sloj sa freskama koje su se oburdale sa gornjega sprata. Radi se o veoma usitnjenim komadima među kojima se ističu veći fragmenti s prikazom plemstva i Bogorodice s crvenim oreolom. Podrumska etaža prostorije poslužila je kao grobnica, u kojoj je iz nekog razloga premješteno, po zaključku rukovodioca arheoloških istraživanja, cijelo groblje. Na osnovu djelova natpisa na latiničnom pismu i vitražu zaključeno je da je objekat povezan s katoličkim stanovništvom u gradu. Sudeći po navedenom može se zaključiti da je riječ o crkvi s pravougaonom apsidom što dodatno objašnjava i funkciju prostorije, odnosno objekta. Ako je riječ o katoličkoj crkvi onda je bez sumnje prostorija predstavljala sakristiju, naknadno dograđenu i ikorišćenu kao kolektivnu kosturnicu. Sjeveroistočno od Saške crkve registrovani su ostaci objekata od kojih su neki korišćeni za stanovanje a neki su se koristili u metalurškim ili zanatskim procesima.

2. Lokalitet Gradina – XII – XIII vijek sa utvrđenjem Brskovo XIII – XIV vijek

Pored otkrivenih arhitektonskih ostataka nekadašnjeg utvrđenja, arheološka istraživanja iz 2014. godine potvrdila su neke ranije pretpostavke vremena eksploatacije srebra u rudniku Brskovo. U unutrašnjosti utvrđenja istražen je prostor između zapadne kule i „rova I“, otvorenog 2009. godine, sa glavnim fokusom na samu kulu. Istraživanja su nastavljena u ljeto 2023. godine, kada je otkrivena zapadna kula i konsturisan njen prvobitni izgled.

Kula je izuzetno velika i dominira Gradinom, prečnika cca 12m, podignuta na kupastom uzvišenju. Bedemi utvrđenja, duži od 119 metara, pružaju se cijelom Gradinom. Otkriveni bedemski zidovi, široki 2,30m, rađeni su od istog građevinskog materijala i u istoj tehnici kao i zidovi kule. Nepravilni kameni blokovi slagani su u dosta pravilne horizontalne redove spojene krečnim malterom sa krupnijim rječnim agregatom. Bedemi su očuvani u visini, od 1,20 na sjevernoj do 2,50 metara na južnoj strani i spoju sa kulom. U utvrđenju je nekoliko stambenih vatrišta formiranih u sloju sitne malterne rizle, prosječne debljine 10 do 15 cm. Pored intezivnog gara i tragova pepela, u ovom sloju nađeno je desetak odlivaka topljenog metala. Odlivci su dosta teški i prekriveni plavičasto-zelenom patinom. Pored odlivaka nađeno je i nekoliko fragmenata kuhinjskih lonaca sa kratkim i blago razvrćenim obodom, rađenih od zemlje sa primjesama pijeska, mrke boje pečenja. U sloju građevinskog šuta, nađeno je jedno bronzano kalotasto dugme i jedan gvozdeni nož sa kratkim i širokim sječivom i trnom za učvršćivanje u korice. U žutoj glinoidnoj osnovi unutar utvrđenja jasno se izdvajaju i tragovi nekadašnje krečane i mušnica u kojim je pripreman malter za zidanje zidova utvrđenja. Na glinoidnoj prvobitnoj osnovi, nađen je jedan srebrni novac rimskog vladara Nerve (96-98 g.n.e.).

Selo Prošćenje, crkva Sv. Trojice, XIII vijek, obnovljena 2004. god.

Crkva je jednobrodna sa polukružnom apsidom na istoku, sa zvonikom na zapadnoj strani i kupolom koja se uzdiže nad centralnim dijelom. Crkva je oslikana 2008. godine a ostaci starijeg živopisa vidljivi su jedino u naosu, lijevo ispod prozora. Vidljiva je trobojna bordura. Ostaci starog živopisa vidljivi su i u oltaru takođe na sjevernoj strani zida. U crkvi se čuvaju predmeti pronađeni prilikom obnove crkve. To su ostaci živopisa i metalni predmeti (klinovi, poklopac kadionice i td.), jedan komad keramike najvjerojatnije iz turskog perioda, i dva komada opeke, koja je pronađena prilikom kopanja raka za novije grobove.

Selo Prošćenje, crkva Sv. Trojice, stećci iz ranog srednjeg vijeka

Sedam stećaka sa južne strane zida ograđeno je niskim kamenim zidom visine oko 0,5 m. Pet stećaka je u horizontalnom položaju, pravougaonog oblika dok su dva postavljena vertikalno. Svi stećci su ornamentisani.

Ornamente čine geometrijski ukrasi (trougao, krug, spirala, cik-cak linije). Većina stećaka ima borduru koju čini cik-cak linija sa gornje i sa bočnih strana. Dva stećka, kako se čini, imaju stilizovanu antropomorfnu predstavu. Dužina najvećeg stećka je: 1,4 m; gornja širina: 0,5 m; širina bočnih ivica: 0,25 m. Van ograđenog prostora, među novijim grobovima nalaze se još dva stećka, sa salbo vidljivim ornamentima cik- cak linija. Na cijelom groblju vidljivi su ostaci starijih grobnih obilježja bez ornamentata.

Selo Prošćenje, zaseok Slatina, privatno imanje

Na dubini od oko 2,30 m, na mjestu današnjeg pčelinjaka prilikom kopanja septičke jame, otkriven je zid od opeke, visok 0,80 m i širok 0,06 m. Pravac pružanja zida je jugoistok-sjeverozapad. Kako je mještalin objasnio zid je bio omalterisan i preko njega se nalazio imbriks.

Prilikom pravljenja jame jedan dio zida je uništen, a ostatak je zatrpan. Danas na tom mjestu nisu vidljivi nikakvi ostaci.

Mojkovac, privatno imanje

U Mojkovcu u podrumu privatne kuće nalazi se nasatično postavljena, spomen ploča ulivena u betonski pod. Spomenik je donesen na privatno imanje 1964. godine sa srušene crkve kod Utvrđenja Brskovo. Po priči vlašnika imanja, njegov otac je 1964. godine iz, tada već do temelja srušene, crkve kod utvrđenja Brskovo na konju donio ovaj spomenik. Pomenuti spomenik je pritesani kameni blok oblika kvadra čije dimenzije iznose: 1,40 x 0,50 x 0,20 m. Na čeonj strani nalazi se plitko urezana reljefna predstava trostrukog krsta. Na vrhu se nalazi proširenje u vidu ljudskog lika.

Selo Lokvice, turska karaula

Ne mnogo daleko od mjesta Lokvice, postoji turska tvrđava koja se nalazila na uzvišenom brijegu. Radi se o utvrđenju dimenzija 24 x 24 m građenog od kamena. Zidovi su dobro očuvani do visine od oko 1,8-2,10 m. Debljina zidova je 0,88 m, a rađeni su od obrađenog kamena koji je popunjavan lomljenim kamenom i učvršćen nekom vrstom vezivnog sredstva (mješavina zemlje i pijeska). Takođe je evidentiran zid koji se prostirao osom istok-zapad. Tvrđava je poligonalnog oblika i na sjevernoj strani se nalazi ulaz.

Selo Prošćenje, zaseok Gostilovina, turska karaula

U zaseoku Gostilovina može se doći do Turske karaule koja se nalazi na jednoj glavici iznad rijeke Tare, prekrivena šumom i vegetacijom. Dimenzije kule iznose: 10 x 15 m, a sačuvana je u visini do 0,1 m. Nisu vidljivi zidovi jer su zarasli u rastinje. Na terenu se može uočiti sitni, lomljeni kamen bez tragova maltera. Kula zauzima dobar položaj nad rijekom Tarom.

Jame Brskova, Žuta Prla dva

Ulaz je oivičen drvenim balvanima dimenzija 3 x 2 m. Iznad nje nalaze se tri manja okna koja su služila kao izlaz u slučaju katastrofe. Ova jama ide "stotinama kilometara u planinu" i povezana je sa Žutom Prlom 1 i Žutom Prlom 3. Ispred jame nalazi se brdo jalovine od 72 m visine. Južno od jame nalazi se toponim Igrište.

Brskovo, mjesto Doganjica, lok. Crkvište, crkva

200m sjeverozapadno od Saskog groblja na lokalitetu Crkvine nalaze se ostaci građevine, vjerovatno crkve. Ostaci građevine dužine 8 m i širine zida 0,60 m zidani su malterom, u dva reda. Oko crkve nalazi se gotovo sa svih strana ogromno brdo jalovine. Sama crkva nalazi se iznad modernog površinskog kopa rudnika Brskovo, u čijem krateru se sada formiralo jezero. Kamen (i nadgrobna ploča i dio praga) iz privatne kuće u centru Mojkovca potiče sa ovog mjesta.

Brskovo, mjesto Mrki Krš, isposnica

Jedna isposnica, sa dva otvora po 1m visine i 0,60 m širine koje imaju u pozadini tri sobe spojene hodnicima, površine 20 x 7 x 7 m². U jednoj od njih u zidu je uklesana niša 0,60 m visine 0,45 m širine i 0,10 m dubine. U samoj isposnici ima sloja na dnu oko 0,50 m. Kod pravoslavnih crkava redovna je pojava da se u neposrednoj okolini nalaze isposnice u kojima žive iskušenicici izdvojeni od ljudi i sveštenih lica.

Brskovo, mjesto Mjedeno Guvno, staro groblje

Nekoliko metara južno od crkve Sv. Prokopija nalaze se ostaci veće kamene ploče, poluobrađene, danas u 4 fragmenta. Po kazivanju mještana dimenzije ploče nekada su bile 0,80 x 0,80 m. Ploča je od obrađenog kamena. Na tri fragmenta vidljivi su ornamenti u vidu dvije reljefno izražene linije

Selo Žari, zaseok Obod, mjesto Crkvine Vrelo, obrađeni kameni blokovi

Na Crkvinama, na mjestu gdje mještani tvrde da je postojala stara crkva, danas postoje rasturene obrađene kamene ploče, savremeno groblje, a na istočnom dijelu tog groblja, na blagoj padini, nalazi se više većih pravouglanih kamenih ploča postavljenih tako da formiraju osmougao. U središtu osmougona nalazi se kamena ploča nepravilnog oblika sa kružnim udubljenjem u centru, prečnika oko 0,20 m, u ovom udubljenju. Postoje kazivanja da je u pitanju crkva Sv. Proroka Ilije iz XIII vijeka.

Selo Jakovići, Gradac

Zidine na vrhu gledaju na brskovsku i štitaričku Gradinu. Na samom terenu vidljivo je nepravilno utvrđenje 30 x 15 m, sa četvorougonom kulom dimenzija 7 x 3 m građenu u tehnicu suhozida.

Temelji se, osim kule, jedva razaznaju.

Selo Gornja Dobrilovina, pećina Šalitrača

Pećina se nalazi na pješačkoj stazi za katun Jasic, na pet minuta hoda od magistrale, sa lijeve strane magistralnog puta ka Žabljaku. Pećina je zadnjih 20 godina korišćena za čuvanje stoke preko zime, a velika količina balege to potvrđuje. Prilaz u pećinu je strm, ispred pećine nema platoa, a ulaz je zaštićen rastinjem i odronom sa južne strane. Ulaz pećine gleda ka zapadu. Otvor je širine oko 25 m i visok oko 15 m. Pećina se sastoji od jedne veće polukružne prostorije i manje prostorije na južnoj strani. Na istočnom zidu, na visini oko 3 m nalazi se veće udubljenje, čija vidljiva dubina iznosi oko 4 m. Pećina je suva, a pod pećine je prekriven mješavinom zemlje i balege koja je na nekom mjestima i do 0,30 m. Na četiri mjesta u pećini nalazi se veća koncentracija kamenja. U ovoj pećini su vršena arheološka istraživanja prije oko 20 godina i u pećini je pronađeno nešto bronzanodopskog materijala

Mojkovac, Crkvina

U Mojkovcu, prema željezničkoj stanici, sa lijeve strane puta na privatnom porodičnom imanju, nalazi se mjesto Crkvine, na kome se po riječima vlasnika imanja na nevelikoj dubini nalaze ostaci “ploča u koje su zabijali kolčeve a nisu mogli da prođu”. Na terenu se raspoznaju temelji objekta 8 x 5 m izdignuti nekih 0,10 m od tla ravne livade i dalje prekriveni zemljom i travom, sa polukružnim zidom ka istoku. Oko crkve, po riječima vlasnice imanja postojalo je i groblje, na čijem jednom dijelu je napravljena kuća njihovih kumova. Ne zna se iz kog vremena potiče crkva.

Selo Štitarica, Jerinina kula

Jerinja kula se nalazi u selu Štitarica na granici između Kolašina i Mojkovca. Ranije smo saznali od mještana da na vrhu brda Govedari koji se nalazi iznad katuna Ckara postoje ostaci kule i da se danas mogu vidjeti ostaci zidova te kule.

Selo Štitarica, crkva Sv. Arhandela Mihaila, 1896. god.

Sv. Arhandela Mihaila je podignuta 1896. godine. Radi se o jednobrodnoj kamenoj crkvi u čijoj je blizini seosko groblje. Podignuta dekretom Kralja Nikole I Petrovića.

Selo Stevanovac, kula Mekića

Kulu Mekića, nekad zvanu Nemanjina kula, je po riječima sadašnjeg vlasnika imanja, gradio knez Rabren. Po riječima stare mještanke, kula je imala svod i 5 spratova. Kulu je razgradio njen muž i od njenih djelova sagradio kuću. Originalni dio kule očuvan je do visine od 0,70 m.

Selo Prošćenje, zaseok Striče, mjesto Brdo, turska kula

U zaseoku Striče nalaze se ostaci turske kule na mjestu Brdo, kako ga mještani nazivaju.

Saznajemo da je na mjestu Turske kule do šezdesetih godina XX vijeka bila seoska škola. Danas na tom mjestu vidljivi su ostaci kamenog zida za koje se ne može reći da li su to ostaci kule ili škole. Zatečeni temelji su nepravilnog pravougaon oblika, prekriveni zemljom i šibljem.

Selo Polja, crkva Sv. Blagovjesti, sagrađena 1893. god., obnovljena 1995. god.

Na istoj obali Tare nalazi se i crkva Sv. Blagovjesti u selu Polja, čiji je donator knjaz Nikola. Crkva je jednobrodna građevina podignuta 1893. godine, ali se smatra da je sagrađena na temeljima starije crkve iz XIII vijeka. Sagovornik ističe da se pominje u Stonskoj povelji. Godine 1992. započeta je obnova crkve, a 1995. je završena.

Mojkovac, privatno imanje

U Mojkovcu u podrumu privatne kuće nalazi se nasatično postavljena, spomen ploča ulivena u betonski pod. Spomenik je donešen na privatno imanje 1964. godine sa srušene crkve kod Utvrđenja Brskovo.

Selo Lokvice, turska karaula

Ne mnogo daleko od mjesta Lokvice postoji turska tvrđava, koja se nalazila na uzvišenom brijegu. U pitanju je tvrđava poligonalnog oblika.

Mojkovac, jame Brskova, Rudnica srećno

Rudarsko okno Rudnica, ispred kojeg je izbetoniran ulaz i napisano “srećno”, a koja vodi u lavirint tunela i hodnika kroz planinu. Ispred nje postoji čitav stroj za preradu rude, a do nedavno su postojali i vagoni, šine, ali je sve otuđeno. Gotovo ispred svih okana ulazi su izbetonirani, jer su korišćeni do 80-ih godina prošlog vijeka, ali predstavljaju stara saska okna.

Mjesto Marića Luka, jame Brskova

Iz ove jame su Sasi ručno vadili rudu. Otvor je širok 2 m, a visok oko 1,6 m . Dubina je neistražena još uvijek.

Mjesto Marića luka-Brskovo, jalovina

Na granici između Marića Luke i Brskova ispred zatrpane jame, odnosno okna vidljivo je veliko brdo jalovine. I ovo je autentično sasko okno.

Jame Brskova, Brskovo 1, Saska jama, srednji vijek

Ovo je srednjovjekovno okno, betonirano tek prošlog vijeka. Do ove jame stiže se preko potoka.

Oko ove nalazi se mnogo sličnih jama.

Brskovo, mjesto Doganjica, Sasko groblje

U Doganjici (dogana-carina), u kojoj se roba carinila, a koja se nalazila na putu Kotor- Brskovo, nalazi se Sasko groblje, na lokalitetu Crkvine. Groblje se nalazi na glavici, zaraslo u paprat. Danas nisu vidljivi biljezi. Dijelom je ovo groblje, konjušnica a vjerovatno i crkva prekrila jalovina.

Brskovo, mjesto Doganjica, lok. Crkvište, crkva

Sjeverozapadno od Saskog groblja na lokalitetu Crkvine nalaze se ostaci građevine, vjerovatno crkve. Kamen (i nadgrobna ploča i dio praga) iz privatne kuće u centru Mojkovca potiče sa ovog mjesta.

Brskovo, mjesto Mrki Krš, stare topionice, šljačišta

Na putu za Mrki krš, gdje se nalaze isposnice, nalaze se srednjovjekovna stara šljačišta i topionice; njih je ovaj region pun. Na terenu se vide cijela manja brda do 5 m visine otpadaka.

Brskovo, mjesto Mrki Krš, isposnica

Jedna isposnica, sa dva otvora. Kod pravoslavnih crkava redovna je pojava da se u neposrednoj okolini nalaze isposnice u kojima žive iskušeni izdvojeni od ljudi i sveštenih lica. Pretpostavlja se da isposnica datira iz srednjeg vijeka i perioda Brskova.

Brskovo, mjesto Mjedeno Guvno, staro groblje

Nekoliko metara južno od crkve Sv. Prokopija nalaze se ostaci veće kamene ploče, poluobrađene, danas u 4 fragmenta.

Selo Lepenac, grčko groblje

Među savremenim grobovima vidljivi su i stariji grobovi sa neobrađenim i poluobrađenim kamenim obilježljima vidljiva zemljana podloga.

Selo Žari, zaseok Obod, mjesto Crkvine Vrelo, obrađeni kameni blokovi

Na Crkvinama, na mjestu gdje mještani tvrde da je postojala stara crkva, danas postoje rasturene obrađene kamene ploče opostoji savremeno groblje, a na istočnom dijelu tog groblja, na blagoj padini, nalazi se više većih pravougljih kamenih ploča postavljenih tako da formiraju osmougao.

Selo Jakovići, Gradac

Zidine na vrhu gledaju na brskovsku i štitaričku Gradinu.

Temelji se, osim kule, jedva razaznaju.

Selo Gornja Dobrilovina, pećina Šalitrača

Pećina se nalazi na pješačkoj stazi za katun Jasic, na pet minuta hoda od magistrale, sa lijeve strane magistralnog puta ka Žabljaku. U ovoj pećini su vršena arheološka istraživanja prije oko 20 godina i u pećini je pronađeno nešto bronzanodopskog materijala.

Selo Dobrilovina, Đurova pećina

Riječ je zapravo o potkapini koja je veoma široka i danas dosta vlažna. Nekada je ovo mjesto predstavljalo učionicu gdje se neometano mogla držati nastava pošto je škola koja se u XIX vijeku nalazila u manastiru bila napadana od strane Turaka. Predanje kaže da su naoružani đaci čuvali stražu ispred pećine tokom nastave. I ova pećina je istraživana od strane arheološkog tima prije oko dvadesetak godina, ali nemamo dostupnih podataka da li je nešto pronađeno.

Selo Bjelojevići, rudarsko okno

Rudarsko okno se nalazi ispod desne strane seoskog puta ka Bjelojevićima. Okno je skoro neprimjetno zbog obrušene zemlje, koja je zatrpala ulaz i prilaz oknu. Ispred i oko ulaza nalazi se visoko drveće. Vidljivo je nekoliko kamenih ploča koje su vjerovatno činile ulaz. Iz okna danas izvire mali potok.

Mojkovac, Crkvina

U Mojkovcu, prema željezničkoj stanici, sa lijeve strane puta na privatnom porodičnom imanju, nalazi se mjesto Crkvine, Na terenu se raspoznaju temelji, koji liče na crkveni objekat. Ne zna se iz kog vremena potiče crkva.

Selo Podbišće, zaseok Bedlak, Macursko groblje

Macursko groblje nalazi se na državnom zemljištu, zaseok Bedlak, vidljivo je desetak kamenih obilježja, tipično za Macurska groblja. Ovo groblje mještani još nazivaju i grčko groblje.

Selo Štitarica, Jerinina kula

Jerinja kula se nalazi u selu Štitarica na granici između Kolašina i Mojkovca. Izuzev predanja mještana, o ovom lokalitetu se još uvijek ne zna ništa više.

Medeno guvno – nekropola

Na lokaciji je registrovano Groblje koje se sastoji od 20-ak velikih kamenih blokova. Blokovi dužine i do 2 m razbacani su po glavici okrenutoj ka groblju mojковаčke bitke. Ima i nekoliko većih usadnika. Vjerovatno se radilo srednjovjekovnoj nekropoli Brskova.

Više grobalja iz perioda I Svjetskog rata

U toku i nakon Mojковаčke bitke formirane su tri nekropole u koje su sahranjeni pali borci. Najveća nekropola se nalazi na Medenom guvnu, a dvije manje na Razvršju i Gradini.

U okviru arheoloških kartona, spiska kulturnih dobara i potencijalnih dobara, ne nalazimo sve podatke o svim spomenicima, spomen obilježjima. Za potrebe opštine je neophodno izraditi monografiju spomeničkih obilježja na teritoriji Mojkovca.

Arheološke lokalitete je potrebno kontinuirano istraživati radi dobijanja naučnih saznanja o načinu života, vjerovanjima, običajima i okolnostima života tadašnjih stanovnika današnje teritorije Mojkovca. Istraživanja vode ka zaštiti, ali i promociji te diverzifikaciji kulturnog turizma.

Literatura:

Registar spomen- obilježja na teritoriji Opštine Mojkovac, Sekretarijat za društvene djelatnosti Opština Mojkovac, 2015. god

Arheološki kartoni za opštinu Mojkovac, Uprava za kulturna dobra, 2014

Elaborat o revalorizaciji nepokretnog kulturnog dobra, RODNA KUĆA VUKA KOVIJANIĆA, Uprava za kulturna dobra, Cetinje, 2014. godina

Elaborat o revalorizaciji nepokretnog kulturnog dobra, MANASTIR DOBRILOVINA, Uprava za kulturna dobra, Cetinje, 2014. godina

Elaborat o revalorizaciji nepokretnog kulturnog dobra, SPOMEN-PLOČA U ZNAK SJEĆANJA NA I BORBE JULA 1941. GODINE, Uprava za kulturna dobra, Cetinje, 2014. godina

Elaborat o revalorizaciji nepokretnog kulturnog dobra, SPOMEN-PLOČA U ZNAK SJEĆANJA NA FORMIRANJE I UDARNE ČETE I I NARODNO OSLOBODILAČKOG ODBORA

NA PODRUČJU SADAŠNJE OPŠTINE MOJKOVAC, Uprava za kulturna dobra, Cetinje, 2014. godina

Elaborat o revalorizaciji nepokretnog kulturnog dobra, SPOMENIK RUDNICA, Uprava za kulturna dobra, Cetinje, 2014. godina

Elaborat o revalorizaciji nepokretnog kulturnog dobra, SPOMEN-PIRAMIDA, KRSTAC, Uprava za kulturna dobra, Cetinje, 2014. godina

Elaborat o revalorizaciji nepokretnog kulturnog dobra, SPOMEN-PLOČA, MOST NA TARI Uprava za kulturna dobra, Cetinje, 2014. godina

Elaborat o revalorizaciji nepokretnog kulturnog dobra, SPOMEN-PLOČA, PODBIŠĆE, PARTIZANSKO GROBLJE, Uprava za kulturna dobra, Cetinje, 2014. godina

Elaborat o revalorizaciji nepokretnog kulturnog dobra, PARTIZANSKO GROBLJE, Uprava za kulturna dobra, Cetinje, 2014. godina

Elaborat o revalorizaciji nepokretnog kulturnog dobra, SPOMEN-ČESMA SA SPOMEN-PLOČOM, Uprava za kulturna dobra, Cetinje, 2014. godina

Elaborat o revalorizaciji nepokretnog kulturnog dobra, SPOMEN-ČESMA SA SPOMEN-PLOČOM, Uprava za kulturna dobra, Cetinje, 2014. godina

Elaborat o revalorizaciji nepokretnog kulturnog dobra, SPOMEN-PIRAMIDA, STEVANOVAC, Uprava za kulturna dobra, Cetinje, 2014. godina

Katalog, *Izložba Brskovo*, JU Polimski muzej Berane 2018 god

P.Mijović – M.Kovačević, *Gradovi i utvrđenja u Crnoj Gori*, Beograd – Ulcinj 1975.

Lj. Stojanović, *Stare srpske povelje i pisma*, Beograd – Sremski Karlovci 1929,3).

D. Sindik, *O prvom pomenu Brskova*, Istorijski časopis, knj. 56, Beograd 2008.

Državni arhiv u Dubrovniku, *Diplomata et akta 13 stoljeće*, b.220)

G. Čermošek, *Razvoj srpskog novčarstva do kralja Milutina*, SKA, knj. CI, Društveni i istorijski spisi, knj.43, Beograd 1933)

Državni arhiv u Dubrovniku, *Diplomata et akta 13 stoljeće*, b.306)

M.J. Dinić, *Dubrovačka srednjevekovna karavanska trgovina*, Jugoslovenski istorijski časopis, sv.1-4, Beograd 1937.

Ž. Šćepanović, *Srednje polimlje i Potarje*, SANU, Etnografski institut, knj. 20, Beograd 1979

K. jiriček, *Istorija Srba*, knj. I-II, Beograd 1952.

M. Vego, *Naselja bosanske srednjovekovne države*, Sarajevo 1957. godine.

ANEX – II:

Informacije dobijene od strane CEDIS-a (odgovo na dopis, obradio Rukovodilac Sektora Aleksandar Perović, dipl.el.ing. od dana 26.10.2023.godine broj: 40-01-36068), kom je Radna grupa uputila dopis

1. Investicije čija je realizacija i priprema u toku

Na području opštine Mojkovac su kroz investicione projekte planirana ulaganja ukupne vrijednosti **1,626,043 €**. Pregled aktivnosti na istim dat je u Tabeli 1.

Tabela: Pregled aktivnosti na investicionim projektima koje su u toku

Naziv Investicije	Planirana vrijednost investicije bez PDV-a (€)	Status
Izgradnja RP 10kV KID-C. Polje	12,605	U toku je priprema projektne dokumentacije. U toku rješavanje IPO.
Izgradnja STS 10/0.4 kV "VRELA "	44,800	U toku je priprema projektne dokumentacije.
Izgradnja NN voda "Tutići-Pačice"	24,000	U toku pripremne aktivnosti
Izgradnja STS 10/0.4 kV "DOBRILOVINA "	25,000	U toku je priprema projektne dokumentacije.
Izgradnja podzemnog voda 0.4 kV * "GRAD CENTAR"	14,000	U toku pripremne aktivnosti
Rekonstrukcija DV 10 kV "Pribor-Bistrica-Ravnjak" (Odobreno 10.000 u 2016;Ukupno:46.218)	46,218	U toku pripremne aktivnosti
Izgradnja STS 10/0.4 kV, 160 kVA "Dobrilovina"	26,050	U toku pripremne aktivnosti
Izgradnja KV 10 kV RP 10 kV "Crno Polje-KID"	10,084	U toku je priprema projektne dokumentacije. U toku rješavanje IPO.

Izgradnja KV 10 kV RP 10 kV "Mojkovac-izvod Slatina"	20,168	Dio radova završen. Radovi u toku.
Izgradnja sekcionera na DV 10 kV "Jezero"	50,420	U toku pripreme aktivnosti
Izgradnja KV 10 kV Hotel-Podbišće(D. Selo)	50,500	U toku je priprema projektne dokumentacije. U toku rješavanje IPO.
TS 10/0,4kV 630kVA "Zgrada CENTAR"	42,000	U toku je priprema projektne dokumentacije.
Izgradnja DTS 10/0.4 kV, 2x630 kVA "Ambarine"	63,025	U toku je priprema projektne dokumentacije. U toku rješavanje IPO.
Rekonstrukcija DV 10 kV Žari-razboj	29,412	U toku pripreme aktivnosti
Rekonstrukcija DV 10 kV Bistrica-Dobrilovina	37,815	U toku je priprema projektne dokumentacije.
Rekonstrukcija DV 10 kV Mojkovac-Uloševina-Krstac	50,420	U toku pripreme aktivnosti
Izgradnja TS 10/0.4 kV, 1x630 kVA "Bolnica"	38,000	Završena izrada i revizija projektne dokumentacije.
Rekonstrukcija NN nadzemnog voda "Dobrilovina"	20,100	U toku je priprema projektne dokumentacije.
Izgradnja NN mreže "Burenski Do"	33,600	U toku pripreme aktivnosti
Rekonstrukcija 10kv dalekovoda do STS "Javorje", MK	32,725	U toku pripreme aktivnosti
Izgradnja 10kV kablovskog voda za napajanje STS D.Dobrilovina	80,000	U toku je priprema projektne dokumentacije. U toku rješavanje IPO.
Rekonstrukcija DV 10 kV Ambarine - Pržišta	99,000	U toku pripreme aktivnosti
Zamjena postojeće STS sa NDTS Ravni	65,000	U toku je priprema projektne dokumentacije.
Zamjena postojeće STS Cuklin u MBTS 630 kVA Cuklin	50,000	U toku je priprema projektne dokumentacije.
Izgradnja STS Delici sa priključnim vazдушnim vodom u dužini 1 km	53,000	U toku pripreme aktivnosti
Izgradnja 10 kV kablovskog voda od RP 10 kV "Rasklopište Hotel" do stubnog mjesta br. 20 10 kV DV "Štitatica", Mojkovac	51,000	U toku je priprema projektne dokumentacije. U toku rješavanje IPO.
Izgradnja NDTS 10/0,4kV 630kVA "NOVA 3", DUP Centar Mojkovac	52,900	U toku pripreme aktivnosti
Projektovanje i nabavka opreme i izvođenje radova na uzemljenju neutralne tačke 10 kV mrežeTS 35/10 Mojkovac	110,000	U toku pripreme aktivnosti
Uklapanje TS Vatrogasni dom (Mojkovac 2) u NN mrežu (izgradnja podzemnog i nadzemnog voda)	99,500	U toku pripreme aktivnosti
Rekonstrukcija MBTS Školski centar - zamjena SN i NN bloka	19,500	U toku pripreme aktivnosti
Izgradnja kablovskog 10 kV voda MBTS Ambarine-MBTS Željeznička stanica	19,800	U toku pripreme aktivnosti

Izgradnja MBTS 10/0,4 kV 1x630 nova (Grotulja) prema DUP Podbišće 2 prva faza realizacije Grotulja sa uklapanjem u 10 kV mrežu	120,000	U toku pripreme aktivnosti
Izgradnja nadzemne 10kV veze DV Slatina-DV Polja	21,000	U toku pripreme aktivnosti
Izgradnja STS 10/0,4 kV 250 kVA Vrioca sa priključnim DV 10kV	24,400	U toku pripreme aktivnosti
Izgradnja STS 10/0,4 kV 160 kVA Zakršnjica sa priključnim DV 10kV	35,000	U toku pripreme aktivnosti
Zamjena podzemnog voda 10 kV od RP Hotel do MBTS Babića Polje	55,000	U toku pripreme aktivnosti

CEDIS nastoji da u procesu planiranja izgradnje novih i rekonstrukcije postojećih dijelova distributivnog sistema, ostvari svakodnevnu komunikaciju kako sa korisnicima, tako i predstavnicima lokalnih samouprava i nadležnih ministarstava kako bi mogli na vrijeme stvoriti planske i regulatorne preduslove za realizaciju investicija.

Ovom prilikom želimo da još jednom istaknemo neke probleme sa kojima se Operator distributivne mreže suočava u svakodnevnim aktivnostima koji usporavaju realizaciju investicija u planiranim vremenskim okvirima, a odnose se na prostorno planska dokumenta, imovinsko pravni odnosi i procedure javnih nabavki.

U određenim slučajevima, značajan broj objekata koje je potrebno izgraditi ili rekonstruisati nije obuhvaćen prostorno planskom dokumentacijom, a njihova izmjena zbog poznatih procedura dugo traje.

U postupku rješavanja imovinsko pravnih odnosa, Operator distributivnog sistema treba da izvrši eksproprijaciju, potpunu ili nepotpunu, čije rješavanje u skladu sa zakonskim rokovima traje 232 dana, dok iskustvo u praksi pokazuje da je prosječan broj dana za rješavanje poptune, odnosno nepotpune eksproprijacije značajno veći.

Dugotrajne su i procedure nabavki, jer je CEDIS obveznik primjene Zakona o javnim nabavkama, naročito kada se pojave žalbeni postupci. Iz navedenog se može zaključiti da postupci odobravanja, rješavanja imovinsko pravnih odnosa i javnih nabavki značajno više traju, u nekim slučajevima i 5 do 6 puta, u odnosu na vrijeme potrebno za samu izgradnju ili rekonstrukciju.

Stanje (stabilnost) distributivne mreže -Što se tiče 0,4kV i 10kV mreže elektrodistributivna mreža je stabilna i veoma je dobro stanje iste što se pogonske spremnosti tiče.

Stanje i uska grla u transformatorskim kapacitetima (transformatori prenosnog odnosa 10/0,4 kV) – svi transformatori su trenutno u tehnički ispravnom stanju. Nemamo transformatora koji su preopterećeni ili na ivici preopterećenja.

Stanje i uska grla u distributivnoj 10kV mreži - veoma dobro stanje što se tiče 10kV mreže. Jedini problem je dotrajalost dalekovoda 10kV Slatina na djelovima u seoskim područjima. Takođe zbog ostećenih mostova preko rijeke Tare nemoguće je pristupiti određenim lokacijama i

sanirati loše tačke. Stanje i uska grla u distributivnoj 0.4kV mreži - solidno stanje 0,4 kV mreže. Postoje određeni problemi sa dotrajalošću stubova u seoskim područjima.

Ažurirani plan investicija za 2024-2026, sekundarna mreža region 6 dat je u nastavku:

RB	Naziv i detalji o investiciji	Naponski nivo (kV)	TIP Investicije	Aktivnosti projekta
1	Rekonstrukcija NNM Žari-Brezovac	NN mreža	Revitalizacija	05 Zamjena stubova, ovjesne opreme, provodnika
2	Rekonstrukcija NNM Čuklin	NN mreža	Revitalizacija	05 Zamjena stubova, ovjesne opreme, provodnika
3	Ugradnja reklozera na DV 10 kV Lepenac Žari	10 kV mreža	Ostalo	06 Ugradnja reklozera
4	Ugradnja reklozera na DV 10 kV Jezero	10 kV mreža	Ostalo	06 Ugradnja reklozera
5	NNM Juškovića Potok	NN mreža	Rekonstrukcija	05 Zamjena stubova, ovjesne opreme, provodnika
6	Rekonstrukcija DV 10 kV Pržišta - Vragodo	10 kV mreža	Revitalizacija	05 Zamjena stubova, ovjesne opreme, provodnika
7	Izgradnja NNM Vatrogasni dom	NN mreža	Izgradnja	01 Izgradnja podzemnog voda
8	Rekonstrukcija MBTS Školski centar	TS 10/0,4 kV	Rekonstrukcija	12 Zamjena SN i NN postrojenja
9	Izgradnja MBTS Grotulja	TS 10/0,4 kV	Izgradnja	08 Izgradnja TS
10	Izgradnja nadzemne rezerve DV Slatina-DV Polja	10 kV mreža	Izgradnja	02 Izgradnja vazdušnog voda
11	Izgradnja STS Vrioca	TS 10/0,4 kV	Izgradnja	08 Izgradnja TS
12	Izgradnja DTS Zakršnjica sa priključnim podzemnim 10 kV kablovskim vodom od TS 35/10 kVMojkovac	TS 10/0,4 kV	Izgradnja	01 Izgradnja podzemnog voda
13	Izgradnja rezerve kablovskog 10 kV voda MBTS Ambarine-MBTS Željeznička stanica	10 kV mreža	Izgradnja	01 Izgradnja podzemnog voda
14	Rekonstrukcija podzemnog voda 10 kV od RP Hotel do MBTS Babića Polje	10 kV mreža	Rekonstrukcija	04 Zamjena kablovskog voda

Pored navedenog, u narednoj godini planirana je revitalizacija 0,4 kV mreža: Krstac Sundek, Donji i Gornji Lepenac, Štitarica 1, Dobrilovina, revitalizacija stubnih trafostanica 10/0,4 kV u ruralnim područjima opštine Mojkovac, kao i saniranje najlošijih tačaka na dalekovodu 10kV Slatina kroz tekuće održavanje

Broj i snaga trafostanica TS 110/35 kV	1 (40 MVA)
--	------------

110 kV dalekovod dužina u (km)	-
35 kV dalekovod dužina u (km)	7,6
Trafostanica 35/10 kV instalisana snaga (MVA)	8
Trafostanica 35/10 kV angažovana snaga (MVA)	2,68
Trafostanica 10/04 kV instalisana snaga (MVA)	17,217,266
Trafostanica 10/04 kV angažovana snaga (MVA)	3,363
Broj 10 KV-nih izvoda	kablovski odvod: 4
	nadzemni odvod: 6
<p><i>Napomena: svi izlazi iz TS 35/10 kV Mojkovac su kablovski do prvog stuba ili TS (4 dominantno kablovska voda i 6 dominantno nadzemnih vodova) Takođe imamo i jedan nadzemni vod koji se napaja sa ED mreže Žabljak.</i></p>	

Tabela 1: Napojna strana snadbijevanja opštine

Inst. snaga (kVA)	Potrošnja (kWh)	Inst. snaga/priključak (kW)	Potrošači (broj/potrošnja)			
			privredni subjekti	domaćinstva	ostali	Ukupno
250	230000	16	0	70	0	70

Tabela 2: Struktura i karakteristični podaci trafostanice na 10/0,4kV

RB	Naziv	Dužina/broj	Snaga transf. (kVA)	Broj TS (kom)	Inst. Snaga (kVA)
1	Dalekovod 35 kV (km)	7,6/1	1600	0	0
2	Dalekovod 10 kV (km)	89,193 km / 7	1000	2	2000
3	Naponska mreža 0,4 kV (km)	918	630	15	9450
4	Ukupno nadzemna mreža (km)	1007, 193	400	3	1200
5	Broj stubova 35 kV	33	250	2	500
6	Broj stubova 10 kV	1472	160	6	960
7	Broj stubova 0,4 kV	21 857	100	16	1600
8	Ukupno stubova	23 329	50	31	1550
9	Kablovska mreža 10 kV (km)	11,5	Ukupno		
10	Kablovska mreža 0,4 kV (km)	38	75	75	17260
11	Ukupno kablovska mreža (km)	49,5			

RB	PTS 35/10 kV		DTS 10/0,4 kV (kVA)	Potrošači na 10 kV	Domaćinstva na 0,4 kV	Ostali potrošači na 0,4 kV
		(kVA)				
1	TS 35/10 kV					

Tabela 3: Specifičnosti trafostanica, mreža i postrojenja

ANEX- III:

Po osnovu dopisa koji je radni tim uputio Agenciji za elektronske komunikacije i poštansku

djelatnost Crne Gore, na koji je dostavljen odgoro od 25.10.2023. godine broj: 0102-6459/2. Navode se sljedeće informacije:

- Broj priključaka fiksne telefonije u opštini Mojkovac je 1.246 priključaka. Od tog broja priključaka na fizička lica se odnosilo 1.117 priključaka, a broj priključaka koji se odnosi na pravna lica je 129 priključaka. Stanje broja priključaka po tehnologijama fiksne mreže je sledeće: u okviru mreže Crnogorskog Telekom-a putem optičke mreže je 115 priključaka, putem bakarne mreže je 625 priključaka i 36 priključaka su ruralni priključci (realizovano putem mobilne mreže za fiksni priključak), u okviru Mtel mreže putem HFC mreže je 127 priključaka i putem optičke mreže je 342 priključaka, a u okviru mreže One Crna Gora putem optičke mreže je 1 priključak fiksne telefonije.
- Broj korisnika mobilne telefonije u opštini Mojkovac je 13.116 korisnika. Od tog broja korisnika postpaid je 7.449 korisnika, a prepaid je 5.667 korisnika. U okviru postpaid korisnika 2.983 korisnika su fizička lica, a 4.466 postpaid korisnika su pravna lica. Podaci o pokrivenosti populacije i teritorije Opštine Mojkovac mobilnom telefonijom po tehnologijama su sljedeći:

Tehnologija	2G	3G	4G (120dBm)	4G(10Mb/s)	5G (-112dBm)	5G (-120 dBm)
Populacija (%)	96,3	96,17	95,36	93,09	39,13	49,49
Teritorija (%)	74,28	70,79	71,04	63,36	6,11	9,08

- Broj priključaka širokopojasnog interneta u opštini Mojkovac je 1.169 priključaka. Od toga broja priključaka na fizička lica se odnosi 1.084 priključaka, a na pravna lica se odnosi 85 priključaka interneta. Sljedeća tabela prikazuje broj priključaka širokopojasnog interneta, po tehnologijama:

Internet - tehnologije	Fizička lica	Pravna lica	Ukupno
FTTH/B	469	32	501
ADSL	308	24	332
VDSL	166	18	184
HFB/KDS	140	9	149
WiMAX	0	1	1

Satelitski internet	1	0	1
Ostalo	0	1	1
Ukupno	1.084	85	1.169

- Usluge distribucije AVM sadržaja do krajnjih korisnika se pružaju preko jedne od sljedećih platformi:
  - KDS (kablovske distributivne mreže koje uključuju i analogni i digitalni KDS),
  - IPTV (javne fiksne elektronske komunikacione mreže),
  - DTH (satelitske distributivne mreže),
  - DVB-T2 (zemaljsko digitalno video emitovanje).

Broj priključaka za distribuciju AVM sadržaja u opštini Mojkovac na kraju prvog polugođa 2023. godine iznosio je 2.450 priključaka. Od ovog broja 2.397 priključaka su fizička lica, a 53 priključka su pravna lica. Sljedeća tabela prikazuje broj priključaka po tehnologijama AVM:

AVM – tehnologije	Fizička lica	Pravna lica	Ukupno
KDS	589	17	606
IPTV	595	17	612
DTH	1.113	19	1.132
DVB-T2	100	0	100
Ukupno	2.397	53	2.450